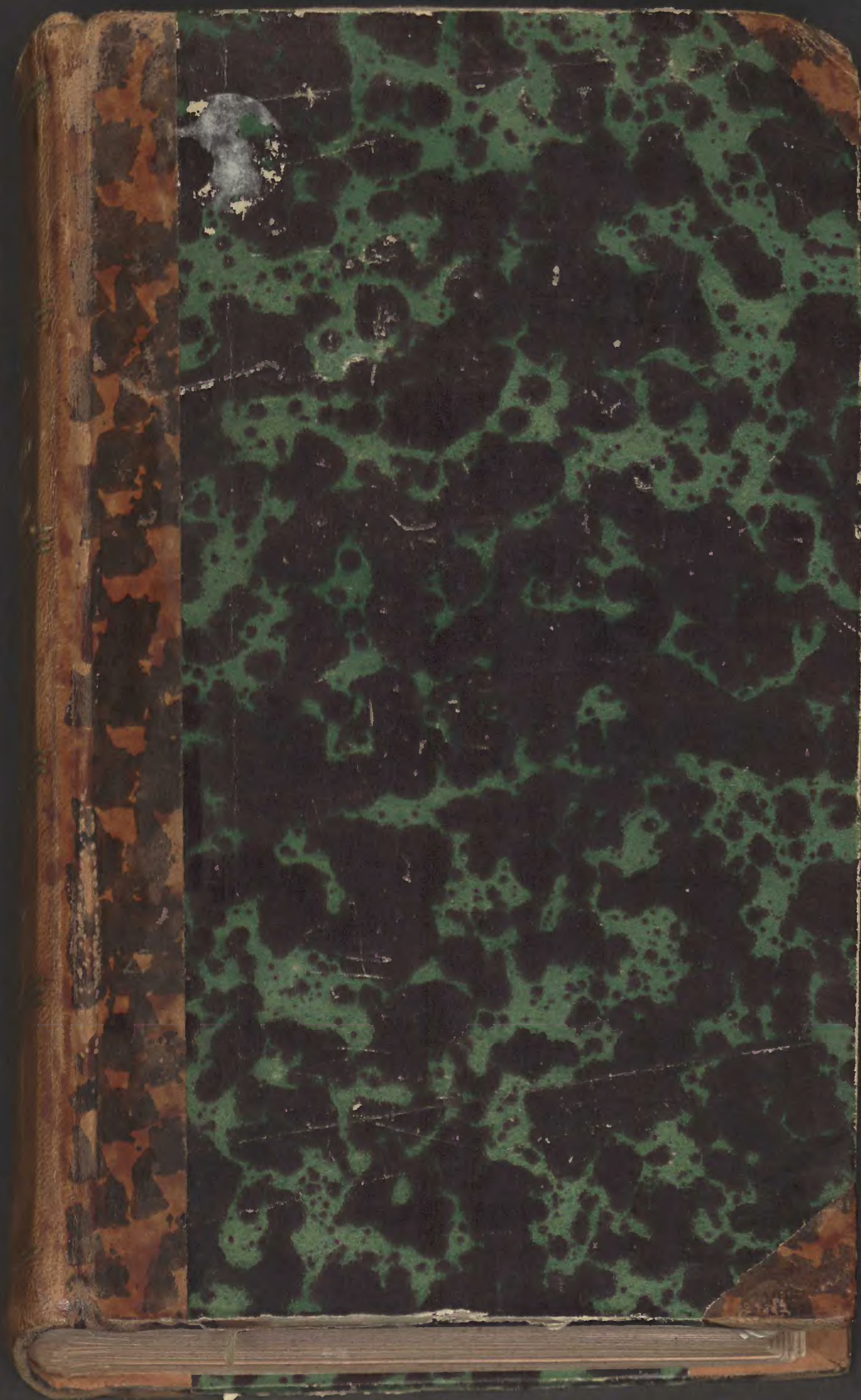

FORNNORDISKA

HJELTESAGOR,

BEARBETADE

FÖR

FÄDERNESLANDETS UNGDOM,

AF

G. H. MELLIN.

STOCKHOLM.

Hos **J. L. Brudin.**

FÖRORD.

De fornnordiska sagorna utgöra visserligen för vår Svenska ungdom en läsning, som företrädesvis plägar interessera den. Men dessa sagor hafva behöft en bearbetning, ehuru med lätt hand, för att blifva passande för unga sinnen. Länge har Förf. haft i tankarna att utgifva ett Bibliothek, som skulle med någorlunda fullständighet upptaga den Isländska Sago-litteraturen; men innan ett sådant möjligtvis i framtiden kan hinna att fullbordas, torde några af de märkligaste forndikterna, så väl sagor som skaldeqväden, kunna blifva en läsning för vänner af fornskandinaviska minnen. Det är ett urval af dessa som härmedelst under titel: "FORNNORDISKA HJELTESAGOR, *bearbetade för Fäderneslandets Ungdom,*" *öfverlemnas åt Svenska läsare.*

G. H. Mellin.

I.

SAGAN OM NORRIGES UPPTÄCKT.

Sagan om Norriges upptäckt.

Fornjoter hette en man. Han var konung öfver Jotunland, som också är kalladt Qvenland och Finland. Det ligger östan om den hafsviken, som från Östersjön sträcker sig Gandvik eller Hvita hafvet till mötes. Vi kalla denna hafsvik Helsingiabotten eller Bottniska viken.

Fornjoter hade tre söner: Hlär eller Äger, som herrskade öfver hafvet, Loge, som rådde öfver elden, och Kare, som var öfver vinden. Kares son hette Froste eller Jökul. Frostes son hette Snär den gamle. Hans son hette Thor eller Thorre och var en stor offrare. Han anställde hvarje midvinter ett offer, som kallades Thorsoffer, och månaden kallades ock deraf Thorsmånad.

Thor hade två söner och en dotter. Sönerna hette Nor och Gor, dottern hette Göa. En vinter, då Thorsoffret hölls, tilldrog sig att Göa försvann. De drogo ut att söka henne, men hon var icke till finnandes. När månaden var förliden, lät Thor anställa ett nytt offer, för att söka underrättelser om Göa

och kallades det offret Göe-offer. Men ingen försporde något om henne.

Tre vintrar derefter gjorde Göas bröder det löfte, att de skulle uppsöka henne. Och kommo de öfverens, att Nor skulle söka henne på fasta landet, men Gor, som var en sjöfarare, skulle söka på öar och utskär.

Gor gick ut med sina skepp, och höll utefter hafsviken och in i Ålands haf. Han undersökte Svea skär och alla öar, som ligga i Östersjön, derefter Göta-skären och Danmark. Der träffade han på Hlessö fränder, som härstammade från Hlär. Han kunde dock intet förspörja om sin syster, hvarför han drog än vidare.

Nor dröjde intill dess snö fallit på hedarne och godt skidföre inträffat. Men då drog han innanför hafsviken och kom till det folk, som kallas Lappar. Lapparne ville hindra Nors och hans följesmäns resa, och det uppstod en stor strid emellan dem. Men Nor var en väldig trollkarl och skickade en stor förskräckelse öfver Lapparne, så att de togo till flykten så snart de hörde stridsropen och sågo vapnen blottas.

Men Nor drog vidare vesterut öfver bergsryggen Kjölen, utan att på lång tid träffa någon menniska. Han och hans män sköto vilda djur och foglar till föda åt sig. De drogo så utefter den vestra fjällsluttningen, längs med vattendragen, tills de kommo till hafvet. Der funno de framför sig en stor fjärd eller hafsvik, som var omgifven af stora bygder och ansenliga dalar. Folket församlade sig till strid, men Nor vardt segervinnare, så att de föllo eller flydde för honom. Han och hans män gingo genom landet, såsom en eldslåga öfver en åker. De drogo så omkring

hela fjärden och underlade sig landet; och vardt Nor konung öfver alla härader omkring fjärden.

Der dröjde Nor om sommaren intill dess snö fallit på hedarne, hvarefter han tog sin kosa efter den dal, som går sunnan-ut från fjärden och kallas Throndhjems. Några af sina män befallde han draga genom Möre, underläggande sig allt landet, som han genomfor. Och drog han så söderut öfver fjällen, intill dess han kom till en stor insjö, som kallades Mjörs eller Mjösen. Der vardt det sagdt, att hans män blifvit slagna af en konung, som hette Sokne. Han drog då vesterut i det härad, som kallades Valders. Derifrån kom han till en lång och smal fjärd, som kallades Sogn. Han mötte Sokne på detta ställe, och en skarp strid begynte, ty Sokne var ock en trollkarl, som icke fruktade Nors trolldom. Men Nor gick hårdt fram; och skiftade han och Sokne hugg med hvarandra. Men Sokne föll och månge hans män med honom.

Nor drog derefter upp emot fjärden, som går nordanför Sogn, och uppehöll sig der länge. Dit kom då hans broder Gor, men ingendera af bröderna hade sport något om Göa. De skiftade då landet sig emellan, ty Gor hade lagt under sig allt det yttre landet, under det han for fram. De delade landet så, att Nor skulle hafva allt fast land, men Gor alla öar, emellan hvilka och fasta landet han kunde segla.

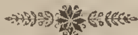
Härifrån drog Nor upp till Hedemarken, der en konung rådde, som het Rolf ur Berget. Han var son af Jotnen Svade, nordan ifrån Dofre. Det var denne Rolf, som hade borttröfvat Göa ifrån Qvenland och äktat henne. Då han sporde Nors ankomst, drog han emot honom och utmanade honom på envig. De

slogos länge, utan att någondera vardt sårad. Derefter förliktes de, och Rolf lemnade sig i Nors våld. Rolf fick då behålla Göa, men Nor tog till äkta Rolfs syster Hödd.

Derefter drog Nor norrut till det rike, som han lagt under sig, och hvilket han kallade Norrige. Der regerade han så länge han lefde, och hans söner efter honom. Men de skiftade riket emellan sig, och begynte rikena att allt mer och mer förminskas, alltefter som konungarna blefvo talrikare, och fördeltes så i fylken.

Gor, som ock varit kallad sjökonung, hade söner, som äfven blefvo sjökonungar, djerfva och våldsamma. De anföllo Nors söner, och höllo med dem många drabbningar. Beiter, Gors son, lade in till Throndhjem och härjade der, samt for in med sitt skepp Ellida i Beitesjö. Der var mycken snö och godt slädföre. Då lät Beiter göra en släda under skeppet, satte sig i bakstammen vid styret och lät hissa seglet. Så lät han sina män draga Ellida nordan öfver landtungan, der Numedalarne äro. Han tillegnade sig då allt land, som låg på skeppets venstra sida, och voro der många bygder.

Gors söner blefvo stamfäder åt många mäktiga slägter både i Norrige och i Götaland.

II.

SAGAN OM ODEN OCH HANS VISDOM.

Sagan om Oden och hans visdom.

1. LANDETS INDELNING.

Så är sagdt, att jordens krets, som bebos af menniskoslägtet, är genomskuren af många och stora fjordar, så att stora haf inskjuta från verldshafvet in emellan länderna. Ett af dessa stora inhaf sträcker sig ifrån Njörwa-Sund, som numera heter Gibraltar-Sund, till Jorsala-land eller Judiska landet. Från detta haf, kalladt Medelhafvet, går en lång hafsbugt mot Nordost, och denna, benämd Svarta Hafvet, skiljer tvenne af jordens hufvuddelar, nemligen Asia, den östra, och Europa, den vestra. Norr om Svarta Hafvet ligger Svithiod hin myckla eller Stora. Det kallades i Grekernas skrifter det stora Skytien. Till vidden var det icke mindre än Serkland eller Blåland, hvilket Blåmännen bebo. Nordligaste delen af Svithiod är obebodd och öde för frost och köld, liksom sydligaste delen af Blåland eller Afrika för solbrand och hetta.

I Svithiod äro många stora härader, flere skiljaktiga folkslag och olika tungomål. Der finnas både Resar och Dvärgar, till och med Blåmän. Vilda djur och förfärligt stora drakar äro icke sällsynta. Från de berg, som ligga ofvanför de bebyggda länderna, flyter en elf, som heter med sitt rätta namn Tanais. For-

dom hette den Tanaqvisl eller Wanaqvisl, och den faller ut i Svarta hafvet. Landet vid floden hette Wanaland eller Wanahem.

2. INNEBYGGARNE I ASIA.

Öster om Tanais blef landet kalladt Asaland eller Asahem, med hufvudstaden Asgård. Der var en höfding, som het Oden. Tolf Gudahofvets Föreståndare voro de förnämste, hvilka hade inseende öfver offrandet, och dömde emellan folket; de kallades Diar eller Drottnar. Oden var en stor krigsman och så segersäll, att han i alla slagtningar fick öfverhanden. Det kom så vidt att hans folk trodde, det segern tillhörde honom ehvar han stridde. Det var ock hans plägsed, att när han utsände sina män till krig eller andra företag, lade han sina händer på deras hufvud, och gaf dem välsignelse; och då trodde de att deras värf och ärenden skulle aflöpa lyckligt. När hans män voro stadde uti någon nöd till sjös eller lands, åkallade de hans namn, och tyckte alltid att de deraf fingo hjelp. Han reste ofta så långt bort, att han dröjde borta i många år.

3. ODENS BRÖDER.

Oden hade två bröder: den ena het Ve och den andra Viler; dessa hans bröder styrde riket, medan han var borta. Det hände sig en gång, när Oden var långt bortfaren och hade länge dröjt, att Asarne tviflade, om han skulle mera komma tillbaka. Då företogo sig hans bröder att dela hans arf; och hans hustru Frigga togo de båda till äkta. Men en liten tid derefter, kom Oden hem; då tog han sin hustru igen.

4. KRIGET MED WANERNE.

Oden tågade sedan med en krigshär emot Wanerne; men de voro väl beredde och försvarade sitt land. De krigande hade ömsom seger, härjade i hvarandras länder, och gjorde hvarannan skada. Men när de ledsnade på begge sidor, utsatte de en sammankomst till förlikning, gjorde fred och gåfvo hvarandra gisslan. Wanerne lemnade till gisslan deras yppersta män, Niord den rike och hans son Frey; men Asarne gåfvo deremot en, som het Häner, och sade, att han var mycket fallen för att blifva höfding. Han var en mycket stor och dägelig man: tillika med honom skickade ock Asarna en, som het Mimer, en mycket vis man, men Wanerne sände deremot den klokaste man som de hade, vid namn Qvasir. Nu, då Häner kom till Wanahem, blef han straxt satt till höfding. Mimer underviste honom med goda råd: men när Häner var stadd på ting eller stämmor, så att Mimer icke var tillstädes, och der kommo några svåra saker för honom, då svarade han alltid detsamma: »Nu må andra råda,» var hans ord. Då förstodo Wanerne, att Asarne bedragit dem i mannabytet; derföre togo de Mimer och höggo hufvudet af honom, och sände det till Asarne. Oden tog hufvudet, smorde det med sådana örter, att det icke kunde förruttna, sjöng trollsånger deröfver, och förtrollade det så, att det talte med honom och sade honom många förborgade ting. Niord och Frey sattes af Oden till offerföreståndare, och blefvo Diar ibland Asarne. Niords dotter var Freya; hon förestod ock offren. Hon lärde Asarna först den trolldom, som kallas sejd, hvilken hos Wanerne mycket öfvades. Då Niord vistades ibland Wa-

nerne, hade han haft sin egen syster till hustru, ty det var der efter lagen tillåtet. Deras barn voro Frey och Freya; men ibland Asarne var det förbjudet att gifta sig med så nära blodsförvandter.

5. GREKERNAS BERÄTTELSE OM DICENEUS.

Så har en af våra Svenska häfdatecknare aktat för likligast, att den Oden, som här blifvit omtalad, af Grekerne och deras vise män kallades Diceneus. Vi vilje alltså här anföra hvad som förmäles om denne man.

Geter hette det folk, som hade satt sig i besittning af landet omkring Svarta hafvet, och synes detta folk just vara Asafolket. Så säges det att Geternes konung Borbista, som hade lidit svåra krig och funnit sitt folk mycket försvagadt, likväl gerna ville åter upprätta folket. Han hade till rådgifvare en öfversteprest, hvilkens namn var Diceneus. Denne hade vandrat vida omkring i främmande länder, sett mycket och lärt mycket, samt var i stor vördnad för sin vishet.

Han såg att Geterne hade godt begrepp och god art till hyfsning, derföre sparade han ingen möda att undervisa dem om mycket, som de förut icke vetat. Han lärde dem många herrliga vishetsbud, uttydde för dem många naturens krafter och verkningar, samt upplyste dem i mångfaldiga vigtiga ämnen. Så undervisade han dem om planeternas gång och himlakropparnas rörelser, utvisade de tolf himmelstecknen, förklarade månens till- och aftagande, samt omtalade huru mycket solen är större än jorden och huru de 344 stjernor lupo från öster till vester hvarje dygn.

De tappra Geter, som voro ansedda såsom stora krigare, samlades, så snart de hade några dagars ledighet från sina vapenskiften, omkring den vördade läraren och inhemtade med begärlighet hans undervisningar. Han lärde dem, den ene att utforska örters och frukters egenskaper, en annan att betrakta himlakropparnas ställning och rörelser, och andra att förstå andra begrundansvärda ämnen. Så stor var folkets vördnad för sin lärare, att de följde hans råd äfven deruti, att afstå ifrån sitt vindrickande, hvarpå de förut varit alldeles begifne, och förstöra alla vinträd uti sitt land. Han förbättrade deras lagar och införde ibland dem en högre kunskap i religionens höga läror. De äldsta och förståndigaste ibland Geterna förordnade han till prester, till tempelvårdare och bevarare af de heliga lärorna. Och buro presterna, till utmärkelse af sitt kall, höga hattar, såsom det var brukligt af domare och vise hos många folk. Så kallas ock Oden och hans Diar i de nordiska sagorna Sidhöttur eller höghattad.

Då konung Borbista dog, och riket söndrades emellan åtskilliga konungaättlingar, anföllos Geterne af de Romare, som ville lägga under sig hela verlden. Men Geterna läto icke underkufva sig.

Diceneus rådde dem att söka sig ett annat land, der de kunde nedsätta sig, och emedan de så högt vördade och gerna hörsammade honom, gjorde de under hans anförande ett tåg, som synes vara detsamma, hvarigenom Asarne inkommo till norden.

Derom har den nordiska sagan, i sin fortsättning, mycket att förtälja.

6. ODENS UTVANDRING.

Den vise Diceneus skulle sålunda vara densamme mannen, som Oden.

I den tiden drogo Romerska krigshöfdingar vidt omkring i verlden, och tvingade alla folk under sin lydnad; och för den ofriden flydde många höfdingar ifrån sina länder. Men eftersom Oden var en förespående och mycket klok man, insåg han förut, att hans afkomma skulle intaga verldens norra del. Han satte sina bröder Ve och Viler öfver Asgård; men han och alla Diar med honom och mycket annat folk drogo derifrån; och reste han först till Gardarike, och derefter i söder till Saxland. Oden hade många söner; han intog stora landskaper i Saxland, och satte sina söner der till att regera och försvara landet. Derefter drog han åt norr till hafvet och tog sig bostad på en ö, der som nu kallas Odensö, på Fyen.

Derifrån skickade han sköldmön Gefion åt norr att uppsöka länder. Då kom hon till Gylfe, som rådde öfver Svea land. Han gaf henne ett plogland. I Jotunhem hade hon födt fyra söner med en Jätte, dem förvandlade hon i oxehamn, satte dem för plogen och drog landet ut på hafvet, vesterut gent emot Odensö; och är det nu kalladt Seland. Detta land bebyggde hon sedan. Henne fick Sköld, Odens son, till hustru; de bodde uti Ledro. Der som ploglandet förut var, är nu en insjö som kallas Lögaren (Mälaren); och likaså ligga vikar uti Mälaren, som näs uti Seland.

Om denna sköldmöns färd har en forntida skald, Brage den gamle, qvädit en sång:

Från guldrika Gylfe
Glad Gefion bortförde
Danmarks tillvext, så att det rykte
Af de springande oxarna.
Fyra hufvuden, åtta pannestjernor (ögon)
Hade de förtrollade oxar,
Som drogo den sköna öns
Lösryckta jordremsor.

När Oden af Gefion underrättades, att der österut hos Gylfe voro goda och fruktsamma länder, då drog han dit. De båda konungarna gjorde ett förbund sig emellan, ty Gylfe såg, att han icke hade kraft att motstå Asarna. Oden och Gylfe och deras män försökte hvarandra uti åtskilliga trollkonster och synvändningar, men Asarne blefvo ständigt de andres mästare. Oden tog sig då bostad vid Lögaren, der som nu kallas Forn-Sigtuna; der uppbygde han ett mycket stort gudahus och offrade efter Asarnes sed. Han intog landskapet deromkring, som han lät kalla Sigtuna. Han gaf gudahofvets föreståndare hvar sin bostad. Niorder bodde i Noatun; Frey i Upsala; Hemdaller i Himmelsberg; Thor i Thrudwanger; Balder på Brejdablick; och alla dem gaf han goda gårdar.

7. ODENS VISDOM.

När den Asiatiske Oden kom till Nordländerna, och Diarne med honom, då omtalas det att de öfvade och utlärde åtskilliga konster, hvilka många en lång tid sedan brukat. Oden var den förnämste ibland alla, och af honom lärde de andra sina konster; ty han var den förste i konst, visdom och alla stora egenskaper.

Han hade ett så skönt och herrligt utseende, att då han satt i lag med sina vänner, hugnade sig alla af honom, men när han var i krig, syntes han förfärlig för sina fiender. Orsaken dertill var, att han kände konsten att förvandla hela sin hamn och skepnad på hvad sätt han behagade. Dessutom talade han så lätt och intagande, att alla, som det hörde, tyckte det allena vara sanning, som han sade. Han kunde ock framföra allt sitt tal på vers, likasom man nu sjunger det vi kalle skaldedikter. Han och gudahofvets föreståndare kallas Sångsmeder; ty denna konst blef af dem först begynd i Nordländerna.

Oden kunde ock så göra, att hans fiender uti striden blefvo antingen blinde, döfve eller förskräckte, och att deras vapen icke beto mera, än risqvistar; men hans män hade hvarken brynja eller harnesk, utan rasade fram, som galna hundar eller vargar, beto i sina sköldar och voro så starke, som björnar eller tjurar. De slogo ihjäl ehvem som mötte dem; men hvarken eld, stål eller jern kunde bita på dem. Det blef kalladt Berserksgång.

Oden förvandlade ofta sin hamn, och då låg hans kropp likasom i en sömn eller som han varit död; men han sjelf blef då fogel eller djur, fisk eller orm, och for till fjerran land, i sina egna eller andra mäns ärenden. Han kunde ock med blotta ord släcka eld, stilla sjö och vända vinden hvart han ville.

Oden egde ett skepp, som het Skidbladner, hvarpå han reste öfver stora haf; och kunde det läggas ihop som ett kläde. Han hade med sig Mimers hufvud; och sade det honom många tidningar från andra länder. Stundom uppväckte han döda menniskor ur

jorden, eller satte sig under galgar; derföre blef han kallad Draugadrotten (d. ä. Gengångare eller Galga-drott). Han hade två korpar, som han lärt att tala: de flögo bort i åtskilliga länder, och berättade honom många tidningar; och af dessa saker blef han mycket vis.

Alla dessa konster utlärde han genom runor och sånger, som kallas Galdrar; och derföre äro Asarne kallade Galdrasmeder. Största kraften bland Odens konster hade den konst, hvilken kallas sejd. Genom denna trollkonst fick han veta förut menniskors öde och tillkommande ting; han kunde ock dermed förgöra menniskor, och tillskynda dem olycka och sjukdomar, såsom ock fråntaga dem vett och styrka, och gifva åt andra. Men när denna konst sedan öfvades, skedde det med sådan arghet, att manspersoner skämdes att öfva densamma, derföre blefvo qvinnorna underviste deruti. Oden visste ock, hvar alla nedergräfna skatter lågo förborgade, och han kunde med sina sånger öppna jord, berg, stenar och högar. Han band med blotta ord den som derinne bodde, gick sedan derin och tog bort allt det han ville.

Utaf dessa kraftiga konster blef han mycket namnkunnig, så att hans ovänner mycket fruktade honom; men hans vänner hade stor förtröstan till honom, och trodde på hans kraft och på honom sjelf.

Han lärde offrens föreståndare mesta delen af dessa sina konster, och kommo de honom närmast uti all vishet och trolldoms-kunskap. Och sedan hafva dessa trolldomskonster sig vida utspridt, och varit i bruk en lång tid bortåt. Men folket offrade till Oden samt dessa tolf höfdingar, och kallade dem sina gudar, och trodde på dem en lång tid derefter.

Oden satte den lag i sitt land, som tillförne hade varit bland Asarna. Han stadgade att alla döde mäns kroppar skulle brännas, och uti densamma lågan skulle man kasta deras egendom. Det var hans lära, att med lika mycken rikedom, som hvar och en hade med sig på bålet, skulle han komma till Walhall; den egendom, som han sjelf hade i jorden nedergräfvit, skulle han ock till godo njuta. Askan af de döda kroppar skulle man kasta ut på sjön eller nedergräfva i jorden, men efter förnäma män skulle man göra högar till åminnelse. Och efter alla de män, som någon manlig gerning uträttat, skulle man uppresa Bautastenar (Grafstenar); och hölls denna sedvana sedan en lång tid. Då skulle man ock offra, först mot vintern, för god årsväxt; men om midvintren skulle man offra för jordens gröda; den tredje offerhögtiden skulle hållas emot sommaren, för lyckliga segervinningar. Omkring allt Sverige gaf folket Oden skattpenning för hvar näsa; deremot skulle han värja deras land för ofrid, och offra för dem till en god årsvext.

8. ODENS DÖD.

Oden blef sotdöd i Sverige, och när han skulle dö, lät han märka sig med Geirs-udd (rista sig med svärdsudd), och tillegnade sig alla de män, som föllo i strid, sägandes sig skola resa till Gudhem, för att fägna sina vänner. Nu tänkte de Svenske, att han var kommen uti den gamla Asgård, och skulle der lefva evinnerligen; då begynte man på nytt att åkalla Oden och tro på honom. Ofta tyckte de Svenske,

att han uppenbarades dem, när stora krig tillstundade. Då gaf han somliga seger, och somliga bad han till sig; och tyckte man begge delarne vara goda. Oden blef bränd, när han var död, och var hans bål mycket präktigt inrättadt. De gamle trodde, att ju högre röken slog upp i luften, ju herrligare blef himmelen den, som bålet tillhörde; och ju större rikedomar med den döde brändes, dess rikare skulle han ock blifva.

9. HAVAMAL.

Odens visdom och lefnadsreglor äro sammanfattade i en sång, som kallas Havamal eller Odens höga sång, den gamla. Dessa herrliga vishetsläror äro väl förtjenta att bevaras och ihågkommas af efterverlden: vi införa derföre här, ibland de åldriga sagorna, det sköna qvädet:

Odins höga sång, den gamla.

Vinklar alla
du väl omskåda,
förr'n fram du träder;
ty ovisst är,
hvar ovän sitter
för dig derinne.

Hell den som gifver!
In kom en gäst —
Hvar skall den sitta? —
Nog den får ila,
som vid andras dörrpost
sitt uppehälle söker.

Eld den behöfver,
som in är kommen
om knän frusen.
Af mat och kläder
har den behof,
som öfver fjällen färdats.

Vatten behöfver,
torkduk och gästfrihet,
den till gästnings kommer.
Vänligt sinne
låt honom röna,
tal och gensvar finna!

Förstånd behöfver
den vida färdas;
allt går an hemma.
Men till ögonspel varder
den intet förstår
och sitter bland visa.

För tänkande sinnen
orda ej mycket,
men akta på lynnet.
Då den ädle och tyste
kommer till gården,
felar den varsamme minst.

Förstånd behöfver
den vida färdas,
minst felar en varsam:
ty mer pålitlig vän,
än mycket förstånd,
man aldrig finner.

En varsam gäst,
som kommer till herbergs,
talar ej mycket:
med öron han lyssnar,
med ögon han skådar:
så forska de vise.

Den är säll,
som sig förvärfvar
lof och bifall:
Vanskligt är allt,
hvad mannen äger
i annans bröst.

Säll är den,
som lof och klokhet
sjelf eger i lifvet;
ty onda råd
man ofta tagit
ur annans bröst.

Ej bättre börda
man bär på vägen,
än mycken vishet;
bättre hon är än guld
på okänd ort:
hon är hjelp i nöden.

Ej bättre börda
man bär på vägen,
än mycken vishet.
Ej sämre vägkost
man bär på resan,
än mycken dryckenskap.

Öl för menniskor
är icke så godt,
som många tala;
ty ju mer han dricker,
desto mindre, i sanning,
vet mannen till sig.

Glömskans häger
öfver ruset hvilar:
han bortstjäl männers sanning.
I thy är ruset bäst,
att hvar man derefter
sin sanning finner.

Vare tyst och hugfull
en Furstes son,
och djerf i striden.
Glad och gifmild
hvar man skall vara,
tills döden stundar.

En ovis tänker
sig evigt få lefva,
om strid han undflyr;
Men åldern gifver
dock ingen fred,
fast honom spjuten gifva.

Då till besök han kommer,
gapar dåren,
talar ovist eller slumrar:
Allt är väl,
när han får svälja:
då blottas mannens tanke.

Den allena,
som vida färdas
och vidt kringfarit,
känner hvarje
menniskolynne,
om sjelf han vis är.

Fatta bägarn,
men drick till hof;
tala hvad höfs, eller tig.
För osed ingen
dig viter, om tidigt
du går att sofva.

Frossande man,
om han ej sjelf sig känner,
sig äter lifvets sorg: (döden)
Lystnaden ofta
gör dåren löjlig,
då han bland kloke kommer.

Hjordarna veta,
när hem de skola,
och gånga då från betet;
Men en ovis man
känner icke
mål för sin mage.

En usel man
och ett argt sinne
ler åt allt:
Han vet icke det
han veta borde:
att han ej sjelf är felfri.

En ovis man
alla nätter vakar
och hugsar på mycket:
Då är han trött,
när morgonen kommer;
qvar är gamla sorgen.

En oklok man
tror alla vara vänner,
som mot honom le;
Men få han finner
som främja hans sak,
när till tings han kommer.

En oklok man
tror alla vara vänner,
som mot honom le:
Ej annat han finner,
Fast honom de gäcka,
när han bland kloka sitter.

En oklok man
tror sig allt veta,
den stund han ej är nödställd.
Men ej han vet
hvad han skall svara,
då män honom pröfva.

Oklok man,
då han i sällskap kommer,
bäst är han tiger:
Ingen det märker,
hur litet han vet,
tills mycket han talar.

Vis tyckes den,
som fråga kan
och svar gifva:
Menniskosöner
öfverskyle alltid
andras brister.

Den aldrig tiger
talar många
ord utan hållning:
Pladdrande tunga,
om den ej hålles,
talar sig skada.

Till ögonspel
Du ingen annan hafve,
fast främmande han kommer:
mången, se'n han funnit
ro och torra kläder,
skall du vis befinna.

Vis tyckes den
i tal besegrar
gäckade gästen.
Stortalig man
vid bordet ej känner,
om han med ovän talar.

Många genombuldt
älska hvarann,
men råkas å hafvet:
Städse uppstår split,
om den ena gästén
ofredar en annan.

Tidig måltid
du tage, om icke
du går till gästnings:
Den som sitter och snålas,
han synes glupsk
och få ting han spörjer.

Stor omväg är det
till svekfull vän,
fast han i vägen bor.
Men genvägar ligga
till trofast vän,
fast han bor fjerran.

Ej ofta må du
i samma bo
till gästnings komma.
Ljuf blifver led,
som länge sitter
på annans bänkar.

Ett bo är godt
fast det är litet:
Hvar man är herre hemma.
Fast tvenne getter endast
och halmtäckt sal man eger,
det bättre är än tigga.

Ett bo är godt
fast det är litet:
Hvar man är herre hemma.
Dens hjerta blöder,
som tigga skall
sin spis hvar måltid.

Från sina vapen
ej gånge mannen
ett fjät på fältet;
ty ovisst är
på vägar ute
när spjut behöfvas.

Ej fann jag så gifmild
och gästfri man,
som allt försmådde,
eller om godset
så litet fiken,
att led han blef åt lönen.

Den som rikdom
hafver undfått,
skall brist ej tåla:
ofta sparas åt de leda
det som var ämnadt åt de ljufva:
mycket går emot förmodan.

Med vapen och kläder,
som bäst dig synas,
skall du vänner gläda:
Med gåfvor och gengåfvor
varar vänskap längst,
då de af hjertat bjudas.

Sinom vän man skall
vän vara
och med gåfva gåfvan gälda.
Mot den leende
vännen var glad,
med den sörjande sorgsen.

Sinom vän skall man
vän vara,
honom och hans vän;
Men med oväns vän
Väl behöfves
Att varsam vara.

Om vän du eger,
den väl du tror,
och vill du godt af honom njuta,
sinne skall du med honom blanda
och gåfvor skifta,
och ofta gå att honom finna.

Har du en annan,
som du tror illa
och dock vill godt af honom
njuta;
varsamt skall du tala
och klokt tänka,
ej af hans förställning dåras.

Än ett ord
om den du misstror,
och på den du ej kan lita:
blidt skall du tala,
ej med stickord reta,
ej den bedragande bedraga.

Ung var jag fordom:
då for jag ensam,
kom på villo-vägar:
Rik jag mig tyckte
då jag fann en vän:
En man är mans fägnad.

De ädle, milde
sällast lefva
och nära sällan sorgen;
Men fåvitsk man
är tvehogsen:
och en sniken sörjer gåfvan.

Det träd förtorkas,
som står vid gården
utan skygd af bark och blad:
Så är en man
förutan vänner;
hvi skall han länge lefva?

Som eld brinner
fred emellan ovänner
i fem dagar,
men på den sjette
slocknar den ut.
Så blir all vänskap sämre.

Ej mycket
behöfver man gifva:
ofta vinnes pris för litet:
Med halft bröd
och kärlet på häll,
en stallbroder fick jag.

Små äro sandkorn,
små äro vattendroppar,
små äro menniskornas tankar:
icke vordo
jemnvise alla:
hvart århundrade här blott en
man.

Godt förstånd
hvar man bör ega,
men ej för mycken förvetenhet.
Fagrast är lifvet
för de menniskor,
som väl och mycket veta.

Godt förstånd
hvar man bör ega,
men ej för mycket vetande.
Ty en vis mans hjerta
sällan gladt varder,
om det vet allt för mycket.

Godt förstånd
hvar man bör ega,
men ej för mycken förkunskap:
ingen förut
forske sitt öde;
ty så är hans anda sorglösast.

Brand vid brand brinner,
till dess förbränd han är;
eld tändes af eld.

En man utaf män
af talet kännes,
dåren af sitt högmod.

Tidigt skall uppstå,
den annans lif
och gods vill vinna:
Liggande ulf
får sällan ett får;
Ej slumrande mannen seger.

Tidigt skall uppstå
och gå sitt verk att se,
den få arbetare eger;
mycket försummar den,
som om morgonen sofver:
På husbonds tillsyn halft godset beror.

Som torra spånen
och gömda näfvern,
så är mannens sinne;
den vedens ämne
väl kunde räcka
i år och dagar.

Ren och mätt till tings
ride mannen,
fast han ej prydd är:
För skor och kläder
ej rodne någon,
ej för sin häst, fast den ej bäst är!

Spörje och tale
den kunnig är
och så vill nämnas.
Åt en dig förtro,
ej åt den andra:
Verlden vet hvad trenne veta.

Förvånad gapar
Örnen på det vilda hafvet,
då till strand han kommer;
Så är den man
bland många kommer,
der få vänner han eger.

Sin makt hvar vis
och rådig man
med hof skall bruka;
när han bland tappra kommer,
då finner han nogsamt,
att ingen är för alla mäktig.

Klok och försigtig
vare hvar man;

i förtroendet varsam:
ofta de ord,
som åt andra förtros,
man dyrt får gälda.

Mycket för tidigt
kom jag på många ställen,
men för sent till andra:
Än var dryckon slut,
än otillredd:
Sällan till pass kom okär gäst.

Här och hvar
man hem mig bjudit,
om måltid jag tarfvat:
Men tvenne stycken må man
hos trogna vännen lemna,
der redan ett man ätit.

Elden och solljuset
bland menniskobarn
äro det bästa,
om sin helsa
menniskan får njuta,
och utan last lefva.

Fullkomligt usel
är ingen, fast osäll;
en är säll af sina söner,
en af sina fränder,
af gods nog en,
af goda verk en annan.

Bättre är dem,
som lefva, än sotdö;
den lefvande väl en ko förvärfvar.

Glansen såg jag skimra
i den rikes sal,
men ute för dörren stod döden.

Den halte kan rida,
den döfve strida tappert,
den enhändte hjordar valla:
Blind är bättre
än vara bränd;
den döde ingen gagnar.

En son är bättre,
fast sent buren
efter mannens bortgång;
Sällan bautastenar,
stånda vid vägen nära,
reser dem icke son åt fader.

Litet nog vet den,
som intet vet;
så mången blir af andra dårad.
En man är rik,
fattig en annan;
det visar dock ej hvem vishet egde.

Bort dör din hjord,
bort dö dina fränder
och sjelf dör du äfven:
men ryktet aldrig
skall dö för den,
som sig ett godt förvärfvar.

Bort dör din hjord,

bort dö dina fränder
och sjelf dör du äfven:
men ett vet jag,
som aldrig dör:
domen om den som dog.

Fyllda lador såg jag
för rikedomens barn:
nu bära de hoppets staf (tig-
garstafven).

Så rikdom är,
som ögats blink;
den är en flyktig vän.

Ovis man,
om gods han vinner
eller qvinno-ynnest,
honom ökas modet,
men förståndet aldrig;
fram går han i högmod.

Det rönes,
då du spör om runor,
de verlds-kände,
som helige gudar gjorde
och store skalden ristade:
då är honom bäst han tiger.

Vid qvälln skall dagen rosas,
Hustrun, då hon är död,
Svärdet, då det är pröfvadt,
Mö, då hon är gift,
Is, då du är öfver,
Öl, då det är drucket.

Vid brasan skall öl drickas,
på is med skrinda köras,
mager hästen köpas
och rostadt svärdet.
Fodra din häst hemma
men din hund å gården!

Fagra möars snack
tro icke för hastigt
och ej hvad qvinnor tala:
ty på rullande hjul
vardt qvinnohjertat skapt
och list i bröstet lagd.

Lita icke uppå
bristande båga,
brinnande eld,
gapande ulf,
skriande kråka,
grymtande svin,
rotlöst träd,
stigande våg,
kokande kittel,

Flygande spjut,
sjunkande bölja,
nattgammal is,
ringslagen orm,
det bräckta svärdet,
björnens lek,
eller konungens son,
en sjuk kalf,
en sjelfrådig tjenare,

en önsk-talande spåqvinna,
nyss slagne på fältet,
en klar himmel
eller en leende herre.

Tidigt sådd åker
skall ingen tro,
och ej för tidigt sin son;
vädret råder för åkern,
vettet för sonen:
ovissa äro de båda.

Sin broders bane,
halfbrunnet hus,
alltför liflig häst, —
vare ingen så säker
att detta han tror!

Frid med qvinnor,
som flyktigt tänka,
är som fart på hal is
med obroddad häst,
två vintrar gammal
och illa tämd:
eller i vilda stormen
kryssning med redlöst skepp;
eller halt att fånga
renen på töande snöfjäll.

En annans kärlek
ingen man
någonsin tadle:
lustfagra färgen
ofta behagar
den vise, men fängslar icke
dåren.

För detta fel,
som säges om mången,
skall ingen honom tadla;
från visa till dårar
gör menniskors söner
han, den mäktige kärleken.

Blott tanken vet
hvad hjertat bor nära:
han ensam känner sinnet.
Ingen sot är värre
för den vise mannen,
än sig med intet nöja.

Hemma glad
och gästmild skall
den vise mannen vara,
minnesgod och språksam,
vill han mångvis vara;
ofta om det goda tala.

Vi råda dig!
gif akt på rådet,
det skall dig gagna, om du det
fattar:

En ond man
låt du aldrig
din ofärd veta,
ty ond man
för redligt sinne
dig aldrig lönar.

Ond qvinnas ord
kosta såg jag
en man sitt hufvud;
flärdfull tunga
vardt honom till lifs förlust,
och ej för rättvis sak.

Vet du att vän du eger,
den väl du tror,
kom ofta till hans samtal;
ty ris vexer
och högt gräs på den väg,
som ingen trampar.

Vare du aldrig
före din vän
att vänskap svekfullt bryta;
sorg fräter hjertat,
om mannen ingen eger,
han säga kan hvar tanke.

Ord skifta
skall du aldrig
med fåvitsk dåre;
ty af ond man
skall du aldrig
få lön för godhet;
men en god man
dig stadfästa skall
i ynnest och ära.

Vänskapen är då stiftad,
när någon går att säga
en annan hvarje tanke;
allt är bättre,
än att svekfull vara:
Den är ej vän, som allt till
nöjes talar.

Tre ord
skall du ej
med ond man träta;
ofta dröjer den bättre,
då den sämre hugger till.

Allt är ock vanskligt.
Om dervid du tiger,
då blir du för feg hållen:
andra dagen
låt du hans anda fara
och hämma så bland folket lög-
nen.

Skomakare var du ej
och icke spjutsmed,
om ej dig sjelf du är det;
skon blir illa gjord
och spjutet snedt:
då dömmes illa om dig.

Hvar något ondt du känner,
Så kalla du det för ondt:
mot din fiende var vaksam.
Åt det onda
var aldrig glad,
men låt det goda om dig spörjas.

Om du vill en god qvinna
till glädje-samtal vinna,
och fägnad deraf njuta:

fagert skall du lofva
och låta fast blifva:
ej någon ledsnar godt att njuta.

Varsam bör du vara,
dock ej för varsam:
mest varsam var vid dryckom,
och hos en annans hustru;
och än för ett tredje,
att dig ej tjufvar dåra.

Till hån eller löje
haf du aldrig
en kommande främling;
ofta ej noga veta,
de som inne sitta,
hvad folk de äro, som komma.
Det gifs ej en man så god,
att felet ej följer;
ej så dårlig, att till intet han duger.

Le aldrig
åt gråhårig talare,
ofta är godt hvad gamle tala:
ofta ur skrynklig mun
visa ord komma,
af dem som usla gå
för hvars mans dörr
och vistas bland de ringa.

Främlingen banna ej,
eller på porten drif;
var god mot den arme:
starkt är det träd,
som röras skall,
att öppnas för alla.
Gif du en penning
och det skall dig skaffa
hvars mans lof hos folket.

Nu är den höga sången
i höga salen sjungen,
för mensko-söner nyttig,
för jätte-söner skadlig:
Hell den, som qvad den!
Hell den, som kan den!
Hell den, som fattar den!
Hell den, som honom hörer!

10. ODENS LÄRA OM GUDARNA.

Vi införa här Gudasagan, som innehåller den religion, hvilken af Asarne blef införd i Sverige. Den är icke mindre betydelsefull och djupsinnig, än Odens lefnadsvishet. Den begynner med en berättelse om verldens skapelse, framställer derefter gudarnes namn och egenskaper, deras gerningar och slutligen verldens undergång.

III.

NORDISKA GUDASAGAN.

Nordiska Gudasagan.

1. VERLDENS SKAPELSE.

Så börjar den urgamla sången *Völuspa:*

Lyssnen, lyssnen,
Alla väsen,
Högre, lägre!
Jag vill förtälja
Valfaders under,
Männernas fornsång,
Som tidigt jag lärde.

Jättar jag minnes
I urtiden födda:
De mig fordom
Vishet lärde.
Nio verldar jag minnes
Och nio himlar,
Såg grundämnet glindra
Djupt under mullen.

Morgon var tidens,
Då *Ymer* byggde:
Ej var sand, ej sjö,
Ej svala böljor.
Jord fanns icke,
Ej himmel ofvan:

Blott *Ginungagapet*,
Der gräs ej grodde.

Det omätliga *Ginungagap* eller verldsrymdens svalg sträckte sig i norr, många vintrar förrän jorden vardt skapad, till *Nifelhem*, der mörker och köld rådde. Midt uti *Nifelhem* låg brunnen *Hwergelmir*, hvarifrån tolf floder, kallade *Elivågor*, utströmmade till *Ginungagap*, der de fröso till islager.

Söderut var en verld, som hette *Muspelshem*, ljus och het, och så strålande, att ingen främmande, som der icke hade boning, kunde uthärda dermed.

Den högste guden är *Allfader*. Han är alltings upphofsman, han lefver alltid och råder öfver allt, både stort och smått. Han är den höge, fördolde guden, den starke ofvanefter;

Dock honom icke
Jag nämna vågar,

heter det i det urgamla qvädet. Likväl hafva de gamle tillegnat honom många namn, såsom *Allfader*, *Herren*, *Fjölner*, den osynlige, m. fl. Han har skapat himmelen, jorden, luften och allt hvad i dem är.

Då de tolf giftströmmarne från *Hwergelmir* i *Ginungagapet* frusit till is, uppkom der dagg af giftet och förvandlades till rimfrost. Den trakten vardt full af storm och oväder. Men från södra sidan eller *Muspelshem* kommo gnistor ditflygande, och lättade upp luften, så att den blef ren och varm. När hettan mötte isen, så att den smälte, fingo dropparna lif af den kraft, som hettan utsände. Af den smältande isen framkom då en mans skepnad, som blef kallad *Ymer* eller *Aurgelmer*, den urgamle.

Ymer var ingalunda god, utan ond med hela sin slägt. Då han föll i sömn och svettades, framkommo under hans venstra arm en man och en qvinna. Från dem härstammade *Hrimthursarnes* eller Jättarnes slägte. *Ymer* hade närt sig af kon *Audumblas* mjölk. Denna ko framkom ur den upptinade isen på samma gång som *Ymer* sjelf, och fyra strömmar runno från hennes spenar.

Då kon *Audumbla* slickade de med rimfrost belagda saltstenarna, framkom den första dagen manshår, den andra en mans hufvud, och den tredje hela mannen. Han blef kallad *Bure* och fick en son vid namn *Bör*. Denne *Bör* tog till äkta en Hrimthursamö, *Bestla*, dotter af jätten *Bölthorn*. Med henne egde han trenne söner, *Oden*, *Vili* och *Ve*.

Börs söner blefvo styresmän för himmelen och jorden. De voro förtörnade på de onda jättar och angrepo Ymer samt slogo honom ihjäl. När han föll, rann så mycket blod ur hans sår, att alla jättar dränktes i öfversvämningen, med undantag af en. Denne, som hette *Bergelmer*, frälste sig, med sin hustru, i en båt. Från dem härstamma de nya jätteslägterna, som uppträdde att kämpa emot Börs söner.

Då de »blida makter», *Börs* ädla söner, sålunda besegrat jättarne, företogo de sig att skapa och ordna verlden. De förde *Ymers* kropp uti *Ginungagap* och danade deraf jorden. Hans ben blefvo berg, hans blod haf och sjöar, hans tänder stenar, hans hår träd. Verldshafvet lade de i en krets rundtomkring jorden, som är rund. Men *Ymers* hufvudskål, upprest på fyra hörn, danades till himlahvalfvet: de tunga skyar skapades af jättens hjerna. Under hvartdera af him-

melens hörn sattes en dverg, och heta dvergarne *Nordan*, *Sunnan*, *Östan* och *Vestan*. För att upplysa himmel och jord, satte gudarne gnistor från *Muspelhem* på hvalfvet och gåfvo rum åt ljungeldsstrålarne, några på himlen, andra lösa under himlen, samt bestämde deras gång.

Vöhispa förkunnar:

Börs söner
Fästet upphofvo
Och Midgård,
Det härliga, skapade.
Solen sunnanifrån
Sken mot kalla bergen:
Då grodde å grunden
Gröna örter.

Solen, månens vän,
Kastade i söder
Sin högra hand
På himmelens hästar:
Sol ej visste
Hvar hon salar egde,
Stjernor ej visste
Hvar de fäste hade,
Månen ej visste
Hvad för kraft han egde.

Då gingo å rådstolar
Makterna alla,
De heliga gudar,
Och höllo rådslag.
Natt och dess söner
Gåfvo de namn.

Morgon de nämnde
Och middagsstund,
Skymning och afton,
Åren att tälja.

Jorden, som sålunda kallades *Midgård*, vardt på detta sätt satt i ordning. Vid verldshafvets stränder förunnades det jättarne att få bo, men emot dem byggdes af *Ymers* ögonbryn en borg. Mest bo jättarne i *Utgård*, som ligger mot Norden. Bland jättarne var en, som hette *Norwe*, hvilken hade en dotter med namnet *Natt*. Hon var svart och mörk och hade varit gift med ett par jättar, innan en man af Asaslägten, vid namn *Delling*, tog henne till äkta. Då födde hon en son, *Dag*, som breddes på fädernesslägten och var ljus och skön.

Men Allfader, som såg Börs söners skapelse, tog *Natt* och *Dag*, och satte dem på himmelen, att hvarje dygn fara omkring jorden. De hafva hvar sin häst och hvar sin kärra. Den mörka modren kör förut med hästen *Hrimfaxe*, från hvars betsel daggen nedstänker på jorden. Den ljusa sonen åker efter med *Skinfaxe*, hvars man utgöres af strålar.

En man, som hette *Mundilför*, hade tvenne så sköna barn, att han gaf dem namn af *Sol* och *Måne*. Gudarne förtörnades öfver mannens djerfhet och fråntogo honom barnen. Dottren *Sol* satte de att på himlen köra solens vagn, dragen af de båda hästarna *Arwaker* och *Alsvider*, men sonen *Måne* att styra månens gång. Måne blef en dag varse tvenne barn, *Bil* och *Hjuke*, hvilka gingo på jorden och buro från brunnen *Byrger*, på såstången *Simul*, en så som hette *Sägur*. Dessa barns fader hette *Widfindr*. Måne

tog till sig de båda barnen, och man ser dem ännu åtfölja honom på hans fart.

Sin egen boning togo gudarne i den sköna staden *Asgård*, som är full af tempel och gudasalar. Odens egen thron heter *Hlidskialf*. Då han sätter sig på detta högsäte, ser han öfver all verlden. Han har tvenne korpar *Hugin* och *Munin*, hvilka också dagligen flyga ut öfver jorden och bära underrättelser till Oden. Sålunda veta gudarne i Asgård allt som tilldrager sig i verlden.

I Asgård äro många sköna borgar och salar. Der är *Gladshem*, *Valaskialf*, *Thrudwang*, *Walkall*, *Vingolf*, med flere. Asagudarne inrättade der härdar och smidde många konstiga verktyg.

Men i den dödade Ymers kött vexte, liksom maskar, ett slägte, som kallades *dvergar*. Dessa bodde under jorden och voro mycket konsterfarna i allt smide.

Så berättar sagan, att nu var verlden skapad och ordnad. Gingo trenne mäktige Asar, Börs söner, från gudaförsamlingen, och funno på stranden tvenne träd.

Kommo ur samqvämet
trenne de mäktige,
älskande Asar
till stranden,
funno på landet
Ask och *Embla*
utan förmåga,
lif och bildning.

Ej anda de egde,
Ej tanke de hade,

Ej blod och ljud,
Eller färg och skönhet.
Andan gaf Oden,
tanken Loder,
blod gaf Häner
och lif och fägring.

Dessa tvenne blefvo de första menniskor, och anvisade gudarne dem *Midgård* till boning.

Men gudarne läto dvergaslägtet flytta Asgård till himlen, så att menniskorna fingo utbreda sig öfver jorden. Emellan himlen och jorden byggdes en bro, som erhöll namnet *Bifrost* eller bäf-röst, och synes ännu stundom denna bro på himmelen samt kallas då af menniskor regnbågen. Der denna bro är med himlen förenad, bor *Heimdall*, Bifrosts väktare.

Gudarnes heligaste ort är vid asken *Ygdrasil*. Detta är det största och yppersta af alla träd. Grenarne sträcka sig ut öfver hela verlden och upp öfver himmelen. Trädet har trenne rötter. Den ena roten går igenom Nifelhem, och der ligger i brunnen *Hwergelmir* draken *Nidhögg* och gnager på roten. Den andra räcker igenom Hrimthursarnes trakter, och under densamma ligger *Mimers* brunn. I denna brunn ligga all visdom och allt förstånd fördolda. Oden begaf sig derföre dit, för att hemta vishet, men Mimer fordrade hans ena öga i pant, innan han gaf den heliga drycken. Derföre är Oden enögd. Den tredje roten sträcker sig till Asar och menniskor. Under densamma är Urds källa.

Så sjunger Vala:

Ask vet jag stånda,
som heter Ygdrasil,

kronan fuktad
ur klara källan.
Dädan kommer daggregn,
som i dalar faller.
Ståndar evigt grön
Asken öfver Urdarbrunn.

Dädan komma mör
mycket vetande,
trenne, ur den sal
under kronan ståndar:
En kallas *Urd*,
den andra *Verdandi*,
den tredje *Skuld:*
De skuro i taflor.
De lag stifta,
de lif kora,
de för verlden tälja
ödets domar.

Dessa trenne mör kallas *Nornor* och bo i en sal under Ygdrasils tredje rot. Hvarje dag hemta de vatten ur den klara källan och ösa det öfver trädet, att det icke må ruttna. *Urds* vatten är så heligt, att allt, som kommer i källan, blifver så hvitt, som hinnan i ett äggskal. I källan äro tvenne svanor födda, från hvilka alla andra svanor härstamma.

I Ygdrasils krona sitter en örn, som vet många ting. En ekorre, *Rotatosker*, bär hans ord till draken *Nidhögg*. Fyra hjortar, *Dain* och *Dvalin*, *Duneyr* och *Durathror*, afbita trädets knoppar.

Trädet *Ygdrasil*
drager större tunga,

än menniskor veta:
hjorten biter ofvan,
sidan multnar
och *Nidhögg* fräter nedan.

Vid detta träd, *tidsträdet*, sammankomma Asarne för att rådpläga hvarje morgon. Men Nornorna äro så mäktiga, att de både för gudar och menniskor rista ödets runor, och deras domslut äro oåterkalleliga. De äro *Allfaders* döttrar, och betyda deras namn: *Urd* — det förflutna, *Verdandi* — det närvarande, och *Skuld* — det tillkommande.

En gång sände Nornorna en Vala eller spåqvinna, som hette *Gulveig*, till gudarnes salar. Hon förkunnade, i onda förutsägelser, gudaväldets fall. Då blefvo Asarne förbittrade och kastade henne först på skarpa spjut och sedan i brinnande elden, men hon lefde ändock. Tre gånger brändes hon, men blef tre gånger återfödd.

Då gingo å rådstolar
makterna alla,
de helige gudar,
och rådslag höllo:
Om Asar skulle
gälda sitt våld
eller gudar alla
ega försona det.

Då var bruten
Asaborgens mur.
Vanerna trampade
stridande fälten.
Men Oden språng upp

och sköt i hären:
det var den första
härstrid på jorden.

Likväl blef frid derefter sluten med Wanerna, och åtskilliga ibland dem upptogos ibland Asarne, till fredens befästande. Wanerna voro ett slägte, som liknade gudarne, men var skönare och mildare.

2. ASAGUDARNE.

Tolf räknades Asarne: dock var Oden icke upptagen i räkningen, ty han var den högste och ansågs såsom gudarnes fader. Många äro Odens namn. Han kallas *Sigfathr* ellar segrens fader, *Valfader* eller valplatsernas fader, med flere namn, olika hos olika slägter. Hans åttafotade häst heter *Sleipner*, hans spjut, som aldrig förfelar sitt mål, *Gungner*, och på fingret bär han den dyrbara ringen *Draupner*, hvilken hvarje nionde natt dryper af sig åtta ringar, lika honom sjelf.

Thor är den starkaste af gudarne. Han är åskans herre och kallas *Åka-Thor* eller *Auka-Thor*. Hans borg heter *Bilskirnir*. Hans vagn drages af tvenne bockar, hvilka heta *Tangnjoster* och *Tangrisner*. Hans förnämsta dyrbarhet och vapen är stridshammaren *Mjölner*, med hvilken han krossar jättarnas hufvuden. Då han begagnar sin hammare, påtager han sina jernhandskar och spänner gördeln *Megingjard*, hvilken fördubblar hans styrka, om sina länder. Han är son af jorden, och Oden är hans fader.

Den hvite *Balder*, Odens son, är fromhetens och renhetens gud. Han är den skönaste och fagraste af gudarne. Hans domar äro orygglige. Hans boning hette *Breidablik*, der intet orent tåles.

Den sjunde himmels-borgen
heter Breidablik:
Der hafver Balder
byggt sina salar.
Der han råder
ej trollrunor finnas.

Njord, en af Wanerna, som blef upptagen bland Asa-gudarne, råder öfver vindens gång och bor vid *Noatun*. Han bereder menniskors lycka och gifver rikedomar åt den, som honom täckes. Han kallas Fegjafa-gud eller välgörare. Hans maka är *Skade*.

Frey är årsvextens gud. Han råder öfver regn och solsken samt öfver årsvext och gröda. Han bor i Alfhem och är son af Njord och Skade.

Heimdall, gudarnes väktare, bor vid Bifrost, der hans borg heter *Himinberg*. Han är son af nio mör, stor och helig till sitt väsende. Hans tänder äro af guld, och han ser lika långt natt och dag, samt hör gräset vexa. När han blåser i sitt horn, som heter Gjallarhorn, höres det öfver alla verldar.

Tyr är krigets gud. Han är mycket djerf och modig, samt råder öfver segren i krig. Man säger om den, som öfverträffar andra i mannamod och aldrig flyr, att han är Tyr-tapper. Han är äfven så vis, att den, som är serdeles klok, plägar kallas så vis som Tyr. Han är enhändt, emedan Fenrisulfven afbitit hans hand.

Brage är skaldekonstens gud. Stor i visdom och vältalighet. Efter honom kallas skalder och vältalare Bragurmän.

Höder kallas den blinde. Han är öfvermåttan stark.

Widar den tyste är, näst Thor, den starkaste bland Asarne. Han har en sko, med hvilken han far igenom luft och öfver haf.

Ale eller Wale, Odens son, är tapper i strid och snäll skytt.

Uller är tvekampens gud. Han är son af *Sif*, Thors maka. Han är en god bågskytt och snabb skidlöpare. Hans utseende är skönt och krigiskt.

Forsete, rättvisans gud, är son af *Balder* och *Nanna*. Alla tvister hänskjutas till honom, och gudar och menniskor känna ingen bättre domstol. Hans sal heter *Glitnir:* den är af guld uppbyggd och med silfver täckt.

Äfven Asyniorna äro tolf. *Frig* eller Frigga är den förnämsta. Hon är Odens maka och Asarnes moder. Hon känner alla öden, men håller dem förborgade. Hennes boning kallas Fensal. *Freya*, kärlekens gudinna, är näst Frigg den herrligaste bland Asyniorna. Hennes man Od for långväga bort. Hon gråter öfver hans frånvaro och hennes tårar äro af guld. Hennes boning heter Folkvang, och då hon far ut, draga två kattor hennes vagn. *Iduna* är Brages maka. Hon förvarar i en ask odödlighetens äpplen, hvaraf gudarna äta för att bibehålla en evig ungdom. *Gefion* upptager i sin boning alla dem som dö såsom mör. *Sjofn* förmår vända menniskors håg till kärlek. *Lofn* är mild och from, och förenar män och qvinnor med hvarandra, ehvad hinder och vanskligheter, som än må vara i vägen. *Bör* är trohetens gudinna, *Eir* läkekonstens och *Saga* häfdernas. Saga bor vid Sökvabeck, under de svala böljor, der Oden med henne

dricker mjöd ur gyllene bägare. *Fulla*, *Hlin* och *Gna* äro Friggs vänninor.

Utom dessa äro många gudinnor i gudarnes samqväm. Märkligast bland dessa äro *Valkyriorna*, hvilka Oden sänder till hvarje strid för att utkora dem, som skola falla. I Vallhall skänka Valkyriorna mjöd åt hjeltarna.

Ännu finnes en, som räknas till Asarna, ehuru han snarare är deras fiende och baktalare. Han heter *Loke* och är listig och illslug, samt har förorsakat Asarna mycken förtret. Hans maka heter *Sigyn*. Men med en jätteqvinna, *Angurbåda* eller *Gulveig*, som förkunnade gudarne deras undergång, födde han trenne foster, nemligen *Fenrisulfven*, *Midgårdsormen* och *Hel*. Dessa trenne uppfostrades i Jotunheim. Men som gudarne visste hvad ondt som förestod från dem, ville de hemta dem. Då kastade Allfader Midgårdsormen ut i verldshafvet, der han så tillvext, att han slingrar sig omkring alla land och biter sig i stjerten. Hel nedstörtades i Nifelhem, der hon råder öfver de dödas boningar. Hennes hus är väl rymligt, men *Elände* heter hennes sal, *Hunger* hennes fat, *Svält* hennes knif, *Senfärdig* hennes träl, *Svek och Fall* hennes tröskel, *Tvinsot* hennes säng och *Förtärande Qval* hennes sängomhänge. Bistert är hennes utseende, ty hon är till hälften svartblå och till hälften menniskofärgad. Lokes tredje afföda, Fenrisulfven, togo Asarne hem till sig, för att uppfödas, men Tyr var den ende som hade mod att gifva honom mat. Då gudarne sågo ulfven vexa, beslöto de att i tid binda honom med en stark fjetter som kallades *Läding*, men ulfven slet sönder densamma. Gudarne bundo

honom med en ännu starkare fjetter, men äfven den krossades af ulfven. Då lät Oden af dvergarne förfärdiga det starka, silkesmjuka bandet *Gleipner*, som var sammansatt af sex slags ämnen:

Af kattstegens dån,
af qvinnornas skägg,
af bergens rötter,
af björnens senor,
af fiskarnes anda
och foglarnes spott.

Detta band ville ulfven icke låta pålägga sig med annat vilkor, än att en af Asarne lade sin hand i hans mun, till underpant att bandet var förfärdigadt utan svek och list. Då de öfriga Asarne tvekade, framsteg den modige Tyr och lade sin högra hand i ulfvens gap. Nu bands ulfven och han ristade sig; men då bandet icke brast, bet han af Tyrs hand. Asarne bundo derefter ulfven vid en bergsklippa under jorden. De ville icke döda honom, för att icke oskära sina heliga, fridlysta ställen med hans blod.

3. BALDERS DÖD.

Balder den gode hade haft svåra drömmar att hans lif var i fara. Asarne blefvo deröfver bekymrade, helst äfven mörka spådomar förkunnade detsamma. De beslöto att af allt skapadt utbedja sig säkerhet mot all möjlig fara. Frig tog ed af eld, vatten, jern, alla slags malmer, stenar, jorden, träd, sjukdomar, djur, foglar och etter-ormar, att de icke skulle skada Balder.

Men Oden fruktade ännu, att något kunde vara förgätet, hvarföre han beslöt att på sin åttafotade

Sleipner rida till Nifelhem. Då han red, rusade hunden Garmr upp ur afgrunden, blodig frammanom bröstet, med mordgirigt svalg och nedhängande käft. Han gapade glupskt, skällde och förde en lång olåt. Men fram red Oden, och jordvägen dånade.

Så kom han till Hels höga boning, der han visste att utför östra dörren den gamla spåqvinnan *Vala* låg i sin hög. Oden qvad för henne en dödsbesvärjning, skar dödsväckande runor å staf, och manade henne att svara.

Tungt reste sig den gamla upp och qvad med dödlik stämma:

Ho är denne
okände man,
som stör mig och väcker
sorg i min själ?
Omsnögad af snön,
slagen af regnet,
stänkt af daggen,
var länge jag död.

Oden svarade:

Vegtam jag heter,
son är jag Valtams;
Säg du mig om afgrund;
jag säger dig om jorden.
För hvem äro bänkar
gullring-strödde;
bäddar fagerligt
gullbetäckte?

Valan qvad:

Här ståndar af mjöd,
bryggd för Balder,
den klara dryck.
Lagd är sköld deröfver.
Men Asasöner
hopplöse stånda.
nödigt jag sad'et,
nu månde jag tiga.

Oden:

Tig icke, Vala!
dig vill jag fråga,
tills allt jag känner;
än vill jag veta:
hvem månd' Balders
bane varda,
och lifvet råna
från Odens son?

Valan:

Hit bringar Höder
sin ryktbare broder,
han månde Balders
bane varda,
och lifvet råna
från Odens son.
Nödigt jag sad'et:
nu månde jag tiga.

Oden:

Tig icke, Vala!
dig vill jag fråga,

tills allt jag känner.
Än vill jag veta:
Ho skall af Höder taga
grymma hämden,
och Balders baneman
å bål bära?

Valan:

Rinda föder son
i vester-salar:
han skall, nattgammal,
Odens son fälla.
Hand han ej tvår,
hår han ej kammar,
förr'n å bål han bär
Balders fiende.
Nödigt jag sad'et,
Nu månd jag tiga.

Oden:

Tig icke, Vala!
dig vill jag fråga,
tills allt jag känner.
Än vill jag veta,
hvilka äro de möar,
som hafva lust i tårar
och åt himlen kasta
sina slöjor?
Säg mig detta enda;
förr skall du ej sofva!

Valan:

Du är icke Vegtam,
som förut jag trodde!

Förr är du Oden,
folkens höfding!

Oden:

Du är icke Vala,
ej vis en qvinna:
förr är du trefallt
en Thursamoder!

Valan:

Hem rid du, Oden!
och storsinnt var.
Så kommer ingen af män
mer att mig söka,
till dess att Loke
lossnar ur banden,
och gudaförderfvande
mörkret kommer.

Ehuru Odens bekymmer sålunda icke förminskades, förtröstade Asarne på den ed de tagit af allting. De ställde Balder midt ibland sig, och de roade sig att kasta, hugga och skjuta på honom, hvarvid den hvite guden förblef oskadd.

Men den afundsamme och listige Loke påtog sig en qvinnas skepnad och gick till Frig i hennes sal, samt omtalade gudarnes lek, frågande om alla ting svurit att icke skada honom. Frig omtalade då, att en telning, som hette Mistelten och vexte öster om Walhall, tyckts henne alltför ung att taga ed utaf. Loke ilade bort och hemtade denna telning, samt ställde sig i gudarnes krets. Der uppmanade han den blinde Höder att också bidraga till Balders ära, satte Misteln i hans hand och riktade kastet. Men då föll Balder genomborrad, död till jorden.

Alla Asarne stodo häpna och ville hämnas på banemannen. Men emedan stället var fridlyst, kräfde Vale först sedermera den blodiga hämden af Höder, Lokes blinda verktyg. Men Balder återfick derigenom icke lifvet. Asarne beslöto att Balders begrafning skulle blifva präktig. Hans lik brändes på hans sköna skepp *Hringhorne*. En trollqvinna *Hyrrokin* hjelpte Asarne att skjuta ut skeppet. Balders maka *Nanna* såg derpå, och då brast hennes hjerta af sorg. Hon lades på bålet vid Balders sida. Dit fördes äfven Balders häst och många dyrbara skatter. Oden kastade sin ring Draupner på bålet. Thor sparkade en dverg, som sprang framför hans fötter, upp på det brinnande bålet.

Men Frig lofvade den huldhet, som ville rida till Hel och bjuda lösepenningar för Balder. *Hermod* den snare, Odens son, åtog sig beskickningen och red åstad på Sleipner.

I de dödas sal träffade han sin broder i högsätet. Hel svarade till hans ärende: "det skall nu visa sig, om Balder var så allmänt älskad, som man sade, ty derest alla ting i verlden, så lefvande som döda, begråta honom, skall han få lof att komma åter till Asarne; men deremot skall han förblifva hos Hel, om någon undskyller sig eller icke vill gråta."

Med detta svar återvände Hermod. Balder, som ledsagade honom ur salen, sände ringen Draupner med till Oden, såsom en åminnelse, och Nanna sände skänker till Frig och sina vänninor.

Nu sände Asarne bud öfver all verlden och bådo att man ville gråta Balder ur Hels våld. Alla gjorde

det: menniskor, djur, jorden, stenarne, träden och alla malmer.

Men då sändebuden med dessa goda budskap återvände, träffade de i en håla en jätteqvinna, som hette Thöck. De bådo äfven henne gråta Balder, men hon svarade:

Thöck må gråta
med torra tårar
vid Balders bål.
Hvarken i lifvet eller döden
Glädje han mig gjorde.
Hel behålle sitt rof!

Man trodde att det var Loke som i denna jätteqvinnas skepnad nekade att frälsa Balder. Han skröt af sin illgerning vid ett gästabud hos Egir, hafvets herre. Asagudarne beslöto derföre hans straff.

Men Loke flydde till en bergsklyfta, der han byggde sig ett hus med fyra dörrar, för att hafva utsigt åt alla håll. Men Oden såg honom från Hlidskjalf. Då nalkades alla Asarne för att gripa honom. Men han förvandlade sig i en lax och hoppade i Franangers fors, som flöt utanför huset. Gudarne gjorde då ett nät och fiskade efter honom. Väl hoppade han öfver nätet, men Thor grep honom i detsamma vid stjerten, och så var han fångad.

Nu förvandlade gudarne hans ena son till en varg, som slet sönder den andra. Med den mördades tarmar blef Loke bunden på tvenne klippor, och en etterorm upphängdes öfver hans ansigte. Hans maka *Sigyn* satte sig att hålla ett kärl under det droppande ettret; men då hon slår ut etterskålen och det dryper i hans ansigte, krymper han sig så att hela jorden skälfver.

4. ÅTSKILLIGA AF GUDARNES HÄNDELSER OCH ÄFVENTYR.

a) *Njords Giftermål.*

Trenne af Asarne, Oden, Häner och Loke, gjorde tillsammans en färd genom öknar och fjäll. De kommo omsider till en dal, der de sågo en flock oxar, hvaraf de togo en, för att tillaga och koka den. Då de tänkte, att den var nog kokt, togo de den af elden, men funno motsatsen. Något derefter togo de den af igen, men den var ännu icke färdig. De talade då inbördes om orsaken härtill. Då hörde de något i eken öfver sig, och sågo en stor örn, som sade att det var han, som vållade att icke oxen kunde blifva kokt. Han tillade, att ville de gifva honom sin andel i oxen, så skulle den snart blifva kokt. Då de lofvade honom det, flög han ur trädet, satte sig vid kokningen, och bortryckte oxens begge bogar. Loke blef deröfver vred, fattar en stor stång, häfver den i vädret af alla krafter, och kastar på örnen. Denne drager sig undan för slaget och flyger upp. Stången fastnade då med den ena ändan vid Lokes hand, och med den andra vid örnens rygg. Örnen flög så högt, att Lokes fötter släpades öfver stockar och stenar, och han trodde att han skulle mista sina armar. Han skrek och bad örnen enständigt att släppa. Örnen sade, att Loke aldrig skulle komma lös, med mindre han edeligen ville förpligta sig att föra Idun från Asgård, tillika med hennes äpplen. Då Loke ingick derpå, slapp han lös, och kom nu åter till sitt resesällskap. Om denna resa förtäljes nu intet vidare, än att de kommo hem.

På den bestämda tiden förledde Loke Idun att lemna Asgård och gå ut i en skog, under föregifvande, att han funnit några äpplen, som hon visst skulle tycka serdeles väl om. Tillika bad han henne medtaga sina äpplen, för att kunna jemföra dem med de andra.

Då kom jätten Thjaffe i örnskepnad, tog Idun, och flög bort med henne till sin boning i Thrymheim.

Asarne ledo mycket genom Iduns bortförande; de blefvo gråhåriga och gamla. De höllo då råd och efterfrågade, hvem som sist hade sett Idun. Det sista de kunde erinra sig var, att hon gick ut från Asgård med Loke. Han blef då framställd inför församlingen och hotad med en pinsam död. Loke, som blef rädd, lofvade nu att söka efter Idun i Jotunhem, i fall Freya ville låna honom sin falkehamn. Då han fick den, flög han norr ut åt Jotunhem, och kom till jätten Thjaffe, som just då rott ut på sjön, så att Idun var ensam hemma. Loke omskapar henne till en svala, som han tager i sina klor, och flyger dermed hastigt bort.

Då Thjaffe kom hem och saknade Idun, påtog han sig sin örnehamn, flög efter Loke, och upphann honom genom sin hastiga flygt. När Asarne sågo falken komma flygande med svalan, och örnen efteråt, gingo de ut till Asgårds mur, och förde en börda af spånor med sig. Då falken nalkades staden, sänkte han sig vid muren. Asarne tände derefter eld i spånorna, och då örnen icke kunde nog hastigt hejda sin fart, slog lågan i vingarne, så att han icke förmådde flyga längre. Asarne voro då färdige, och dö-

dade örnen. På sådant sätt tillsatte jätten Thjaffe lifvet innanföre Asgårds murar.

Skade, Thjaffes dotter, påtog hjelm och brynja, och begaf sig till Asgård, för att hämna sin faders dråp.

Asarne tillbjödo henne förlikning, och det blef afgjordt, att hon skulle välja sig en man bland Asarne, dock utan att förut se annat af den hon valde, än blott fötterna. Hon såg då ens fötter, som voro mycket vackra, och utbröt: »Denne väljer jag; Balder är utan lyte.» Men det var icke Balder, det var Njord i Noatun.

Han äktade henne alltså. Men hon ville bo, der hennes fader bodde, nemligen på fjällen i Thrymheim. Njord deremot ville uppehålla sig nära sjön. De kommo derföre öfverens att vistas nio nätter i Thrymheim och tre i Noatun. Men då Njord kom från fjället, qvad han följande:

Led jag är åt bergen,
fast kort jag der vistats,
blott i nätter nie:
ulfvarnes tjut
tycks mig mycket vidrigt
emot svanors sång.

Skade deremot sjöng:

Jag ej kunde sofva
vid sjöns brädd
för foglars larm.
Mig hvar morgon väcker
strandmåsarnes skri.

Då drog Skade upp till fjället och bodde i Thrymheim. Hon löper ofta på skidor med sin båge efter djur. Således lyder sagan:

Den sjette himmelsborgen,
der den starke Thjaffe bodde,
heter Thrymheimur.
Nu bebor Skade,
gudars rena brud,
fadrens gamla tomter.

b) *Freys giftermål.*

Så är berättadt, att Frey en dag satte sig å Hlidskjalf och såg öfver all verlden. Han blef då i Jotunhem varse en fager mö, som gick ifrån sin faders hus till sin jungfrustuga. Freys hjerta blef då betaget af häftig kärlek. Hans föräldrar märkte denna sinnessjukdom och tillsade Skirnir, som var Freys tjenare, att utleta orsaken till densamma. Skirnir gick då fram till Frey och qvad:

Säg mig, Frey,
gudahärens höfding,
det jag vill spörja:
Hvi sitter du så enslig,
min drott, uti din sal,
dagen långa?

Frey svarade:

Hvi skulle jag, yngling,
för dig säga min själs
stora smärta?
Solen lyser
alla dagar,
men icke mig till fägnad.

Skirnir:

Ej kan ditt sinnes oro
vara så stor,
att du den mig ej säger.
Vi voro barn tillsammans
i åldrens början:
väl må vi tro hvarandra.

Frey:

I Gymers gårdar
jag gånga såg
den mö, jag åtrår.
Hennes armar lyste,
och af dem återsken
luft och haf och allt.
Den mön jag åtrår
mer än någon man
i unga dagar.
Af Asar och Elfvor
dock ingen vill
att vi tillsammans lefva.

Skirnir begärde då, för att åtaga sig att framföra hans frieri till jättemön, hans häst och hans underbara svärd.

Frey qvad:

Jag gifver dig den häst,
dig bär i omtöcknade
underfulla elden,
och det svärd,
som slår af sig sjelft,
om den är båld som för det.

Då sadlade Skirnir hästen och red ut. Han ilade öfver landet, öfver daggiga fjäll, och mörkt var det

ute. Men han kom fram till Gymers gård, der arga hundar voro bundna vid skidgården, som omgaf dottrens sal. Väl ville en herde afskräcka Skirner från försöket att ingå, men då han ville våga lifvet för att träffa mön, hördes hon sjelf qväda:

Hvad klang och ljud
som jag nu hörer skalla
i våra hemvist!
Jorden bäfvar
och deraf skälfva
Gymers gårdar.

En tjensteqvinna sade, att en främling stigit af sin häst. Då sade jättedottern:

In bed honom gånga
uti salen
och klara mjödet dricka!

Då Skirnir inträdt, framförde han sitt ärende:

Helgyllne äpplen
elfva här jag hafver,
dem jag dig bjuder, Gerdi,
för att köpa fred
och att du må fatta
kärlek för Frey.

Gerdi qvad:

Elfva äpplen jag
aldrig månde taga
någon man att älska,
och i lifvet aldrig
Frey och jag vi båda
skola sammanbygga.

Skirnir återtog:

Ring jag dig då gifver,
den, som bränder vardt
med Odens son, den unga.
Jemngoda ringar åtta
hvarje nionde natt
af honom drypa.

Gerdi svarade:

Jag tar icke ringen,
fast han är bränd
med Odens son, den unga.
Mig felas icke guld
i Gymers gårdar:
min faders gods jag delar.

Skirnir inföll nu:

Mö, ser du detta svärd,
det tunna, blanka,
som i min hand jag håller?
Jag från hvita halsen
hugga skall ditt hufvud,
om du icke bifall säger.

Gerdi förblef dock oförskräckt och sade:

Tvång vill jag aldrig lida,
någon man att älska.
Men det mig anar,
om du och Gymer,
den stridslystne, råkas,
j hafven lust att strida.

Då Skirnir fann att hvarken skänker eller hotelser verkade på den sköna mön, företog han sig en besvärjelse:

Mö, ser du detta svärd,
det tunna, blanka,
som i min hand jag håller?
För dess egg
dignar han, den gamle jätten,
dör din fader.

På örnens tufva
skall du tidigt sitta,
vänd från jorden, seende mot Hel.
Dig ledare din föda
skall varda, än ormen,
den giftglänsande, för menniskor.

Enslighet och afsky,
tvång och otålighet,
med smärta öke dina tårar:
jag öfver dig skall gjuta
svåraste sorgeflod
och dubbel plåga.

Gråt för gamman
skall till lön du hafva
och med tårar smärtan bära;
med trehöfdad jätte evigt
framsläpa lifvet,
eller vara utan man.

Dig ängsle din själ
från morgon till morgon!
Du blifver lik tisteln,
som förtvinat
vid sena andetiden:

Hören, i jättar
och sjelfva Asar,
hur jag förbjuder,
hur jag förbannar
från mön lifvets glädje,
från henne lifvets njutning!

Så jag trollrunor
för dig ristar,
hårda Gerdi!
Men som jag åristat,
kan jag ock afrista,
Om deraf görs behof.

Då förvandlades Gerdis sinne, och hon svarade:

Var du hellre helsad!
Tag den fradgande bägarn,
full af mjödet gamla!
Dock hade det jag tänkt,
att jag aldrig skulle älska
någon Wanisk ättling.

Skirnir yttrade:

Allt mitt ärende
vill jag veta
förr'n jag hemåt rider hädan,
när ett samtal du
förunnar den manlige
sonen af Njord!

Då svarade Gerdi:

Barre, så heter
lugnfärds-lunden,
den båda vi känna.
Der, efter nio nätter,

skall åt Njords son
Gerdi fröjd förunna.

Med detta svar red Skirnir hem. Då Frey hörde Gerdis ord, yttrade han:

Lång är en natt:
längre äro tvenne!
Huru då uthärda tre?
En månad ofta
kortare mig tycktes,
än trånadsnatten halfva.

Så firade Frey sitt bröllop med den sköna Gerdi. Det kostade honom hans herrliga svärd, och kommer han att i Ragnarök sakna det.

c) *Hammarens hemtning.*

Asagudarnes trygghet berodde förnämligast på Thor, som med sin hammare förde kriget mot jättarne. Sagan berättar om hammaren följande äfventyr:

Vred vardt Thor,
när han vaknade
och sin hammare
icke fann.
Hans hufvud darrade,
skägget skakades,
när han omkring sig
noga kände.

Han omtalade sin förlust för Loke, och båda gingo till Freya, för att bedja henne låna dem sin fjäderhamn, med hvilken Loke skulle flyga ut att söka hammaren.

Freya svarade:

Jag skulle dig den lemna,
vore han af gull:
jag skulle dig den gifva,
vore han af silfver.

Loke flög åstad, fjäderhamnen hven, och han kom till jättelandet. Der satt jättedrotten *Thrymer* på en kulle, snörde gullband åt sina grå hundar och klippte sina hästars malm. Då han blef varse Loke, qvad han:

Hur är med Asar,
hur är med Elfvor?
Hur är du ensam
kommen till Jotunhem?

Loke svarade:

Illa är med Asar,
illa är med Elfvor.
Du har ju Thors
hammare förborgad?

Då qvad jätten Thrym:

Jag har Thors
hammare förborgat
åtta raster djupt
inunder jorden.
Ingen förmår hammaren
hemta tillbaka,
om han icke Freya
för till mig såsom brud.

Med denna bekymmerfulla underrättelse flög Loke tillbaka och Thor mötte honom. Båda gingo derefter ånyo till Freya. Thor qvad först:

Hölj dig, Freya,
med brudeslöja,
så farom vi båda
till Jotunhem.

Men Freya vardt vred. Hon flåsade så att Asaborgen skälfde: smycket Brising flög ifrån bröstet, och hon svarade:

Galen skulle du
tro mig vara,
fore jag med dig
till Jotunhem.

Gudarne och gudinnorna samlades derefter till rådplägning. Heimdall föreslog slutligen:

Låtom oss Thor
i bruddrägt kläda,
med Brisings smycke
honom pryda,
fästa vid bältet
klingande nycklar,
hölja hans knän
med qvinnokläder,
sätta å bröstet
ädla stenar,
på hans hufvud sirligt
en spetsig bonad.

Först blef Thor förtörnad öfver förslaget, men då Loke föreställde honom att jättar snart månde bygga i Asgård, om ej hammaren återhemtades, antog han det och blef utklädd. Loke erbjöd sig att, såsom hans tjenstemö, följa honom.

Straxt bockarne vordo
från marken tagne,
i skacklar satte,
och mände skynda.
Då remnade berg,
då flammade jord:
så körde Thor
till Jotunhem.

Då Thrymer såg de ankommande, qvad han:
Stånder upp, jättar,
och pryden bänkarne!
Nu föres Freya
till mig som brud,
Njords dotter
af Noatun.

I det han betraktade sin gullhornade boskap, sina ramsvarta oxar, tillade han med glädje:
Nog har jag af gull,
nog har jag af perlor:
Freya det enda
är som mig fattas.

Det var tidigt om qvällen, då Thor och Loke framkommo. Då bars för dem jättarnes öl och aftonmåltiden framsattes. Thor förtärde ensam en oxe. åtta laxar och alla smårätter som höfdes qvinnorna. Dertill drack han tre tunnor mjöd. Thrymer blef häröfver förundrad och qvad:
Hvar såg du en brud
glupskare äta?
jag ingen har sett
bredare bita,

och aldrig en tärna
dricka så mycket.

Men den påhittiga tjenstemön var genast färdig att svara:

Freya intet åt
på åtta nätter,
så trädde hon hit
till Jotunhem.

Thrymer vardt nöjd med denna förklaring, och böjde sig för att under brudslöjan få en kyss, men språng tillbaka ändalångs salen. Då sade han:

Hvi äro så skarpa
Freyas ögon?
Eld tycks brinna
i hennes blickar.

Loke svarade:

Freya intet sof
på åtta nätter,
så trädde hon hit
till Jotunhem.

Då inträdde jättesystern, den stygga, och yrkade att Freya skulle medföra brudskatt till hemgift. Hon qvad:

Gif af din hand
ringarna röda,
vill du min ynnest
och kärlek vinna.

Men Thursadrotten Thrymer, som icke längre ville dröja, inföll:

Bären in hammaren
att offras åt bruden!
Läggen Mjölner

i möens sköte!
Vigen oss samman
med Vörs band!

Då den hårdsinnade Thor kände hammaren, log i bröstet hans hjerta, och han uppstod att strida. Han drap Thrymer och hela hans ätt. Äfven den gamla jättesystern, som hade fordrat brudskatt, blef dräpt.

Hon fick slag
för penningar
och hugg af hammarn
för ringar många.
Så fick Odens son sin hammare åter.

d) *Thors färd till Utgård och strid med Midgårdsormen.*

Auka-Thor gjorde en resa, körande med sina bockar, och med honom färdades Asa-Loke. De kommo en qväll till en bonde, och fingo der nattläger. Thor tog sina bockar, slagtade dem och lade dem i en kittel. Då de voro kokta, satte Thor sig att spisa sin aftonmåltid, och bjöd mannen att spisa med, tillika med hans två barn. Sonen hette Thialfe och dottern Röska. Thor lade bockskinnen vid sidan af eldstaden, och sade att bonden samt barnen skulle kasta benen på skinnen. Thialfe hade lårläggen af den ena bocken, som han slog sönder med sin knif, för att komma åt märgen.

Thor blef der öfver natten. Om morgonen nyss före dagningen steg han upp, klädde sig, tog hammaren Mjölner, lyfte den i vädret, och vigde dermed

bockskinnen. Bockarne reste sig då upp; men en var halt på det ena bakbenet. Då Thor såg det, sade han, att antingen måste bonden eller hans folk hafva oförsigtigt medfarit benen, efter den ena läggen var bruten. Bonden blef förskräckt, när han såg Thor rynka pannan. Thor knäppte händerna så hårdt om hammarskaftet, att knogarne på hans fingrar hvitnade. Bonden och hans husfolk bådo om fred, tillbjudande i ersättning allt hvad de egde.

Då Thor såg deras rädsla, försvann hans häftighet. Han blef blidkad, och lät sig nöja med att taga af bonden hans barn Thialfe och Röska. De blefvo då hans tjenare, och följde honom sedan beständigt.

Han qvarlemnade då sina bockar, och begaf sig vidare fort på resan till Jotunhem, österut, längs med hafvet. Han samm öfver det djupa hafvet, och gick i land, tillika med Loke, Thialfe och Röska.

Då de hade vandrat en kort stund, kommo de till en ovanligt stor skog, der de blefvo gående hela den dagen, till mörkret. Thialfe, som var en serdeles snäll fotgångare, bar Thors matsäck. Då det nu blef mörkt, sökte de sig nattläger och funno en hydda, som var mycket rymlig. Vid ändan var en ingång, jemnbred med sjelfva hyddan. Der förblefvo de öfver natten. Vid midnattstid märkte de en stark jordbäfning, hvarvid jorden skakade under dem och huset skalf. Då steg Thor upp och kallade på sina följeslagare. De letade för sig och funno en sidbyggning till höger, i hvilken de gingo in. Thor satte sig i dörren, de andra sutto längre in och voro mycket rädda. Thor hade sin hammar i sin hand, för att dermed försvara sig. De hörde mycket buller och gny. Då det

började att gry för dagen, gick Thor ut, och fick då syn på en man, som låg der i grannskapet. Han var mycket stor, och snarkade förskräckligt. Då begrep Thor, hvad det var för ett larm, de hade hört om natten. Han spände om sig bältet, som ökade hans gudomsstyrka. I samma stund vaknade mannen, och stod straxt upp.

Man berättar, att Thor då icke vågade slå honom med hammaren, men frågade honom efter hans namn.

Jätten kallade sig Skrymner. Icke behöfver jag, sade han, fråga dig om ditt namn, ty jag vet att du är Asa-Thor; men hvar har du gjort af min handske? Han räckte sig då ned och tog upp handsken. Thor blef då varse, att det var den hydda, hvari han hade tillbringat natten, och att utbyggnaden var handskens tummfinger.

Skrymner frågade, om de skulle följas åt. Thor sade ja. Skrymner löste upp sin matsäck och föreslog att äta dagvard, hvarom Thor och hans sällskap voro ense med honom. Skrymner tillbjöd dem att lägga sitt matförråd tillsammans, hvartill Thor var villig. Jätten lade då all maten i en påse, tog den på nacken och gick förut öfvermåttan starkt.

Sent om qvällen uppsökte han dem nattläger under en stor ek. Han sade till Thor: de kunde taga matsäcken och hålla sin måltid. Skrymner föll i sömn, och snarkade starkt. Då Thor skulle företaga att lösa upp matsäcken, kunde han icke få lös en enda knut, ej heller ville någon af bandets ändar gifva efter.

Thor, som såg att det på intet sätt ville lyckas, blef förbittrad, grep Mjölner med båda händer, och slog den i hufvudet på Skrymner.

Denne vaknade dervid och frågade, om ett löf af träden föll ned på hans hufvud. Tillika sporde han, om de nu hade fått mat och voro sängfärdiga.

Thor svarade, att de nu ville lägga sig. De gingo derpå bort under en annan ek.

Vid midnattstid hörde Thor Skrymner snarka så hårdt, att det dånade i skogen. Han steg då upp, gick till honom, höjde hammaren i vädret, och slog honom midt i pannan, så att han kunde märka, att det främsta af hammaren trycktes in i hufvudet.

I detsamma vaknade Skrymner och frågade: Hvad är det? Faller ett axkorn ned på mitt hufvud? Eller hvarför vakar du, Thor?

Thor trädde hastigt tillbaka och svarade, att han nyss vaknat, samt att det nu var midnatt och således tid att sofva än längre.

Då beslöt Thor, att om han kunde komma åt att gifva honom det tredje slaget, skulle han aldrig mera se dagens ljus, och låg nu och afbidade, att Skrymner skulle hinna falla rätt i sömn.

Mot dagen märkte han, att Skrymner sof starkt. Han steg då upp, gick dit, höjde hammaren i vädret med all sin kraft, och slog honom på tinningen så, att hammaren sjönk in ända till skaftet.

Skrymner reste sig upp, strök sig om kinden, och sade: månne några foglar sitta i trädet öfver mig? Det förekommer mig såsom något mossa föll af grenarna ned på mitt hufvud. Är du vaken, Thor? Det är nu tid att stiga upp och kläda sig, fastän j nu icke hafven rätt långt till den borg, som heter Utgård. Jag har hört eder inbördes hviska om, att j tycken mig

icke vara liten till vext; men när j kommen till Utgård, skolen j få se större män. Jag vill gifva eder ett godt råd: skryten icke, ty sådane småsvenners stora ord skall Utgårda-Lokes hoffolk icke väl kunna fördraga. Dock, om j viljen lyda mitt råd, så vänden hellre om; det skall bekomma eder mycket bättre. Men viljen j ändtligen fortsätta resan, så hållen åt öster; min väg leder norr åt, till dessa fjäll, som j der sen.

Skrymner tog derefter matsäcken på ryggen och gick från dem in i skogen.

Thor gick nu framåt vägen tillika med sitt ressällskap; de fortforo att gå intill middagen. Då sågo de en borg ligga framför sig på en stor slätt, så hög, att de knappt kunde se öfver den. De gingo närmare, och kommo fram för borgporten till en grind, som var tillstängd. Då Thor icke förmådde att öppna den, kröpo de emellan grindstängerna.

De fingo syn på en stor sal, och gingo derin, och sågo der många män, hvaraf de fleste voro mycket store, sitta på två bänkar. Derefter nalkades de konungen Utgårda-Loke, och helsade honom. Han värdigades knappt se på dem, och sade med ett smålöje: Sent är att spörja sanna tidningar långväga från, eller förhåller det sig annorlunda än jag tänker? Är denne pilt Auka-Thor? Eller är du kanske större än mig synes? Till hvilka idrotter ären j, följeslagare, beredde? Bland oss tåles ingen, som icke utmärker sig genom en eller annan konst eller vetenskap.

Då svarade den som sist kom in, nemligen Loke: jag kan den konst, hvarpå jag är färdig att aflägga

prof, att här är ingen närvarande som kan äta sin mat fortare än jag.

Då svarade Utgårda-Loke: det är nog en ringa konst, om du förmår det, och det vilje vi pröfva. Han kallade då från bänken fram en man, som hette Loge, att han skulle täfla med Loke. Man tog ett trågfullt af kött, och satte det på golfvet, hvarefter Loke satte sig vid ena ändan och Loge vid den andra. De åto begge det bästa de kunde, och möttes midt i tråget. Loke hade ätit allt kött af benen, men Loge deremot både köttet, benen och tråget derjemte. Alla voro derom ense, att Loke hade tappat leken.

Derefter frågade Utgårda-Loke, hvad konst den unge mannen förstod sig på. Thialfe svarade: att han ville försöka att på skidor löpa kapp med hvem Utgårda-Loke ville dertill utse. Utgårda-Loke svarade: att det var en god idrott, men tillade, att han måste bereda sig till mycken hastighet, om han tänkte segra i denna kamp; nu skulle det snart gå för sig. Han steg derpå upp och gick ut.

Det var en mycket god rännarebana, framåt den jemna slätten. Utgårda-Loke kallade en ung man, som hette Huge, och bad honom löpa i kapp med Thialfe. Derefter utsatte de det första målet. Huge upphann det så långt förut, att han vid banans ända vände sig om, och lopp emot Thialfe. Då utbrast Utgårda-Loke: du måste sträcka bättre ut, Thialfe, om du skall vinna. Så mycket bör jag säga, att hit har aldrig förr kommit någon, som har varit snabbare till fots. De bestämde nu ett annat skidmål. Då Huge var vid ändan, och vände tillbaka, var det ett långt pilskott till Thialfe. Då sade Utgårda-Loke: Väl lö-

per Thialfe, men knappt vinner han dock segren; det skall visa sig, när vi bestämma det tredje målet. De lupo nu på banan för tredje gången, och då Huge hade nått målet, var Thialfe icke en gång kommen till midten. Alla funno enhälligt, att dessa prof nu kunde vara tillräckliga.

Då frågade Utgårda-Loke Thor, hvilka de idrotter voro, hvarigenom han ville visa sig för dem på ett sätt, svarande mot det rykte, som gick om hans storverk. Thor svarade, att helst ville han täfla i drickande med någon af hans män. Utgårda-Loke samtyckte dertill, gick in i slottet, och lät taga fram ett horn, hvarur hans hofmän voro vane att dricka. Han sade åt Thor: att dricka ut detta horn på en gång, är väl drucket. Somliga dricka det ut i två gånger; men ingen är så usel att dricka, att han icke kan tömma det i tre.

Thor såg på hornet, och tyckte icke att det var stort, fastän det var temligen långt. Han var mycket törstig, höll det för munnen, och sväljde storligen, i tanka att icke behöfva se huru mycket det sjönk i hornet. Då han icke orkade mera och såg i hornet, märkte han att deri var nästan lika mycket nu som förr. Utgårda-Loke sade: Något drack du, men ändå icke så mycket. Jag kunde aldrig hafva trott, att Åsa-Thor icke kunde dricka mera; men derom är jag säker, att du dricker det ut andra gången. Thor, i stället att svara, satte hornet för munnen, i tanka att dricka mera än förr. Han drack så länge han förmådde, men såg dock att hornets spets icke ville upp, som han väntade. Då han tog hornet från mun-

nen, tyckte han att det hade sjunkit mindre denna än den förra gången. Dock kunde man nu bära det utan att spilla deraf.

Då sade Utgårda-Loke: Hur går det, Thor? Nu skulle du icke lemna af drycken mera, än du hade i sinnet. Jag tycker, att, skall du tömma ut hornet den tredje gången, så blifver den drycken den största. Här kan du icke blifva ansedd för en så stor man, som Asarne kalla dig, om du icke utmärker dig mera i andra mål, än mig tyckes du gör i detta.

Öfver detta tilltal blef Thor vred, satte hornet för munnen och drack af alla krafter. Då han såg i hornet, var det dock något sjunket. Han gaf då ifrån sig hornet och ville icke dricka mera.

Då sade Utgårda-Loke: Nu är det uppenbart, att din makt ej är så stor, som vi tänkte. Vill du leka mera?

Thor svarade: Ännu vill jag göra flera prof. För öfrigt undrar jag, om hemma hos Asarna en sådan dryck skulle kallas liten. Hvad lek viljen j föreslå?

Utgårda-Loke svarade: Att häfva upp min katt från jorden, är unga svenners lek, och jag hade aldrig ämnat att bjuda Asa-Thor det, om jag icke hade sett, att han ej är den man, som jag hade tänkt.

Derpå sprang en ovanligt stor grå katt fram på salsgolfvet. Thor gick till, tog den under qveden, och lyftade honom i vädret. Katten krökte ryggen, i samma mån som Thor upplyfte honom.

Slutligen, då Thor hade lyftat så högt han kunde, sträckte katten upp ena foten, och vidare kunde Thor icke komma.

Utgårda-Loke sade: Det gick som jag trodde: katten är mycket stor, och Thor är låg och liten i jemförelse med dem, som här äro närvarande.

Thor svarade: Så liten jag är, så uppmanar jag nu en hvar, som lyster, att brottas med mig; nu är jag vred.

Utgårda-Loke svarade, seende sig om åt bänkarna: Här är ingen man inne, som icke skulle anse det för barnverk att brottas med dig. Emellertid, kalla in den gamla qvinnan Ella, min fostermoder; med henne skall Thor pröfva styrka, om han lyster. Hon har fällt karlar, som varit starkare än Thor.

Derefter inkom i salen en gammal qvinna, som Utgårda-Loke sade skulle brottas med Asa-Thor.

Kampen aflopp så, att ju starkare Thor mödade sig, ju fastare stod hon. Nu begynte hon att slå krokar; straxt vacklade Thor, och en hård armryckning började. Länge dröjde det ej, förrän Thor föll på sitt ena knä. Utgårda-Loke gick då fram och bad dem hålla upp, med tillägg att Thor icke tordes bjuda ut flere vid hans hof. Det led nu äfven mot natten; han anviste Thor och hans stallbröder rum; de fördröjde der natten öfver och blefvo väl bemötte.

Följande morgonen, så snart det blef dager, uppstego de främmande, klädde sig och beredde sig att fara bort. Då kom Utgårda-Loke och lät sätta fram ett bord. Der saknades icke god välplägning, hvarken mat eller dryck. Då de hade spisat, begåfvo de sig på resan. Utgårda-Loke följde med dem utanföre borgen, och vid skilsmessan frågade han Thor, huru han tyckte att resan aflupit, eller om han hade funnit någon mäktigare man.

Thor svarade, att han icke kunde säga annat, än att deras inbördes företag hade ländt honom till mycken vanheder, och det vet jag, tillade han, att j skolen kalla mig en liten man, hvaröfver jag är högst missnöjd.

Utgårda-Loke yttrade då: Nu skall jag säga dig rätta sammanhanget, sedan du är kommen ut af borgen, dit du, om jag lefver och får råda, aldrig mera skall komma, och dit du aldrig skulle hafva kommit, om jag hade vetat att du egde en så stor makt, och att du så när hade fört oss i en stor olycka. Allt har tillgått genom synvändningar. Första gången mötte jag dig i skogen, och då du skulle lösa matsäcken, hade jag tillsnört den med jernband, hvarför du icke kunde finna medlet att öppna den. Derefter slog du mig tre gånger med hammaren. Det första slaget var svagast, och dock hade det blifvit min bane, om det hade träffat. Du såg vid min borg en klippa med tre fyrkantiga dalar ofvanpå, hvaraf den ena var den djupaste: dessa voro de tre hål, din hammare hade gjort. Klippan satte jag mot slaget, utan att du kunde se det. På samma sätt gick det äfven med lekarna, då j täfladen med mitt hoffolk. Hvad den förste angår, då Loke gjorde sitt prof, var sammanhanget detta. Loke var mycket hungrig och åt starkt; men den som hette Loge (Låga), det var elden, som förtärde likaså väl tråget som köttet. Den Huge, med hvilken Thialfe skulle löpa kapp, var min tanke, med hvilken det var omöjligt för honom att mäta sig. Då du drack af hornet, och tyckte att det förslog så litet, var det ett stort under, som jag aldrig trott kunna ske. Den ena ändan af hornet stod i hafvet, som

du icke såg. När du nu kommer till hafvet, skall du få se hur mycket sjön är minskad af hvad du drack. Det heter nu ebb. Icke heller syntes mig mindre underligt, att du lyftade katten; och sannt att säga, blefvo alla rädda, då de sågo att du lyftade hans ena fot från jorden. Ty det var ingen sådan katt som du trodde; det var egentligen Midgårdsormen, som omringar alla länder. Knappt hade den längd till att stjert och hufvud kunde nå jorden, och du lyftade den så högt, att det var blott kort till himmelen. Det var äfven ett stort under vid din brottning, att du stod så länge och blott föll på det ena knäet, då du brottades med Ella, ty ingen har varit, ej heller skall han komma, som Ella (Ålderdomen) ej skall öfvervinna. Nu må vi då skiljas, och det är bäst för oss å båda sidor, att jag icke oftare får edert besök. Jag kan också en annan gång omhvärfva min borg med sådana eller andra trollkonster, så att j aldrig skolen kunna uträtta något emot mig.

Då Thor hörde detta tal, tog han till sin hammare och lyfte den i vädret; men då han ville slå till, ser han hvarken Utgårda-Loke eller borgen, utan blott en vid och skön slätt. Han gick då sin väg tillbaka, ända tills han kom till Thrudwang. Thor dröjde icke länge hemma, förrän han så hastigt for åter bort, att han hvarken fick bockar eller ressällskap med.

Han gick ut som en ung man vid Midgård, och kom en afton till en jätte, som hette Ymer. Thor förblef der natten öfver. I dagningen steg Ymer upp, klädde sig och gjorde sig färdig att ro ut på sjön att fiska. Thor steg också upp, klädde sig och bad

Ymer att han måtte få följa med. Ymer svarade, att han ej kunde hafva mycket gagn af honom, då han var så liten och ung, och — tillade han — du skall frysa, om jag ror så långt ut och blir så länge borta, som jag är van. Thor blef dervid så vred på jätten, att det var nära, att han straxt hade låtit honom smaka hammaren. Dock lät han dervid bero, ty han ämnade pröfva sin styrka på annat sätt.

Han frågade derefter Ymer: hvad de skulle hafva till lockbeta, och fick till svar, att det finge han sjelf skaffa sig. Han gick då bort, dit han såg en hop Ymer tillhöriga oxar, af hvilka han tog den största, slet af hans hals, och förde hufvudet med sig till sjön. Ymer hade redan skjutit ut båten i vattnet. Thor gick ombord, satte sig bak i båten, fattade årorna och rodde så, att Ymer måste tillstå att det tog en god fart. Ymer rodde tillika i fören, så att rodden gick mycket hastigt, och det dröjde icke länge, förrän Ymer anmärkte, att de nu voro komna till det ställe, der han plägade fiska.

Thor sade att han hade lust att ro mycket längre ännu, och rodde de då vidare ett godt stycke. Då sade Ymer, att de voro komna så långt ut, att det var farligt att der uppehålla sig för Midgårdsormen.

Thor sade att han ville ro ännu något längre, hvilket ock skedde. Ymer var på intet sätt glad deröfver. Thor drog omsider in årorna och tillagade en mycket stark metref, som var försedd med en icke mindre eller svagare krok. Sedan oxhufvudet blifvit satt derpå, kastades den ut och gick till botten. Man måste tillstå att Thor här ej mindre narrade Midgårdsormen, än Utgårda-Loke hade gäckat honom, då han med sin hand skulle lyfta ormen.

Midgårdsormen gapade öfver oxhufvudet, hvarvid kroken gick in i hans käft. Då ormen märkte det, drog han till så häftigt, att begge Thors näfvar stöttes mot kanten af båten. Thor blef nu vred, antog sin gudomsstyrka, och spjernade emot så starkt, att begge hans ben gingo igenom båten och blefvo stående på botten. Derpå drog han upp ormen på kanten, och i sanning har ingen sett en förskräckligare syn, än då Thor hvässte ögonen på ormen, och denne blängde och utblåste sitt etter. Man säger att jätten Ymer skiftade färg och bleknade af ångest, då han såg ormen, och vattnet strömmade in i båten; men just i detsamma som Thor grep hammaren och lyftade den i vädret, famlade jätten till med sin knif och skar i Thors ref, hvarvid ormen sjönk i hafvet. Thor kastade väl hammaren efter den; man säger äfven att han slog af hans hufvud; men det sanna är, att Midgårdsormen ännu lefver och ligger i hafvet.

Thor slog derefter med sina näfvar jätten i hufvudet, så att han störtade baklänges öfver bord och vände benen i vädret. Thor vadade i land.

e) *Striden med Hrungner.*

Thor hade farit åt öster, för att dräpa troll. Oden red på Sleipner till Jotunhem, och kom till jätten Hrungner. Denne frågar hvem den med guldhjelmen var, som for både i luft och på haf. Det måste, — tillade han — vara en dråpelig häst, som bär honom. Oden sade, att han ville sätta sitt hufvud i vad, att maken till den icke fanns i Jotunhem. Hrungner mente att hans häst, vid namn Guldfaxe, var långt bättre, och i vrede steg han på denna häst, för att sätta efter Oden och vedergälla honom för hans

stortalighet. Oden skyndade sig så fort, att han var ett stort stycke väg förut. Hrungner var betagen af ett så starkt jättesinne, att han icke märkte det, förrän han var kommen inom Asarnes murar.

Då han kom till borgporten, inbjödo Asarne honom till sitt dryckeslag. Han mottog anbudet och gick in. Man tog då de skålar, hvarur Thor plägade dricka, som han alla tömde. Då han blef drucken, sparade han icke stora ord. Bland annat yttrade han, att han ville taga Walhall och föra det till Jotunhem, ödelägga Asgård och dräpa alla gudarne, med undantag af Freya och Sif, som han ville föra hem med sig. Freya var den enda, som tordes skänka i åt honom, och han skröt af att vilja dricka upp allt deras öl.

Men då Asarne icke längre mäktade höra hans ordprål, nämnde de Thors namn, och straxt var han hos dem i salen och lyftade sin hammare. Han frågade, hvem som dertill var upphofsman, att den näsvise jätten skulle der vara gäst, eller hvem som hade gifvit honom lof att vara i Walhall, samt hvarföre Freya skänkte i åt honom, såsom vid Asarnes gillen. Hrungner såg grymt på Thor och svarade, att Oden hade budit honom till gäst, och han vore der under hans beskydd. Thor gaf till svar, att den bjudningen skulle han umgälla, innan kan komme derifrån.

Hrungner svarade, att det var liten heder för Asa-Thor att dräpa honom vapenlös. Det beviste mera mandom, om han vågade slåss med honom vid gränserna af Griotunagarder. Det var verkligen — tillade han — en stor dårskap af mig, att jag lät min sköld och min stenklubba blifva hemma. Hade jag haft mina vapen med mig, skulle vi straxt pröfvat en

holmgång. Men då det icke är så, förklarar jag dig för en niding, om du vill dräpa mig, som är obeväpnad.

Thor ville på intet sätt afslå envigeskampen, då han blef utmanad, hvilket aldrig förr hade händt honom.

Hrungner for då bort sin väg och skyndade af all makt till Jotunhem. Här blef hans färd mycket beryktad, samt huru han hade fordrat Thor till strid. Jättarne ansågo af högsta vigt, hvem som dervid fick seger; ty af Thor hade de intet godt att vänta, om Hrungner, som var en af de starkaste bland dem, fölle för hans hand. Jättarne gjorde då på Griotunagarder en man af ler, af förfärlig storlek, och som de icke kunde finna ett hjerta nog stort dertill, togo de hjertat af ett sto, hvilket dock icke kunde bestå för Thor.

Hrungner hade ett hjerta af hård sten, och trekantigt. Äfven hans hufvud var af sten. Hans sköld, hvarmed han afbidade Thor, var jemväl af sten, stor och tjock. Hans anfallsvapen var stenklubban, som han tog på skuldrorna, och det hela gaf honom ett fruktansvärdt utseende.

Vid hans sida stod lerjätten, som hette Mockurkalfe.

Thor drog till stridsplatsen, och Thialfe var med honom. Thialfe sprang bort till Hrungner och sade åt honom: Du står rätt oförsigtigt, jätte, med skölden för dig. Thor har sett dig, han skall gå ner i jorden och anfalla dig nedifrån.

Då Hrungner hörde det, sköt han skölden under sina fötter, ställde sig på den och höll stenklubban i begge händer. Derpå såg han ljungeld, hörde ett starkt thordön, och förnam Thors Asastyrka. Denne for väldigt fram, lyftade hammaren och kastade den långt bort efter Hrungner.

Hrungner lyftade stenklubban med begge händer, och kastade den på lika sätt emot. Den mötte hammaren i luften och gick sönder, så att det ena stycket föll på jorden — deraf komma alla brynstenar — det andra stycket slog Thor i hufvudet, så att han föll framstupa på jorden. Hammaren Mjölner träffade Hrungner midt i hufvudet och krossade hans hufvudskål. Han föll framstupa öfver Thor, så att hans fötter lågo på Thors hals.

Thialfe kämpade med Mockurkalfe, som föll med ringa heder.

Thialfe gick fram och ville taga bort Hrungners fötter från Thors hals, men kunde icke röra dem ur stället. Så snart Asarne sporde att Thor var fallen, gingo de allesammans bort för att taga fötterna af hans hals, men kunde ej få dem någon väg. Magne, en son af Thor och Jarnsaxa, som då blott var tre år gammal, kom till, kastade foten åt sidan, och sade: Det var dock stor skada, fader! att jag skulle komma så sent: jag tror att denne jätte skulle jag hafva gifvit sitt sista med min näfve, om jag kommit i lag med honom.

Thor reste sig då upp, gladdes åt sin son och sade, att han skulle blifva stor och mäktig.

f) *Rigs qväde.*

Sagorna berätta om guden Heimdall, att han äfvenledes en gång vandrade på jorden under namn af Rig. Så lyder qvädet om honom:

Fordom sades gånga
å gröna stigar
den gamle, starke
och vise guden:
snabbt och hurtigt
stigande Rig.

Han gick framåt
midt på vägen,
kom till ett hus:
dörr'n stod på gafvel;
in månd han gånga,
eld brann å golfvet:

Hjon sutto derinne,
af arbete gråtande,
Ai och Edda,
den gammaldags-klädda.

Rig månde
dem råd gifva;
satte sig sedan
midt å bänken,
men på hvar sida
husets hjon.

Då tog Edda
af askan kakan,
den tunga, tjocka
och såd-mängda:
än mer dertill
hon bar å faten,
soppa var i skålen
satt å bordet;
och kräslighet största
var sudne kalfven.

Der var Rig
tre nätter samman;
bort gick han sedan
midt på vägen;
framlida så
månader nio.

Son födde Edda;
de vattenöste'n;
svart var han
och kallades Träl.

Han började vexa
och väl trifvas;
vardt å hans händer
skrynkligt skinn,
krumpna knogar,
tjocka fingrar,
trumpen uppsyn,
lutad rygg
och långa hälar.

Började sedan
styrkan bruka,
bast att binda,
bördor göra
och hembar sedan
ris alla dagar.

Der kom till gården
gångar-flickan,
med sårade fötter
och armen solbränd,
nedtryckt var näsan:
hon nämdes Trälinna.

Midt å bänken
hon sattes sedan;
satt bredvid henne
husets son:
de språka förtroligt,
och bädd bereda.
Träl och Trälinna,
de tunga dagar.

Barn de födde
i ro och trefnad;
de stengårdar lade,
gödde åkrar,
skötte svinen,
vallade getter
och grofvo torf.

Rig gick framåt sedan
rätt i vägen,
kom till hus;
dörr'n stod på glänt;
in månd' gånga,
eld brann å golfvet,
hjon sutto derinne,
hade att syssla.

Mannen slöjdade
träd till väfbom;
hans skägg var putsadt,
och lugg för ännet,
trång var hans klädnad,
och låda på golfvet.

Der satt hans qvinna
och svängde rocken,
utsträckte famnen,
lagade kläder;
böjd var dess hufvudbonad,
remsa på bröstet,
duk på halsen,
dvergar på axlarne:

Afe och Amma
egde huset.

Rig månde
dem råd gifva —
steg från bordet,
lysste att sofva.

Der var han sedan,
tre nätter samman;
framlida så
månader nio:
en son födde Amma:
de vattenöste'n,
han kallades Karl,
sveptes i linne,
röd och blomstrande,

ögonen gnistrade.
Han började vexa
och väl trifvas,
lärde oxar tämja,
göra plogar,
hus timra,
lador bygga,
göra kardor
och köra plog.

De förde hem
den nyckel-behängda,
i getskinn klädda,
Karls brud;
Snör (snäll) hon hette
och sattes under lin; (slöja)
de hjonelag byggde,
delte ringar,
bredde lakan

och bo gjorde.
Barn de födde
i ro och trefnad:
dädan äro komne
Karla-ätter.

Rig gick dädan,
rätta vägen,
kom till en sal:
söder viste dörren,
var nästan sluten;
ring var i dörrposten.

In gick han sedan;
golfvet var strödt,
sutto der hjon,
skådade hvarandra,
Fader och Moder,
lekte med fingrarne.

Husbonden satt
och bågsträng snodde,
almen böjde
och gjorde pilar:
men husmodren skötte
sina armar,
strök linne
och stärkta ärmar.

Hufvudbonan uppsatte,
smycke på bröstet,
sidt släp,
linkläder blåade;
ögonbryn skönare,
bröstet ljusare,
hals hvitare,
än renaste snön.

Rig månde
dem råd gifva,
satte sig sedan
midt å bänken
och på hvar sida
husets hjon.

Då tog Moder
märkta duken
af linnet hvita
och höljde bordet:
framtog sedan
tunna kakor
af hvetet hvita
och satte på duken.

Satte å bordet
silfverbeslagna
faten fulla;
kött och frukter
och stekta foglar;
vin var i kannor,
beslagna käril;
de drucko vid samtal,
tills dagen framled.

Rig uppstod sedan
och gick till sängs;
der var han sedan
tre nätter samman:

gick sedan framåt
midt å vägen;
framledo så
månader nio.

En son födde Moder,
och svepte'n i silke;
de vattenöste'n,
han kallades Jarl:
ljust var håret,
kinderna fagra,
blixtrande ögonen,
såsom ormars.

Så uppvexte
Jarl i gården,
sköld han svängde
bågsträngar snodde,
almen böjde,
spjut kastade,
pilar skäftade,
lansar skakade,
red på hästar,
hetsade hundar,
drog svärd
och öfvade simning.

Kom der till gården
Rig gångande; —
lärde honom runor
gaf honom sitt namn
och erkände för son:
bjöd honom ega
odaljorden,
det åldriga hemvist.

Så red han dädan
å mörkan väg
och frusna fjäll;
kom till en sal:
kastade spjutet,
skakade skölden,
lät hästar löpa
och drog svärdet,
väckte krig,
blodade fältet,
fällde nederlag
och vann länder.

Egde ensam sedan
aderton gårdar,
utdelade gods,
begåfvade alla
med smycken och skänker.
smärta hästar,
gull strödde,
sönderdelade ringar.

De lysande foro
å fuktiga vägar,
kommo till salen,
der Herser bodde:
mötte honom
den smärtvexta,
hvita, glada,
hon kallades Erna.

De henne begärde
och hem förde,
och gifte med Jarl,
gick hon då under lin:
samman de byggde
och väl trifdes,
ätter födde
och kommo till ålder:
Koner var den yngste sonen.

Upp vuxo de,
Jarlens barn;
tämde hästar,
höjde sköldar,
gjorde pilar,
skakade spjuten.

Men Koner den unge
kunde runor,
forntida-runor,
åldriga runor:
kunde äfven
män bärga,
svärdsegg döfva,
vågor stilla:

Förstod foglars qvitter,
att dämpa elden,
hafvet lugna
och sorger stilla,
fick mod och kraft,
som åtta män.

Med Jarlen Rig
han vexlade runor,
pröfvade krafter,
och bättre han kunde:
Då vann han det —
då vardt hans lott
att Rig heta
och runor känna.

5. WALHALL.

Odens sal Walhall strålar af gull. Taket är refladt af spjut, väggarne täckta med sköldar och brynjor bredda å dess bänkar. Femhundrade fyrtio dörrar leda ut från salen, och hvarje dörr är så vid, att åttahundrade hjeltar i bredd gå derigenom. I denna sal samlar Oden de hjeltar, som Valkyriorna utkorat på valplatserna. De lefva der och fördrifva tiden med stridslekar på slätten, som hundra mil åt alla sidor sträcker sig kring salen. På Vigrids slätt fälla de hvarandra, men uppstå igen oskadade efter striden och rida hem, att öl med Asarne dricka. Aldrig komma

så många till Wallhall, att de icke få tillräckligt fläsk af galten *Sehrimner*, som hvarje dag kokas och dock åter hvarje afton är hel. Kocken heter *Andhrimner*, och kitteln, hvari fläsket kokas, *Eldhrimner*. Geten *Hejdrun* lefver af trädet *Lärads* grenar, och ur hennes spenar utströmmar det mjöd, som för hjeltarne inskänkes. Det är Valkyriorna, som bära fram dryckerna samt vårda bordbonaden och dryckeshornen. Hjeltarne heta *Einheriar*, och är det alla hjeltars mål att varda delaktige af Walhalls härlighet och med Oden i Ragnarök kämpa mot Fenrisulfven och hans anhang.

6. RAGNARÖK.

Under striden emellan det goda och onda, emellan Asar och Jättar, ilar tiden fram emot *Makternas Skymning* eller *Ragnarök*. Det är verldens undergång, som då inträffar. Derom förtäljer gudasagan:

Det varder en förfärlig tid, då krig och mord och rof uppfylla verlden.

Bröder strida,
hvarandra dräpa:
systerbarnen
blodsbandet spilla.
Hårdt är i verlden:
bilålder, svärdsålder,
stormålder, mordålder.
Ingen skonar den andra.

Då börja jättarne rusta sig, och bygga af döda mäns naglar skeppet *Naglfare*, hvarmed de ämna sig till den sista striden emot gudarne. Fenrisulfven och Midgårdsormen vexa. Den gamla i jernskogen, An-

gurbåda, föder ulfvens ungar. Månen slukas af en ulf, solens strålar svartna och all vind blifver storm. Då kommer Fimbulveter, den stora vintern, som består af tre vintrar utan sommar emellan. Snö faller från alla kanter, frost är öfverallt och bistra vindar råda.

På en gång lossna då den gamla nattens krafter, jorden skälfver, träden uppryckas med rötterna, bergen störta samman och alla band och bojor brista. Vid klippornas dörr stå dvergarne suckande. I Asarnes hem gal den gullgule hanen, i dödens salar, hos Hel, den sotfärgade, hos trollen i högan skog den blodröde, väckande till strids alla hjeltar, vålnader och makter. Afgrundshunden Garmr tjuter vid sin häll, Loke blir lös, Fenrisulfvens boja brytes och Midgårdsormen vältrar sig, så att hafvet brusar öfver sina bräddar. Skeppet Naglfare lossnar och jättarne, anförda af Hrymer, färdas emot Asarne. Ulfven far fram med gapande mun, så att öfverkäken rörer himmelen, underkäken jorden, och eld gnistrar ur ögon och näsborrar. Midgårdsormen förgiftar luft och haf med sitt etter. Himmelen brister och Surtur frambryter med Muspels söner. Hans svärd skiner klarare än solen, och framför och efter honom går brinnande eld. Då störtar den himmelska bron Bifrost i stycken.

Men Heimdall står upp och blåser i sitt horn af alla krafter, så att det höres kring alla verldar. Ygdrasil skälfver, och örnen i dess topp sjunger dess liksång.

På Vigrids slätt hålles den sista striden. Oden med Asar och Einheriar rider fram. Frey, som saknar sitt goda svärd, faller för Surtur. Thor dräper

Midgårdsormen, men faller nio steg derifrån död af det etter, som ormen utblåst på honom. Tyr dödar Garmr. Loke och Heimdall dräpa hvarandra. Ulfven slukar Oden, men Vidar stöter sitt svärd i odjurets hjerta, så att det dör. Då kastar Surtur eld öfver hela verlden.

Solen svartnar,
jord sjunker i haf.
Från himlen försvinna
de glänsande stjernor.
Röken hvälfver
upp ur de blossande flammor.
Högt leker lågan
mot sjelfva himmelen.

Sålunda förgås himmel och jord, gudar och menniskor dö, men

då kommer den Rike
till stora domen,
den starke ofvanefter,
han, som allt skickar.
Domar han sämjar,
tvister han sliter
och lönen stadgar,
som varda skall.

De onda blifva då plågade i *Narstrand*, men i det guldtäckta Gimle skola

ordhållna, goda
skaror bygga,
och i alla dagar
sällhet njuta.

Föryngradt resar sig ur verldsbranden det goda. En skönare sol, dotter af den förra, lyser den nya

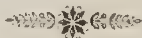
verlden. Tvenne menniskor, Lif och Lifthraser, blifva stamföräldrar för ett bättre slägte. Balder och Höder återkomma försonade från Hel, och med dem Vidar och Vale samt Thors söner Magne och Mode. Desse Asar samlas på Idavallen, der de återfinna i gräset de runetaflor af guld, på hvilka den höge, fördolde gudens runor varda uppenbara.

Så säger sagan:

En vardt född
högre än alla:
Han vardt styrkt
af jordens krafter.
Rikaste konung
man honom kallar,
i frid förbunden
med alla makter.

Han skall då herrska öfver den nya verldsåldern. Ytterligare säger den heliga fornsången:

Då kommer en annan
än mera mäktig.
Dock honom icke
jag nämna vågar.
Få månde längre
fram skåda,
än Oden går
att ulfven möta.

IV.

YNGLINGA-SAGAN.

Ynglinga-sagan.

1. ODENS EFTERTRÄDARE.

Odens heliga lära och höga visdom, hvilka nu blifvit framställda, fortforo att länge vördas i Norden. Odens ättlingar blefvo ock efter honom rådande i Sverige. Den som närmast efter Oden kom till väldet, var Njord af Noatun. Om honom sjunger skalden Eyvind Skaldaspiller:

Asasonen födde
med jättedottren
en konung,
som sköldar blodfärgade.
Tillsammans bodde
krigsmäns vän
och Skade, hans maka,
i Mannahem.
Skidornas drottning,
från hafvets ben (bergsbygden) härstammande,
många söner
födde åt maken.

Sverige kallades den tiden Mannahem.

Njord af Noatun höll, såsom höfdinge öfver de Svenske, offren vid makt. Honom kallade de Svenske sin herre, och han tog skatt och utlagor af dem.

Uti hans dagar var god fred och allsköns ymnig årsvext så öfverflödig, att de Svenske trodde det Njord rådde för årsvexten och för menniskornas lycksalighet. Uti hans tid dogo de fleste Diar, och blefvo alla brände och sedan med offer dyrkade. Njord blef sotdöd, och näst före sin död lät han märka sig åt Oden. De Svenske brände honom och greto bitterligen öfver hans grift.

2. FREYS DÖD.

Frey tog sedan riket efter Njord. Han blef kallad Drott öfver de Svenske och tog skatt af dem. Han var, likasom hans fader, mycket vänsäll och årsäll. Han hade många vänner, och var äfven i hans tid god årsvext. Frey uppbyggde i Upsala ett stort offerhus, och satte der sin hufvudstad, lade ock dertill all sin inkomst, jordagods och lösören. Då begynte Frodes-frid, och var god tid i alla länder. De Svenske tillegnade det Frey, och blef han fördenskull mera dyrkad än andra gudar, eftersom landsfolket blef i hans dagar rikare än tillförne, så väl af freden som af den ymniga årsvexten. Hans hustru het Gerda Gymisdotter; och nämdes deras son Fjolner. Frey kallades eljest med det andra namnet Yngve, hvilket namn blef en lång tid derefter brukadt uti hans slägt för en äretitel, så att hans afkomlingar vordo kallade Ynglingar. Frey blef sjuk, och när hans sjukdom mer och mer tog öfverhand, rådgjorde hans män sig emellan och läto blott några få komma till honom. Men emellertid byggde de en stor hög, och försedde den med dörr och tre fönster. När Frey var död, buro de honom i hemlighet uti denna högen, sade för

de Svenske, att han ännu lefde, och förvarade honom der i tre år. Men all skatten af hela landet slogo de in i högen: igenom den ena gluggen guldet, igenom den andra silfret, och igenom den tredje kopparpenningarna. Och var äfven den tiden fred och god årsvext.

3. FREYA.

Freya, hans syster, höll derefter offertjensten vid makt, ty hon lefde då allena qvar af alla gudar och gudinnor. Hon blef alltså den berömligaste, så att efter hennes namn alla förnäma qvinnor nämnas, som nu kallas fruar. Så hette ock hvar och en fru öfver sin egendom, och den hette husfru, som hus och bo egde. Freya var något underlig till sinnes. Hennes man hade namnet Oder. Hennes döttrar hette Hnoss och Gerseme. De voro mycket dägeliga, och efter deras namn äro dyrbara smycken nämnda.

När slutligen alla Svenske visste, att Frey var död, men frid och goda år ändock varade, trodde de att så framgent skulle blifva, så länge Frey vore i Sverige, och ville fördenskull icke bränna honom, utan kallade honom verldens gud, och offrade åt honom alltsedan, mest för goda år och frid.

4. FJOLNER.

Fjolner, Yngve Freys son, rådde derefter öfver de Svenske samt Upsala Öde. Han var mycket rik, årsäll och fridsäll. Den tiden rådde Frode den Fridgode uti Ledro i Danmark, och var emellan de båda konungarna god vänskap, så att den ene bjöd den an-

dre hem till gästabud. Då Fjolner en gång besökte Frode på Seland, var der tillagadt ett stort gästabud, och många voro dertill bjudne ifrån åtskilliga länder vida omkring. Fróde hade en stor gård. Der var ett väldigt kar, många alnar högt och sammanslaget af grofva timmerstockar. Detta kar stod i en undervåning, men deröfver var ett loft, och deruppe en öppning emellan golftiljorna, hvarigenom brygglagen blef nedhälld i karet, då det var fullblandadt af mjöd. Der blef nu ett öfvermåttan starkt drickande. Om aftonen ledde man Fjolner till herberge uti den nästa öfversalen, och hans folk med honom. Om natten gick han ut på loftet, både yr af sömnen och ganska drucken. När han ville vända tillbaka till sitt herberge, och gick fram efter loftet, halkade han med fötterna, föll i mjödkaret och drunknade.

En gammal skald, Thiodolfer den Hwinwerske, ifrån ön Hwen, har besjungit de fleste af Ynglingakonungarna. Han qväder om Fjolner:

Dödsordet,
som qvads för Fjolner,
blef fullbordadt
i Frodes boning:
Konungen öfver
Svegders länder
fann döden
i vindlös våg.

5. SVEGDER.

Svegder tog riket efter sin fader. Han gjorde det stränga löftet att uppsöka Gudhem och den gamla

Oden. Han reste med tolf män vida omkring i verlden. Han kom till Tyrkland och det stora Svithiod: der fann han många af sina fränder. På denna resa var han uti fem år. Derefter reste han hem igen till Sverige, och blef sedan hemma någon tid. Han hade fått en hustru uti Vanahem, vid namn Vana. Sin son kallade de Vanland. Svegder drog ut för andra gången, att söka Gudhem, och kom till en stor gård på östra kanten af Sverige, hvilken hette Stein; der fanns en sten, stor som ett ansenligt hus. Om aftonen, efter solens nedgång, när Svegder skulle gå från dryckesstugan till sin sofkammare, blef han varse att under den stora stenen satt en dverg. Svegder och hans män voro mycket druckna och rusade genast till stenen. Dvergen stod i dörren, ropade på Svegder, och bad honom stiga in, om han ville finna Oden. Svegder lopp då in i stenen, och då slöts stenen straxt igen, så att Svegder aldrig kom tillbaka. Så säger Thiodolfer den Hwinwerske:

Dvergaslägtets
ljusskyende
salbevakare
Svegder svek,
då Asafränden,
den högsinnade,
lopp efter dvergen;
Men Odens sten,
byggd af jättar,
upplät sitt gap
för djerfve konungen.

6. VANLAND.

Svegders son hette Vanland. Han tog riket efter sin fader, och rådde öfver Upsala öde. Vanland var äfven en mäktig stridsman, och reste vida omkring i många länder. Han vistades en vinter uti Finland, hos konung Snö den Gamle, och vann der hans dotter Drifa till gemål. Och om våren reste han bort derifrån, men Drifa blef qvar. Han lofvade henne likväl att komma dit igen inom tre års förlopp. Men han kom icke ens på tio år. Då skickade Drifa bud efter trollqvinnan Hulda. Hon sände dessutom sin och Vanlands son, Visbur, till Sverige. Derefter förmådde Drifa samma trollqvinna att åtaga sig att antingen trolla Vanland till henne, eller, om han icke det efterkom, dräpa honom. Men under det denna trolldom verkställdes, var Vanland i Upsala. Der påkom honom hastigt en stor åtrå att resa till Finland; men hans vänner och rådgifvare förmente honom det, och sade att Finnarnes trolldom var orsaken till denna hans åtrå att resa. Han begynte då känna sig sömnig, och lade sig att sofva; men knappt hade han sofvit en liten stund, förrän han ropade och sade, att maran red honom. Hans män skyndade till och ville hjelpa honom; men då de togo i hufvudet, trädde maran benen på honom, så att de nästan krossades. Så snart de derefter togo i fötterna, qväfde hon likväl hufvudet, så att han dog. De Svenske brände hans lik vid den så kallade Skutån. Der blef en bautasten öfver honom rest. Så säger Thiodolfer:

Trollet förde Vanland
till att skåda Odens salar.

Trollqvinnan trådde
härlejonens fiende.
Men den af maran
till döds qvalde
smycke-ödaren (den gifmilde)
brändes vid Skutåns strand.

7. VISBUR.

Visbur tog arf efter sin fader Vanland. Han tog Öds den Rikes dotter till gemål och gaf henne tre stora byar och en guldkedja i morgongåfva. De fingo två söner, Gisle och Öder. Men Visbur öfvergaf henne och tog sedan en annan hustru. Derföre drog hans förra hustru till sin fader igen, med sina söner. Visbur hade ock en son, som het Domald; men Domalds stjufmoder lät trolla olycka på honom. Visburs söner Gisle och Öder, den ena tolf, den andra tretton år gammal, reste sedermera till sin fader, och utkräfde deras moders morgongåfva. Men fadren ville icke utlemna den. Då sade sönerna, att guldkedjan skulle blifva den förnämste mans död i hans slägt. Efter denna spådom drogo de hem igen. Då företogs åter trolldom, i mening att dräpa fadren. Spåqvinnan Hulda sade dem, att hon skulle trolla så, att deras förutsägelse gick i fullbordan, och tillika så laga, att Ynglingarna alltsedan skulle slåss sinsemellan och dräpa hvarandra inom ätten. Till denna trolldom samtyckte de. Derefter församlade de sig en krigsmakt, och öfverföllo Visbur oförvarandes om nattetid och brände honom inne. Så säger Thiodolfer:

Hafvets broder (elden)
fick förtära

konung Visburs
hela kropp,
då hans stridbara söner
emot sin fader,
rasande, hetsade
skogens lömske tjuf (elden).
Den mäktige herrskaren
inne i sin boning
af glödens skällande hund
blef biten till döds.

8. DOMALD.

Domald tog arf efter sin fader Visbur, och rådde öfver hans länder. Uti hans tid vardt hunger och dyr tid i Sverige. Då tillredde de Svenske stora offer i Upsala. Den första hösten offrade de oxar; men icke förbättrades den hårda tiden deraf. Den andra hösten offrade de menniskor, men tiden blef dock icke bättre, utan fast värre. Den tredje hösten kommo de Svenske allmänt tillsammans uti Upsala, när offret skulle hållas. Då rådslogo höfdingarne sig emellan, och kommo deruti öfverens, att deras konung Domald vore orsaken till den dyra tiden. De beslöto att offra honom för en god årsvext, öfverfalla och dräpa honom samt bestänka gudarnes säten med hans blod. Detta beslut blef också verkställdt. Så säger Thiodolfer:

Fordom det hände
att svärdförarne
rödfärgade jorden
med konungens blod.
Landhären vände

blodiga vapen
mot Domald,
som hoppades lefva.
Svea folk,
lystet efter goda år,
tog af daga
Jotarnes fiende.

9. DOMAR.

Domalds son hette Domar. Han rådde dernäst öfver riket, hvilket han ock styrde en lång tid. Och var god tid och frid i hans dagar. Om honom förmäles intet annat, än att han blef sotdöd i Upsala samt att han sedan fördes på Fyrisvall och brändes der på åbacken, hvarest också hans bautastenar ännu stå. Så säger Thiodolfer:

Ofta har jag
frågat vise män
om Ynglingakungens grafhög,
och hvarest Domar
lades på blossande
bålets lågor:
nu vet jag att, biten af plågor,
Fjolners ättling brändes vid Fyris.

10. DYGGVE.

Domars son Dyggve styrde derefter riket. Och förmäles intet vidare om honom, än att han blef sotdöd. Så säger Thiodolfer:

Ej jag besjunger
fördolda ting,

men huru Hels drottning
har till sin gamman
Dyggves grafhög.
Ulfs och Narves syster (Hel)
korade åt sig en konung:
Lokes dotter lekte
med Ynglingafursten.

Dyggves moder var Drott, konung Danp Rigsons dotter. Konung Danp var den förste, som blef kallad konung på det Danska tungomålet. Hans slägtingar behöllo sedan konunganamnet såsom den yppersta äretitel. Dyggve var ock den förste af sina ättmän som blef kallad konung; ty tillförene voro de kallade drottnar, och deras hustrur drottningar; hoffolket tillsammans kallade man drott. Men Yngvi eller Ynguni blef ett namn för hvar och en af deras slägtingar i alla tider. Alla tillsammans kallades Ynglingar. Drottning Drott var konung Dan Mikillatis (den Stormodiges) syster, af hvilken Danmark hafver sitt namn.

11. DAG DEN VISE.

Konung Dyggves son Dag tog konungadömet efter honom. Han var en så vis man, att han förstod foglarnas läten. Han egde en sparf, som berättade honom många tidningar, och flög till Reidgötaland, till en gård som heter Wörva. Der flög han ned på bondens åker, och hemtade sig mat. I detsamma kom bonden dit, tog en sten och slog sparfven ihjäl. Konung Dag blef illa vid, när sparfven icke kom hem igen, och offrade derför sin egen son, på det han skulle få veta, hur det var beskaffadt med sparfven, och fick det svar, att hans sparf verkligen var dräpt

på Wörva. Derföre utrustade han en stor krigshär, och drog till Götaland. Och när han kom till Wörva, gick han upp på landet med sin här och härjade. Folket flydde allestädes undan. Om aftonen vände konung Dag med krigshären tillbaka till sina skepp, och hade han då redan ihjälslagit mycket folk och tagit en mängd tillfånga. Men när de redo öfver en å, som heter Skjötans vad, eller Wapnevad, då kom der löpande fram ur skogen på åbacken en arbetsträl, hvilken kastade en hötjufva in i hären. Kastet träffade konungens hufvud, så att han straxt föll af sin häst och blef död. Hans folk återvände då hem till Sverige. På den tiden kallades en höfding, som förde krig, Gram, och krigsfolket benämndes Gramar. Så säger Thiodolfer:

Det har jag sport,
att ärelystne Dag,
enligt dödsordet,
hädan måste fara.
Han, som händigt
brukade valplatsens staf (svärdet),
kom till Wörva,
att hämnas sin sparf.
Konungens folk
från striden på Österväg
medförde den sägen,
att högaffeln,
som för snabba springare
slänger deras foder,
träffade den tappre Gram.

12. AGNE.

Dags son Agne blef konung efter honom. Han var en rik och berömlig man, mäktig stridshjelte och förträfflig uti all ting. Det hände sig en sommar, att konung Agne drog med sin stridshär till Finland, gick der i land och härjade. Då församlade Finnarne en stor hop krigsfolk, och drogo emot honom till strid. Deras höfdinge hette Froste. Efter ett hårdt fäktande fick konung Agne seger, men Froste stupade och en stor del af hans folk med honom. Derefter drog konung Agne med sin krigshär vidt omkring i Finland, lade det under sig, och bekom der stort byte. Han förde äfven bort med sig Frostes dotter Skialf, tillika med hennes broder Loge. När han kom östan ifrån Finland, seglade han till Stocksund, och satte sina tjäll på södra sidan vid sjökanten. Der var den tiden mycket skog. Konung Agne hade då den guldkedjan, som Visbur egde tillförene. Han tog der Skjalf till hustru. Hon bad honom likväl först göra graföl efter hennes fader. Då bjöd han till sig många förnäma och rika män, och gjorde ett stort gästabud. Han var blifven mycket namnkunnig af denna resan, och firades hans seger med ett stort dryckesgille. När konung Agne blef drucken, bad Skjalf honom väl förvara sin guldkedja, som han bar om halsen. Då fattade han guldkedjan och bandt henne fastare kring sin hals, förrän han gick att sofva. Men konungens landtjäll stod nära intill skogen, och ett högt träd öfver tältet, i afsigt att afhålla solens hetta. När konung Agne väl insomnat, tog Skjalf ett tjockt snöre, och gjorde det fast vid kedjan. Men hennes män slogo omkull tjällstängerna, och kastade

ändan af snöret upp öfver en af trädets grenar. Derefter drogo de konungen upp i luften med detta snöre, så att han hängde högst uppe vid grenarne, och afled på detta sätt. Men Skjalf och hennes män lupo till skepps och rodde bort. Konung Agne blef bränd dersammastädes, och vardt platsen sedan kallad Agnefit, belägen på östra sidan af stranden, vester från Stocksund. Derom säger Thiodolfer:

Mig skulle det förundra,
om Skialfs dåd
mycket behagade
Agnes här,
då furstinnan af Finland
höjde i luften
den tappre hjelten
med gyllne smycket,
han som, vid näset,
Signes brudgums *)
svala häst (galgen)
tämja måste.

13. ALRIK OCH ERIK.

Konung Agnes söner hette Alrik och Erik, samt blefvo efter honom konungar. De voro mäktiga män, käcka stridskämpar och mycket snälla uti andra konster. Deras vana var att rida hästar och tämja dem till gång och språng, och denna konst förstodo de mycket bättre, än någon annan. Det var deras för-

*) Sagan om Hagbard och Signe, ur hvilken skalden hemtat anledning till sin benämning af galgen, följer i sin ordning i denna samling.

nämsta täflan, hvilkendera af dem skulle bättre kunna rida eller hafva de bästa och raskaste hästar. Det hände sig en gång, att dessa två bröder redo bort allena från sitt följe. De hade just båda sina bästa hästar, då de redo utåt en slätt; men de kommo icke tillbaka igen. Då söktes efter dem, och funno deras män dem båda döda samt bådas hufvuden sönderslagna. Som de icke hade andra vapen, än betseltygen af sina hästar, gissar man, att de dermed slagit hvarandra ihjäl. Så säger Thiodolfer:

Alrik stupade
der, hvarest äfven Erik
fick sin bane
af brodervapen.
Dags afkomlingar
dräpte hvarandra
med hästars hufvudband.
Ej förr det spordes, att Freys
efterkommande i strid
brukade ridtyg till vapen.

14. YNGVE OCH ALF.

Alriks söner voro Yngve och Alf, hvilka dernäst togo konungadömet i Sverige. Yngve var en mäktig stridsman och mycket segersäll. Han var derjemte en dägelig man och den förträffligaste uti alla berömliga konster, stark och skarp i krig, gifmild på gods och penningar, och särdeles gladlynt. Genom allt detta blef han mycket berömd och vänsäll. Men konung Alf, hans broder, satt hemma i riket och förde aldrig krig. Han blef kallad Elfse samt var mycket tystlåten, sträf och ovänlig. Hans moder hette Dägrid,

konung Dag den Rikes dotter, af hvilken Döglingarne äro komna. Konung Alf hade en hustru, Bera, den vänaste bland qvinnor, särdeles frimodig och munter till sitt lynne. Det hände sig en höst, att konung Yngve Alriksson var hemkommen till Upsala, ifrån en vikingafärd, som gjort honom mycket namnkunnig. Han satt ofta och drack sent om aftnarna, men konung Alf gick bittida till sängs. Drottning Bera dröjde också mången gång qvar om qvällarna, och höll vänliga samtal med Yngve. Konung Alf förebrådde henne åtskilliga gånger för detta, och bad henne icke sitta så länge om aftnarna, utan förr gå till sängs, tilläggande, att han ville ingalunda vaka efter henne. Då svarade hon, att den hustru vore lyckligare, som hade konung Yngve till man, än den, som var konung Alfs maka. Konung Alf blef högst förtörnad, då hon hade detsamma ofta i munnen. En qväll inträdde Alf i konungasalen, när Yngve och Bera som bäst sutto i högsätet och talade med hvarandra. Yngve hade svärdet på sina knän, men folket, som befann sig inne, var mycket drucket, så att ingen gaf akt uppå att konungen kom in. Alf gick genast till högsätet, drog fram sitt svärd, som han hade under rocken, och stack sin broder Yngve tvärt igenom, men Yngve sprang upp, drog också sitt svärd och gaf Alf äfven dödshugg, så att de föllo begge liflösa till golfvet. Alf och Yngve blefvo satte i hög på Fyrisvall. Så säger Thiodolfer:

Så var ödets bud,
att tempelvårdaren (Yngve)
för Alfs hand
liflös dignade,

då svartsjuka fursten
svärdet stänkte
med Yngves blod.
Grymt hade Bera
de mordlystne eggat
till blodig strid.
Begge brödren
för en qvinnas skull
utan skäl
hvarandra dräpte.

15. HUGLEIK.

Konung Alfs son hette Hugleik, och fick efter dessa bröder konungadömet öfver de Svenska, ty konung Yngves söner voro då ännu barn. Konung Hugleik var ingen krigsman, utan satt i ro hemma i sina länder: han var mycket rik och sades vara karg på penningar. Ibland sitt hoffolk höll han många gycklare, harpo- och gigo-lekare och fidlare, äfvensom trollkarlar och allsköns hexmästare. Hake och Hagbard hette tvenne den tiden mycket namnkunniga bröder, som voro sjökonungar och hade en stor krigsmakt. De färdades stundom begge tillhopa, men stundom hvar för sig, och hade hvardera många kämpar. Konung Hake drog en gång med sin här till Sverige, emot konung Hugleik. Då samlade konung Hugleik sin krigsmakt. Bland andra kommo till hans undsättning två bröder, Swipdager och Geigod, båda berömda män och väldiga kämpar. Konung Hake hade med sig tolf kämpar, och bland dem Starkader den gamle. Konung Hake var ock sjelf en mycket stark kämpe. Konungarna möttes på Fyrisvall, och blef der en hård

strid; men redan i början blefvo konung Hugleiks män slagne. Då gingo kämparne Swipdager och Geigod hårdt fram i striden; men sex Hakes kämpar kommo emot hvardera, så att båda blefvo tillfångatagne. Då bröt konung Hake in i sköldborgen till konung Hugleik, och slog honom der ihjäl, tillika med hans två söner. Derefter flydde de Svenske. Men konung Hake lade hela riket under sig, och blef konung öfver Svenskarne. Han satt först stilla hemma i sina nya länder uti tre år; och uti denna stillhet reste hans kämpar ifrån honom i vikingafärd, för att sålunda förskaffa sig rikedomar.

16. YNGVES SÖNER.

Yngve Alrikssons söner voro Jorund och Erik. De lågo ute på sina krigsskepp hela denna tiden, och voro mäktiga stridskämpar. En sommar härjade de i Danmark, och träffade der Gudlög, Haleyernas konung, samt stridde med honom. Detta krig lyktades så, att Gudlögs skepp blef plundradt och han sjelf tillfångatagen. Sedan förde de honom på land vid Strömsönäs, och upphängde honom der. Hans män byggde der en hög åt honom. Så säger Eywinder Skaldaspiller:

För Svensk-konungarnas öfvermod
måste Gudlög tämja
Sigars vilda häst (galgen),
ty Yngves söner
smyckeförödaren lyfte
att rida i träd.
Det bladlösa trädet,
som är likets häst,

nickar på näset.
På Strömsönäs
är konungens hög
utmärkt af minnesstenar.

17. HAKE.

Bröderne Erik och Jorund blefvo genom denna bedrift mycket namnkunnigare och berömligare än tillförne. De fingo veta, att konung Hake i Sverige hade sändt sina kämpar ifrån sig, och beslöto fördenskull att draga till Sverige. I denna afsigt församlade de en krigsmakt. Så snart de Svenske fingo höra, att Ynglingarne voro komne dit, strömmade straxt en otalig hop folk till dem. De seglade då upp igenom Mälaren och foro till Upsala emot konung Hake. Men han mötte dem redan på Fyrisvall, ehuru han hade mycket mindre krigsfolk. Der blef då ett hårdt slag; och gick konung Hake så skarpt fram, att han slog ihjäl alla dem som honom närmast voro, och på sistone dräpte han konung Erik och högg neder brödernas krigsfana. Då flydde Jorund till sina skepp, och allt hans folk med honom. Konung Hake fick dock så stora sår i slaget, att han såg det hans lifstid icke skulle vara lång. Han lät derföre taga ett skepp, som han egde, och befallde att lasta det med de fallnas kroppar och vapen. Detta lät han föra ut till hafsstranden och sätta styret i lag, hissa upp segel samt tända eld på torrved, så att der blef ett stort bål på skeppet. Vädret blåste ifrån landet. Och var konung Hake nära död, eller ock alldeles död, när han blef lagd på detta bål. Skeppet gick, i fulla lågor, ut om öarna i sjön. Denna sjökonungens gerning blef sedan länge berömd.

18. JORUND.

Jorund, konung Yngves son, blef konung i Upsala. Han rådde öfver landet och drog ofta ut om sommaren i härnad. En sommar for han till Danmark med sin här, och härjade på Jutland; men om hösten förde han sina skepp i Lim-fjärden och härjade der. Under det han låg med sin krigshär i Oddasund, kom Gylauger, Haleyernas konung, den nyss omtalade konung Gudlögs son, med en stor krigsmakt och öppnade en strid med Jorund. Så snart landsfolket fick veta det, hastade det från alla orter dit, både med stora och små skepp. Af det myckna folket blef konung Jorund då öfvermannad och hans skepp blefvo afröjde. Han sjelf sprang väl öfver bord, men blef fasttagen och förd upp på landet. Konung Gylauger lät uppresa en galge, ledde Jorund dit och lät upphänga honom. Sålunda lyktades hans lif. Så säger Thiodolfer:

I Limfjärden
dödades Jorund.
Odens högbröstade häst (galgen)
bar Gudlögs baneman,
och Hagbards mördare (snaran)
lades kring Hersedrottens hals.

19. ANE DEN GAMLE.

Jorunds son Ön eller Ane blef efter sin fader konung öfver de Svenske. Han var en vis man och mycket begifven på offer. Han var ingen krigsman, utan satt hemma i sina länder. Under den tid förenämnde konungar voro i Upsala, var uti Danmark först

konung Dan Mikillati, som blef mycket gammal, sedan hans son Frode Mikillati, som också kallades den Fridsamme. Derefter Frodes söner Halfdan och Fridleif, hvilka voro mäktiga krigsmän. Halfdan var äldre och före sin broder uti all ting. Han drog med sin krigshär till Sverige, emot konung Ane. De höllo åtskilliga slag, och hade konung Halfdan ständigt seger. På sistone flydde konung Ane till Westergötland. Då hade han varit konung öfver Upsala uti tjugufem år. Derefter blef han i Götaland andra tjugufem år, så länge som konung Halfdan var i Upsala. Konung Halfdan blef i Upsala sotdöd och vardt der satt i hög. Derefter kom konung Ane åter till Upsala: han var då sextio år gammal. På den tiden gjorde han ett mycket stort offer, på det han skulle få länge lefva, och gaf Oden sin son, som blef åt honom offrad. Konung Ane fick det svar af Oden, att han skulle lefva än i sextio år; och var han derefter konung i Upsala i tjugufem år. Då kom Ale den Fräkne eller Raske, konung Fridleifs son, med sin krigshär till Sverige emot konung Ane. De slogos med hvarandra, och behöll Ale segern. Konung Ane flydde derföre andra gången ur sitt rike, och reste åter till Westergötland. Ale var konung i Upsala i tjugufem år, intill dess Starkader den gamle slog honom ihjäl. Efter konung Ales död, drog konung Ane åter till Upsala, och styrde riket uti tjugufem år. Då gjorde han ånyo ett mycket stort offer, och offrade sin andra son. Oden svarade, att han skulle lefva så länge han offrade honom en af sina söner hvart tionde år, såsom ock att han skulle gifva något härad i sitt rike namn efter sina söners tal, som han offrade till Oden. När

han nu hade offrat sju sina söner, lefde han än i tio år, men så åldrig, att han icke kunde gå, utan måste bäras på en stol. Då offrade han den åttonde sonen, och lefde ytterligare i tio år, hvarunder han låg till sängs. Han offrade derefter äfven sin nionde son, och lefde derefter tio år. Då måste han dia af horn, som ett spädt barn. Han hade dock ännu en son qvar, hvilken han på sistone ville offra, och tillika gifva Oden Upsala, med de härader som dertill lågo, under namn af Tiundaland; men de Svenske förvägrade honom det, och blef derföre detta offer inställdt. Då afled konung Ane och blef lagd i hög i Upsala. Det är sedan kalladt Anasot, när man dör utan värk, af ålderdom. Så säger Thiodolfer:

Länge förmådde
i Upsala stad
Ane utstå
sin Anasot.
Den seglifvade
fick för andra gången
barns natur.
Till öppen mun
den smala spetsen
han vände af oxens
skarpa värja (hornet).
Han, som sin ätt
blodbestänkte,
drack, liggande,
ur okrenens (oxens) udd.
Ej förmådde
gråhårige österkonungen
sjelf att hålla
hjordens svärd (hornet).

20. EGIL TUNNADOLGI.

Ane den Gamles son Egil erhöll efter sin fader konungadömet i Sverige. Han var ingen krigsman, utan satt stilla hemma i sina länder. Egil hade en träl, som hette Tunne, hvilken tjent Ane den Gamle och varit hans rådgifvare och skattgömmare. Men när Ane var död, tog Tunne en stor myckenhet lösören och grof neder i jorden. Sedan Egil blifvit konung, satte han Tunne ibland andra trälar. Det förtröt Tunne, så att han lopp bort och förmådde många andra trälar att följa sig. Trälarne upptogo den skatt, som Tunne nedgräft i jorden, och han fördelade den bland sina män, hvilka togo honom till sin höfding. Nu församlade sig till honom många illgerningsmän, och med dem höll han sig mest ute på marken och i skogar, hvarifrån han under tiden inföll i bygden, röfvade och dräpte folket. Då konung Egil erfor detta, drog han ut med sin här, att uppsöka trälarne. Konungen hade en gång tagit nattherberge, då Tunne infann sig med sitt följe, öfverföll konungen oförvarandes, och dräpte en stor del af hans folk. Då konung Egil förnam anfallet, uppställde han straxt sin krigshär till motstånd samt lätt uppsätta sin fana. Men många af hans folk flydde bort ifrån honom, ty Tunne och hans män anföllo dem hårdt. Konung Egil såg då ingen annan utväg, än att sjelf taga till flykten. Tunne och hans män förföljde de flyende allt intill skogen, hvarifrån han och hans folk återvände och inföllo i bygden, plundrande och röfvande, emedan de nu intet motstånd rönte. Allt det gods, som Tunne tog i bygden, utdelade han bland sitt folk: derigenom blef han vänsäll och allt mera manstark. Konung Egil församlade en ny krigs-

här, och drog i strid med Tunne. De slogos, och fick Tunne seger; men konung Egil flydde och förlorade en stor hop manskap. Åtta fältslag blefvo hållna emellan konung Egil och Tunne, i hvilka alla Tunne behöll segren. Derefter flydde konung Egil bort ur landet, och drog till Seland i Danmark, till konung Frode den Fräkne. Der lofvade han att erlägga till konung Frode en skatt af Sverige, om han ville bistå honom med en krigshär. Konung Frode lånade honom sin här och sina kämpar, och dermed reste konung Egil till Sverige igen. Så snart Tunne förnam detta, drog han emot konung Egil med sitt folk, och blef då ett hårdt slag. I detta slag stupade ändtligen Tunne, och konung Egil tog sitt rike igen. Efter segren drogo de Danske tillbaka, och sände konung Egil till konung Frode många stora och dyrbara skänker hvarje år, men gaf eljest ingen skatt till de Danske; emellertid höllo dessa båda konungar vänskap med hvarandra. Efter Tunnes död rådde konung Egil öfver riket i tre år. Då hände det sig, att en gammal tjur, som skulle offras, var så öfverflödigt gödd, att han blef folkilsk och, då man nu ville taga honom, lopp till skogs och blef rasande. Tjuren uppehöll sig en lång tid ute i skogen, och gjorde folket mycken skada. Konung Egil var en stor jägare och red ofta ut i skogarna om dagarna, att jaga djur. Det hände en gång, då han var på jagt med sina män och länge hade sökt efter djur, att han red långt bort i skogen från allt folket. Han blef i detsamma varse den rasande tjuren, och red fram för att dräpa honom. Men tjuren vände sig till motstånd. Konungen fällde sitt spjut emot honom och ristade honom dermed; men tjuren rände

sina horn i hästens sida, så att han störtade till jorden med konungen. Väl sprang konungen genast upp och ville rycka ut sitt svärd; men tjuren stötte sina horn i konungens bröst, så att de genomborrade honom. I detsamma anlände konungens män och nedlade tjuren. Konungen lefde derefter endast en liten stund: och är han i hög lagd vid Upsala. Så säger Thiodolfer:

Den lofsälle
ättlingen af Tyr
flydde ur landet
för Tunnes makt.
Jotuns ök
blodfärgade
i Egils lif
sin långa snabel (hornet).
I österskogen
länge förut
hade sitt hufvud
tjuren burit,
tills på Odens ättling
djupt i hjertat
han stötte pannans
skidlösa svärd (hornen).

21. OTTAR VENDELKRÅKA.

Egils son Ottar, som tog riket och konungadömet efter honom, höll icke vänskap med Frode. Då sände Frode sina män till Ottar, att utkräfva den skatt, som Egil hade lofvat honom. Men Ottar svarade: att Svearne aldrig gifvit skatt till de Danske, och att

han heller icke skulle så göra. Detta svar förde sändemännerna tillbaka. Frode var en mäktig stridsman. Det hände sig en sommar, att Frode drog med sin här till Sverige, gick der i land, plundrade och slog ihjäl en stor myckenhet af folk; men somliga tog han till fånga och fick stort byte. Han brände bygden vidt omkring, och föröfvade ett stort härjande. Sommaren derefter for konung Frode i Östersjön att härja. Då Ottar sporde att konung Frode icke var hemma i sitt rike, steg han på sina örlogsskepp, seglade till Danmark och plundrade der i landet utan motstånd. Han sporde derefter, att en stor krigshär var samlad på Seland; derföre höll han sin kosa vester i Öresund, och seglade derifrån söderut till Jutland. Han lade så in uti Limafjärd, plundrade på Wendel och brände, görande hela bygden så godt som till en ödemark. Konung Frodes jarlar hette Wötter och Faste, hvilka Frode satt till landtvärn i Danmark, medan han var utomlands. När de sporde, att Svenske konungen plundrade i Danmark, drogo de samman en krigshär, stego på sina skepp och seglade äfven söderut till Limafjärden. De kommo der oförvarandes på konung Ottar, och begynte straxt angripa honom. Men de Svenske försvarade sig väl, och blef mycket folk på begge sidor slaget. Så snart de Danskes folk blef slaget, kommo likväl genast andra i stort antal i stället ur landsorterna. Dessutom lade dit alla der i grannskapet befintliga skepp och båtar. Detta krig lyktades sålunda, att konung Ottar stupade, tillika med största delen af sin krigshär. Efter slaget togo de Danske Ottars lik, förde det till lands och lade det på en hög samt läto

så vilddjur och korpar sönderrifva kroppen. Sedan gjorde de en trädkråka och sände henne till Sverige, sägande, att deras konung Ottar var icke mera värd. Sedermera kallade de Ottar Wendelkråka. Så säger Thiodolfer:

Den tappre hjelten
Ottar föll
för Danskarnes vapen
under örneklor.
Korpen sparkade
med blodig fot
den vise mannen
på Wendels mark.
En saga
för Svea folk
blef Wötters och Fastes
vidtsporda gerning,
att Frodes gerning
uppå ön
tog af daga
mordfrämjaren.

22. YRSA.

Konung Ottars son hette Adils, hvilken efter honom tog konungadömet. Han var en lång tid konung och mycket rik, emedan han reste som oftast om somrarna i vikingsfärd. En gång kom konung Adils med sin här till Saxland. Der rådde en konung, som het Geirthiofer, och hans hustru Alof den Rika. Deras barn äro icke nämnda. Konungen var ej hemma i landet. Adils och hans krigsmän gingo upp till konungens gård, och plundrade der, medan några af

kämparna drefvo boskap ned från landet, att slagtas vid sjöstranden. Hjorden hade varit vårdad af trälar, både män och qvinnor, hvilka allesammans blefvo bortförde och tillfångatagne. Ibland detta folk var en mö af underbar skönhet, vid namn Yrsa. Konung Adils drog hem med sitt byte. Yrsa var icke en trälinna, emedan det snart kunde märkas, att hon var förståndig, vältalig och uti allting kunnig; alla tyckte väl om henne, men konungen dock mest. Det kom slutligen derhän, att konung Adils gjorde bröllop med henne. Så blef Yrsa drottning i Sverige, och ansågs hon vara den yppersta qvinna.

23. ADILS.

Då rådde konung Helge Halfdansson öfver Ledre. Han drog till Sverige med en så stor krigshär, att konung Adils icke såg någon annan utväg, än att fly undan. Helge gick alltså i land med sin här, plundrade och bekom ett stort byte. Han tog till fånga drottning Yrsa, förde henne med sig till Ledre, och tog henne der till hustru. Deras son var Rolf Krake. Men när Rolf var tre år gammal, begaf sig drottning Alof till Danmark, och sade för Yrsa, att konung Helge, hennes man, var hennes fader, samt Alof sjelf hennes moder. Då drog Yrsa åter till Sverige, till Adils, och var der sedan drottning så länge hon lefde. Konung Helge föll i krig; då Rolf Krake var åtta år gammal, men denne blef dock tagen till konung uti Ledre. Konung Adils hade många stridigheter med Ale den Uplandske, en konung ifrån Norrige. De höllo slag på isen uti Wenern, och föll konung Ale i slaget,

så att Adils fick seger. Om detta kriget berättas utförligare uti Sköldungarnes historia. Der förmäles ock, att när Rolf Krake kom till Upsala och besökte Adils, sådde Rolf guld på Fyrisvall *). Konung Adils var en stor älskare af goda hästar, och hade den tiden de bästa springare. En hans häst hette Slongver, en annan kallades Rafn, hvilken han hade vunnit af Ale, när denne föll. Af denna häst var född en annan, hvilken också kallades Rafn. Den sände Adils såsom gåfva till konung Godgest i Halogaland; men när Godgest skulle rida honom, kunde han icke hålla honom, utan föll ned af hästen, som skenade. Godgest fick deraf sin död, hvilket skedde i Ömd på Halogaland. Konung Adils var tillstädes vid ett Disaoffer i Upsala, och red omkring i Disarsalen, då hästen snafvade med fötterna under honom, och föll omkull. Men konungen stupade fram öfver hästen, och slog sitt hufvud mot en sten, så att hjessan remnade och hjernan blef liggande på stenen. Det blef hans död. Han dog i Upsala, och är der satt i hög. De Svenske kallade honom en mäktig konung. Så säger Thiodolfer:

Det sporde jag,
att trolldomskrafter
fingo makt
med kung Adils' lif.
då Freys ättling,
den dådlystne,
från hästens bogar

---

*) Sköldungasagan är förlorad, men Rolf Krakes Saga innehåller den utförligare berättelsen om besöket i Upsala.

hufvudstupa föll.
Hjeltesonens
flytande hjerna
blef med gruset
blodigt blandad.
Ales besegrare,
den dådsälle,
fann sin död
i Upsala.

24. ROLF KRAKES DÖD.

Adils son hette Östen och rådde dernäst öfver Sverige. Uti hans dagar blef Rolf Krake mördad i Ledro. I den tiden härjade många konungar i Sverige, både Danske och Norske; ty många sjökonungar voro, som rådde öfver en stor krigsmakt, ehuru de icke egde några länder. Den allena kallades med rätta sjökonung, som aldrig sof under sotad ås, eller drack af horn vid spiseld.

25. ÖSTEN OCH SÖLVE.

En sjökonung vid namn Sölve, Högnes son på Niardö, härjade den tiden i Östersjön, men hade sitt rike på Jutland. Han for med sitt krigsfolk till Sverige. Då var konung Östen i gästabud, i ett härad som kallas Lofön. Dit kom Sölve, oförvarandes, om nattetid, kringvärfde husen och brände honom inne med allt sitt hoffolk. Derefter drog Sölve till Sigtuna, och fordrade att Svenskarne skulle gifva honom konungs namn och antaga honom; men de Svenske samlade en krigshär, i mening att försvara sitt land

emot honom. Der blef en så stor strid, att den säges hafva varat alltjemt uti elfva dagar. Konung Sölve vann segren, och var sedan konung öfver Sverige i lång tid, intill dess de Svenske sveko honom, och han af dem blef ihjälslagen. Så säger Thiodolfer:

Östens lif förrädiskt
ändades på Lofö.
Konungen med sina Svear
brändes af Jutarna.
Bergvassens (skogens) bittra sot (elden)
rann öfver konungen i huset.
Det timmerfasta takets skepp (huset),
fullt af krigsmän,
öfver konungen brann.

26. YNGVAR.

Konung Östens son hette Yngvar, och blef derefter konung öfver Sverige. Han var en mäktig krigsman, och låg ofta ute på sina härskepp; ty tiden tillförene hade Sverige blifvit mycket härskattadt både af Danskar och andra Östersjöfarare. Konung Yngvar gjorde fred med de Danska, och drog sedan ut att härja kring Östersjön. En sommar drog han ut med sin här och reste till Estland, plundrade der om sommaren, på en ort som kallades Sten. Då kommo Esterna neder till stranden med en stor krigsmakt, och slogos med Svenskarne. Men landthären var så stor, att de Svenske icke kunde stå emot, utan blef konung Yngvar der slagen och hans folk flydde. Konungen ligger der begrafven uti en hög vid sjelfva sjöstranden, på ett ställe, som heter Adal-Syssel. Sven-

skarne reste hem igen, efter detta nederlag. Så säger Thiodolfer:

Bekant är det,
att Syssels slägte
nederlades
af konung Yngvar.
Men Esternas här
vid hafvets hjerta (stället der konungen föll)
slog den ljushyade
konungahjelten.
Östersjön
för Svea konung
hafvets sång
till gamman sjunger.

27. BRAUT-ANUND.

Konung Yngvars son hette Anund, hvilken dernäst tog konungadömet i Sverige. I hans tid var god frid i Sverige, och blef han mycket rik på lösören. Konung Anund drog med sin här till Estland, att hämnas sin faders död, gick der upp på landet med sitt krigsfolk, härjade vidt omkring och fick stort byte. Om hösten drog han hem igen till Sverige. Uti hans dagar var god tid i Sverige. Anund var den vänsällaste af alla konungar. Sverige är ett land, som har stora skogar, och der ligga ödemarker, som äro flera dagsleder långa. Konung Anund använde mycken flit och omkostnad, att upprödja marken och det uppröjda bebygga. Han lät ock göra vägar öfver ödemarkerna, på hvilka stora härader uppröjdes. På

detta sätt blef en stor landsträcka bebyggd; ty folket var tillräckligt att bebo landet. Konung Anund lät rödja vägar allestädes i hela Sverige, både på skogar, mossar och fjäll; derföre blef han kallad Braut-Anund. Konung Anund lät bygga sig gårdar uti hvarje stort härad i Sverige, och drog omkring hela landet att gästa.

28. INGIALD ILLRÅDA.

Braut-Anund hade en son, som hette Ingiald. Då var en konung i Fjädrundaland, vid namn Yngvar. Han hade med sin hustru två söner, den ena Alf och den andra Agnar. De voro nära lika gamla med Ingiald. Braut-Anunds härads-konungar voro den tiden spridda kring hela Sverige. Bland dessa rådde Swipdager den Blinde öfver Tiundaland, der Upsala stad var belägen, och der det stora allmänna Sveatinget hölls. Der öfvades om midvintern mycket stora offer, dem många konungar bevistade. Ett år, då midvintern var inne, var en stor folksamling kommen till Upsala. Äfven konung Yngvar och hans söner hade anländt. Då voro Alf, konung Yngvars son, och Ingiald, konung Anunds son, sex år gamla. De anställde en gosslek, och skulle hvardera råda öfver sin skara; men när de lekte mot hvarandra, var Ingiald icke så stark som Alf, hvilket gjorde honom så stor förtret, att han gret deröfver. I detsamma kom hans fosterbroder Götvid, och ledde honom bort till Swipdager den Blinde, hans fosterfader, och sade honom, hur illa det hade tillgått, nemligen, att Ingiald var icke så stark eller härdig i leken, som Alf, konung Yngvars son. Då svarade Swipdager, att det var stor skam.

Följande dagen lät Swipdager taga hjertat ur en varg, och steka det på spett, samt gaf det åt konungens son Ingiald att äta. Efter denna spis blef ynglingen mycket grymmare och argare till sinnes, än någon annan. Så snart Ingiald var kommen till mogen ålder, friade konung Anund för honom till Göthild, konung Algöts dotter. Denne Algöt var konung Götrek den Mildes son, och konung Götes, af hvilken Götland hafver sitt namn, soneson. Konung Algöt tyckte, att hans dotter skulle blifva väl gift, om hon finge konung Anunds son, så framt han hade sin faders sinne; och blef alltså mön sänd till Sverige, der Ingiald höll sitt bröllop med henne, så snart det var tid dertill.

29. ANUNDS DÖD.

En höst reste konung Anund, med sitt hoffolk, emellan sina gårdar och färdades på en väg, som kallas Himmelshed. Der äro några trånga fjälldalar med höga fjällbranter på båda sidor. Ett ymnigt regn hade inträffat och nyss förut en myckenhet snö fallit på fjällen: då skedde ett bergras, och ned af fjällen skred en stor hop grus och ler, som just träffade konung Auund och hans folk. Han fick sålunda sin död, och månge män med honom. Så säger Thiodolfer:

Under Himmels fjäll
blef Anund häftad
af jordgrusets harm.
Skogbevext jordmassa
Tryckte till jorden
Esternas besegrare.

Den tappre svingaren
af Högnes rör (svärdet)
blef betäckt
af jordens ben (stenar).

30. UPSALA BRAND.

Då tog Ingiald, Anunds son, konungadömet öfver Svearne. Upsala-konungarne voro de förnämste konungar i Sverige, ehuru der voro många häradskonungar alltifrån de tider, då Oden var höfding i Sverige. Men envålds-höfdingar öfver hela Sverige voro de, som sutto i Upsala, allt intill Agnes död, då riket först kom i brödraskifte, som förr är skrifvet. Men sedan delades riket och konungadömet emellan slägterna, eftersom de utgrenade sig. Somlige konungar uppröjde stora skogsmarker och byggde der, tagande sig således rike. Men just då Ingiald tog riket och konungadömet, voro härads-konungarne särdedes talrika. Konung Ingiald lät göra ett stort gästabud i Upsala, för att hålla arföl efter sin fader konung Anund. Han lät till och med inreda en sal, som icke var mindre eller sämre, än den kungliga salen i Upsala. Densamma kallade han sju konungars sal, ty der voro gjorda sju högsäten. Konung Ingiald utsände män öfver hela Sverige, och bjöd till sig konungar och jarlar och andra förnäma män. Till detta arföl kommo konung Algöt, Ingialds svärfader, och konung Yngvar af Fjädrundaland, tillika med sina två söner Agnar och Alf, konung Sporsnialler af Nerike och konung Sigwater af Attundaland; men konung Granmar af Södermanland kom icke. De sex konungarne ledsagades uti den nyberedda salen, der då ett högsäte var ledigt.

Allt det främmande folket, som var ditkommet, fördes också i den nya salen; men konung Ingiald hade anvist sitt hoffolk och sina krigsmän till konungasalen. Den tiden var det plägsed, när arföl skulle hållas efter konungar eller jarlar, att den, som gästabudet gjorde och arfvet emottog, skulle sitta på fotapallen för högsätet, till dess den bägaren, som kallas Bragebägaren, inbars; då skulle arfvingen stå upp emot Bragebägaren, och göra först ett löfte, och sedan dricka bägaren ut. Derefter skulle han sättas i det högsäte, som hans fader förr egt, och var han då rätteligen kommen till allt arf efter honom. Nu blef ock här sålunda gjordt, att när Bragebägaren kom in, stod konung Ingiald upp, tog emot ett stort horn, och gjorde det löfte, att han skulle till halfva delen föröka sitt rike på alla sidor, eller ock tillsätta lifvet; och sedan drack han hornet ut. Om aftonen, när folket var drucket, sade konung Ingiald till Folkvider och Hylvider, Swipdagers söner, att de skulle väpna sig och sitt folk, såsom om aftonen var aftaladt. De gingo ut till den nya salen, och satte eld på densamma. Salen begynte straxt att brinna, och brändes der inne sex konungar med allt deras folk. De, som sökte att komma ut ur lågorna, blefvo genast nedhuggne. Derefter lade konung Ingiald alla dessa konungars riken under sig, och tog skatt af dem.

31. HJORWARD.

Konung Granmar hörde dessa tidningar och allt detta svek, och tänkte vid sig, att samma öde vore honom ärnadt, så framt han icke förekom det med sin försigtighet. Samma sommar kom konung Hjorwarder, som kallades Ylfving, med sin här till Sve-

rige, och lade med sina skepp in i en fjärd, Myrkwa benämnd. Så snart konung Granmar fick höra detta, utskickade han sina män till honom, och bjöd honom till gästabud tillika med hans krigsfolk. Konung Hjorwarder antog bjudningen, eftersom han aldrig härjat uti konung Granmars rike. Då han kom till gästabudet, blef han mycket väl fägnad. När man skulle dricka om aftonen, följdes här de konungars plägsed, som land styrde, att då de höllo gästabud om qvällarna, skulle man dricka tvemänning hvart par för sig, man och qvinna, så långt det räckte; men de, som öfriga voro, skulle dricka alla i ett lag. Deremot var vikingarnes sed, att, då de voro i gästabud, skulle de dricka alla tillhopa. Konung Hjorwards högsäte var tillagadt gent emot konung Granmars högsäte, och sutto alla hans män på samma bänk. Då sade konung Granmar till sin dotter Hildigunn, att hon skulle laga sig till att bära öl åt vikingarna. Hon var den skönaste qvinna, och tog en silfbägare, skänkte den full, samt gick fram till konung Hjorward sägande: »Hell eder, Ylfvingar alla, med Rolf Krakes skål!» drack så sjelf halfparten, och räckte derefter bägaren åt konung Hjorward. Han tog bägaren, men derjemte hennes hand, och bad att hon skulle komma och sitta hos honom. Hon svarade, att det icke var vikingars sed, att dricka tvemänning med qvinnor. Hjorward yttrade: det vore mera skäl, att han nu bytte om och ginge ifrån vikingarnas lag och drucke tvemänning med henne. Då satte Hildigunn sig hos honom; och drucko de båda tillsammans om aftonen, och talade mycket sinsemellan. Dagen derefter, när Granmar och Hjorward kommo tillsammans, begynte

konung Hjorward sitt frieri till Hildigunn. Granmar gaf denna saken tillkänna för sin hustru Hild och andra sina rådgifvare, samt anmärkte, att de hade mycket stöd att vänta af konung Hjorward. Detta biföllo alla och funno vara serdeles rådligt. Det blef alltså beslutadt, att Hildigunn trolofvades med konung Hjorward, hvarpå kort derefter bröllopet firades. Sedan kom man öfverens, att konung Hjorward skulle vistas hos konung Granmar, eftersom han icke hade någon son, som kunde ärfva riket och hjelpa honom att värja det.

32. KRIGET MED INGIALD.

Om hösten samlade konung Ingiald sin här, för att tåga emot dessa svågrar. Han hade uppbådat folk af alla de riken, som han nyss förut lagt under sig. Då Granmar och Hjorward sporde detta, samlade också de krigsfolk i sitt rike. Dessutom kommo dem till hjelp konung Högne och hans son Hilder, som den tiden rådde öfver Östergötland. Högne var Hilds, konung Granmars hustrus, fader. Konung Ingiald gick i land med hela sin krigsmakt, och hade mycket mera folk, än de andre. Då började striden, och vardt ganska hård. Så snart striden fortfarit någon stund, togo höfdingarne öfver Fjädrundaland och Westergötland, och de som voro från Nerike och Attundaland, med allt det krigsfolk, som ifrån dessa landskaper var kommet, flykten, och foro till sina skepp. Derigenom blef konung Ingiald mycket blottställd, fick många sår, och undslapp endast med flykten till sina skepp; men hans fosterfader Swipdager den Blinde stupade, tillika med sina båda söner, Gölwid och Hyl-

wid. Således drog konung Ingiald hem igen till Upsala, illa tillfreds med sin färd, då han märkte att den krigshär, hvilken han af sina öfvervunna landskaper bekommit, var honom otrogen. Alltifrån denna tiden fortfor en stor ofrid emellan konung Ingiald och konung Granmar. Men då den varat en lång tid, lagade begges vänner ändtligen, att de förliktes. Konungarne utsatte ett möte och kommo tillsammans, hvarvid konung Ingiald, konung Granmar och hans måg Hjorward verkligen gjorde fred sinsemellan, hvilken fred skulle hållas så länge alla tre konungarne lefde. Freden vardt med eder och troskapslöften bekräftad. Våren derefter reste konung Granmar till Upsala att offra, efter sedvanan, emot sommaren, på det att fred skulle hållas; men då blef honom spådt, att han icke länge skulle lefva. Han drog efter denna spådom hem igen till sitt rike.

33. GRANMARS OCH HJORWARDS DÖD.

Följande hösten reste konung Granmar och hans måg, Hjorward, till gästabud på en ö, som kallades Sile, till sina gårdar. Medan de voro i gästabudet, kom konung Ingiald med en här, om natten, kringrände huset och brände dem inne, tillika med allt deras folk. Derefter lade han under sig allt det rike, som dessa konungar hade egt, och satte höfdingar deröfver. Konung Högne och hans son Hilder redo ofta opp i Sverige, och dräpte konung Ingialds män, hvilka han hade satt öfver det rike, som konung Granmar, deras svärfader, egt. En lång tid fortfor oenigheten emellan konung Ingiald och konung Högne; likväl fick konung Högne behålla sitt rike af konung Ingiald, intill sin

död. Ingiald hade två barn med sin hustru: det äldre hette Åsa och det yngre Olof. Den sednare blef sedan kallad Trätälja. Drottning Göthild, konung Ingialds gemål, sände pilten bort till sin fosterfader Bove i Westergötland. Konungasonen blef der uppfödd tillika med Boves son, som hade namnet Fletter. Det är en sägen, att konung Ingiald dräpte tolf konungar och svek dem alla, emot tro och löfte. Han blef derföre kallad Ingiald den Illråde, efter han på sådant sätt blifvit konung öfver största delen af Sverige. Sin dotter Åsa gaf han konung Gudröd i Skåne till äkta. Hon var sin fader mycket lik till sinnes. Det var hon som vållade, att Gudröd slog ihjäl sin broder Halfdan, Iwar Widfadmes fader. Åsa lät då afdagataga sin man, konung Gudröd, och flydde derefter hem till sin fader. Hon blef till följe häraf kallad Åsa den Illråda.

34. INGIALD ILLRÅDAS DÖD.

Iwar den Widfadme kom till Skåne efter sin faderbroders konung Gudröds död, och drog straxt tillsamman en stor krigshär, hvarmed han tågade upp i Sverige. Konung Ingiald befann sig i gästabud på Renninge, då han fick veta, att konung Iwars här nalkades. Ingiald fann då, att han ingen makt hade att slåss med Iwar. Dessutom visste han väl huru det skulle gå för honom, om han flydde undan, nemligen, att hans fiender skulle komma ifrån alla orter och öfverfalla honom. Derföre tog konung Ingiald, tillika med sin dotter Åsa, det beslut, som sedan blifvit så namnkunnigt. De gjorde nemligen allt deras folk drucket, och läto sedan tända eld i konungasalen, hvilken

med allt det folk, som derinne var, jemte konung Ingiald och Åsa, uppbrändes. Så säger Thiodolfer:

Rökuppsändaren (elden)
trampade Ingiald
till döds
å Renninge.
Hustjufven (elden)
med glödsålor
steg igenom
gudättade konungen.

35. IWAR WIDFADME.

Iwar Widfadme lade efter Ingialds död under sig allt Sverige; han intog äfven hela Danmarks rike, en stor del af Saxland, allt Österriket och femtedelen af England. Af hans ätt härstamma de Danmarks och Sveriges konungar, som der hafva haft enväldet. Efter Ingiald Illråda kom Upsala rike från Ynglingarnas ätt, så långt den genom de gamle förfäders slägtlinje kan räknas.

36. OLOF TRÄTÄLJA.

Så snart Olof, konung Ingialds son, fick höra sin faders frånfälle, drog han med det folk, som föredrog att följa honom, till Nerike; ty den Svenska allmogen gjorde med stor enighet uppror, för att fördrifva hela konung Ingialds slägt och alla hans vänner. Men när de Svenske fingo veta hvar Olof var, fick han icke längre förblifva der. Derföre for han vesterut skogsledes, till den ån, som rinner nordanifrån ut i Wenern, och kallas Elfven. Der uppehöll han sig med sitt

folk och begynte afrödja skogen, bränna och bygga, så att inom en liten tid stora härader uppkommo, som kallades Wermeland. Och blef der ett godt och fruktbart landskap. Men som det spordes till Sverige om Olof, att han röjde skogen, så kallade de honom Trätälja, och många ansågo hans förehafvande vara föraktligt. Olof Trätälja fick till hustru Solveg eller Sölva, Halfdan Gulltands dotter, vestanifrån Solöar. Halfdan var Sölves son, Sölvars sonson, hvilken åter var son af Sölvar den gamle, som först bebyggde Solöarna. Olof Trätäljas moder het Göthild, och hennes moder Alof, konung Olof Skygnes dotter af Nerike. Olof och Sölva hade två söner, Ingiald och Halfdan. Halfdan blef uppfödd i Solöar, hos sin moderbroder Sölve: han blef kallad Halfdan Hvitben.

37. OLOF TRÄTÄLJAS DÖD.

Uti konung Iwar Widfadmes tid blefvo många landsflyktiga för honom ifrån Sverige. De fingo höra, att Olof Trätälja egde en god och fruktbar landsort uti Wermeland. Derföre drog det till honom en sådan mängd folk, att landet icke kunde föda dem; fördenskull blef der en dyr tid och stor hunger. Folket beskyllde sin konung derföre, såsom i allmänhet de Svenske pläga tillskrifva sin konung så väl den hårda tiden, som de goda åren. Konung Olof offrade helt obetydligt åt gudarne. Det förtröt de Svenska, och de tänkte att detta kunde vara orsaken till den dyra tiden. Derföre samlade de sig till en krigshär, drogo emot konung Olof, kringhvärfde hans hus och brände honom inne, helgande honom på sådant sätt åt Oden,

och offrande honom, sig till godt år. Det skedde vid Wenern. Så säger Thiodolfer:

Vid sjövågorna
tempelulfven (elden)
förtärde skogplöjaren
Olofs lik.
Fornjoters son (elden),
glödskylaren,
drägten löste
af Svea konung.
Den ädle kungaättlingen
länge var flyktig från Upsala.

38. HALFDAN HVITBEN.

De, som voro förståndigare ibland de Svenska, kunde väl förstå orsaken till den dyra tiden, nemligen att landet icke förmådde föda så mycket folk, och att konungen visserligen icke varit orsak dertill. De fattade derföre det råd, att draga med hela sin krigsmakt vester ut öfver Edaskogen, och kommo, oförvarandes, fram till Solöarna, hvarest de ihjälslogo konung Sölve. Men Halfdan Hvitben togo de fången, gjorde honom till sin höfding, och gåfvo honom konungs namn. De lade under sig Solöarna. Derefter drog han med sin här ut till Romerike, härjade der och underlade sig landet med vapenmakt.

39. HALFDAN HVITBEN.

Halfdan Hvitben blef en mäktig konung. Han hade till äkta Åsa, dotter af Östen Hårdråde, konung i Uplanden och tillika rådande öfver Hedmarken. Halfdan och Åsa hade två söner, Östen och Gudröd.

Halfdan fick en stor del af Hedmarken samt Thotn och Hadeland, och mycket af Westfolden. Han uppnådde en hög ålder, och vardt sotdöd på Thotn. Derifrån fördes han ut till Westfolden, och sattes i hög på ett ställe som heter Skärid i Skiringssal. Så säger Thiodolfer:

Alla det sporde,
att Halfdan blef saknad
af sina män.
Hon, som ej sparar
den, som lutar mot grafven, (ålderdomen)
tog konungen bort
från Thotns land.
Skärid i Skiringssal
nickar öfver hjeltens ben.

40. INGIALD.

Ingiald, Halfdans broder, vardt konung i Wermeland. Men efter hans död lade konung Halfdan Wermeland under sig, tog deraf skatt och satte deröfver jarlar, så länge han lefde.

41. ÖSTEN.

Östen, Halfdan Hvitbens son, blef konung efter honom i Römerike och Westfolden. Hans hustru var Hild, konung Erik Agnarsons dotter af Westfolden. Agnar, Eriks fader, var konung Sigtrygs son af Wendsyssel. Konung Erik hade ingen son, och afled medan konnng Halfdan Hvitben ännu lefde. Halfdan och hans son Östen togo då hela Westfolden under sig, och Östen styrde der så länge han lefde. Den tiden lefde en konung på Wörno vid namn Skjöld, som var

en ganska stor trollman. Konung Östen drog med några örlogsskepp öfver till Wörno, härjade der och tog allt hvad han öfverkom, både kläder och andra dyrbara saker, så väl som böndernas egna bohagsting. Derjemte togo de boskap och slagtade på stranden hvarefter de drogo bort igen. Konung Skjöld kom till stranden med sin här, men konung Östen var då bortfaren och kommen öfver fjärden. När konung Skjöld såg deras segel, tog han sin kappa, viftade henne i vädret, och blåste ifrån sig. Just som fienderna seglade inom Jarlsö, satt konung Östen sjelf vid styret. Ett annat skepp seglade bredvid hans. Då häfde sig böljorna hastigt upp, och segelbommen af det andra skeppet slog konungen öfver bord. Det blef hans död. Hans män upptogo liket ur sjön och förde det till lands in på Borrö, der de gjorde en hög på backen utmed sjöstranden vid ån Wadle. Så säger Thiodolfer:

Östen störtades af segelbommen
ned till dödens drottning.
Den gästfrie ligger på stranden
under hafvets ben (stenar).
Den iskalle Wadleströmmen
bredvid Götakonungen
faller ut i bugten.

42. HALFDAN DEN MILDE.

Konung Östens son hette Halfdan och erhöll kungadömet efter honom: han kallades Halfdan den Milde och den Matniske; ty det säges, att han gaf sitt folk i lön likaså många guldpenningar, som andra konungar gåfvo silfverpenningar; men han var så snål på

maten, att han svälte folket. Han var en stor krigsman och länge i vikingsfärder, hvarigenom han förskaffade sig rikedomar. Hans hustru Hlif var konung Dags dotter af Westmören. Hans hufvudgård var Håltar på Westfolden, der han blef sotdöd, och är i hög satt på Borrö. Så säger Thiodolfer:

Till Odens ting
Lokes dotter (Hel)
från jorden bjöd
kungamannen.
Konung Halfdan,
som på Håltar bodde,
måste dock lyda
Nornornas dom.
De segerrike män
sedan begrofvo
rike fursten
å Borrö strand.

43. GUDRÖD JAGTKONUNG.

Konung Halfdans son Gudröd tog konungadömet efter honom; han blef kallad Gudröd den Stormodige eller äfven Jagtkonung. Hans hustru var Alfhild, konung Alfarins dotter af Alfheim; och fick han med henne hälften af Wingulmarken. Deras son Olof blef kallad Geirstada-Alf. Den tiden kallades Alfheim det land, som var emellan Röm-elfven och Göt-elfven. När Alfhild var död, sände konung Gudröd sina män vester ut till Agder, till konung Harald den Rödskäggige, att fria för honom hos Åsa, hans dotter. Men konung Harald nekade. Alltså drogo sändemännen tillbaka, och berättade för konung Gudröd, huru deras

värf aflupit. Derefter drog konung Gudröd ut med sina skepp, och for med en stor krigsmakt ut till Agder, kom dit ganska oförvarandes, landsteg med sin här, och anlände om natten till konung Haralds gård. När Harald blef varse, att en krigshär var kommen emot honom, gick han ut med det folk han hade, och försvarade sig; men det var stor skilnad emellan folkets antal på båda sidorna. Konung Harald föll med sin son Gyrder, och konung Gudröd tog stort byte. Han hemförde äfven Åsa, konung Haralds dotter, och höll bröllop med henne. De hade en son, Halfdan. När denne var ett år gammal, drog konung Gudröd, om hösten, till att gästa, omkring landet. På den resan låg han med sitt skepp uti Stiflesund. Der var ett starkt drickande, och blef konungen ganska drucken. Men om qvällen, när det var mörkt, gick konungen upp af skeppet, och så snart han kom på bryggändan, kom en man löpande emot honom, och rände genast ett spjut igenom hans lif, så att han dog deraf. Denne man blef straxt ihjelslagen, och om morgonen, när det blef ljust, kändes han igen såsom drottning Åsas skosven. Hon nekade icke heller, att det var med hennes råd gjordt. Så säger Thiodolfer:

Konung Gudröd,
den högsinnade,
för längesedan
af svek blef bedragen:
Onda råd
mot druckne konungen
den listiga qvinnan
i stillhet spann.
Den svekfulle

Åsas tjenare
lömsk seger
vann öfver kungen:
På Stiflesunds
gamla strand
hjeltekonungen
till döds blef stungen.

44. OLOFS DÖD.

Olof tog konungadömet efter sin fader. Han var en mäktig man och stor krigshjelte, skönare än någon annan, och en bland de största till vexten. Han rådde öfver Westfold; ty konung Alfgeir tog den tiden under sig hela Wingulmarken, och satte deröfver sin son, konung Gandalf. Desse fränder (fader och son) gjorde hårdt anfall på Römerike, och lade under sig större delen af det fylket. Konung Östen den Rikes son i Uplanden hette Högne; han intog hela Hedmarken, Thotn och Hadaland. Den tiden kom också Wermeland ifrån Gudröds söner; och vände Wermlänningarne sig då till konungen i Sverige, samt gåfvo honom skatt. Olof var tjugu år gammal, när Gudröd dog. Men som hans broder Halfdan kom till att styra riket med honom, delte de riket sig emellan. Olof hade östra delen och Halfdan den södra. Konung Olof bodde på Geirstad: han fick värk i foten och dog deraf. Han är i hög satt på Geirstad. Så sjöng Thiodolfer:

Grenen af Odens
starka stam
mycket styrktes
i Norriges rike.

Olof fordom
rådde öfver
vidsträckt land
på Westmöre.
Blott en fotvärk
ned till jorden
denna hjelte
slutligen fällde.
Nu ligger
den stridsdjerfve
härarnes konung
gömd i högen
å Geirstad.

45. RAGNWALD HÖGRE ÄN BERGEN.

Konung Olofs son Ragnwald blef efter sin fader konung på Westfolden. Han vardt kallad: Högre än bergen. Om honom gjorde Thiodolfer den Hwinwerske Ynglinga-talet, hvarutur de förut anförda skaldestycken äro tagne. Han sjunger så om Ragnwald:

Det bästa tillnamn,
som någon konung burit
under himmelen blå,
vet jag detta:
Då Ragnwalder,
fartygens styrare,
vardt kallad:
Högre än bergen.

V.

KETIL HÄNGS SAGA.

Ketil Hängs Saga.

Här begynner sagan om Ketil Häng. Hallbjörn, en man af Halfresarnes slägt, bodde på ön Rafnista utanföre Romsdalen. Han var en mäktig man, rådande i mycket bland bönderna nordan deromkring. Hans son Ketil var stor till vexten och af ett manligt utseende, men dock icke vacker.

Så snart Ketil var några år gammal, lade han sig i köket; men de som gjorde så, voro på den tiden föremål för begabberi. Det var Ketils vana, då han satt vid eldstaden, att luta hufvudet mot den ena handen och röra i elden framför sig med den andra. Hallbjörn bad honom upphöra med att sitta så, och sade, att förhållandet då skulle blifva bättre dem emellan. Ketil svarade icke, men försvann något derefter, och var borta i tre nätter; derefter kom han hem igen och hade en väl gjord stol på ryggen, som han gaf sin moder, sägande dervid: »att han hade mera orsak att löna henne, än sin fader.»

Det tilldrog sig en sommardag, då det var godt väder, att Hallbjörn lät köra in hö, men mycket var ännu icke inbärgadt. Han gick då in i köket till Ketil och sade: »Nu borde du, frände, taga dig något före och köra hö i dag, eftersom alla äro i detta fall be-

höfliga.» Ketil sprang då upp och gick ut; Hallbjörn lemnade honom två ök, hvarpå han körde hem hö till gården, och gick så raskt tillväga dermed, att när qvällen kom, var allt höet inbärgadt, men bägge öken voro sprängda. Då sade Hallbjörn: »Nu tyckes mig vara rådligast, frände, att du öfvertager gårdens skötsel, eftersom du är ung och med hvarje dag tilltager i styrka och duglighet i allt, hvaremot jag blir gammal och styf och oförmögen till något mera.» Men Ketil sade sig icke vilja det.

Hallbjörn gaf honom en mycket stor och skarp yxa, som var ett godt vapen, hvarvid han yttrade: »Nu är det en sak, frände, som jag ber att du mest vill akta dig för, nemligen att, så snart dagen är till ända, du är så litet ute, som möjligt, och allraminst att du går nordan ut på ön, härifrån gården.» Hallbjörn omtalade derefter mycket för sin son Ketil.

En man, som hette Björn, bodde i grannskapet. Han hade ständigt för vana att göra narr af Ketil, och kallade honom Rafnista-fånen. Björn rodde ofta ut på sjön för att fiska. En dag tog äfven Ketil en fiskbåt, och rodde ut. Björn var på sjön före honom, och när han och hans män sågo Ketil, logo de mycket och gjorde narr af honom. Björn var den som gycklade mest, såsom han var van att göra. De gjorde en god fångst, hvaremot Ketil blott drog upp en enda långa.

Då Björn och hans folk hade lastat deras båt, drogo de upp sin fiskredskap och gjorde sig färdiga att fara hem. Detsamma gjorde ock Ketil. De logo då åt honom, men han sade: »Nu vill jag afstå till er all min fångst,

och skall den af eder hafva fisken, som han först träffar!» Hvarpå han kastade långan upp i luften öfver till deras båt. Den träffade Björn på örat så hårdt, att hufvudskålen sprack. Björn föll öfver bord och sjönk genast. De andra rodde då i land, och detsamma gjorde äfven Ketil; men Hallbjörn brydde sig icke mycket om hvad som händt.

En afton tog Ketil sin yxa i handen, och gick nordan ut på ön. När han var kommen ett stycke från gården, såg han en drake komma flygande emot sig. Den hade krökning och stjert som en orm, men vingar, och tycktes det Ketil, som lågade eld ur hans ögon och gap. Ketil tyckte sig aldrig förr hafva sett en sådan fisk, eller hvad det kunde vara för en olycksande. Draken anföll honom, men Ketil försvarade sig med yxan, och var så lycklig att träffa draken så att han nedföll död.

Sedan gick Ketil hem. Hans fader var ute på gårdstomten, helsade honom vänligt, och frågade honom, om han varseblifvit någon ond ande nordan på ön. »Icke kan jag så noga förtälja,» svarade Ketil, »hvarest jag ser små fiskar visa sig; men sannt är det, att jag nyss huggit af en häng eller drake på midten.»

»Ringa skola småsaker härefter komma att synas dig,» yttrade Hallbjörn, »när du räknar ett sådant djur ibland småfiskar; ty månde jag nu öka ditt namn och kalla dig Ketil Häng.»

Nu föreföll på en tid icke något märkligt, utan Ketil satt, som förut, ofta vid eldstaden. Hallbjörn deremot skötte fiskafänget, och då Ketil en gång bad att få följa honom, sade Hallbjörn, »att det passade honom bättre att sitta vid elden, än att vara på sjö-

färd.» Men när Hallbjörn kom till båten, var Ketil der förut. Hallbjörn gick då i framstammen på båten, men bad Ketil gå till bakstammen och skjuta ut den i sjön. Ketil gjorde så, men båten gick ej af stället. Hallbjörn sade då: »Olik är du dina fränder, och sent väntar jag att du får någon styrka; men jag hade för vana, innan jag gammal blef, att skjuta ut båten.» Då vredgades Ketil, och sköt ut båten så häftigt, att Hallbjörn störtade derutur, emellan stenarne på stranden; men båten stannade icke förrän ute på sjön. Hallbjörn sade då: »Litet låter du mig njuta tillgodo vår slägtskap, eftersom du ville krossa benen på mig; men jag finner nu att du är tillräckligt stark, ty jag ville blott pröfva dina krafter, och stod emot så hårdt jag förmådde, då du sköt ut den. Det tyckes mig, att jag i dig har en dugtig son.»

De foro derefter till de ställen, der de plägade fiska. Hallbjörn höll sig vid fiskarboden, men Ketil rodde ut på sjön, der han gjorde en god fångst.

Derunder kommo tvenne mycket starka män roende och bådo honom lemna sig hvad han fångat. Detta nekade Ketil, och sporde efter deras namn. Den ene sade sig heta Häng och den andre Rafn. De voro bröder och anföllo Ketil; men han värjde sig med en klubba och slog Häng öfver bord, hvarefter Rafn rodde sina färde.

Ketil for hem till boden. Hans fader gick då honom till mötes och sporde, om han hade träffat någon om dagen. Ketil sade, att han hade träffat två bröder Häng och Rafn. »Huruledes aflopp det emellan er?» sporde Hallbjörn vidare. »Dem känner jag noga: de äro tappre män, men derjemte stora orolig-

hetsstiftare, hvarföre de blifvit landsflyktige från bygderna. Ketil svarade, att han slagit Häng öfver bord, men att Rafn hade flytt. »Begärlig är du, frände,» sade Hallbjörn, »efter stora fiskar, och derföre är ditt namn mycket passande.» Dagen derefter foro de hem med deras fångst; då var Ketil ellofva år gammal, och blef deras frändsämja allt större och större.

I den tiden inträffade ett stort missvextår på Halogaland, der det betydligaste näringsfånget var fiskeri. Ketil sade sig då vilja färdas ut, på det han icke skulle blifva ansedd för orkeslös. Hallbjörn tillbjöd sig att fara med honom; men Ketil svarade, att han väl kunde komma ut med att ensam ro båten. »Sådant är orådligt,» sade Hallbjörn, »men ditt beslut är ju bestämdt. Tre fjordar vill jag beskrifva för dig, Näslefjorden, Midfjorden och Vidtadsgjafe. Det är dock nu längesedan jag for ut till de tvenne, och då var der eldstad i begge bodarne.»

Den sommaren färdades Ketil till Midfjorden, och var der än eld på det sagda stället. Innerst i viken fann Ketil en stor bod; men bonden var icke hemma, när Ketil kom. Han såg en stor fångst och stora grafvar uppkastade i jorden. Han ref då upp allt, som låg nedgräfdt, och vräkte det hit och dit. Deribland funnos stycken af hvalar och hvita björnar, skjälar och valrossar samt åtskilliga andra djur; men på botten af hvarje graf fann han äfven insaltadt menniskokött, hvilket han jemte det öfriga kastade hit och dit omkring sig.

Emot aftonen fick han höra en stark åregång, hvarpå han gick ner till sjön. Bodens egare rodde då till lands; han hette Surt, var mycket storvext.

och af ett bistert utseende. Så snart båten kom på grund, gick Surt öfver bord, tog den och bar den upp till båtskjulet, hvarvid han vadade i dyn nästan upp till knäna. Han hade en ihålig och genomträngande stämma, och sade för sig sjelf: »Här är det illa framfaret, att allt mitt goda är bortvräkt. Värst har det gått med det, som bäst är, eller mina menniskokroppar. Sådant är hämd värdt! Också är det nu ganska otillbörligt, att vännen Hallbjörn skall vara hemmasittande. Men den galne kökspojken Ketil Häng måste nu vara hitkommen. Det skall icke blifva mig svårt, att löna honom för sin gerning! Den största skam vore det för mig, om jag icke vida öfverginge honom, som är uppvuxen vid elden och varit kolätare!»

Han gick derpå hem till boden, men Ketil smög sig förut och ställde sig bakom dörren med lyftad yxa. När nu Surt kom till boden, var han tvungen att luta sig djupt för att inkomma, och räckte först hufvudet och axlarna in genom dörren. Ketil högg då åt halsen med yxan, som klingade högt, i det den afskar hufvudet; hvarpå Jotnen nedföll död på bodgolfvet.

Ketil lastade der sin båt, och for om hösten hem.

Den påföljande sommaren ärnade han sig till Vidtadsgjafe. Hallbjörn afrådde honom och sade, att det var godt att åka hem med en hel vagn. Ketil svarade, att något oförsökt icke dugde, och att han ville fara. »Icke torde du tycka allt så riktigt der,» sade Hallbjörn, »men klart är det, att du vill bese och lära känna mina eldstäder, der jag haft mitt fiske, och

i hvarje hänseende sätta dig i jemförelse med mig.» Ketil svarade, att han gissat rätt.

Sedan for han norr ut till Vidtadsgjafe, och fann der igen boden, hvari han slog sig ner med sina saker. Der var ingen brist på fisk, helst man till och med kunde taga den med bara händerna. Ketil upphängde sin fångst i båtskjulet, och lade sig sedan att sofva. Men om morgonen, då han kom till skjulet, var hela fångsten borta.

Natten derpå vakade han, och såg då en Jotne gå in i skjulet och binda ihop åt sig en stor knippa. Ketil gick då emot honom och högg till honom med yxan öfver skuldrorna, så att knippan föll ned; och vred Jotnen sig så häftigt åt sidan, när han fick hugget, att Ketil släppte yxan, som stannade qvar i såret. Denne Jotne hette Kaldrane. Han rusade in i sin håla vid ändan af fjorden, men Ketil sprang efter honom.

Inne i hålan sutto några troll vid elden, hvilka logo mycket och sade, att Kaldrane hade fått en förtjent lön för sin gerning. Kaldrane yttrade, att han hade mera behof af läkedom för sitt sår, än af tillrättavisning. Ketil kom då in i hålan, och sade sig kunna läka sådana. Han begärde en salfva, då han ville förbinda hans sår. Trollen drogo sig längre in i hålan; men Ketil ryckte yxan utur såret, och gaf Jotnen banehugg dermed. Derifrån återvände han till sin bod, lastade sin båt och for hem.

Hallbjörn tog väl emot honom, och sporde om han blifvit varse någon under tiden. Ketil svarade, att sådant icke inträffat; hvarvid Hallbjörn invände,

att hans händer voro mycket blodiga, ehuru allt fredligt aflupit; men Ketil påstod likväl att så var.

Om hösten, förrän vintern inbröt, utrustade Ketil åter sin båt. Hallbjörn sporde hvad som skulle uträttas, hvarpå Ketil svarade, att han ärnade sig på fiske. Hallbjörn sade, att det var tvärtemot folkets sedvana, och om han gjorde det, så vore det utan hans tillåtelse. Icke dess mindre for Ketil, och då han kom nordan upp i fjordarne, öfverfölls han af ett oväder, som kastade honom ut i öppna hafvet, så att han icke nådde hamn, utan blef väderdrifven mot några klippor nordan om Finnmarken. Han landade vid en öppning emellan klipporna, fastgjorde båten, och lade sig att sofva, men vaknade dervid, att han hörde båten skakas. Han stod då upp och såg, att en trollqvinna höll i stammen af båten och skakade den. Ketil sprang i båten, fick med sig några smörkorgar, som lågo der, högg af landtåget och rodde bort. Ovädret fortfor, men en hval lade sig på sidan om båten och gaf den skygd emot ovädret. Det föreföll Ketil, som hade han menniskoögon. Likväl drefs båten sedermera mot några skär, der den sönderslogs. Ketil sjelf kom upp på klippspetsen, men kunde icke få säkert sigte på land. I fjerran visade sig emellertid något svart, och till detta föremål började Ketil simma, sedan han uthvilat sig. Han kom också lyckligt till ett land, der han vid strandbrädden fann en väg, som förde honom till en gård. Der stod en man utanför dörren och klöf bränsle; han hette Brune, och tog väl emot Ketil, qvädande dervid:

Häng! var helsad:
Hela vintern

skall här du bo
och hos oss vara.
Så snart du önskar,
vill jag dig fästa
min enda dotter
ännu i dag.

Ketil svarade:

Här vill jag stanna:
jag tror din trolldom,
du Finne, vållat
den starka stormen.
Hela dagen
jag öst som trenne:
men hvalen var hafvets herre.
Jag stannar här!

Sedan gingo de in. Derinne voro före dem tvenne qvinnor, Brunes hustru och hans dotter, som hette Rafnhild, en mycket storvext qvinna och af ett manlikt utseende, så att det är sagdt, att hennes ansigte var en aln bredt. Ketil fann henne icke obehaglig. Då han om qvällen gick till sängs, utbredde Brune en oxhud öfver honom. Ketil sporde, hvad det skulle betyda. »Jag har bjudit mina vänner Finnarne hit,» svarade Brune, »och vill jag icke, att du kommer för deras ögon, ty de skola nu säkerligen hålla efter dina smörkorgar.»

Finnarne kommo, men voro icke vackra till utseendet. De sade: »En herrlig spis är detta smör för oss.» Sedan drogo de bort. Men Ketil stannade qvar efter dem, och var han gerna i Rafnhilds sällskap. Han gick emellanåt ut på skyttöfning, och lärde sig

flera idrotter. Stundom drog han äfven med Brune på djurjagt.

Om vintern före jul fick Ketil lust att begifva sig derifrån; men Brune sade, att han icke kunde det, i anseende till vinterns stränghet och den svåra väderleken: dessutom var Finnkonungen Guse liggande ute i skogarne.

Om våren rustade sig Brune och Ketil till afresan. De foro först tillsammans frammanför fjordarne, och när de åtskildes, sade Brune: »far du den led, som jag anvisar dig, och icke genom skogarne,» hvarpå han gaf honom några skjutredskap och en brodd (pilspets), som han bad honom begagna, om han skulle finna sig nödsakad dertill. Sedan åtskildes de, och Brune for hem.

Ketil sade för sig sjelf: »Hvi skulle jag icke draga den kortaste vägen? Icke bör jag rädas för Brunes skräckbilder!» Hvarpå han tog af öfver skogen. Der såg han ett stort snöfält, och då han begaf sig ut på detsamma, blef han varse en man, som kom åkande efter honom på en släde, förspänd med tvenne renar. Ketil helsade honom med detta qväde:

Du, som färdas så sent,
stig af kälken
och hejda renarne:
säg mig ditt namn.

Den åkande mannen svarade:

Guse kalla mig
de tappre Finnarne,
och hela det folkets
höfding är jag!
Men hvem är väl mannen,

som här jag ser ströfva
lik en varg ur skogen?
Af ångest skall du skria,
om, innan vi hinna branten,
du undkommer mig.

Ketil var genast stridsfärdig, och mötte de hvarandra ofvanpå brinken, hvilken Finnhöfdingen nämnt i sången. Ketil qvad:

Häng är mitt namn,
bördig från Rafnista,
Hallbjörns hämnare.
Hvarför ryggar du, fege?
Icke ett fridsord
till en Finne jag talar!
Jag spänner min båge,
Brunes gåfva!

Guse tycktes nu inse, hvem Häng var, och känna hans egenskaper, som voro vida omtalade. Finnhöfdingen qvad då:

Hvem är han, skidgångaren,
som visar sig i afton
så stridslysten,
så grym till sinnet?
Låtom oss fresta
att färga pil
i hvarandras blod,
om ej modet tryter!

Ketil svarade:

Häng är mitt halfva namn,
vet det, Finne,
då jag emot dig
träder till strids!

Innan vi skiljas,
skall du väl sanna,
om skarpa pilar
kunna bita män!

Guse återtog:

Gör dig till skarpa
tvekampen redo!
Betäck dig med skölden
för mitt hårda skott!
Om ej allt ditt gods
som lösen du gifver,
skall jag dig genast
gifve din bane!

Ketil qvad:

Ej skall du, Finne,
vinna mitt gods,
och ej för dig ensam
flyktar jag undan!
Förr för ditt bröst
klyfver jag skölden,
att det svartnar
för dina ögon.

Guse sjöng ånyo:

Ej skall du hemma
i ostörd ro
öfver ditt guld
och smycken råda.
Snart skall öfver dig
döden komma,
då med pilarna
leken pågår.

Ketil genmälte:

Ej skall jag guld
med Guse skifta,
och icke heller
om fred honom bedja.
Mig är min heder
mycket kärare,
än att jag skulle
önska att hädankomma!

Efter denna sång uppspände de sina bågar, lade pilar på strängarne och sköto så, att pilspetsarne träffade hvarandra i flygten. Hvardera sköt på detta sätt tolf pilar, som alla föllo ned, utan att skada någondera. Guse hade då endast en stor pil öfrig; likaledes var Ketils af Brune erhållna brodd ännu ensam i behåll. Då Guse tog den sista pilen, syntes den honom sned, så att han trampade på den, för att räta den. Ketil sade då:

Nu är visserligen
Finnen feg vorden,
när han på pilen
med foten träder!

Derpå sköto de igen, men nu möttes pilarne icke i flygten, utan flög brodden i Guses bröst, och sårade honom till döds. Det var Brune som hade låtit det synas Guse, som pilen varit sned; ty han var kungadömet närmast, i fall Guse mistade lifvet. Dessutom tyckte han sig hafva blifvit vanlottad vid deras arfskifte efter fadren. Guse hade egt ett svärd, som hette Dragvendil, det bästa bland alla svärd. Detta tog Ketil af Guse, då han var död, tillika med pilarne Flög, Remsa och Fifa.

Ketil drog efter denna seger tillbaka till Brune och förtäljde honom hvad som var skedt. Brune anmärkte väl, att han hade varit nog närgången emot honom, då han dräpt hans broder, men Ketil svarade derpå, att han nu vunnit kungadömet efter honom. Brune följde honom sedan inåt bygden, hvarefter de med mycken vänskap skiljdes från hvarandra.

Vidare är icke sagdt om Ketils färd, förrän han kom hem till Rafnista. Han träffade vid ankomsten dit en bonde, och sporde honom, hvilkas skepp det var som färdades till ön, hvartill bonden svarade, att det var folk som blifvit bjudet att dricka arföl efter Ketil, i fall det icke då spordes något till honom. Ketill for på en liten båt till ön, och gick genast in i stugan, hvarvid folket gladde sig öfver hans återkomst. Gillet blef då förändradt till välkomstöl för Ketil.

Han var nu hemma i tre år. Då kom ett skepp till ön, hvarpå Rafnhild, Brunes dotter, befann sig tillika med hennes och Ketils son, som hette Grim. Ketil bjöd dem att qvarstanna; men Hallbjörn sade: »hvi bjuder du detta troll att vara här?» och var mycket vred och uppbragt öfver hennes ankomst.

Rafnhild sade, att hon icke ville vara någon af dem till besvär. »Jag vill draga bort härifrån,» tillade hon; »men vår son Grim Lodinkin skall stanna här.» Han var kallad så, emedan han var född med ena kinden luden.

Ketil bad Rafnhild ej vredgas öfver hvad som händt, hvarpå hon svarade, att hennes vrede vore för dem af ingen betydenhet. Sedan for hon hem, och rodde nordan utmed kusten, men bad Grim stanna

der i tre år, yttrande, att hon då skulle komma efter honom.

Bard hette en förmögen bonde, hvilken hade en vacker dotter, vid namn Sigrid, som ansågs vara den yppersta qvinna der på trakten. Hallbjörn bad Ketil taga sig en hustru och slå Rafnhild ur tankarna. Ketil sade sig icke hafva lust att gifta sig, och var han jemnt tyst, sedan han skiljdes från Rafnhild. Ketil yttrade, att han ville draga norr ut ånyo, men Hallbjörn sade, att han ville fara och fria för honom, »och är det illa,» tillade han, »att du skall tycka om detta troll.»

Sedan for Hallbjörn på frieri till Bard, hvarpå denne sade, att Ketil hade gjort flere och farligare färder, än att han skulle fria till en qvinna.

»Misstänker du, att jag ljuger?» sporde Hallbjörn.

»Jag vet,» svarade Bard, »att Ketil skulle sjelf vara kommen hit, i fall han haft sådant i sinnet; men jag har hvarken styrka eller vilja till att neka dig qvinnan;» och slöto de nu aftal derom, bestämmande ock när bröllopet skulle ske.

Sedan for Hallbjörn hem, men Ketil sporde honom icke efter något nytt. Hallbjörn sade då, att många andra voro långt begärligare efter att höra talas om giftermål, än Ketil, men han gaf då icke akt derpå.

Emellertid gick dock bröllopet för sig, och var der ett ansenligt gästabud. Ketil var i början kallsinnig; men då Sigrid icke visade någon harm deröfver, sämjdes de snart med hvarandra.

Hallbjörn dog icke långt derefter, och Ketil öfvertog gårdens skötsel samt styrelsen öfver de många un-

derhafvande. Med Sigrid hade Ketil en dotter, som blef kallad Rafnhild.

Efter tre års förlopp kom Rafnhild, Brunes dotter, till Ketil på besök. Han bad henne att förblifva der, men hon sade sig icke kunna stanna qvar, »och att vi oftare kunna träffas och vara tillsammans,» tillade hon, »har du nu genom din lättsinnighet och ostadighet förhindrat.» Hon gick derpå till sitt skepp mycket bedröfvad och nedslagen, så att det var ögonskenligt, att skilsmessan med Ketil gick henne nära till hjertat. Men Grim blef qvar hos honom. Ketil var den mäktigaste man i trakten, och folket deromkring hade mycket förtroende för honom.

En sommar for han norrut till Finnmarken, att besöka Brune och Rafnhild, och hade Grim med sig. De färdades på ett litet skepp, och lågo en gång under en klippa vid en å. Ketil bad Grim gå och hemta vatten. Han begaf sig åstad, men blef vid ån varse ett troll, som hindrade och äfven ville fasttaga honom. Grim blef rädd och sprang tillbaka, samt omtalade det för fadren, hvarpå Ketil begaf sig mot trollet och qvad dervid:

Hvad är det för ett vidunder,
som står der på berget
och gapar öfver elden?
Grannars välvilja
vore mig kärare!
Ha! mitt qväde verkar!

Trollet försvann vid sången och Ketil och Grim foro hem.

En höst hände det, att tvenne vikingar kommo till riket. Den ene hette Hjelm och den andre Stafn-

glam, och hade de härjat vida omkring. De bådo att få uppehålla sig hos Ketil, hvilket han tillstadde dem, så att de njöto god behandling hos honom under vintern.

Under julen gjorde Ketil det högtidliga löfte, att han icke skulle tvinga Rafnhild, sin dotter, till giftermål, hvarför vikingarne bådo honom hafva mycken tack. Nu kom en gång Uppdala-kämpen Ale, en Uppländsk man af god ätt, dit och bad att få Rafnhild till äkta. Ketil sade sig icke vilja bortgifta henne mot sin vilja, men att han ville tala vid henne om saken. Rafnhild yttrade, att hon icke kunde fatta någon kärlek för Ale eller binda sitt öde vid hans. Ketil omtalade för Ale hvad hon svarat, hvarpå Ale utmanade Ketil till tvekamp, och Ketil lofvade att möta. Bröderne Hjelm och Stafnglam ville strida i stället för Ketil, men han bad dem hålla skölden framför sig. När de nu kommo till envigsplatsen, högg Ale till Ketil, och som icke skölden blef hållen för hugget, träffade svärdspetsen Ketil i pannan, och ristade honom ned öfver näsan, så att det blödde starkt. Då qvad Ketil:

Hjelm och Stafnglam, hören!
Akten eder båda:
Gifven den gamle
rum att bryta fram!
Flög och Fifa (pilarne) flyga,
rask är Dalakämpen!
Skarp är svärdens lek,
då gubbens skägg är färgadt.
Sköldarne skälfva,
skinnkyller braka,

ringbrynjor rassla!
Rädas må möfriaren!

Vid dessa ord svingade Ketil svärdet mot Ales hufvud; men han höll upp skölden, hvarför Ketil riktade hugget åt fötterna och högg af dem begge, så att Ale stupade på stället.

Kort derefter inföll ett hårdt år, derigenom att fisken icke besökte kusterna och kornet slog felt. Men Ketil hade mycket folk hos sig, och Sigrid tyckte sig behöfva något i visthuset. Han sade sig icke vara van att blifva uppfordrad, och sprang bort till sin båt. Vikingarna sporde, hvart han ärnade sig. »Jag skall ut på fiskfångst,» svarade han. De tillbjödo sig att fara med honom, men han sade, att det ej på något sätt var fara för honom, utan uppdrog dem att se om gården under tiden.

Ketil kom till ett ställe, som kallas Skrofar, och när han skulle hamna der, såg han på näset en trollqvinna i en afskafven skinnkjortel. Hon var nyss kommen ur hafvet, syntes så svart som beck, och glänste mot solen. Ketil qvad då:

Hvem är hexan,
som jag ser på näset,
medan sol ännu är uppe?
Någon styggare
såg mitt öga
aldrig tillförene.

Trollqvinnan svarade:

Forat jag nämnes:
norrut född
på Rafnsö.
Hatad är jag af folket,

lätt lockad till allt,
som ondt bedrifves.
Jag har bragt om lifvet
många män,
som foro på fiske.
Hvem är han nu,
den trätolystne,
som kommit till mina skär?

»Häng kallar man mig!» svarade han. Hvarpå hon utbrast: »Bättre vore det för dig att vara hemma på Rafnista, än uppehålla dig allena vid utskären.» Ketil qvad:

Hvad än stygga
hexor må sladdra,
jag på mitt fiske
modigt drager.
Nöden mig tvingar,
fränder skall jag hjelpa.
Hvad än Forat qväder,
hädan skall jag skynda.

Hon svarade:

Jag, som vida har farit,
säger det i sanning:
Längre lif än andra
har du, fiskare,
om du vårt möte
kan förtälja för andra.
Ha, du fege!
Nu bäfvar du redan!

Men Ketil återtog:

Jag var hemma i min ungdom
och for ofta allena
ut i fjerran skären

mången mörk timma.
Hvarthelst derute
mina hafsfärder lågo,
icke fruktade jag
trollqvinnors skrämskott.
Men du, leda hexa!
hvart har du färden
härifrån bestämt?

Hexan närmade sig alltmera, och sjöng

Längst uppifrån norden jag kommer.
Utefter kusten är min väg.
Rustad är jag till bröllops.
Jag skall snarligt gifvas åt en jarl.

»Men hvad skall du uträtta?» tillade hon. — »Jag ämnar koka min måltid,» var hans svar.

Då sjöng hon:

Din kokning skall jag hindra,
dig sjelf pina.
Nu griper dig hexan!
Hon kommer brusande!

Vid dessa ord famlade hon efter Ketil, men han svarade:

Jag tror på mina pilar,
du på din styrka.
Vänd du tillbaka,
om du ej vill träffas!
Flög och Fifa
äro ej fjerran:
För bettet af Remsa
må du rädas!

Han lade en af de nu uppräknade pilarna på bågen och sköt på henne; men hon förvandlade sig till

en hval, och störtade sig i sjön. Pilen träffade henne likväl under fenorna, och då hörde Ketil ett starkt skrik.

Då han märkte att det blef tyst igen, sade han: »Den ödets bestämmelse är nu omintetgjord, att Forat skulle hafva jarlen. Önskansvärd är nu ingalunda hennes brudsäng!»

Sedan fullföljde Ketil sitt fiske, och lastade sin båt. Det hände sig dock dervid en natt, att han vaknade vid ett starkt brakande i skogen. Han sprang då ut och såg en trollqvinna, kring hvars skuldror en mahn fladdrade. Ketil sporde: »Hvarthän ärnar du dig, hexa!»

Hon bröstade sig och svarade honom: »Jag skall på troll-ting. Dit kommer Skelking, trollens konung, nordanifrån Dumbshaf, och Ofote från Ofotansfjorden, och Torgerd Högatroll och andra storvättar. Uppehåll mig icke, ty jag bryr mig icke om dig, sedan du blef Kaldrane öfvermäktig.»

Vid dessa ord vadade hon ut i vattnet, utåt öppna hafvet.

Om natten förnam Ketil mycken hexridning der på ön, men led dock ingen skada deraf:

Sedan drog han hem och vistades hemma en tid bortåt.

Någon tid derefter kom vikinga-konungen Framar till Rafnista. Han var en stor Odens-dyrkare och så hård, att jern icke bet på honom. Han rådde öfver Gestrikland och hade der invigt en hög, som hette Århögen, till offerställe. På denna hög blef snö aldrig qvarliggande. Framars son Bödmod bodde i en stor gård vid Århögen, och var en vänsäll man.

Denne Framar friade till Rafnhild, men fick af Ketil det svar, att hon sjelf skulle få välja sig man. Hon sade nej till Framars anbud, yttrande dervid: »Ville jag icke taga Ale till man, så vill jag långt mindre taga detta odjur.» När Ketil framförde hennes svar till Framar, blef denne ytterst vred och utmanade Ketil till envig vid Århögen den första juldagen, tilläggande: »och var hvar mans niding, i fall du icke kommer!» Ketil lofvade att komma. Hjelm och Stafnglam tillbjödo sig att göra honom följe; men Ketil svarade att han ville fara ensam.

Kort före julen lät Ketil landsätta sig i Numedalen. Han var klädd i en luden klädning, steg der på sina skidor, for upp genom dalarne, derefter genom skogen till Jemtland, vidare österut öfver Skalkskogen till Helsingland, och slutligen Öskogen, som åtskiljer Gestrikland och Helsingland. Denna skog är 20 raster lång och 3 raster bred samt äfventyrlig att färdas. Vid skogen bodde en man, som hette Thorer; han tillbjöd sig att följa Ketil, och sade att några röfvare lågo på skogen, hvilkas anförare hette Sote, en svekfull och handfast man. Ketil sade, att han icke befarade något ondt af dem, och begaf sig inåt skogen. Der kom han till Sotes stuga. Sote sjelf var icke hemma, men Ketil gjorde upp eld tills Sote kom. Han helsade icke på Ketil, utan satte fram mat endast för sig sjelf. Ketil satt vid elden, och yttrade: »Är du en gnidare på mat, Sote?» Sote kastade då några bitar åt Ketil. Så snart de båda voro mätte, lade Ketil sig ned framför elden, och snarkade högt. Då sprang Sote upp, men Ketil vaknade och sade: »Hvarför pysslar du så omkring, Sote?» Sote svarade: »Jag blåser upp elden, som nästan var utslocknad.» Ketil insomnade åter, men Sote

sprang upp och fattade i yxan med begge händerna. Ketil reste sig då och sade: »Stort hugg ville du nu göra, Sote!» Ketil vakade derefter hela natten. Följande morgon bad Ketil, att Sote ville följa honom öfver skogen, och han gjorde så. När natten inföll, lade de sig under ett träd. Ketil somnade, efter hvad Sote tyckte, ty han snarkade högt. Sote sprang då upp och högg till Ketil, så att mössan flög af klädningen; men Ketil låg ej i den, ty han vakade och ville pröfva Sote. Han flög upp och sade: »Nu skola vi försöka att brottas med hvarandra;» hvarpå han vräkte Sote öfver ett omkullfallet träd, och högg hufvudet af honom. Derifrån drog han sina färde och kom julaftonen till Århögen.

Denna hög var af Framar och folket i bygden invigd till ett offerställe för en god årsvext. Det var just ett starkt snöfall, under det Ketil gick upp på högen och satte sig der, vänd emot vädret.

När folket om aftonen satt sig hos Bödmod, tog han till orda och frågade: »månne Ketil kan vara kommen till Århögen?» hvarpå det svarades, att det var icke att vänta. »Det är en sådan man,» sade då Bödmod, »att jag icke vet, hvad jag skall tänka härom. Dragen nu bort, och sen efter honom samt inbjuden honom till oss!»

Männerna drogo nu till högen, men funno icke Ketil, utan underrättade Bödmod derom. Han sade, att Ketil visst måtte vara kommen, och begaf sig sjelf ditupp. Han märkte då en stor upphöjning på den nordliga sidan af högen. Bödmod qvad:

Hvem är den höge,
som på högen sitter,

vänd emot vädret?
Sannerligen, man,
är du mycket frosthärdad,
då af intet du värmes.

Ketils svar ljöd ifrån högen:

Ketil jag heter,
kommen från Rafnista,
der jag blef uppfödd.
Väl vet jag
att modigt hjerta mig skyddar:
dock mottager jag herberge gerna.

Bödmod sjöng:

Upp må du stånda
och från högen gånga,
att gästa mina salar.
Med dig vill jag språka
mången dag,
om hos mig du vill dröja.

Ketil återtog:

Upp vill jag stånda
och från högen gånga
när mig Bödmod bjuder:
Sute vid min väg
än min egen broder,
bättre vore ej hans bjudning.

Bödmod och Ketil räckte nu hvarandra handen, och den sednare steg ned ifrån högen. Bödmod yttrade då:

Pröfvad är du, broder,
som vill strida med Framar,
han, som är invigd åt Oden!

Men Ketil, som icke dyrkade Oden, svarade:

Aldrig åt Oden jag offrat;
dock vet jag att Framar skall falla
förr än mitt resliga hufvud!

Efter detta samtal drog Ketil med Bödmod, och var hos honom om natten. Vid aftonmåltiden satt han honom närmast. Om morgonen tillbjöd Bödmod sig att sjelf följa honom, eller också lemna honom ett manstarkt följe mot Framar. Men Ketil afslog det.

»Då vill jag sjelf följa med,» sade Bödmod; detta tillät Ketil och de drogo till Århögen.

Framar begaf sig med stort larm till högen, der Bödmod och Ketil, med en mängd folk, förut infunnit sig. Framar lät derpå kungöra envigeslagen. Bödmod höll skölden för Ketil, utan att se till Framar, hvarföre denne sade: »Nu skall du vara min fiende, i stället för min son.» Bödmod svarade, att han sjelf genom sin elaka trolldom hade upphäft slägtskapen dem emellan.

Innan enviget började, flög hastigt en örn utur skogen på Framar, och slet kläderna af honom. Då qvad Framar:

Ond är örnen i dag.
Men ej för sår jag qvider,
fast sina klor han spänner
djupt i mina blodådror.
Gläds han i hoppet?
Hvad kan han veta på förhand?
Ofta jag örnen mättat:
roffåglarne väl mig känna.

Då anföll örnen honom så häftigt, att han måste försvara sig med vapnen. Då qvad han:

Viftar du vingen
emot mina vapen?
Fladdrar du, vidtflygande,
liksom död du mig såge?
Vild är du, qvinnoskrämmare,
ty vi skole dock vinna segren.
Vänd dig mot Häng, ty honom
skall Hel nu hafva!

Det tillkom den, som var utmanad, att hugga först. Ketil högg då Framar på ena skuldran, men han stod för hugget: svärdet bet icke på honom. Dock raglade han till, eftersom hugget var så kraftigt. Framar högg nu Ketil på skölden, hvarefter Ketil gaf Framar ett hugg på den andra skuldran, men svärdet bet likväl icke heller nu. Då qvad Ketil:

Är du slö, Dragvendil?
Biter du ej på trolldom?
Icke jag trodde
att din egg skulle brytas
mot giftiga skuldror,
och Oden dig kunna döfva.
Med kraft har jag huggit,
men du är trög att bita!
Svigtar du i svärdsleken?
Fordom du dock ej skälfde
bland vapnens brak,
då kämparne höggos.

Framar svarade:

Nu skälfver skägget på gubben,
nu vapnen honom svika!
Han äggar sitt svärd,
möns fader, ty han rädes.

Men hväss du eggen,
att han må bita
storsinte hjelten,
om ej mod du saknar!

Ketil återtog:

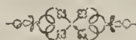
Bit nu, Dragvendil,
eller brist i stycken!
Lyckan hittills oss lemnat,
men nu skall hon ej svika!
Möns fader rädes icke
så länge Dragvendil är hel.
Det känner jag med visshet:
tre gånger Dragvendil ej sviker!

Derpå vände han svärdet i handen, så att den andra eggen kom fram. Framar stod stilla, när svärdet träffade honom öfver skuldrorna, och det stannade nu icke förr än i höften, så att det skar den ena sidan från den öfriga kroppen. Då qvad Framar:

Modig är Häng:
skarp är Dragvendil.
Mot Odens löfte
mig bet det svärdet.
Balders fader svek mig:
ej bör man tro på honom!
Löne han din gerning,
ty här skiljas vi!

Med dessa ord föll Framar, men Bödmod följde genast Ketil hem till sig, sägande under vägen: »i fall du nu tycker dig vara skyldig mig någon erkänsla för mitt bistånd, så vill jag, att du gifter mig med din dotter.» Ketil upptog det väl, och sade att Bödmod var en förträfflig man.

Derefter drog Ketil hem, och var namnkunnig för sina stora bedrifter. Han bortgifte också Rafnhild åt Bödmod. Ketil herrskade öfver Rafnista så länge han lefde, men Grim Lodinkin efter honom. Grims son var Orvar Odd, och slutar här denna saga.

VI.

GRIM LODINKINS SAGA.

Grim Lodinkins Saga.

Här begynner sagan om Grim Lodinkin. Grim Lodinkin var stor och mycket ansedd. Han blef kallad Lodinkin, emedan hans ena kind var bevext med mörkt hår, och intet jern bet på densamma. Grim tog Rafnista efter sin fader Ketil Häng, blef en mycket rik man, och rådde nästan öfver hela Halogaland.

På den tiden fanns det en mäktig och berömd herse östan om viken, som hette Hárald, hvilken hade till äkta Geirhild, en dotter till konung Sölge, som åter var en son af konung Rolf ur berget i Uplanden. Deras dotter hette Lopthäna, en välbildad qvinna. Dit for Grim Lodinkin, på sin skuta sjelf adertonde, och friade till Lopthäna. Giftermålet blef aftaladt, och att han skulle hålla bröllop om hösten derpå; men sju nätter före bröllopsdagen försvann Lopthäna, och ingen visste hvad som blifvit af henne. När Grim kom till bröllopet, saknade han bruden; dock tyckte han sig inse, att hennes fader icke hade någon skuld deri. Han stannade der öfver tre nätter, och drucko de under tiden, ehuru glädjen var ringa, hvarefter han färdades hem igen till Rafnista.

Fem år tillförene hade Harald Herses hustru blifvit död och året derpå hade han äktat Grimhild Jösursdotter, nordan från Finnmarken, och fört henne hem till

sig. Snart tycktes hon der gifva allt till spillo, och elak var hon serdeles emot sin stjufdotter Lopthäna.

Grim var missnöjd att han icke sporde till Lopthäna, sin fästeqvinna. Det hände sig nu, som ofta förut, att ett hårdt år utbröt på Halogaland. Grim Lodinkin beslöt då att draga hemifrån, och färdades på sitt skepp med två män. Han styrde kosan nordan om Finnmarken, och sedan österut till Gandvik; och då han kom i viken, såg han att der var en tillräcklig fiskefångst att göra. Han landade med sitt skepp, drog det upp på stranden, och gick till en fiskarstuga, der han gjorde upp eld; men när han och hans män voro insomnade om natten, vaknade de af en stark storm med isglopp, och så hårdt var detta oväder, att allt tillfrös både ute och inne. Om morgonen, när de voro klädde, gingo de ut till sjön; då sågo de, att all fångsten var borta, som om den aldrig hade varit der. De voro nu stadde i en svår belägenhet; ty bort derifrån kunde de icke komma, utan de gingo till stugan, der de förblefvo hela dagen. Om natten vaknade Grim vid det, att någon skrattade utanför stugan; han sprang då genast upp, tog sin yxa och gick ut; han hade äfven efter vanligheten med sig pilarna Gusenöt, som hans fader Ketil Häng hade gifvit honom. Men när han kom ut, såg han tvenne trollqvinnor nere vid skeppet, hvilka höllo i hvar sin stam deraf, och ärnade att sönderbryta det. Grim qvad då:

Hvad heten J,
klippbebyggerskor,
som mitt skepp
skada viljen?
Någon mer stygg,

än J ären
till utseende,
såg jag aldrig!

Den som stod honom närmast, qvad till svar:

Feima jag heter,
och född blef jag nordligt,
Rimners dotter
från högfjellet.
Här är syster min,
hälften bättre:
Kleima hon heter,
kommen till stranden.

Grim qvad:

Ingenstädes trifs
Thjasses dotter!
Stygga qvinnor,
snart skall jag vredgas;
er skall jag förr, än
solen börjat skina,
åt glupska ulfvar
ge till föda.

Kleima svarade:

Fordom hände
att vår fader,
trollade bort
bölje-hjorden (fartygen).
Är det ej dess besynnerligare,
aldrig skolen j
oskadde komma
hem härifrån!

Grim qvad:

Eder vill jag begge
snarligen lofva
udden och eggen,
till en början;
då skola Rimners
döttrar pröfva
hvad som bättre duger:
pilspets eller knytnäfve.

Grim tog då den ena af pilarne, och afsköt den mot henne, som stod honom närmast, så att hon straxt fick sin bane. Feima sade då: »Illa for nu syster Kleima!» hvarpå hon rusade emot Grim; men han högg till henne med yxan, och hugget träffade det ena skulderbladet. Hon skrek högt dervid, och sprang inåt landet längs efter viken. Vid hugget släppte Grim yxan, och den fastnade i såret.

Grim lopp efter och följde henne beständigt på samma afstånd, ända tills de kommo in emellan några stora berg. Der såg han framför sig bland klipporna en stor håla, till hvilken en smal fotstig ledde. Hon lopp efter den, liksom på släta marken; men i detsamma hon ansträngde sig, för att springa upp åt berget, föll yxan ur såret. Grim upptog den genast, och han måste nu klänga sig upp på det sätt, att han högg fast yxan i det ena spåret, medan han stod i det andra, och halade sig sedan upp efter skaftet. Sålunda kom han fram till hålan.

Der såg han en klar eld brinna, hvarvid tvenne troll, en karl och en käring, voro sittande, med fötterna mot hvarandra, begge klädda i korta och grofva skinnkjortlar. Tydligt såg han äfven, huru de begge

voro skapade; och hette karlen Rimner och käringen Hyrja. Då nu Feima kom in i hålan, helsade de henne och sporde, hvar hennes syster Kleima kunde vara. »Ja, gissa det!» svarade Feima, »hon ligger död ute vid viken, och jag har bekommit banesår, men j liggen härinne och lättjens vid elden.»

Joten sade då: »Det har varit en ringa berömlig idrott att dräpa er, den ena sex, den andra sju år gammal. Hvilken har gjort detta?»

»Den elake Grim Lodinkin har gjort det,» svarade Feima. »Dessa två, fader och son, äro mera bestämda, än andra, att utrota troll och berginbyggare; men fastän han gjort detta, skall han dock aldrig lyckas att få Lopthäna till hustru; och är det löjligt, att saken nu står så emellan dem.»

Då sade Rimner: »Detta våller min syster Grimhild, och besitter hon mycken konstfärdighet.»

Blodförlusten afmattade nu Feima så mycket, att hon nedföll död. I detsamma trädde Grim in i hålan, och högg till Rimner så hårdt, att hufvudet flög af. Då sprang Hyrja upp och in på Grim, hvarpå de begynte brottas. Deras kamp var både hård och långvarig; ty hon var en stor trollkäring, och Grim var mycket stark. Dock blef utgången den, att han grep henne om medjan och svängde henne så, att hon föll omkull, hvarpå han högg hufvudet af henne och återvände sedan till stugan.

Dagen derefter var vädret godt. Grim och hans män gingo då omkring viken, och sågo en stor hval drifven upp på stranden, hvarför de förfogade sig dit, för att sönderstycka hvalen. Kert derefter blef Grim varse tolf män, som kommo dit. Grim helsade dem

och frågade deras namn. Deras anförare sade sig heta Reidar den Oförvägne, och sporde, hvarför Grim ville råna från honom hans egendom.

Grim svarade, att han först funnit hvalen.

»Vet du icke,» sade Reidar, »att jag råder om allt som här drifver i land?»

»Icke vet jag det,» svarade Grim, »men om än så skulle vara, så låt oss dela halft om halft.»

»Det vill jag icke,» utlät sig Reidar, »utan skolen j göra ettdera, antingen gå bort från hvalen eller slåss om den.»

»Förr göra vi det sednare,» sade Grim, »än mista den hel och hållen.»

Derpå gingo de mot hvarandra och slogos, och det uppstod en hård kamp. Reidar och hans män voro väl öfvade i vapen, och gåfvo starka hugg, så att Grims begge män inom en kort stund föllo. Då uppstod en än skarpare strid, hvilken dock slöts dermed, att Reidar föll, och alla hans män med honom.

Grim dignade äfven ned, såsom både sårad och utmattad, och låg på stridsplatsen, icke tänkande att kunna undslippa döden.

Han hade icke legat der länge, förrän han blef varse en qvinna, om hon eljest förtjente att benämnas så, emedan hon icke var högre än en sju års gammal flicka, men ändå så tjock, att Grim icke tilltrodde sig att kunna famna om henne. Hon hade tillika ett långlagdt och bistert ansigte, krokig näsa, kort hals, svarta ögon och ohyggliga kinder. Stygg och luden var hon äfven, och både hennes hud och hår voro svarta till färgen. Hon var klädd i en grof skinnkofta, som icke räckte längre ned än till höften.

Hon gick dit, der Grim var liggande, och sade: »Lågt ligger nu Halogalänningarnes höfding! Vill du, Grim, tigga lifvet af mig?»

»Näppeligen kan jag det, så ohygglig som du är,» svarade Grim; »men hvad heter du?»

Hon svarade: »Jag heter Geirrid Gandvikekkja. Du må tro, att jag är något rådande här i viken, och bestäm dig derföre antingen att dö eller tigga lifvet af mig!»

»Det är ett gammalt ordspråk,» svarade Grim, »att en hvar har lifvet kärast, och således vill jag beqväma mig till att emottaga det af dig.»

Hon tog honom då upp under skinnkoftan och sprang sina färde med honom som ett litet barn, och så häftigt tillika, att han knappt kunde andas. Hon stannade icke, förrän de kommo till en stor håla, och då hon lade honom ner der, tyckte Grim, att hon var ännu styggare än förut.

»Nu är du kommen hit,» sade hon, »och vill jag, att du belönar mig för det att jag frälste dig och bar dig hit, dermed att du genast kysser mig.»

»Det kan jag ingalunda göra,» svarade Grim, »så afskyvärd som du förefaller mig vara.»

»Då vill jag icke heller visa dig någon tjenst vidare,» sade Geirrid, »och ser jag att du i sådant fall snart är dödens barn.»

»Det måste blifva dervid,» yttrade Grim, »änskönt det bär mycket emot för mig;» hvarpå han gick fram och kysste henne, och han tyckte henne då ej vara så motbjudande att vidröra, som icke mera vederstygglig att åskåda.

Då qvällen inföll, lade hon en förbindning på alla hans sår, och hvarken sveda eller ömhet tyckte han sig sedan känna. Förunderlig föreföll honom den smidighet som hennes fingrar hade, fastän hennes händer voro så fula; ty de förekommo honom mera lika korpklor än menniskohänder. Snart insomnade Grim; men när han uppvaknade och kastade ögonen på trollet, såg han en så vacker qvinna, att han tyckte sig aldrig hafva sett någon dylik. Isynnerhet förundrade han sig deröfver, att hon mycket liknade Lopthäna, hans fästeqvinna. Nedför sängen såg han den vederstyggliga trollqvinno-hamnen ligga, som Geirrid Gandvikekkja hade burit.

Han uppstod genast, drog hamnen bort till eldstaden, och uppbrände den der. Sedan gick han fram och stänkte vatten på qvinnan, till dess hon kom sig före. Då sade hon: »Nu har det gått lyckligt för oss begge; jag räddade först ditt lif, men du förhjelpte mig från min olyckliga förvandling.»

»På hvad sätt kom du hit, och huruledes har det sig nu med dig?» sporde Grim.

»Kort efter det du var dragen bort ifrån viken, från min fader Harald,» svarade hon, »mötte min styfmoder Grimhild mig, med detta yttrande: »Nu skall jag löna dig, Lopthäna! för det du varit styfsint och tvär emot mig, sedan jag kom hit till riket. Jag förklarar nu, att du skall vara den styggaste trollqvinna, föras bort härifrån norrut till Gandvik, och bo i en afsides liggande håla. Der skall du vara utsatt för en beständig tvedrägt med min broder Rimner, och j begge fån mycket ondt med hvarandra att skaffa; men den af er skall vara värst utsatt, som visar sig minst

eftergifvande! Du skall blifva en leda för alla, både troll och menniskor! Äfven,» fortfor hon, »skall du förblifva i denna förtrollning under hela din återstående lifstid, och aldrig lösas ifrån den, såframt icke någon man tillstädjer dig det, som du beder honom om och jag vet, att ingen vill: och är det att få sitt lif räddadt genom dig och att kyssa dig.» Nu har du, Grim, gjort detta, men du var också pligtig dertill. Min önskan är nu att du beledsagar mig österut till viken till min fader, och håller bröllop med mig, efter som aftalt var.»

De drogo sedan dädan till Grims stuga, och då var der en ymnig fångst, ty der låg nu en hval i hvarje vik.

Grim lastade då sitt skepp, och då han var färdig, styrde han från land; de voro begge på skeppet, han och Lopthäna. Han använde då den konst, som hans fader Ketil Häng och andra Rafnista-män hade begagnat, att han drog upp seglet, då stiltje inföll, hvarpå han genast fick medvind, och seglade nu hem till Rafnista, der folket tyckte sig hafva återfått honom liksom från Hels boning.

Kort derefter drog Grim med Lopthäna österut till viken. Grimhild beherrskade då ensam nästan allt der på trakten. Så snart Grim anländt dit, lät han, sedan han förut omtalat för Harald Herse, huru allt hade tillgått, gripa Grimhild och draga en lädersäck öfver hennes hufvud, hvarpå hon blef stenad till döds.

Grim höll derefter bröllop med Lopthäna, och drog så hem till Rafnista.

Harald Herse gifte sig för tredje gången, och fick Thorgun Thorres dotter.

Grim och Lopthäna hade icke lefvat länge tillsammans, innan de fingo en dotter, som blef kallad Brynhild. Hon vexte upp på Rafnista, och var en mycket fager mö; Grim älskade henne äfven högt. När hon var tolf år gammal, friade en man vid namn Sörkver till henne. Hon ville icke gifta sig med honom, och derföre utfordrades Grim af Sörkver på en envigeskamp, hvilken utmaning Grim emottog.

Sörkver härstammade på möderncsidan från Sogn, och egde några gårdar der. Efter en half månads förlopp skulle enviget hållas. I Norrige fanns då en Herse, som hette Asmund och egde gården Berurjoder. Han var gift och hade en son vid namn Ingiald, hvilken var en mycket berömlig man, och hade länge vistats hos Grim Lodinkin, ty det var stor vänskap dem emellan; dock var Ingiald äldst af dem, men Grim långt starkare. Ingiald äktade en qvinna som hette Dagny, dotter af den Asmund som var uppkallad efter Gnod, och en syster till krigskonung Olof. Med henne födde han en son, som hette Asmund, och sedan blef fosterbroder till Odd den Vidtbefarne, hvilken var med Sigurd Ring på Bråvalla, och eljest kallades Orvar Odd.

På den bestämda tiden kom Sörkver till envigesplatsen sjelf tolfte, och voro alla hans följeslagare berserkar. Grim var kommen dit förut, och med honom Ingiald samt många bönder från Halogaland. De gingo då fram på platsen, och Grim skulle hugga först, hafvande han svärdet Dragvendil, som hans fader hade

egt. Tröst hette den man, som höll skölden framför Sörkver.

Grims första hugg var så starkt, att det klöf skölden längs efter; men svärdspetsen träffade Tröst på den venstra skuldran och gick ut på honom ofvanför högra höften, hvarefter svärdet råkade Sörkvers venstra lår, och tog begge benen af honom, det ena ofvanför och det andra nedanför knäet, så att han nedföll död på stället.

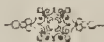
Ingiald och de öfrige vände sig nu emot de tio, som öfverlefde, och höllo icke upp, förrän alla voro dräpta. Då qvad Grim:

Främst bör jag göra
hvad min fader gjorde!
Ej skall min dotter,
den fagra mön,
utan strid derom,
nödgas äkta
någon slik man,
så länge Grim lefver!

Efter envigeskampen drog Grim hem, men Ingiald till Berurjoder. Kort derefter dog hans fader, då han tillträdde bestyret öfver alla dess, egendomar, blef en mycket ansedd bonde, och utmärkte sig för både gästfrihet och yppighet i sin hushållning.

Grim Lodinkin uppehöll sig på Rafnista, som förr är omtaladt. Han födde med sin hustru en son, som fick namnet Odd, och blef uppfostrad hos Ingiald på Berurjoder; han blef sedan kallad än Orvar Odd, än Odd den Vidtbefarne. Grim var ansedd för en rask

man, stark och mycket modig, och bestyrde sjelf om sitt. Han dog af ålderdom; och slutar här Grim Lodinkins saga.

VII.

ORVAR ODDS SAGA.

Orvar Odds Saga.

Grim Lodinkin, son af Ketil Häng, bodde på sin ärfda gård Rafnista med sin hustru Lopthäna, Harald Herses dotter östanifrån viken. En sommar sporde Grim Lodinkin att hans svärfader aflidit. Emedan Lopthäna var enda barnet, och der var att förvänta ett betydligt arf, både i jordagods och lösören, rustade sig Grim att sjelf fara österut, för att emottaga arfvet. Lopthäna ville sjelf medfölja, och Grim, som mycket älskade henne, gaf sitt bifall. De afseglade med tvenne skepp och höllo längs utmed landet, tills de kommo nedanför en by, som hette Berurjoder. Emedan Lopthäna kände sig sjuk, skickades en man till byn, för att begära herberge.

I byn bodde en bonde, Ingiald, hvars hustru hette Alof. De hade en enda son, Asmund, och voro rikt folk. Så snart Ingiald sporde Grims ankomst, lät han spänna för en vagn och for ned till stranden, för att hemta till sig sina gäster. Grim emottog tacksamt hans bjudning, och de åkte till byn, der de väl emottogos. Lopthäna ledsagades in i frustugan, men Grim i gästrummet, der god förplägning icke saknades.

Men Lopthänas sjukdom tilltog, och hon nedkom med ett stort och vackert gossebarn. Hon lät genast bära den nyfödda gossen till hans fader, på det han

skulle vattenösa honom och gifva honom namn. Grim emottog sonen, öste vatten på hans hufvud, för att inviga honom till lifvet, samt gaf honom namnet Odd.

Grim och hans hustru dröjde hos Ingiald i trenne dygn: derefter sade Lopthäna, att hon var färdig till afresan. Då Grim härom underrättade Ingiald, sade denne, att han äskade någon äreskänk, såsom gengäld för sin gästvänlighet.

»Det är tillbörligt,» svarade Grim: »och må du sjelf välja din belöning, ty jag saknar ingalunda kostbarheter och egendomar.»

»Jag har sjelf egodelar nog,» yttrade Ingiald, »men jag vet att du är mäktig, och vill derföre vinna din vänskap samt fästa den dermed, att jag äskar din nyfödde son Odd att uppfostra.»

Grim vände sig till sin hustru och sade: »Jag vet icke huru Lopthäna finner sig dervid.»

Men hon förklarade, att hennes önskan var samtycke till ett så väl gjordt tillbud.

Grim och Lopthäna afreste således med sina följeslagare, qvarlemnande gossen på Berurjoder.

Då de, efter väl förrättade ärender, begåfvo sig på återresan, kommo de midtför Berurjoder. Grim befallte då, att man skulle stryka segel och lägga till lands. Men Lopthäna frågade hvarföre det skulle ske.

»Jag tänkte,» sade Grim, »att du skulle vilja se din son.»

Lopthäna, som hade mycket förutseende och anade mycket om framtiden, svarade: »Jag såg honom förrän vi skildes åt, och föreföll det mig, som han vände litet kärliga ögon till oss, Rafnistaboar. Och må vi derföre fara vår väg!»

Grim uppfyllde hennes önskan, och de begåfvo sig hem till Rafnista, der de sutto i ro på egendomen.

Odd uppvexte, jemte Ingialds son Asmund, på Berurjoder. Han blef större och vackrare, än någon annan man i Norrige och än vidare omkring, samt lärde sig alla idrotter, som män då brukade. Asmund var likaledes mycket skicklig uti idrotter, ehuru han i allt tjenade Odd. Han var en utmärkt man, och ingingo Odd och Asmund fostbrödralag med hvarandra.

Odd ville icke deltaga i onyttiga lekar och nöjen, såsom andra ynglingar, utan han och Asmund öfvade sig i simning och målskjutning. Dessemellan lärde han af sin fosterfader Ingiald, som var en af de visaste män, antingen mannavisdom om fordna saker, eller att tala åtskilliga tungomål. Ingiald aktade ock Odd framför alla, till och med sin egen son Asmund. Många leksvenner fattade vänskap för Odd, men ingen var fastare än Asmund.

Ehuru Ingiald var en ifrig blotidkare, som ofta blotade eller offrade till gudarne, ville Odd aldrig blota, emedan det föreföll honom förnedrande att nedfalla för stockar och stenar. Han trodde endast på sin egen makt och styrka. Asmund efterföljde honom i detta som i allt annat.

Det, som Odd framför allt älskade och samlade, var skjutvapen, hvilka han hade både flera och större, än andra män. Hvem som helst, som befanns händig att förfärdiga vapen, fick göra sådana åt Odd; men han lemnade beständigt vapen efter sig, än här, än der, och lät göra sig andra i stället. Då de blefvo liggande på säten, bänkar eller i sängar, skadade sig folk

ofta på dem och blefvo derefter förtörnade på Odd samt klagade på honom för Ingiald.

En dag talade Ingiald om detta med sin fosterson och föreställde honom, att han genom denna vårdslöshet ådrog sig mångas ovänskap. Odd svarade: »Denna vårdslöshet må du först förekasta mig, när du lemnat mig något att förvara vapnen uti.»

Ingiald lofvade honom något sådant som han önskade. Då han en dag lät slagta en svart bock och draga huden af densamma med horn och klöfvar, önskade Odd att få denna, och då hans önskan uppfylldes, gjorde han sig ett koger deraf, hvilket han snart samlade fullt. Ingiald satte en man att bära det efter honom.

Odds hvardagsdrägt var en röd skarlakanskappa, ett svart bälte, vackra strumpor och skor samt guldspann om hufvudet. Så var äfven Asmund klädd, ehuru han till sin skepnad var mindre. Hvarhelst Odd gick, brukade han inga andra vapen, än pilkogret på ryggen och bågen i handen. Till alla män lade han godt i sina ord, och af alla ansågs han för en god man.

Fosterbröderna foro ofta landet igenom, och då Odd var 12 och Asmund 15 år gammal, ansågs Odd redan så stark, att knappt något fattades honom för att vara vuxen till hvilken bragd som helst.

I landet for den tiden omkring en enka, som hette Hleid, och var Sejdqvinna eller Völva, som visste, genom sin klokhet, att spå om oskedda händelser. Bönderne inbjödo henne till sig i gästning. Hon förespådde icke allenast folk deras kommande öden, utan förutsade äfven årsvexter och andra saker. Hon medförde

ett stort följe af 30 personer, 15 svenner och 15 möar, alla mycket högröstade, ty der hon var, fordrades mycket qvädande.

Då hon på sin omfärd en dag var i gästning uti Ingialds grannskap, var han en morgon tidigt uppe och gick till fosterbröderna, väckte dem och sade: »Jag vill sända eder i dag i ett ärende, som j gerna viljen uträtta.»

Odd frågade, hvilket.

»J skolen bjuda Völvan hit till gästning,» sade han, »emedan gästabud här är tillagadt.»

»Den färden kommer jag icke att företaga,» svarade Odd, »och lönar jag henne med otack, om hon kommer. Men hvart annorstädes du vill sända mig, skall jag gerna fara.»

Ingiald utbrast: »Då skall du fara, Asmund, ty öfver dig råder jag.»

Odd yttrade då: »Jag skall företaga något annat, som kanske icke bättre täckes dig, än ditt uppdrag till mig.»

Asmund begaf sig derefter med fyra följeslagare åstad och bjöd Völvan till Berurjoder. Hon emottog bjudningen väl, och lofvade att komma ännu samma afton, med hela sitt sällskap.

Ingiald mötte henne med mycket folk och ledde henne in i stugan, der ett präktigt gille var tillredt. Odd var i lilla stugan och ville icke visa sig för Hleid, samt kunde icke tåla hennes samvist i mat och dryck. Ingiald och Völvan samtalade emellertid om att anställa sejd eller trollkokning om natten, så snart folket slutat sin måltid. Völvan gick ut med sina följesla-

gare, så snart de andra gingo till sängs, och företog genast arbetet.

Följande morgon gick Ingiald till Hleid och frågade huru hennes sejd hade lyckats.

»Jag tror mig,» svarade hon, »hafva fått underrättelse om de saker, som röra dig, och som j anlitat mig att utforska.»

»Då skall folket skipas i säte,» sade Ingiald, »och enhvar särskild derifrån framträda, för att begära svar af din spådomskonst.»

Det skedde som husbonden befallte, och han frågade derefter först efter väderleken och vintern, samt erhöll svar derpå. Sedan trädde han fram till henne och sade: »Nu vill jag veta, hvad mig förestår.»

»Ja,» svarade Völvan: »det är godt för dig att veta, hvad dig förestår, ty det kan jag säga dig, att du skall bo på Berurjoder till din ålderdom med mycken ära och vördnad, hvilket är en stor glädje för dig och dina vänner.»

Sedan Ingiald gått tillbaka till sitt säte, framträdde Asmund.

»Det är väl, Asmund,» sade Völvan, »att du är kommen hit, ty din väg ligger öfver vida verlden, men icke måtte du komma att dragas med hög ålder; Dock skall du hållas för den bäste kämpe hvarthelst du kommer.»

Asmund återvände till sitt säte, hvarefter allt det öfriga folket sammaledes gick fram, och hon sade hvar och en, hvad honom var förelagdt. Alla voro väl tillfreds dermed. Slutligen tillade hon ytterligare något om årstiden och andra instundande händelser.

Ingiald tackade henne derefter för hennes besvär. Då sade Völvan: »Hafva nu alla de många män, som bo här i huset, varit framme och frågat mig?»

Ingiald svarade: »Jag tror att de nu mangrannt varit framme.»

»Men hvad är det,» invände Völvan, »som rör sig under fällen deruppe i stugan?»

Odd kastade af sig fällen, satte sig upp och sade: »Det är en karl, Völva, som alldeles icke frågar efter dina spådomar, utan som vill att du straxt tiger. Hvarom icke och i fall du pladdrar om hvad mig förestår, stryker jag dig om näsan med denna språta, som jag håller i handen.»

Hleid svarade: »Icke frågar jag efter ditt hot, helst ditt öde icke bör hållas hemligt, utan vill jag nu tala derom, och du skall höra det.»

Derefter qvad spåqvinnan:

Ej du mig skrämmer,
dristige Odd!
fast du i handen
håller din stake.
Sannas skall sagan,
sagd af spåqvinnan!
Hon känner på förhand
allas öden.

Far du än fjerran
öfver bredaste fjärdar,
ej skall du sjunka
i svällande böljor,
skönt öfver dig sjön
stormande sjuder.

Du skall dock brännas
å Berurjoder.

Giftiga ormen
varder din bane,
glimmande fram ur
hästens hufvud.
Huggormens tand
dig hugger i foten,
då du högåldrig
höfding är vorden.

»Nu återstår att säga dig,» tillade Völvan, »hvad du gerna vill höra, Odd! Dig är bestämd en mycket högre ålder än andra män. Du skall lefva hundrade år. Från land till land skall du fara och anses för den käckaste och namnkunnigaste man, hvarthän du kommer. Ditt beröm skall fara öfver hvarje land, hvartill du anländer. Men om du fore än aldrig så långt, skall du dock dö här, vid Berurjoder. En grå häst står här å stallet med brokig mahn. Han skall varda din bane.»

»Du pratar, leda käring!» utbrast Odd, i det han sprang upp och kastade språtan öfver hennes näsa, så att blodet strömmade.

Völvan begynte ropa, befallte att hennes kläder skulle medtagas, emedan hon ville skynda bort. »Aldrig har jag kommit någorstädes,» skrek hon, »der man slagit mig, förr än här.»

»Icke må du så lemna oss,» sade Ingiald: »böter ligga för allt. Håll till godo tre nätters gästning hos mig, såsom ämnadt var, och sedan skall jag förära dig gåfvor.»

Hleid svarade: »Välan, lägg fram sådana gåfvor du behagar för denne man, men jag vill genast bort med mitt folk.»

Völvan kunde icke förmås att vika från sitt beslut. Hon mottog gåfvorna af Ingiald, och for sedan sin väg från gillet.

Kort derefter bad Odd Asmund följa sig. De gingo till stallet, betslade den grå hästen och ledde honom med sig till en liten dal. De gräfde der en grop, nära två manshöjder djup, slogo ihjäl hästen, kastade ned honom och fyllde gropen. Deröfver vältrade fosterbröderna de största stenar de förmådde, och buro sand och grus omkring hvarje sten, så att der vardt en stor hög.

Då sade Odd: »Det må jag säga, kommer hästen upp härifrån, så måste troll hafva del deri. Jag tror derför nu att jag tillintetgjort den spådomen, att denna häst skulle varda min bane.»

Derpå foro bröderne hem.

En tid derefter föreföll ett samtal emellan Odd och Ingiald. Odd förklarade sin önskan att fosterfadern skulle lemna honom skepp.

»Hvad ärnar du då företaga? frågade Ingiald.»

»Jag tänker resa bort här ifrån Berurjoder!» var Odds svar.

»Hvilka män vill du då hafva med dig?» återtog Ingiald.

»Endast vi båda, Asmund och jag!»

»Men jag vill att j blott en liten tid ären borta!» sade Ingiald.

»Vi skola aldrig återkomma!» yttrade Odd.

»Du kommer då att göra hvad jag minst tycker om,» invände Ingiald.

»Deraf,» svarade Odd, »gjorde du dig förtjent, då du bjöd hit Völvan.»

»Det må då så vara som du vill,» sade Ingiald.

Då fosterbröderna rustat sig till sin afresa, gaf Ingiald dem ett skepp med tolf åror, samt försedde dem väl med allt hvad de behöfde.

De togo derefter farväl och gingo om bord samt lade ut ifrån land.

Asmund sporde då först, hvart de skulle taga vägen.

»Till mina namnkunniga fränder i Rafnista!» sade Odd.

När de hade rott utom öarna, yttrade Odd: »Tung blir vår färd, om vi skole ro hela vägen. Jag vill nu utröna, om jag har något af vår ättelycka. Det är mig sagdt, att Ketil Häng spände upp segel i lugnet, och att min fader Grim har god vind, hvart han vill segla.»

Derpå hissade de segel, och så snart de fästat seglen, uppkom den bästa vind, som dref dem med god fart norrut till Halogaland, der de lade i land vid Rafnista.

De gingo nu båda fram till byn, Odd försedd med sin båge och sitt pilkoger, men Asmund med andra vapen.

Då de kommo fram, stod en man ute och sporde dem efter deras namn.

»Det kommer dig icke vid!» sade Odd. »Är Grim hemma?»

Då mannen bejakade det, tillsade Odd honom att bedja Grim komma ut.

Mannen gick då in och framförde budet till Grim. Men denne sade: »Hvarför vilja de ej gå in? Bed du dem stiga in till mig!»

Då mannen kom med detta besked till Odd, tillsade denne honom att ånyo framföra samma helsning till Grim.

Denne frågade då sin tjenare, hvad det var för män som sökte honom, och då han hörde, att de voro stora och vackra, samt att den ene bar ett stort bälgkoger på ryggen, kunde han förstå att det var Odd och Asmund, som voro anlände. Han gick derför med alla sina huskarlar ynglingarne till mötes, emottog dem väl och bjöd dem hem till sig.

Sedan de satt sig ned, frågade Odd efter sina fränder Gudmund och Sigurd. Gudmund var Odds broder, två år yngre än han, och Sigurd var Grims systerson. Båda voro vackra karlar och raska.

»De ligga här nordan under ön,» sade Grim, »och ärna sig just till Bjarmland.»

»Dem vill jag råka,» sade Odd.

»Jag skulle helst önska,» yttrade Grim, »att du blefve qvar här öfver vintern.»

»Först vill jag träffa dem!» utbrast Odd.

»Det må så få vara!» sade Grim. Han följde derefter Odd och Asmund nordan under ön, der Gudmund och hans sällskap lågo med tvenne skepp.

Odd lät kalla dem på land, och de emottogo honom med mycken fägnad. Han lät sig det väl behaga; och sedan han af dem sjelfva hört, att de ärnade sig till Bjarmland, sade han, att han och hans fosterbroder ville begifva sig med dem på färden.

Men Gudmund sade: »Icke må det nu för denna gången så vara! Vi äro just färdige att afresa och hafva gjort bolag med både mat och dryck och andra saker. Vi må nu icke uppehålla oss med att skifta allt detta annorlunda. Utan skall du, broder, fara med oss nästa sommar.»

»Det är väl taladt, broder!» yttrade Odd. »Men det kan hända, att jag ej behöfver ega skepp under eder nästa sommar.»

Gudmund förklarade ånyo, att han denna gången icke ville att Odd reste med.

»Icke heller skall jag,» sade Odd, »mera bedja derom.»

Så skildes de åt, och återvände Odd och Asmund till Rafnista. Grim satte de båda gästerna i högsäte nästintill sitt eget, och visade dem all välvilja. Äfven husmodren Lopthäna fägnade dem väl, och sutto de alltså der i det yppersta gästabud.

Emellertid hade Gudmund och Sigurd legat nordan under ön i en half månad, utan att kunna afsegla. En natt hörde folket Gudmund låta illa i sömnen och rådlade, om man skulle väcka honom. Sigurd sade, att han skulle få drömma tills han vaknade af sig sjelf. Då detta skedde, frågade Sigurd hvad han drömt.

»Jag drömde,» sade Gudmund, »att vi lågo här under ön med våra tvenne skepp; men jag såg en stor, hvit björn ligga i ring omkring ön Rafnista. Djurets svans och hufvud möttes här just vid skeppen. Aldrig har jag sett ett så grymt djur: alla håren stodo framåt, och det tycktes mig räcka fram till skeppen och vilja sänka dem. I detsamma vaknade jag. Kan du nu för mig uttyda denna min dröm?»

»Det är lätt att se,» svarade Sigurd, »att detta djur är vår frändes Odds fylgia eller skyddsande och den ulfhug han har till oss. Det är min förmodan, att vi ingalunda komma härifrån, om icke han är med oss.»

»Hvad står oss då till råds?» frågade Gudmund.

»Jo,» sade Sigurd, »att med allt allvar bjuda honom att följa med oss.»

»Men nu torde han icke vilja fara med,» invände Gudmund.

»Så låtom oss då bjuda honom det ena skeppet,» föreslog Sigurd, »hellre än att resa honom förutan.»

De öfverenskommo båda om detta beslut och begåfvo sig till lands, gingo till Odd och föreslogo honom att följa med. Men han svarade tvärt nej.

»Hellre, än att du icke skulle fara med oss, vilja vi gifva dig hela det ena skeppet och dess utrustning.»

»Då skall jag fara med eder,» svarade Odd, »och är jag genast färdig!»

Grim följde nu sina söner till skeppen, och vid skilsmessan sade han till Odd: »Här äro några kostbarheter, son, dem jag vill gifva dig. Det är tre pilar, men de ega namn och heta Guses-nöt. Jag har vunnit dem af Finnekungen Guse. De äro dvergasmide, och hafva den art, att de af sig sjelfva återkomma på bågsträngen och träffa allt, hvad med dem skjutes.»

Odd mottog pilarna och betraktade dem, samt tyckte särdeles väl om dessa guldskaftade skjutvapen.

»Många goda gåfvor har jag fått, fader!» sade han, »men inga, som jag anser jemngoda med dessa. Haf du mycken tack för dem, fader!»

Efter detta skildes de åt. Grim återvände hem, men Odd gick ut å skeppet.

Odd kallade männerna genast och tillsade dem att lyfta ankar och draga sig undan ön. De gjorde så och hissade, på hans tillsägelse, seglen. De fingo då genast god vind, och seglade med fart uppåt Finnmarken, der de lade sig för ankar.

Emedan der på stranden lågo många Finnkojor, gingo Gudmund och Sigurd i land för att plundra. De röfvade ifrån Finskorna derinne, ty Finnarne sjelfve voro frånvarande, och skreko qvinnorna jemmerligen.

Äfven på Odds skepp väcktes tal om att landstiga; men han förböd det.

Om aftonen, då Gudmund och Sigurd återkommo till skeppen, frågade Odd, om de varit i land.

»Ja visst!» svarade Gudmund, »och fann jag mycket nöje uti att gästa hos Finngummorna. Vill du icke följa oss i morgon?»

»Ingalunda,» förklarade Odd; »jag ser ingen ära uti att plundra qvinnor, och lären j af dem väl få betalning för edert omak. Men jag vill segla straxt i morgon.»

Det skedde efter Odds vilja, och kommo de, efter lycklig resa, fram till Bjarmland, der de med sina skepp höllo upp i Dwinafloden, i hvilken många öar äro belägna. De kastade ankar under ett näs, som sträcker sig ut ifrån fasta landet.

Då landsfolket fick kunskap om deras ankomst, sändes män dem till mötes, och frid fastställdes på en half månad, hvarunder köpstämma skulle hållas. Landsfolket infann sig då med allehanda slags pelsverk, och fingo då alla, som hade något att utbyta, fullt upp med gods för sina varor. Men då fredstiden var slut,

uppsades freden, och Odd med sina följeslagare lade ut på sjelfva strömmen, der de lågo för ankar.

Då natten inbröt, blef Odd jemte sitt folk varse, att på land skedde en stor folksamling fram utur skogen. »Hvad tror du om detta?» frågade han Gudmund.

»Jag vet det icke,» svarade denne; »men hvad är din egen mening om saken?»

»Jag tror,» sade Odd, »att här måtte anställas något arföl eller något stort offer. Och hvad är eder mening om det råd vi nu böra taga?»

Alla män bådo då Odd råda.

»Då vilje Asmund och jag,» sade han, »ro till lands och söka underrättelser derom.»

Det skedde så, och när de båda fosterbröderna kommo i land, gingo de fram inåt landet, der de sågo en stor byggning framför sig. Det hade redan blifvit mörkt, så att de osedde nalkades stugudörren, derifrån de sågo en stor folksamling fördelad på båda sidorna inne i stugan. Vid dörren stod ett skaftkäril. Der var så ljust inne i stugan, att ingenstädes någon skugga föll, utom vid skaftkärilet. Det var ett starkt drickande och mycken målro.

Odd sade då till Asmund: »Förstår du något af detta folkets tal?»

»Icke mer än fågelqvitter,» svarade han. »Eller urskiljer du något deraf?»

»Du ser väl,» sade Odd, »att der går en man och skänker uti för båda sidornas bänkar. Det förekommer mig, som torde han kunna det Norräna målet. Bida derför du härute, medan jag går in.»

Asmund gjorde så, medan Odd inträdde. Vid dörren, der skänkkärlet stod, var den enda skuggan, men skänkesvennen kom straxt dit. Utan att yttra ett ord, grep Odd honom och kastade honom på skuldrorna. Skänkesvennen skrek högt och ropade att trollen togo honom. Bjarmerne störtade upp och fattade uti honom; men Odd ryckte honom lös, sprang ut och kom lyckligt ifrån dem. Asmund och han förde derefter munskänken ned till skeppen.

Der satte Odd honom bredvid sig och begärde underrättelser af honom. Han svarade intet, men Odd sade: »Här äro tvenne vilkor: antingen svarar du mig, ty jag vet att du kan Norräna-målet, vårt modersmål, eller ock skall jag slå dig i jern.»

Skänkesvennen sade: »Hvad är det du vill veta?»

Odd svarade: »Af hvad ätt är du, och huru länge har du varit här?

»Jag har varit här i sju vintrar,» svarade fången, »och är till börden Norrman.»

»Huru har du funnit dig här?» frågade Odd.

»Så godt som allravärst,» blef svaret.

»Hvar vill du gifva oss anvisning att finna något gods?» frågade Odd vidare.

»Nordanför näset, här invid Dwinafloden,» sade munskänken, »står en hög, sammanburen af mull och silfverpenningar. Efter hvarje man, som dör, måste ditbäras göpnar af silfver och mull. Detsamma sker för hvarje menniska som födes. Det värsta, som kan hända Bjarmerna, är om denna hög oroas eller deruti gräfves.»

Då sade Odd: »Nu, broder Gudmund, skall du med ditt skeppsfolk fara till lands i natt efter man-

nens anvisning, medan jag och mina män taga vara på skeppen och vår fånge.»

Det skedde så, och de landstigne återkommo med betydliga bördor af penningar till skeppen.

Odd var nöjd med deras färd, och bad dem nu taga emot munskänken. »Vaken troget öfver honom,» sade han, »ty hans ögon stå jemt åt land, som om han ej funne det der så alldeles obehagligt, som han låter till.»

Med sina män for nu Odd till lands och begaf sig till högen.

Gudmund och Sigurd höllo emellertid vård om skeppen, satte skänkesvennen emellan sig, och begynte att sålla det silfver de hemtat. Men när de minst förmodade det, slängde skänkesvennen sig om, kastade sig öfver bord och samm till lands. Gudmund sprang upp, grep ett kastspjut och slungade det efter honom. Det träffade honom i vaden, och dermed skildes de åt, ty skänkesvennen var hastigt kommen i land och undflydde i skogen.

Odd med sina män anlände emellertid till högen. Han tillsade dem då: »Nu skole vi taga oss bördor, hvar efter sin styrka, dock icke större, än att vi med lätthet kunna gå vår gilla gång.»

Det var i första daggryningen, som de voro färdige. De begåfvo sig då nedåt floden, der just ett näs utsköt på ena sidan. Då de hade gått en stund, frågade Odd: »Sen j något?»

»Vi se ingenting,» svarade Asmund; »men ser du något?»

»Jag ser,» sade Odd, »hvad som för oss är högst obehöfligt: en stor folkskara framkommer ur skogen.

Jag förmodar att skänkesvennen är vorden lös från Gudmund och Sigurd; och han månde hafva burit Bjarmerna underrättelse om vår färd.»

Asmund sade: »Hvad är nu till rådandes?»

»J skolen draga eder framåt floden och uppställa eder tvärs öfver detta näs, som utskjuter i floden. Godset skolen j lägga bakom eder.»

Det skedde så, medan Odd skyndade till skogen och högg sig en stor klubba. Med den återvände han till sitt folk.

Nu antågade Bjarmernas skara, och igenkändes munskänken främst ibland dem. Odd ropade till honom: »Hvarföre anförer du nu på den sidan?»

Munskänken sade: »Jag har underrättat Bjarmerna om edert företag.»

»Hvad är då nu eder önskan i afseende på oss?» frågade Odd.

»Bjarmerna vilja ännu hålla köpstämma med eder!» sade han.

»Hvad menar du dermed?» återtog Odd.

»De vilja skifta vapen med eder!»

»Men det är ingalunda vår vilja!» ropade Odd.

»Då skolen j värja edert gods och lif!» sade munskänken; »men vi skole försöka!»

»Välan, det må så ske!» svarade Odd, och tillsade tillika sina män: »J skolen noga taga vara, att, om någon af vårt folk faller, j genast kasten honom ut i floden, ty få de någon af våra döda, åstadkomma de säkerligen någon trolldom dermed.»

Bjarmerne gjorde nu ett hårdt anfall. Odd rusade i detsamma fram med klubban och slog åt båda sidor så hårdt, att allt vek undan; men en mängd föll

på stället. Asmund var den käckaste att följa honom. Striden var hård och lång, men utföll så, att Bjarmerne, efter ett stort manfall, flydde till skogen, dit Odd förföljde dem, nedläggande alla, som han nådde. Derefter vände han åter till sina män och bad dem göra bördeskifte. »Lemnom mullen,» sade han, »och lastom oss i stället med alla de goda vapen, vi finna!»

Männerna gjorde så och tågade ned till stranden; men när de kommo dit, voro skeppen borta. »Hvad skole vi nu taga oss till?» sporde Odd.

Asmund bad honom sjelf råda.

Odd yttrade: »Gudmunds och Sigurds företag kan vara ettdera: antingen hafva de dragit sig undan i säkerhet, eller också hafva de bedragit oss mera än vi tro.»

»Det sista måtte icke vara!» sade Asmund.

»Snart skall det utrönas!» utbrast Odd, begaf sig till skogs, klättrade upp i ett träd och tände eld i de öfversta grenarne. Han återvände till sina män, men trädet fattade snart alltmera eld, så att lågan stod högt upp i luften.

Då fingo de se tvenne båtar, som rodde till lands. De igenkände i dem sina män, och vardt då ett gladt möte mellan fränderna.

Så snart de återkommit till skeppen, höllo de derifrån med det byte de vunnit. Deras färd gick lyckligt, tills de ånyo kommo till Finnmarken, till samma ställe, der förut plundringen hade skett. De lågo der öfver natten.

Men hastigt väcktes de af ett stormväder, hvars make de aldrig förr hade förnummit. Odd sporde då Gudmund och Sigurd, hvad detta månde betyda.

Men när de höllo på att tala om detta, kom ett annat ännu större brak, och knappt var detta förbi, förrän det tredje, som var det starkaste, utbröt.

»Hvad tror du, broder Odd,» frågade Gudmund, »att detta skall betyda?»

»Jag har hört sägas,» svarade han, »att två vindar kunna uppkomma på en gång i luften och fara emot hvarandra; när de sammanstöta, uppkomma stora brak. Vi måste nu bereda oss, att ett starkt väder kommer, och det måtte vara Finnarne, som förorsaka detta, emedan j plundrat dem.»

Efter Odds föreskrift gjordes nu mellanvägg i skeppen, och allt gjordes fast och klart. Derefter lyftades ankar, och stormen kom straxt på. De lagade om allt det starkaste de kunde; men vinden låg så hårdt på, att de nödgades vräka undan dit de minst ville. De förmådde intet annat än hålla undan i tio dygn, hvarunder ständigt måste ösas. Slutligen fruktade de att skeppen skulle remna ända långs igenom.

Då ropade Gudmund från sitt skepp till Odd och frågade honom om råd.

»Det enda rådet,» svarade Odd, »är att kasta allt Finnskräpet öfver bord, som j plundrat af Finskorna. Jag tror icke, att ovädret stillas, förrän vi gjort oss af dermed.»

Gudmund invände: »Efter min mening, blir vädret ej bättre för det. Och hvad kan det dessutom komma Finnarna till nytta, om det än kastas öfver bord!»

»Låt dem sjelfva sörja för det!» sade Odd.

Nu uppbröts emellertid Finnrofvet och kastades i sjön. Så snart varorna kommo öfver bord, vräktes

de utmed skeppet, tills de kommo i en packe; men då foro de med flygande fart emot vädret, så att de i en hast voro utur ögonsigte.

Samma dag, som detta blifvit gjordt, skingrades dimman och stillades sjögången, hvarefter de fingo se land. De fleste män voro då alldeles uttröttade, så att endast fränderna förmådde arbeta. Näst Odd var alltid Asmund den raskaste i all fara.

De samtalade nu om hvad det kunde vara för ett land, som de sågo. Odd sade: »Efter hvad jag förmodar, äro vi väl långt norrut i verlden, der, efter visa mäns utsago, Risaland måtte vara beläget. Men våra män äro så trötte, att vi icke hafva annan råd, än att söka land och hvila ut, hvarhelst det nu må förefalla.»

De lade då åt land, der ett näs eller en stor ö sträckte sig emot dem. Odd föreslog att der lägga till, emedan det var en god hamn och stor skog inåt landet.

Landstigningen verkställdes, och de buro äfven sina saker i land, emedan Odd gaf det rådet att draga upp skeppen och laga väl om dem. De byggde en hydda och satte upp tält, hvarefter Odd föreslog att ro utmed stranden och undersöka den. Det befanns då vara en stor, födorik och obebyggd ö, med många djur i skogarna, hvalar och skälar vid stranden samt talrika fåglar.

Då de återkommo efter utfärden, uppmanade Odd folket till vaksamhet, lät tolf man hålla vakt hvarje natt, och sökte emellertid att skaffa uppehälle och vederqvickelse af jagten.

En dag, då de foro ut i marken, fingo de se en skogsbjörn. Odd lade pil på sträng och sköt djuret. Han lät derefter uppstoppa huden och uppspjelka munnen, så att han kunde stå bakom honom och skjuta igenom gapet. Han lade äfven en stenflisa i munnen, så att eld kunde underhållas på densamma. Björnen sattes derefter på en kal klippa, som låg under land, och vändes emot fasta landet.

Odd hade mycket nöje der på ön, och han och hans män uppehöllo sig der någon tid bortåt. De varseblefvo några få gånger folk på landet, och detta folk var så stort, att de förstodo det vara resar.

En aftonstund, då de voro ute att se, hvad som tilldrog sig å fasta landet, sågo de en mängd resar samla sig på ett näs innanför sundet, som skilde ön ifrån land. »Hvad tror du, broder Odd,» sade Gudmund, »att detta folk ämnar företaga?»

»Det vet jag icke,» sade Odd, »men jag vill våga att fara intill fasta landet, för att förnimma hvad der talas. Jag är nyfiken att få veta hvad det stora folket har för händer. Asmund och jag skola helt sakta med en båt ro in öfver sundet.»

Så skedde. Då de kommo in under näset, hvilade de på årorna och lyssnade. De hörde då reseflockens förman brumma med hög röst: »J veten att några skäggbarn äro ankomne till vår ö, der de dräpa våra björnar och annat vildt. Jag har stämt eder hit för att rådgöra om huru vi skole bringa dem om lifvet. Såsom j väl veten, är det osämja emellan mig och min broder Bölve, så att det är en helt obetydlig uppmärksamhet jag har tillfälle att egna åt sådana småsaker, som denna. Men jag har här en guldring,

som jag vill gifva åt den, som går åstad och ödelägger de der skäggbarnen.»

Odd och Asmund sågo nu huru en qvinna (om hon förtjenar att kallas qvinna) uppreste sig, och de hörde henne säga: »Vi qvinnor äro måna om lysande prydnader. Vi vilje också gerna utföra din sak, resekonung Bade, helst då du bjuder det. Jag vill fara denna färd, om du så behagar.»

Resekungen hördes svara: »Väl är det beställdt, fru Gnejp, då du vill fara detta ärendet. Men sen j, att här äro tvenne skäggbarn, på båten under berget, hvilka lyssna på oss. Jag skall skicka dem en sändning.»

I detsamma sågo Odd och Asmund en sten flyga, som syftade åt dem. Odd sade, att de skyndsammast borde laga sig undan, och de satte båten i fart. Litet derefter sågs en annan sten. Den tredje var förundransvärdt stor och gjorde ett förfärligt fall helt nära bredvid dem. De skyndade derefter ut till ön.

Då de återkommit till sitt folk, och berättade hvad de förnummit, fingo de se en qvinna begifva sig ut ifrån fasta landet till ön. Hon var klädd i skinnkjortel och ofantligt storvext, så att de icke skådat hennes like. I handen bar hon en jernstaf. Då hon vadade förbi skeppen, tog hon i båda stammarna, och skakade dem så hårdt, att det såg ut, som hon velat mala sönder dem. Derefter gick hon upp på ön.

Men då gick Odd upp på klippan, der björnen var uppställd. Här tände han upp eld i munnen på djuret och sköt sedan en pil genom björngapet på trollqvinnan. Då hon hörde pilen hvina, tog hon emot

den med handlofven, och den bet ej mer, än på en sten.

»Bättre månde behöfvas!» utropade trollqvinnan.

Odd fattade då en af Gusepilarna och afsköt den, såsom den förra. Hon tog åter emot med handlofven, men pilen flög igenom hennes hand, in i ögat och ut genom nacken.

»Detta var mig besynnerligt!» sade hon. »Men fram skall jag icke desto mindre!»

Då sköt Odd åter Gusepilen, som af sig sjelf hade återkommit till bågsträngen. Trollqvinnan tog emot denna pil med andra handen, men den flög igenom och träffade äfven hennes andra öga.

»Nu lär det blifva bäst att vända om!» sade Gnejp (ty det var hon); »och hade det varit än bättre att göra det litet förr!»

Hon vände nu om, och Odd och hans män fröjdade sig, att hon fått så betaldt, som hon bordt vänta, ithy att hon nu var blind på båda ögonen.

Men Odd sade till Asmund: »Låtom oss ro till lands, ty jag vill förnimma, hvar Gnejp är hemma.»

Asmund lät sin vän råda, och de rodde till lands, der de sågo att Gnejp höll undan till fjälls. Odd hade sin båge och sitt pilkoger, Asmund sina vanliga vapen, och de beslöto att följa efter upp i fjället. Då de kommo dit upp, varseblefvo de en stor kittel på elden i en ljus klippehåla, hvarifrån de innevarande dock hade svårare att se ut. Många trollkonor sutto der på båda bänkarna, och en väldig rese i högsätet. Jemte den hundvise resen satt en käring. Resen var luden och svart öfverallt, utom ögon och tänder, som voro hvita. Den krokiga näsan var böjd framför

munnen. Läpparna liknade ledtorfvor, och den nedra hängde långt ned på hakan. Hans hår var groft som fiskgälar, och hängde ned öfver hela bröstet. Hans ögon liknade vattensåar. Hans käring var honom lik, och de öfriga bråddes på slägten.

Resen hördes nu taga till ordet: »Hvar är vår tjenare, Hardhös? Hvarföre kommer icke mat för oss?»

Tjenaren svarade i detsamma: »Nu är jag hitkommen, och har att förtälja dig en hård tidning.»

»Hvad kan det vara?» frågade resen.

»Jo,» svarade Hardhös: »att din dotter Gnejp är återkommen och nu blind på båda ögonen. Hon har blifvit skjuten med tvenne pilar.»

»Det kunde hon vänta sig,» yttrade resen; »hon tog sig för mycket före, då hon ville döda Odd och hans sällskap. Så mycket se vi emellertid, att vi ingalunda mäkta åstadkomma Odds död, ty honom är ämnad en långt högre ålder, än andra män. Jag vet ock, att han blifvit hitskickad af Finnarne, som ville att vi skulle taga lifvet af honom. Men efter vi icke förmå det, måste jag gifva dem vind härifrån, och det icke mindre än Finnarne gåfvo honom hit. Men Odd, som har skjutit min dotter med pilarna Gusenöt, vill jag gifva namn: han skall heta Orvar Odd eller Odd med Pilarna.»

Då sade Odd: »Ja, gif du vind, stygga varelse!» Hvarpå han tog en af Gusepilarna och sköt åt honom. Jätten hörde hvinet och slog som hårdast emot; men pilen träffade honom i ögat, samt for under trollkonans armar i hennes bröst. Hon blef då vred, emedan hon icke visste hvarifrån pilen kom, och grep munskänken vid håret, samt ristade honom. Jätten

blef också rasande och rusade på trollen samt slog ihjäl några af dem. Alla foro upp från bänkarna, och der vardt ett förfärligt uppträde, hvarunder mycket vändes upp, som annars var ned.

Men fosterbröderna begåfvo sig dädan från de rasande trollen och återvände till sitt sällskap.

Gudmund emottog dem ganska vänligt och frågade dem, hvar de varit som längst.

Odd qvad:

Med Gusepilarna
ville jag gå
dit bort i fjellen,
mellan berget och ön.
Jag sköt en trollqvinna
i de stirrande ögonen;
men bergfrun träffade jag
fram i bröstet.

»Jag kunde väl tänka, att du haft något äfventyr,» sade Gudmund, »efter du var så länge borta. Men hände eder icke något annat?»

»Mig blef gifvet namn!» sade Odd, och qvad derpå:

När ur fjellet
jättinnor ropade,
då fick jag namn,
som jag ville hafva!
Trollen sade, att skyndsam
fart från dessa nejder
de ämnade förläna
åt Orvar Odd.

»Den vind, som är oss lofvad härifrån,» tillade Odd, »skall hvarken blifva mindre eller mildare, än

den Finnarne gåfvo oss hit. Men likväl skola vi begagna honom!»

De gjorde som han rådde; och sedan de lagat sig till det försigtigaste de kunde, lade de från land. Straxt stack der upp en storm, ännu förfärligare än den förra. Vädret blef än hårdare af snö och frost, som åtföljde stormen, så att hvarje bölja stelnade som hon kom. Men genom outtröttligt arbete frälste de sig sjelfva och sina farkoster. I hela tio dygn arbetade de med vattenösningen natt och dag.

Genom denna ihärdighet och Odds öde, att honom var en högre ålder bestämd, kommo de lyckligt öfver hafvet, och lade först i hamn vid Finnmarken. Derifrån seglade de hem till Rafnista, då det redan var långt lidet på vintern.

Grim var glad öfver deras hemkomst, och tyckte sig liksom hafva återfått dem från Hel. Han bjöd Odd och hans män att gästa der öfver vintern, hvilket de gerna höllo till godo.

Genom denna färd blef Odd mycket berömd och ryktbar, både i anseende till de i Bjarmland förvärfvade skatterna och sina bedrifter. Allt godt, som vanns på färden, skänktes åt Grim, som med mycken gästfrihet höll dryckesgillen om vintern.

Då det begynte lida till slutet med vintern, frågade Odd sin broder Gudmund, hvad de skulle företaga. Gudmund bad honom sjelf råda, och Odd tillstyrkte vikingsfärd. Dertill var Gudmund beredvillig.

Odd begärde nu af sin fader Grim trenne skepp, hvilka han också erhöll. Tillrustningen gick ganska raskt, ty hvem som helst fränderna valde till följesla-

gare, ville gerna med, så att de samlade de bästa och tappraste män ur Halogaland och Numedalen.

Då alla voro färdiga, gick Odd till sin fader och sade: »Visa oss nu, fader, någorstädes till en viking, som du tycker kunna höfvas oss, och som kan vara någon ära uti.»

Grim svarade: »En viking heter Halfdan, son af konung Roe i Uplanden. Denne ligger som oftast öster vid Elfvaskär (Götaelfs utlopp). Han har trettio skepp och är en af de käckaste män.»

»Tack för detta, fader,» sade Odd, »ty nu ser jag att du tyckes finna någon manlighet hos oss, då du visar oss med tre skepp emot trettio.»

Nu skildes sönerna från fadren och höllo österut, långs med landet. Om sjelfva färden förmäles intet, till dess de ankommo till Elfvaskär, till en hamn bland många, föga bebyggda öar.

Här slog Odds sällskap upp tält, medan han sjelf med några få män rodde bort, för att uppsöka vikingarna. Snart blef han varse hvarest de lågo, och midt i flottan ett stort drakskepp med förgyllda drakhufvuden och en utbyggnad öfver vattnet i framstammen. Odd ropade dit och frågade, hvem som rådde för detta folk.

Då öppnade en man på tältfogningarna å drakskeppet och svarade: »Han heter Halfdan. Men hvem är du som frågar?»

»Mitt namn är Odd,» sade denne.

»Var det du som förliden sommar gjorde färden till Bjarmland?» frågade Halfdan.

»Jag var der,» gaf Odd till svar.

»Hvad är ditt ärende hit?» återtog Halfdan.

»Mina fränder, Haleigarne,» svarade Odd, »tycka att du plundrar dem. Nu väntar jag, att den ene af oss icke skall kunna berätta tidningar om den andre, och vill jag fresta, hvilken af oss, som är större man för sig.»

»Huru många skepp har du?» frågade Halfdan.

»Vi hafva tre skepp,» svarade Odd, »och hundrade man å hvarje. I morgon skall jag komma dig här till mötes.»

»Mycket dumdristigt är ditt äflande,» sade Halfdan. »Men nog må vi sofva i godan ro för din skull.»

Odd återvände till sina män, berättade hvad som tilldragit sig, och tillsade dem att genast rusta sig till strids. »Låtom oss,» sade han, »utrymma vårt gods från skeppen på land, samt bära sten ombord i stället. Sedan skola vi bära fyra qvistiga trän på våra skepp, för att tjena såsom stegar till drakskeppen.»

Sedan detta blifvit utfördt, och de voro färdige, sade Odd: »Gudmund och Sigurd! Nu skolen j med edert skepp lägga till på drakskeppets ena bord, medan Asmund och jag lägga till på den andra.»

De rodde nu sakteligen fram till vikingaflottan, hvars skepp lågo vidt kringspridda i hamnen, och lade till som Odd befallt. Innan vikingarne märkt något, vältades de stora träden emot sidorna och Odds män klättrade upp. Genast stjelptes tälten, och allt lefvande nedhöggs. Inom kort var hela drakskeppet afröjdt ända bort emot kajutan. Men der hade Halfdan hört bullret, tagit på sig kläderna och gripit till vapen. Hastigt rusade han fram och sprang upp på kajuttaket, ropande åt de andra skeppen, att de genast

skulle lägga till. Men Odd satte yxan på kajutan och kastade sig upp på densamma. Halfdan högg emot honom, och hugget träffade i hjelmen, hvarvid svärdet brast vid fästet. Odd deremot gaf Halfdan genast banehugg.

Nu ropade Odd till Halfdans män och tillbjöd dem att välja, antingen de ville slåss med honom eller blifva hans män.

Kämparne fattade snart sitt beslut att gå honom tillhanda.

Odd utvalde då af manskapet dem, som han ansåg raskast. Sjelf tog han drakskeppet i besittning, tillika med ett annat, som tycktes honom bäst. Äfven behöll han godset. De öfriga skeppen gaf han vikingarna. Sitt drakskepp kallade han Halfdans-nöt.

Hela denna sommar dvaldes Odd med skeppen vid Norrige och fredade köpmän. Men på hösten seglade han med hela flottan norrut till Rafnista, ännu mera namnkunnig genom denna seger och sina vunna egodelar. Grim bjöd honom hem till sig, och tillbragte han der vintern.

Om våren rustade de sig ånyo till härnad, och Odd sporde sin fader, om han äfven nu kunde anvisa honom någon ärofull vikingsfärd.

Grim sade: »Sote heter en viking, som ligger vid Skida. Han är stor och stark. Han har fyratio skepp och stora rikedomar.»

Derpå skildes de åt, och fränderna höllo söderut med fem skepp.

Fram på sommaren fick Sote höra omtalas Odds färd, och for honom genast till mötes. Han fick motvind, men erhöll dock spaning om Odds kosa.

Han sade då till sitt folk: »Nu skola vi lägga våra skepp, det ena vid det andras stam, och mitt drakskepp skola vi lägga midt i flottan. Jag har sport att Odd är en mycket djerf kämpe, och gissar, att han genast seglar emot våra skepp. Men så snart de hafva strukit seglen, skola vi slå en ring omkring deras fartyg och icke låta ett menniskobarn undankomma.»

Emellertid nalkades Odd och blef varse Sotes tillställning. Han sade genast: »Jag inser Sotes syftan, att vi skulle segla emot hans skepp.»

Gudmund invände: »Det är väl också orådligt, för det olika manskapets styrka.»

»Icke skall Sotes råd vara oss utan nytta,» sade Odd, »utan råd skall mot råd komma. Jag vill segla fram med mitt drakskepp.»

Odd kallade derefter sina män och bad dem bära akterut all den laddning de förmådde, hvarefter de härklädde sig och uppställde sig akterom masten. När detta var gjordt, lät han slå ut alla seglen. Vinden var god och Halfdans-nöt seglade skarpt. Draken var äfven jernbeslagen öfverallt framme vid skägget eller förstäfven.

Sote, som icke trodde att Odd skulle hafva sådan fart, lät just sitt folk kläda sig och gaf icke akt på honom, förrän Halfdans-nöt rände fram mot flata sidan af Sotes drakskepp. Odds män sprungo genast ombord på vikingskeppet, samt afröjde det inom en kort stund. Sote sjelf stupade i striden.

Nu erbjöd Odd vikingarna valet emellan strid och säkerhet. De gåfvo sig genast. Odd utvalde bland manskapet dem, som han ansåg bäst rustade och

skickliga, samt erhöll sålunda drakskeppet Sotes-nöt och tre andra skepp, jemte ganska stora egodelar.

Sedan vände Odd norrut igen och begaf sig till Rafnista. Grim emottog honom med öppna armar, och tillbragtes åter vintern i hans hus.

Då vintern var förliden, rustade de sina skepp ånyo ur landet. De hade nu fem skepp, och dessutom det stora drakskeppet Halfdans-nöt. Manskapet rustade sorgfälligt. Gudmund och Sigurd fingo Sotes-nöt. Halfdans-nöt målades, och så väl drakhufvudena, som båda vimplarna, förgylldes helt och hållet.

Sedan allt detta var färdigt, trädde Odd ånyo för sin fader, och frågade efter den viking, han visste vara tapprast och namkunnigast.

Grim sade: »Det är icke utan, att j båda ären för eder komne, och tycken det sjelfva. Jag skall derföre anvisa eder tvenne vikingar, de största och styfvaste jag vet. Den ene heter Hjalmar den Hugstore, den andre Thord Stafnglam.»

»Hvar hafva de fridland?» frågade Odd. »Och huru mycket manskap hafva de?»

Grim svarade: »De hafva 15 skepp med 100 man å hvardera, samt fridland i Sverige. Der råder en konung, som heter Ingve. Hos honom äro de landvärdsmän, samt hafva vintersäte. Men hvarje sommar äro de ute på härskepp.»

Odd bjöd sin fader farväl, steg om bord, och skildes de åt med mycken kärlek.

Färden gick nu österut. Odd och hans män anlände till Sverige, och lade der till lands vid ett näs, som utsköt från fasta landet. Sedan de tältat öfver sina skepp, gingo de i land och upp på näset. På

andra sidan om näset blefvo de då varse Hjalmars och Thors skepp för ankar och härbodar å stranden. Vid dessa härbodar eller tjäll voro de just sysselsatta att anställa åtskilliga kämpalekar.

Med underrättelser om detta, återvände Odd till skeppen. Gudmund sporde då, hvad man borde företaga.

Odd förordnade: »Vårt manskap skall skiftas i tvenne hälfter. Med den ena hälften skall du hålla fram öfver näset och upphäfva härskri; men jag skall gå upp i land och ofvan utmed skogen med den andra hälften, och der upphäfva det andra härropet. Det kan väl vara att de då slå upp ögonen och gifva mera akt på vårt folk. Eller ock löpa de bort i marken.»

Det skedde efter Odds tillsägelse. Men då Hjalmar och Thord jemte sitt folk hörde Gudmunds härskri, brydde de sig icke derom, utan fortsatte sin lek. Då kort derefter det andra härropet höjdes af Odds manskap, höllo de upp med leken, medan härskriet stod på, men så snart det var förbi, fortsatte de leken ånyo.

Då drogo sig Odd och Gudmund tillbaka och träffades åter under näset. Odd sade då: »Efter all min förmodan finner jag, att här mer tarfvas än detta, ty desse män bäfva icke för ofreden.»

Gudmund frågade, hvad man nu skulle företaga.

Odd sade: »Å dessa män skall man icke stjäla sig. Vi skole ligga här i natt.»

Och så skedde.

Så snart det blef stridsljust följande dagen, härklädde sig Odd och hans manskap samt gick i land.

När Hjalmar och Thord sågo härklädda vikingar i land, rustade de sig äfven och gingo Odd till mötes.

Då de kommo så nära, att deras rop nådde hvarandra, frågade Hjalmar, hvem som var det antågande manskapets anförare.

Odd uppgaf sitt namn.

Hjalmar sade: »Var det du, som reste till Bjarmland för några vintrar sedan, och hvad är ditt ärende hit?»

»Jag vill röna,» svarade Odd, »hvilken af oss är den käckaste mannen.»

»Huru många skepp har du?» frågade Hjalmar.

»Vi hafva 5 skepp och 100 man på hvarje. Men huru många hafven j?»

»Vi hafva 15, också med 100 man på hvartdera.»

»Mantalet är då ganska olika,» anmärke Odd.

»Det skall icke gälla dig,» sade Hjalmar, »ty vi skole afskilja tio skepp besättning och blott gå man emot man.»

»Manligen är det taladt!» sade Odd.

Efter detta rustade de sig å begge sider till slags, fylkade sitt manskap och kämpade sedan till dess dagen var tilländalupen.

Men då uppvistes fridsköld och striden afstannade. Hjalmar frågade Odd, hvad han tyckte om denna leken, och om han önskade den oftare.

»Icke tänker jag på annat,» sade Odd; »ty aldrig fann jag bättre och handfastare kämpar.»

Kämparne hundo nu sina sår om qvällen och tågade hem hvardera till sina härbodar.

Följande morgonen fylkade de åter sitt folk och lagade sig till bardaleken. Den fortfor likaledes hela

dagen. Om qvällen frågade Hjalmar Odd ånyo, om han önskade densamma leken äfven tredje dagen.

»Ja,» svarade Odd, »då skola vi bäst pröfva våra svärd.»

Då inföll Thord: »Är der mycken egendom att vänta på dina skepp?»

»Långt derifrån,» svarade Odd, »ty vi hafva inga egodelar förvärfvat i sommar.»

»Då måste jag säga,» afbröt Thord, »att vi äro de dummaste män, som endast slåss för öfvermod.»

»Hvad skola vi då göra?» frågade Odd.

»Vi kunde gerna göra bolag tillsammans,» föreslog Thord.

»Väl behagar det mig,» sade Odd. »Men icke vet jag, hvad Hjalmar tycker derom.»

Hjalmar yttrade: »Jag ingår blott på den vikingalag, jag förut haft.»

»Jag vill höra den, innan jag samtycker dertill,» invände Odd.

Hjalmar förklarade då: »Jag och mitt folk äta aldrig rått kött eller dricka blod. Det är åtskilliga vikingars sed, att veckla kött i kläder, och derefter kalla det kokt och spisa det. Men sådant anser jag vara vargamat. Aldrig vill jag taga något med våld från köpmän eller bönder, utom då jag i nödfall behöfver till manskapets förplägning, men vid ett sådant tillfälle erlägger jag fulla värdet. Jag tillåter aldrig att våldföra qvinnor, äfven om de ega stora rikedomar. Tager någon af mina män en qvinna mot hennes vilja och nödgar henne till skeppen, så skall han icke kunna försona detta brott med annat än lifvet, han må nu vara rik eller fattig.»

Odd sade: »Väl behagar mig din lag, och jag underkastar mig den i alla dess delar.»

Derpå uppgjordes bolaget, och hade de då tillsammans lika mycket manskap som Hjalmar ensam, innan de träffades.

Nu var Odd den förste, som sporde efter, hvar man kunde förvärfva ära och gods.

Hjalmar sade: »Jag vet på Seland fem berserkar, som äro handfastare än de fleste andra. Deras namn är Brand och Agnar, Asmund, Ingjald och Alf. De äro bröder och hafva sex stora skepp.»

Ditåt styrdes nu färden, och träffades lyckligt de sex skeppen. Berserkarne sjelfve befunno sig dock i land. Odd lät då tälta öfver sina skepp, och manskapet gick till hvila.

Om natten steg Odd upp i tysthet, tog sina vapen och gick i land. Han sökte efter berserkarne, men fann dem icke förrän om morgonen, då det var ljust. De skulle just begifva sig till skeppen, då de mötte Odd. Der blef utan dröjsmål sammandrabbning, och gick det hårdt till. Ehuru häftigt deras anfall var, värjde sig Odd så manligen, att han dräpte dem alla fem. Sjelf blef han dock litet sårad i striden.

Tidigt om morgonen saknade Asmund sin vän, och fann att han gått ifrån skeppen. Han sade då: »Det kan ej slå felt, att ju icke Odd har gått i land, för att finna berserkarne. Vi vilje derföre icke heller vara sysslolöse.»

Med sex skepp höll man nu emot vikingaskeppen, och träffade tillsammans i ett hårdt slag.

Just i det Odd kom ned till skeppen, hade Hjalmar afröjt dem. De berättade då för hvarandra hvad

hvardera hade gjort, och vunno mycken både egendom och frejd.

Om hösten bjöd Hjalmar Odd att följa med sig till Sverige, och han emottog bjudningen; men Asmund, Gudmund och Sigurd foro med sitt manskap norrut till Rafnista, sedan de likväl stämt möte med hvarandra vid elfven (Göta elf) följande vår.

Hjalmar och Odd ankommo till Sverige, der de blefvo präktigt emottagne vid konung Ingves hof. Man fattade der, under vinterns förlopp, så mycken aktning för Odds förstånd och bedrifter, att ingen man af ringa härkomst åtnjutit någon dylik. Hjalmar skänkte Odd trenne byar, och konungen sjelf två byar och två stora gårdar.

Konungen hade en dotter, som hette Ingeborg, den vänaste mö och utmärkt af de yppersta egenskaper. En gång sade Odd till Hjalmar: »Hvarför begär du ej konungadottern? Jag ser att eder håg faller väl tillsammans.»

Hjalmar sade: »Jag har begärt henne, men konungen vill icke gifta henne med någon man af ringa börd, som icke bär konunganamn.»

»Då skole vi,» utbrast Odd, »till sommaren sammandraga vårt folk och förelägga konungen tvenne vilkor, antingen att slåss med oss eller gifta sin dotter Ingeborg med dig.»

Men Hjalmar sade: »Det vill jag alldeles icke. Jag har här länge haft fridland.»

Om våren rustade de åter sina skepp och lade ut i härnad. Vid elfven träffades Asmund, och nu samråddes man, hvart sommarfärden skulle ställas. Odd

föreslog att fara i vesterviking, således i vesterhafvet. Hjalmar lät honom råda. De från Norrige komna skeppen utgjorde tjugu, hvaribland Odd sjelf förde drakskeppet Halfdans-nöt.

Först besöktes Orkenöarna, der de höllo flere slag och vunno många segrar. Derefter vände de sig mot Skottland, der de härjade och slutligen lade under sig en stor landsträcka. De sutto der i tvenne vintrar. Derefter vände de sig emot Irland, och utgjorde deras flotta då 60 skepp.

Då de anländt till Irland, ströfvade de deromkring, brände bygder, som gjorde motstånd, vunno stort byte och nedlade alla män, dem de nådde. Men alla, som det kunde, drogo sig inåt skogarna och marken, buro bort sin egendom och gömde den.

Asmund följde Odd trognast bland alla män. En dag vid en landstigning åtföljdes de båda inåt landet med sådan häftighet, att alla blefvo efter dem. Odd var så rustad, att han hade sitt pilkoger på ryggen och bågen i handen. Just då de båda vännerna minst väntade det, hördes en bågsträng ljuda, och Odd såg en pil flyga mot Asmunds bröst. Den träffade så, att Asmund genast död nedföll. Odd tog sig det så nära, att han aldrig öfverlefvat djupare smärta. Han höljde Asmund med hans sköld och kläder, men skyndade sjelf inåt skogen, derifrån pilen kom.

Här såg han nu en vid uppröjd plats, på hvilken en stor folkmängd, både män och qvinnor, var församlad. Midtibland dem stod en man med gullväfda kläder. Han bar en båge i handen, och rundtomkring honom voro hans pilar ställda i vatten.

Här tyckte Odd sig hafva godt tillfälle till hämd. En af Gusepilarna lades på bågen och afsköts mot mannen, som genast blef genomborrad, så att han stupade på stället. Odd sköt nu på de andra, men han hann endast skjuta sex män, innan hela den öfriga skaran hade flyktat bort ur skogen.

Odd kände sig så förbittrad och illa till lynnes, att han ärnade Irländarne allt ondt, som han förmådde. Han kom nu på en stor skogsväg, som han följde. Der några buskar stodo för honom, ref han i sin harm upp dem med rötterna. Han blef varse en rishög, som förekom honom mycket lösare än andra: då han undersökte den, fann han en dörr gömd derunder. Han ryckte upp dörren och gick ned i jordkulan. Han fann der sju qvinnor, bland hvilka en var mycket vackrare än de andra. Odd fattade genast hennes hand och ville föra henne ut ur jordhuset. Men hon tog till orden och sade: »Odd! låt du mig vara!»

»Huru vet du, att jag heter Odd?» frågade han.

»Jag visste så snart du kom hit, hvem du var,» sade hon, »äfvensom att Hjalmar är med dig, och skall jag säga det för honom sjelf, om jag nödgas till skeppen.»

»Du skall icke slippa mig!» förklarade Odd.

Då framrusade de öfriga qvinnorna, och ville fasthålla henne, men hon bad dem låta blifva.

»Jag vill löna dig, Odd,» sade hon till honom, »om du lemnar mig i fred. Mig felas icke kostbarheter.»

»Jag aktar icke dina egodelar,» utbrast Odd, »ty jag har nog både gods, guld och silfver.»

»Jag skall göra dig en skjorta,» sade hon.

»Nog har jag äfven det,» invände han.

»Det kan du väl hafva,» återtog hon, »men ingen dylik, som denna skall blifva. Jag skall göra henne af silke och sömma henne med guld. Äfven skall hon bekomma sådana egenskaper, att få andra kunna göra hennes make.»

Odd sade: »Låt mig då först höra dessa egenskaper!»

»Aldrig skall köld besvära dig i denna skjorta,» var hennes ord, »hvarken till lands eller sjös. Aldrig skall simmande matta, aldrig eld skada dig. Hunger skall icke trycka dig och jern icke bita på dig. Jag vill göra henne skyddande vid alla tillfällen, utom ett enda.»

»Och hvilket är detta enda?» frågade han.

»Vid det tillfälle, om du tager till flykten,» svarade hon, »må jag icke laga att hon blir skottfri för jern.»

»Kan du låta de andra egenskaperna följa henne,» sade Odd, »så tyckes det mig blifva föga sannolikt, att jag skulle begifva mig på flykten. Men när skall hon blifva färdig?»

»Nästa sommar,» svarade hon; »samma tid och dag, som nu. Och här i denna skogspark skole vi då träffas.»

Odd yttrade: »Men påminn dig, om du ej håller dina ord, hvad jag lofvat eder, Irländare! Så mycket ondt jag njutit af eder, då j fällden min fosterbroder Asmund!»

»Ja!» svarade hon. »Men tycker du dig icke hafva

nog hämnat honom, då du fällt min fader och mina tre bröder?»

»Nej!» sade Odd: »Jag har icke hämnats nog! Dock vare det vårt aftal, som nu är sagdt!»

Dermed skildes Odd från henne. Han tog Asmunds lik på ryggen och begaf sig så till skeppen. Der kom Hjalmar emot honom och sporde hur det tillgått med Asmunds död och om Odd hämnats hans fall.

Odd qvad:

I skogen fann jag
vagnsspårens stråle (skogsvägen),
innan fiendtliga
skytten jag mötte.
O, att jag Asmund
med allt mitt gods
kunde till lifvet
återköpa!»

»Då vill du väl nu,» inföll Hjalmar, »härja, bränna och dräpa allt folk här?»

»Ingalunda!» sade Odd: »Utan låtom oss hålla härifrån, det första vi få vind!»

Vikingarne förundrade sig mycket häröfver, men Hjalmar befallte att det skulle ske efter Odds vilja. På stranden uppkastades en stor grafhög öfver Asmund, hvarefter skeppen afseglade. Vikingarne tillvitade i hemlighet Odd feghet, efter han ej hämnades Asmund, men han låtsade som han icke visste det.

De seglade nu österut igen. Då de kommo till Lessö, låg der jarlen Hergöte före dem med 50 skepp. Odd angrep honom genast, och der vardt ett det häftigaste slag. Odd kämpade så, att ingen mera vågade misstänka honom för feghet i Irland.

Vapenskiftet slutades så, att jarlen föll och största delen af hans folk med honom. Stora rikedomar tillföllo de segrande.

Nu delade de sitt manskap. Gudmund och Sigurd skiljde sig ifrån dem med sitt folk, emedan de ville upphöra med härnaden. De seglade norrut till Rafnista och sutto der i lugn.

Odd och Hjalmar seglade till Danmark. Tvenne jarlar, Holmgeir och Hardwig, bröder till de fem berserkarne, som Odd hade slagit, hade intagit Seland. Då de sporde Odds och Hjalmars färd, lade de dem till mötes med 20 skepp. Odd och Hjalmar hade endast 10 skepp qvar. Emellertid följde ett slag, hvaruti jarlarne föllo, hvarefter deras land blef skattskyldigt under Odd och Hjalmar.

Hjalmar återvände nu till Sverige, men Odd blef qvar på Seland. De öfverenskommo att åter mötas på våren vid Skåne.

Efter vinterns slut, då de åter kommo tillsammans, föreslog Odd att styra till Irland.

»Blef du icke ledsen dervid förra sommaren?» frågade Hjalmar.

»Jag vill likväl dit!» yttrade Odd.

De afseglade sålunda och kommo lyckligt till den sökta kusten. Så snart de ankrat, gjorde Odd sig redo att gå i land. Hjalmar ville följa honom, men Odd sade att han ville gå ensam.

Odd vandrade alltså ensam, och kom till det ställe, der han sommaren förut träffat den sköna qvinnan, kungadottren, som nu lofvat möta honom. Hon var dock ännu icke kommen. Han blef derföre storligen vred, men bidade likväl en stund.

Snart hördes vagnar rulla, och nu anlände konungadottren, som hette Ölvör, åtföljd af mycket folk. Hon helsade först på honom. »Var icke vred på mig,» sade hon, »ehuru jag kanske kommer något sednare, än jag bestämde.»

»Är skjortan färdig?» frågade Odd.

»Derom kan du vara obekymrad!» sade hon. »Stig upp till mig hit i vagnen, så får jag se huru den passar dig!» Med dessa ord visade hon honom skjortan.

Han drog den på sig, och den befanns passa förträffligt. Då sade Odd: »Följa henne också alla de egenskaper, som du lofvat?»

Hon försäkrade honom, att så var förhållandet.

»Men har du ensam förfärdigat denna kostbarhet?» frågade han.

Då qvad hon:

I sju olika länder
är silkesskjortan gjord:
ena armen på Irland,
den andra norr i Finnmarken.
Linet slogo Saxiska mör,
de Söderöiska spunno,
de Wälska tärnor väfde
och Othjodans moder
har varpat det.

Odd svarade med ett qväde:

Kändes som en brynjas
blåa ringar
iskallt mig föllo
kring hela kroppen,
då nedåt sidorna

silkesskjortan föll,
sömmad med guld,
sid fullkomligt.»

Nu frågade konungadottren, om Odd var nöjd med hennes arbete.

Han förklarade sitt välbehag och lofvade att hon skulle få välja sig lön derföre.

Då sade hon: »Efter min faders frånfälle är orten här så besvärad af krigsoroligheter, att jag är så godt som utdrifven ur landet. Jag äskar derföre såsom lön, att du och dina följeslagare sitta här i trenne vintrar.»

»Det sker dock icke för intet,» invände Odd.

»Hvarmed skall jag då gälda det?» frågade hon.

»Du skall följa mig och blifva min äkta hustru!» sade han.

»Det kan synas dig giftsjukt taladt,» yttrade hon, »men jag emottager detta ditt tillbud!»

De trolofvade sig derefter med hvarandra. Då Odd nu kom att fästa närmare uppmärksamhet på den omkring de båda samlade folkskaran, frågade han henne, hvad detta månde betyda.

»De skola utgöra ditt sällskap,» sade hon, »och följa dig till skeppen, ty nu skall du med mera heder ledsagas, än förra sommaren.»

Med detta stora följe begaf sig Odd till skeppen, der han för Hjalmar berättade hvad som timat, och bad honom förblifva der i trenne vintrar. Hjalmar biföll dertill.

Nu firade Odd sitt bröllop med Ölvör. Han och Hjalmar gjorde derefter utfärder kring Irland efter vikingar och illgerningsmän, som härjat der. Under

de trenne vintrarne, som voro betingade, utrotades också alla röfvare der i trakten. Ölvör födde under tiden en dotter, som fick namnet Ragnhild.

Men efter trenne vintrars förlopp, föll det Odd så ledsamt att vara der längre, att allt afrådande från resan var förgäfves. Då Odd tillkännagaf den, ville han också taga sin dotter med sig; men Ölvör ville behålla henne hos sig. De hänsköto båda denna tvist till Hjalmars afgörande.

Han sade då: »Mön bör vexa upp vid sidan af sin moder, henne till ynnest.»

Sedan hjeltarne tagit afsked, afseglade de och kommo till Northumberland. Der låg en viking, som hette Skolle. Han hade 60 skepp i farvattnet. Då de möttes, frågade Skolle, hvem som rådde för manskapet.

Odd svarade för sig.

»Är du den Odd, som for till Bjarmland?» frågade Skolle.

»Det är jag!» var svaret.

»Hvad vill du här?» frågade Skolle ånyo.

»Jag vill hafva ditt gods och ditt lif!» svarade Odd.

»Hvarför vill du detta våld emot mig?» återtog jarlen.

»Ty du härjar hos din konung, som lär heta Jotmund,» sade Odd.

»Känner du då anledningen till min strid med denne konung?» fortfor Skolle.

»Nej!» yttrade Odd.

»Då skall jag säga dig,» sade Skolle. »Denne konung har dräpt min fader, Roe Jarl, som här var

rådande. Han har sedan låtit gifva sig konunganamn och lagt mitt rike under sig. Emellertid har jag stundom återvunnit hälften, stundom tredjedelen af riket. Ärofullare tyckes det mig för eder, att j förenen eder med mig emot denne konung. Jag lofvar sedan att hänskjuta mitt mål under eder fosterbroder.»

Odd sade: »Välan! Om detta är så tillgånget, skaffa dig i morgon tolf bönder till vittnen och edgerningsmän. De skola vara uppifrån landet och bekräfta ditt måls riktighet.»

Skolle lofvade att uppfylla hans vilkor, och dermed åtskildes de för aftonen.

Följande morgonen landsteg Odd, åtföljd af Hjalmar, med hären. Till stranden voro då ankomne tolf bönder från det öfre landet, hvilka, tillika med Skolle sjelf, aflade ed i detta mål.

Då Skolles sak sålunda befanns rättvis, förenade sig Odd och Hjalmar med honom, och ryckte med samlad styrka in uti Northumberland.

Konung Jotmund, som sporde detta, mötte dem med sin här. Det kom genast till en skarp drabbning, hvilken fortfor med stor manspillan i trenne dagar. Då stupade konungen och landet blef underkufvadt af Odd och Hjalmar. De sutto der öfver vintern, men då våren inföll, läto de hylla Skolle till jarl och skildes sedan ifrån honom med den största kärlek.

Derefter seglade de österut till Norrige och anlände derifrån till Elfven. Der låg dock förut en härkonung Hlödver, som hade 30 skepp och var åtföljd af en annan konung, Harek. Sedan Odd och Hjalmar tältat i hamnen, rodde tio skepp emot dem. Så snart de stötte tillsammans, vardt ett skarpt slag. Fi-

enderna gjorde ett så hårdt anfall, att de togo hvardera man för sig eller mer. Likväl slutades vapenskiftet så, att Odd och hans män afröjde dessa tio skepp.

Efter slaget sade Odd till Hjalmar: »Namnkunniga hafva dessa män varit, och har deras tapperhet väl förtjent sitt beröm.»

Hjalmar svarade: »Vänta ännu litet! Det är troligt att deras manskap är långt talrikare, och att dessa endast voro föregångare, som ville bespeja och försöka oss.»

I detsamma kommo också 20 nya skepp emot dem, uppgifvande ett väldigt härrop. Nu blef en än skarpare strid. Odd fick erfara ännu mer af dessa mäns hjeltemod, och insåg att det ingalunda var för mycket berättadt om dem. Likväl lyktades leken så, att båda konungarne stupade, jemte allt sitt manskap.

Men efter slaget återstodo för Hjalmar och Odd endast tvenne skeppsbesättningar, när de seglade dädan.

Då de foro igenom Elfvaskären, der några fjärdar, kallade Trönuvågar, ligga, sågo de der tvenne stora skepp, öfverdragna med svarta tält.

Hjalmar sade nu: »Låt oss denna gång icke gifva vår fart tillkänna, utan fara förbi, medan vikingarne ligga stilla under sina tält!»

»Deraf vill jag icke begagna mig!» inföll Odd. »Skulle jag icke hafva något ord till de män, jag träffar å färden!» Han ropade derefter till skeppen, och frågade hvem som öfver dem rådde.

En man öppnade då tältöppningen öfver sig och svarade: »Han heter Ögmund.»

»Hvad är du för en Ögmund?» frågade Odd.

»I hvad land är du född,» återtog mannen, »att du icke hört omtalas Ögmund Eythiofs bane?»

»Visst har jag hört talas om dig,» svarade Odd, »och hvad jag hört passar väl, efter hvad jag kan se. Aldrig har jag sett en styggare karl, än dig. Också gå många elaka sagor om dig!»

»Hvem är du sjelf, stortalige?» frågade Ögmund.

Odd sade sitt namn.

»Är du den Odd, som for till Bjarmland för några år sedan?» frågadas åter.

Odd bejakade det.

»Då har det lyckligt tillburit,» återtog Ögmund, »ty jag har nu en tid letat efter dig.»

»Hvad är det då, som du vill mig?» sporde Odd.

»Vi skole slåss, antingen du vill till sjös eller lands!» utropade Ögmund.

»Vi slåss då på skeppen!» sade Odd.

Nu afkastade Ögmunds manskap tälten. Odd och Hjalmar rustade sig äfven, i det de ifrån land buro sten på sina skepp.

Så förmäles om Ögmund, att han hade becksvart hår, hvilket hängde såsom en stor lugg för ansigtet, som i sig sjelf också var svart, med undantag af ögon och tänder. Han hade åtta män med sig, till utseendet lika honom sjelf. Dessa samteliga voro till gestalt och sinnelag mera lika troll än menniskor. Intet jern bet på dem.

Då man å ömse sidor var färdig, begyntes slaget, och de lade bord vid bord. Hårdt och långt blef detta vapenskifte. Slutligen satte Ögmund upp fridskölden och frågade Odd, hvad han tyckte om leken.

»Jag finner den rätt nöjsam,» svarade Odd. »Dock tyckes mig, att vi denna gång hafva att kämpa med troll, men icke med menniskor. För en stund sedan högg jag dig om halsen med mitt svärd, men det bet icke mer, än om man huggit med en fiskbensskida.»

Ögmund svarade: »Ömsesidigt lära vi då kunna säga hvarandra detsamma. Jag högg dig å axeln och tänkte göra dig enhänd, men det bet icke på din skjorta, ehuru mitt svärd eljest icke stannar i huggstad. Men vill du än längre pröfva detta vapenskifte?»

»Ja!» sade Odd: »än längre skall du pröfvas!»

»Jag vill då säga dig,» yttrade Ögmund, »huru det slutligen kommer att aflöpa med oss. Här månde falla både Hjalmar och Thord och alla dina kämpar. Äfven mina kämpar månde falla, så att endast vi båda återstå. Dock, om vi skola kämpa till det yttersta, månde du varda mig öfverlägsen, ty dig är ämnad en mycket högre ålder än andra. Du har också en skjorta, hvarpå hvarken jern eller eld kunna verka.»

»Längre skall dock leken fortsättas!» förklarade Odd.

De lade då ånyo tillsammans, och stridde med yttersta häftighet. Striden lyktades icke, förrän de trenne fosterbröderna Odd, Hjalmar och Thord ensamme voro qvar på den ena sidan, och Ögmund sjelf nionde på den andra.

Då sade Ögmund: »Vill du nu, att vi skiljas åt, Odd? Nu kallar jag det jemnskiftadt. För öfrigt går det som jag sagt. Derföre synes det mig bäst att vi skiljas åt i tid, om du icke lägger hånliga ord på min bak. Jag längtar också bort ur denna fjärden, der jag icke vill ligga längre.»

»Ja!» svarade nu Odd: »det är tid att vi skiljas, efter jag finner att vi hafve med djefvulen, men icke med män, att äflas.»

Med ett enda återstående fartyg lade nu de trenne fosterbröderna till vid en holme, dit de kommo om qvällen. Odd sade då: »Trenne äro nu våra befattningar: den första att i skogen skjuta djur till mats, den andra att vakta skeppet, och den tredje att skaffa ved och tillaga maten.»

Thord sade: »jag åtager mig att vakta skeppet.»

Hjalmar: »jag månde slå eld och skaffa ved.»

Odd ilade åt skogen för att fälla villbråd, och Hjalmar för att fälla träd. Men när de kommo åter till stranden, funno de fartyget vara fästadt och Thord borta. De begåfvo sig genast att söka honom. Omsider träffades han i en bergsskrefva, men död. Alltsedan Asmunds fall, hade de icke känt någon större förlust. De undersökte nu, hvad som vållat hans bane, och funno att han var genomborrad af ett spjut.

»Detta har den onde Ögmund gjort!» utbrast Odd, »och derföre vilje vi sätta efter honom och slåss till det yttersta!»

De rodde skyndsamt tillbaka inåt sundet, men Ögmund var borta ur fjärdarna. En hel vecka sökte de kring skären och holmarna, men ingenstädes spordes något af honom. De återvände derföre till Thords lik, som de medförde, då de nu seglade till Sverige, der de uppkastade en fager grafhög åt honom.

Konung Ingve emottog fosterbröderna särdeles vänligt, och blefvo de der öfver vintern.

Nu är att berätta, huru på Bolmsö Andgrim den oförskräckte bodde med sina tolf söner, som voro

grymma berserkar. Om dem handlar en annan saga, som följer efter denna Orvar Odds. Här förmäles endast huru de en vinter, vid gästabud hos sin fader, ålade sig oryggliga löftens uppfyllande, såsom bruket var. En af bröderne, Hjorward, gjorde det löftet, att han skulle ega Upsalakonungen Ingves dotter Ingeborg, som var ryktbar för sin skönhet och sin stora visdom. »Eller ock,» sade berserken, »skall jag ega ingen.»

Följande vår gjorde bröderna sin färd till Upsala.

Då konungen och hans dotter sutto i sitt högsäte, framträdde de tolf bröderna inför hans bord. Alla män, som voro i kungasalen, lyssnade till ärendet, som Hjorward framförde.

Sedan han berättat sitt löfte och framställt saken, bad han konungen skyndsamt säga, hvad beslut han fattade.

Konungen tog saken i öfvervägande, helst de tolf bröderne voro stora och vidtfrejdade män hvar för sig.

Men när Hjalmar hörde berserkarnes tal, trädde han fram för bordet, och talte till konungen: »Herre! Påminn eder all den vördnad jag visat eder, alltsedan jag kom i detta land, och huru mångfaldiga år jag värnat edert rike och nitfullt tjenat eder. Nu anhåller jag, att j visen mig heder och gifven mig eder dotter, till hvilken min håg länge varit vänd. Det är väl bättre, att j visen mig denna ynnest, än dessa utländska kämpar, hvilka bedrifvit ondt både i vårt rike och andra konungars.»

Då besinnade sig konungen, och tycktes det vara honom ett stort bryderi, att tvenne sådane krigs-

höfdingar friade till hans dotter. Han svarade derföre: »Jag finner eder båda vara så stora och utmärkta män, att hvar och en af eder är värdig min skyldskap. Derföre må min dotter Ingeborg sjelf göra sitt val af den, hon vill ega.»

Konungadottren sade: »Om min fader vill gifva mig en man, önskar jag få välja den, som jag för goda egenskaper redan väl känner.»

Då blef Hjorward förtörnad och bjöd Hjalmar till holmgång på Samsö. »Jag förklarar dig högtidligt,» sade han, »för hvars mans niding, om du drager dig undan, förr än du har vågat detta envig.»

Hjalmar svarade, att han ingalunda ämnade töfva.

Med denna förklaring skildes de åt, och de tolf bröderna afreste.

Då de för sin fader omtalat förloppet af sitt värf, sade han, att han aldrig förr haft oro öfver deras färd, än nu, då de gingo att kämpa denna strid.

Fram på sommaren gaf Upsalakonungen Hjalmar och Odd skepp och manskap, samt bad dem förlusta sig utvid landet. De rustade sina skepp med 40 man på hvarje, och seglade derefter till hafs. Deras skepp kallades askar. Vädret dref dem, så att de lyckligt framkommo till Samsö, i en fjärd, som heter Minnevogar. Ett block hade gått sönder på Odds skepp, så att han och Hjalmar gingo i land, för att hugga sig ämnesträ till ett nytt.

Huru Andgrims söner under tiden hade besökt jarlen Bjartmar, och Angantyr, den tappraste bland dem, fått jarlens dotter, Svafa, till äkta, förmäles i Herwara-Sagan, som härefter följer.

Nu berättas allenast, att Andgrims söner också kommo till Samsö. De medförde aldrig mera manskap, än sig sjelfva, och hade farit vida omkring i verlden, samt öfverallt segrat. Då de sågo Hjalmars och Odds skepp ligga vid stranden, rusade de dit och lupo upp på skeppen, sex bröder på hvartdera skeppet. Berserkavreden kom öfver dem, så att de visade tänderna, beto i sina sköldar och foro fram som ursinniga. I ett sådant tillstånd plägade de rycka upp träd med rötterna, och jern bet icke på dem. I denna sin berserkagång höggo de sig in på Odds och Hjalmars skepp, så att de bröto fram vid det ena skeppsbordet och tillbaka vid det andra. Så goda svenner voro ombord, att hvar och en stod orvggelig på sitt rum och kämpade tills han föll der. Men berserkarne dräpte hvarje menniskobarn, som å skeppen fanns.

Efter denna seger samtalade bröderna med hvarandra, och sade: »Det kan man säga, att vår fader Andgrim aldrig mera ljugit för oss, än när han sade, att desse män voro hårdtagna och stora vikingar, så att icke en gång sköld stod emot dem. Vi hafva dock nu så kommit här, att vi sett dem alla för sista gången duga. Skulle vi fara hem till vår fader och dräpa honom, den usla gubben, för att löna honom för hans osanning? Antingen hafva Odd och Hjalmar icke varit några män, eller ock äro de gångna i land.»

Nu bundo bröderna de slagna en vid hvar åra, men funno då att styrmännen saknades. Emellertid gingo de i land och fortforo der med berserkagången. Så säges det, att den starkaste och förnämste bland

dem, Angantyr, icke förr än denna gången erfarit berserkaraseri.

Men då kommo Odd och Hjalmar tillbaka från skogen. Hjalmar gick, såsom han var van, alltid i sin härklädnad. Men Odd hade lemnat sitt pilkoger efter sig nedre på skeppen. Dock hade han sin skjorta, hvilken han bar både natt och dag. Hastigt stannade Odd och satte ned foten helt tvärt. Hjalmar frågade, hvad som felades honom.

»Mig förekommer ett besynnerligt läte,» sade Odd: »Det förefaller mig såsom tjurars vrålande, hundars tjutningar och de vildaste skri. Känner du några män, så beskaffade till sin natur, att de hafva slikt läte?»

»Ja,» svarade Hjalmar, »det är de tolf bröderna.»

»Mins du deras namn?» frågade Odd.

Då kom ett qväde Hjalmar på tungan:

Herward och Hjorward;
Angantyr, Rami,
Brane och Barre,
Bui och Reitner,
Seming och Tiund,
Haddingar två.
De äro alla
Arngrims och Eivörs
elaka söner,
födda på Bolmsö.

Skadlystnast äro
desse bland männer:
godt de i sanning
gerna ej göra.
Berserkalynne

hafva de alla.
Redan de afröjt
skarpt våra skepp.

Odd blef nu varse hvar berserkarne gingo. Han qvad då:

Män ser jag gånga
från Minne-vågor,
krigslystne
i skjortor grå.
Illa de tillpyntat
i hånlig strid
våra skepp
vid blodiga stranden.

Derefter tillade Odd: »Detta kommer mig ganska illa till pass, ty mitt pilkoger ligger på skeppet, äfvensom min båge. Jag har blott skeppsyxan i handen.» Han qvad nu:

Nu är farhåga
enda gången
kommen öfver mig,
då de rytande
af skeppen gånga
och ön bestiga,
de illfundiga
tolf bröder,
blott redebogne
ondt att bedrifva.

Emot honom qvad Hjalmar:

Från härskeppen gånga
de dödskämpar tolf,
som brynjopröfning älska.
Hos Oden månde vi gästa

denna afton,
vi hugfulle båda;
men de tolf lefva.

Detta var den enda gång Odd och Hjalmar talte misströsteliga ord. Men Odd svarade genast på qvädet:

Jag till de orden
svar månde veta:
I afton hos Oden
de kämparna tolf
skola gästa:
men vi tu lefva.

Odd sade derefter: »Tvenne vilkor äro för handen: att fly in i skogen eller att bida och fäkta.»

Då qvad Hjalmar:

Aldrig vi flykte
undan härjarne,
om de än något
otamde syntes.

Men Odd skyndade nu till skogen och högg sig en klubba, medan Hjalmar förbidade honom. Så snart han återkom med detta vapen, frambröto berserkarne. De berättade först för Hjalmar och Odd deras mäns fall, och sporde dem, om de voro Orvar Odd och Hjalmar den Hugstore.

Då de bejakat detta, sade Angantyr: »Vi hafve länge letat efter eder och skole nu börja striden. Jag vill kämpa emot Odd, emedan han har en skjorta, på hvilken icke jern biter; men jag har svärdet Tirfing, som dvergar hafva smidt, så att det icke skall studsa i hvad huggstad som förebär, vare sig jern eller sten. Vi bröder dela oss i tvenne hälfter, å ena sidan jag sjelf femte, ty jag har Tirfing, och å den andra de

båda Haddingarna, som tillsammans gälla för en, tillika med de fem öfriga bröderna. Så är det jemnskiftadt.»

Hjalmar sade: »Jag vill kämpa mot Angantyr, ty jag litar på min brynja, af fyrfaldiga ringar tillhopasatt.»

Odd invände: »Illa gör du, och icke efter min vilja, ty väl kan det hända att svärd biter på din brynja, ehuru god den är.»

Men Hjalmar var denna gång förtörnad och utbrast: »Efter det synes dig mer att kämpa med Angantyr, skall jag göra det. Eller hvar gingo vi fram, der du gick före mig i mandomsprof?»

Angantyr sade: »Om någon faller, låtom oss öfverenskomma, att ingen tager den andras vapen. Jag vill hafva Tirfing med mig i jorden, då jag dör. Så må ock Odd hafva sin skjorta och skjutredskap, samt Hjalmar sin brynja. Äfven skola de, som efterlefva, uppkasta hög öfver de andra.»

Så blef samslutadt, och striden begynte. Odd qvad i detsamma:

Man emot man
striden börje
tappre svenner,
om ej modet sviker!

Nu framträdde de tvenne Haddingarne emot Odd. Han gaf dem hvar sitt klubbslag, och de tarfvade icke flera. Derefter uppstod hvar efter annan af de bröder, som skulle kämpa mot Odd. De blefvo alla slagna. Efter denna strid tog sig Odd hvila.

Då stod Hjorward upp och angrep Hjalmar. Kort var deras vapenskifte innan Hjorward föll. Trädde så

upp de andra bröderna och stupade hvar efter annan, tills Angantyr ensam var qvar. Han var hufvudet högre än de andra, och svärdet Tirfing glimmade i hans hand såsom solstrålar.

Der blef då en hård och lång kamp. Hjalmar och Angantyr höllo sitt envig med stora hugg och stridsmän värdiga anfall, och ingen har åskådat hårdare fäktning, än de höllo. Slutligen föll Angantyr, och Hjalmar gick såsom segrare ifrån den fallne.

Men snart måste han sätta sig på en tufva och dignade ned. Då gick Odd intill honom, såg på honom och qvad:

Hur går dig, Hjalmar?
Ligger du så bleknad?
Jag ser såren stora
dig mycket möda.
Din hjelm är klufven
och brynjan på din sida!
— Ditt lif jag helsar
till färden långa!

Hjalmar svarade:

Sår bär jag sexton
och sliten brynja.
Mörkt är för mitt öga
och mig fjäten svika:
mig tog i hjertat
Angantyrs svärd,
med skarpan blodspets,
härdad i etter.

Odd sade derefter: »Nu har sannats, hvad jag sade dig, att det icke månde lyckas att strida med Angantyr.»

Hjalmar svarade: »En hvar skall en gång dö.»

»Nu har jag fått den skada,» sade Odd, »att jag aldrig kan värre vänta, medan mitt lif nalkas sin ändalykt. Hade jag fått råda, skulle vi äfven denna gången här fått en herrlig seger.»

»Du skall nu sitta ned,» sade Hjalmar. »Jag vill qväda en sång och sända hem till Sverige.

Aldrig å landet
tärnorna spörje,
att Hjalmar af hugg
hejdas månde.
Svårt var att skiljas
från sången, den fagra,
som tärnorna sjöngo
vid Sotaskär.

Följde mig den hvita
Hilmers dotter (Ingeborg)
till Agnes näs
längst ut i skären.
De ord månde sannas,
som hon mig sade,
att aldrig jag åter
månde komma.

Jag ifrån unga
Ingeborg skiljdes:
kort det förtäljes
i sista stunden.
Men skeppet skyndade
snabbt i farten:
kölen ilade
med vännerna trogna.

Bär nu till kungssal
brynjan och hjelmen,
så är min vilja,
visa dem för alla!
Hjertat lär hvälfvas
hos konungadottren,
när brynjan hon ser
huggen för bröstet.

Drag du mig af handen
guldringen röda!
gif åt min unga
Ingeborg honom!
Må han hos henne
hugfästa sorgen,
när hon mig aldrig
mera får se!

Derefter påminde sig Hjalmar alla sina vänner och bordbröder i konungaborgen. Han sjöng ock ett qväde om dem och sände till dem sin helsning.

Egde jag å landet
gårdar fem,
men aldrig i stillhet
fann jag trefnad.
Nu ligger jag här
matt och halfdöd,
af svärdshugg träffad,
uppå Samsö.

I Sigtuna ser jag
tärnorna sitta,
hvilka mig sågo
fara min väg,

Öl eller kämpar
i konungens sal
Hjalmar aldrig
mera gläda!

Vi druckom och taltes
mången dag tillsamman:
Alf och Atle,
Styr och Are,
Vöttur och Vesete,
Vermund och Nefve.
På samma bänk
alla vi sutto.

Dricka med konungen
många jarlar
gladeligen öl
i Upsala.
Mången man
vid mjödet tröttnar;
men mig hålla sår
på denna ö.

»Nu vill jag äfven bedja dig,» tillade Hjalmar, »att du icke låter mig varda lagd i hög jemte så onda varelser, som dessa berserkar, ty jag anser mig för mycket bättre.»

»Det skall så varda, som du säger!» yttrade Odd, »ty nu ser jag, att det lider med dig!»

»Så drag då nu ringen af min hand!» sade Hjalmar. »Lemna den åt Ingeborg, och säg henne tillika, att jag skickar henne ringen i sändning på min dödsdag!»

Derefter qvad han:

Korpen flyger sunnan
från öde heden;
flyger honom efter
örn ej mindre.
Den ibland örnar
sist jag matar,
af blodet röda
han suga skall!

Efter detta dog Hjalmar. Men Odd drog alla berserkarna i en hög straxt invid sjön. Derutom bråtade han mycket ved. Deras vapen och kläder lade han också till dem, så att intet vardt dem fråntaget. Derofvanpå bar han sand och torf, så att de sålunda blefvo höglagde.

Sedermera bar han i land hvarje man från skeppen, samt uppkastade också en hög öfver sitt folk. Det förmäles att ännu märken efter dessa högar synas der å stranden.

Slutligen tog Odd Hjalmar på ryggen och bar honom ut på det ena skeppet, samt lade från land. Han hissade segel, och fick med den lycka, som var honom förlänad, god vind. Han seglade så hem till Sverige med den döda Hjalmar.

Han tog land, der han fann lägligast, och fäste skeppet. Nu lade han Hjalmar på sina skuldror, gick med honom till Upsala och lade honom framför borgporten. Han gick derpå in i salen, hållande Hjalmars brynja och hjelm i handen, samt lade vapnen ned framför konungen. Sedan han förtäljt hvad som timat, gick han till Ingeborg.

Hon satt på sin stol, sysselsatt att sömma en skjorta åt Hjalmar. Då sade Odd: »Här är den ring, som den döende Hjalmar sände dig, och sin helsning derjemte!»

Hon tog emot ringen och såg på honom, men svarade intet. I detsamma dignade hon ned af stolen och dog.

Då slog Odd händerna tillsammans och sade med ett leende: »Nu må man fägna sig öfver detta, ty i skolen som döde njuta hvarandra, fastän ödet nekade det eder lefvande.»

Derefter tog Odd den döda och bar henne dit, der Hjalmar låg, samt lade henne i hans famn inför salsdörren. Sedan skickade han in i salen till konung Ingve och bad honom komma och se huru han tillställt det.

Så snart konungen något hade hemtat sig i sin stora sorg, fägnade han Odd mycket, och satte honom uti högsätet.

Men då Odd något hvilat sig, sade han till konungen, att han ville låta dricka arföl och uppkasta hög öfver Hjalmar och Ingeborg. Konungen lät till alla delar så göra, som Odd föreskref.

Hjalmar blef framburen jemte Ingeborg. Då männerna sågo brynjan, som Hjalmar hade egt, aktade de hans hjelteverk ganska stora, och sade att hans lif var dyrköpt. Lades derefter de båda i hög, och företogs arbetet af många män, så att det blef ett dråpligt verk.

Om våren lemnade konungen Odd manskap och skepp, hvarmed han for ut att söka Ögmund, men honom fann han ingenstädes.

Odd begaf sig derefter till Gardarike, der han snart vann konungens ynnest och stort anseende. Tillika med konungen fick han råda öfver landet, helst han åtog sig landvärn för riket.

En sommar seglade han med sitt manskap på tio skepp till Götaland. Der träffade han vikingen Sävid, som var en stor kämpe, starkare och käckare, än hvarje annan. Han hade i alla sina lifsdagar legat ute på sina härskepp, som nu utgjorde 55.

Han lade straxt med hela sin manstyrka till strid emot Odd. Men då antalet var så olika, märktes snart, att manfallet var på Odds sida. Striden slutades först om qvällen, så att Odd stod ensam qvar af alla sina män, sedan alla hans skepp blifvit afröjda.

Då kastade sig Odd öfver bord och begaf sig från skeppen. Ehuru det började blifva mörkt, fick en man sigte på honom och sköt efter honom med ett kastspjut. Det träffade honom i vaden och bet till bens. Men nu erinrade sig Odd, att han begifvit sig på flykten och derför blifvit sårad. Alltså vände han åter till skeppen.

Så snart vikingarna sågo honom, drogo de upp honom och höllo honom. De lade fjettrar på hans fötter och knöto en bågsträng om hans händer. Sävid satte tre tolfter män att vaka öfver honom. Men Sävid sjelf och det öfriga folket gick i land och lade sig att sofva, sedan de tältat öfver sig.

Då hären var insomnad, tog Odd till orda: »J ären beklagansvärde, j män, som vaken på mig, utan att hafva något till edert nöje. Företagen nu antingen någon af eder att skämta, eller skall jag göra det.»

Vaktens anförare sade: »Mig tyckes, att du icke skulle särdeles vara böjd för skämtan, så som du befinner dig i fjettrar och bestämd att dö i morgon.»

»Ingalunda qvider jag för det,» sade Odd: »ty dö skall dock en hvar i sin ordning.»

»Då vilja vi gerna,» yttrade de, »att du, som synes vara en ypperlig man, skämtar något för oss.»

Odd begynte då qväda för dem det ena qvädet efter det andra, till dess de alla insomnat. Då släpade han sig dit, der en yxa låg, och gnuggade mot den bågsträngen, tills den brast. Så snart han fått lösa händer, högg han också af sig fjettrarna. Derpå uppletade han sina skjutdon och fann både pilkoger och båge. Dermed begaf han sig till skogs.

Natten led till slut, och Sävid, som ämnade låta döda Odd, sände män ut å skeppen om morgonen för att hemta honom, men då befunnos vårdhållarne sofvande och Odd borta.

Sävid dröjde på stället i några dagar, för att leta efter Odd, och sof om nätterna i sitt tält i land.

En natt letade sig Odd fram till hans tält, och fällde tältet öfver honom och dem, som tillika voro inne i tältet, innan de blefvo honom varse. Odd slog dem till döds med tältkulorna.

Derefter erbjöd han sig att blifva vikingarnes anförare, hvilket de gerna biföllo. Han for med dem vida omkring och uträttade många storverk.

Men vintrarna tillbragte han i Sverige.

En vår sände Odd budskap till Rafnista och uppmanade fränderna Gudmund och Sigurd att möta honom vid Ekeröarne. Sjelf uppsade han sin tjenst hos Svea-konungen Ingve, då han drog åstad.

Då han mötte fränderna, föreslog han att ställa färden söderut, »ty der är ett godt farvatten,» sade han, »och hafve vi minst färdats ditåt.»

Färden behagade dem, och de gjorde sina härnader i Walland, Frankland och Grekland. Hvar de kommo i okända länder, bödo konungarne Odd hemta hvad han äskade i deras riken.

Odd seglade ut under Sikeley eller Sicilien, och kom derefter till en strand, der han led skeppsbrott. Han bergade sig likväl i land med sitt folk.

Då de kommo upp på landet, sågo de framför sig ett stort hus, helt annorlunda bygdt än de någonsin tillförne sett. Odd och Sigurd begåfvo sig dit och funno det öppet.

Odd sade till Sigurd: »Hvad tror du att det är för ett hus, detta?»

»Jag vet icke,» svarade han; »låtom oss emellertid icke gå in, utan vänta här utanföre, till dess vi träffa någon, som bor der och som kan säga oss.»

De satte sig då, hvar för sig, utmed huset. Snart sågo de ett tåg af män nalkas, under ett besynnerligt sjungande, som de aldrig hört förr.

Vikingarne gåfvo för hvarandra sin förundran tillkänna, men väntade att folket skulle komma ut igen ur huset.

Då så skedde, gick en af männerna till Odd och Sigurd, samt sporde dem hvilka de voro.

Odd besvarade frågan och sporde dem tillbaka om deras land.

»Vårt land heter Aquitania,» sade mannen.

»Hvad är detta för ett hus,» återtog Odd, »der j nu dröjt en stund?»

»Vi kalle det kyrka, och är det egentligen en Münster eller domkyrka.»

»Än den sång, som vi hörde eder utföra?» fortfor Odd.

»Vi kalla den för messa,» sade mannen. »Men hvad hafven j för tankar derom? Ären j kanhända hedningar?»

Odd sade: »Vi veta litet af andra gudar eller trosläror, än att vi tro på vår egen makt och styrka. Men Oden tro vi ingalunda uppå. Hvad tro hafven j?»

»Vi tro på den, som skapat himmel och jord, sjö, sol och måne,» yttrade mannen.

»Det månde vara en stor gud,» anmärkte Odd, »han, som allt detta har gjort. Så mycket tycker jag mig kunna begripa.»

Derefter förde männerna Odd och hans folk till herberge. Der var en abbot, som hette Hugo och förestod ett kloster. Han var den ypperligaste man. Då han sporde om hedningars ankomst ifrån Nordlanden, begaf han sig till dem, och kom till orda med Odd.

Abboten talade mycket om Guds herrlighet, och Odd lät sig derom väl öfvertygas. Derefter bad abboten honom låta döpa sig.

Men Odd svarade, att han först ville lära känna deras seder.

Odd begaf sig med sina män till kyrkan, och hörde der klockeljud och fager sång. Abboten kom åter till tals med Odd, och frågade hvad han tyckte om deras seder.

Han utlät sig godt om dem. »Och månde vi nu,» tillade han, »med edert tillstånd, herre abbot, sitta här öfver vintern?»

Abboten sade att så skulle vara.

Då det led fram öfver julen, spordes det att våldsverkare lågo ute och härjade på Sicilien. Hugo abbot vände sig då till Odd och bad honom frälsa landet från dess fiender. Odd rustade skyndsamt hären och drog ut. I många vapenskiften vann han byte och rikedomar, och återkom till abboten, sedan han slagit fyra Aqvitanska höfdingar.

Men abboten var angelägen att få Odd och hans män att antaga tron. Det kom ock så vida, att Gudmund och Sigurd förklarade sig beredvillige dertill.

Odd sade: »Jag vill också uppfylla eder önskan, men med detta vilkor: Eder tro månde jag antaga och hata Thor och Oden, så att jag hvarken blotar åt Thor eller Oden, eller någon annan skurgud. Men jag är icke skapad till att vara i detta land. Mitt öde är att fara från det ena landet till det andra, och månde jag derföre stundom vara med hedningar, stundom med christna.»

Efter någon tid blef Odd döpt tillika med hela sin här af abbot Hugo.

En dag frågade Odd sina fränder, om de ville fara bort.

»Här hafva vi så varit,» svarade de, »som oss bäst behagat!»

»Helt annorlunda är det med mig,» sade Odd. »Här har jag så varit, som jag tycker minst om.»

Som han icke fick sina fränder att fara dädan, begaf han sig ensam ut ifrån borgen. Snart såg han

en stor, obeväpnad folkskara tåga vägen fram. En satt till häst, de öfrige gingo till fots. Alla voro de väl klädda. Hastigt framrusade fyra beväpnade män emot den, som red, och afhöggo hans hufvud. De sprungo sin väg med hufvudet, utan att någon af det obeväpnade folket förmådde hindra dem. Men Odd, som såg illbragden, företog sig att förfölja dem. De lupo undan till en afsides jordkula, dit Odd också trängde ned. Der blef en skarp strid, emedan de satte sig till motvärn. Men Odd nedhögg dem alla fyra, afhögg deras hufvuden och knöt dem tillsammans med håret. Han tog dem med sig, jemte den förut mördade mannens, samt begaf sig till kyrkan. Dit hade folkskaran fört liket. Då Odd frambar både den mördades och illgerningsmännens hufvuden och folket hörde hans bedrift, vardt hans gerning mycket berömd. Han fick också veta, att den mannen, som han hade hämnats, var deras biskop. Han sade: »Då månde det vara bättre gjordt, än ogjordt!»

Folket ville härefter, ännu mindre än förr, låta Odd fara bort. Men så mycket det behagade honom i början att vistas der, så mycket mer misshagade det honom att dröja. Han gaf sig icke tillfreds, förrän han en natt kom till sina män, och fick dem att segla bort.

Han for så söderut, och land från land, utan att han synnerligen kände dem. Slutligen kom han till Förlofvade Landets kuster. Der kom öfver honom en så stark storm, men var tillika så grund sjö, att alla hans skepp krossades. I detta förfärliga skeppsbrott förgingos alla hans män. Han sjelf höll sig likväl fast

vid ett skeppsvrak och dref så till lands. Han hade sitt pilkoger, sin skjorta och några kostbarheter med sig.

Hur han der vandrade, kom han fram till Jorsalaheim eller Jerusalem. Der såg han margfaldiga nya saker, hvilka tillförene af honom voro osedda och ohörda. Han beslöt ock då att vandra till Jordan och två sig uti den floden, efter deras sedvänja, som dit kommo.

Vid den heliga floden aflade han alla sina kläder, äfven den kostbara skjortan och hvad annat kostbart han hade, samt tvådde sig derstädes.

Men han trifdes der icke länge, utan vände sig norrut och kom till Syrien. Derifrån vandrade han vidare, ur land till land. Kom så slutligen till ett land, som hette Gallia. Det hade fordom varit tolf konungars rike, men nu rådde der tvenne unga konungar, Wilhelm och Knut. De voro tvenne bröders söner. Wilhelm hade, för att ernå riket, dräpt Knuts fader och rådde ensam öfver hela riket, med undantag af ett fylke, som Knut hade.

Knut var en ung och glad konung, som mycket sysselsatte sig med skjutning. Odd kom till hans hof. Då han såg den skjutning, som der förehades, sade han dem, att de sköto dåligt. »Kan du skjuta bättre?» frågade konungen.

Odd visade nu sin konst, och träffade målet hvarje gång. Konungen fattade derföre stor vänskap och vördnad för honom, samt berättade en dag hvad orätt han lidit af Wilhelm. Odd tillstyrkte honom då att först börja underhandlingar.

Tolf män afsändes derföre till konung Wilhelm, för att bjuda honom fred och billig förlikning, om han ville halfskifta riket. Odd sjelf medföljde, på Knuts begäran, sändemännen.

När konung Wilhelm hade läst brefvet, svarade han, att han ingen delning ville hålla med Knut, men om han ville blifva inom hofvet, skulle det tillåtas honom. Hvad sändemännen beträffade, ville han hjelpa dem dädan, så att de icke oftare skulle begära något dylikt.

Odd sade, att utan tvifvel skulle Knut utsöka sin lott, samt återvände för att underrätta Knut om svaret.

Nu samlade båda sina härar, men konung Knuts var endast en tolftedel emot Wilhelms. Då de möttes, vardt ett hårdt vapenskifte. Odd framträngde så skarpt, att han bröt sig igenom Wilhelms sköldborg. Han bad då, att man skulle visa honom konungen. Då det skedde, tog han en pil och sköt honom genom midjan, så att han nedföll död under sitt baner. Då upphöjdes segerrop af Knuts här och fejden upphörde. Allt folket emottog Knut till sin konung och lofvade honom lydnad. Han satte sig derpå i sitt rike och erbjöd Odd del i riket. Men Odd gaf honom äfven sin andel.

Nu satt Odd der i några halfår, men derefter for han lönligen bort en natt. Konungen erbjöd honom väl mycket folk, men Odd sade, att han det ingalunda åstundade, utan drog sig bort igenom andra länder. Han genomvandrade stora marker, och låg många dagar ute.

En dag anlände han till en trakt, beväxt med så stor skog, att han aldrig sett dylikt. Han gick inåt skogen. Snart hörde han ett förfärligt dån omkring sig, och varseblef en ofantligt stor flygdrake. Odd drog genast fram en pil och sköt på odjuret, men det bet ej mera, än om han skjutit emot en sten. Draken slog ned och grep honom. Men äfven nu visade hans skjorta sin kraft, ty den skyddade honom för både sår och etter, som draken sprutade på honom. Emellertid flög draken med honom bort öfver sjö och land, till ett stort berg. Der blef han ändtligen lös och kröp in i en bergshåla, så att draken icke kom åt honom. Han vågade icke lemna berget, utan uppehöll sig der i fyra nätter. Om dagarna, medan draken sökte sin föda, försökte han likväl att se sig omkring från bergets topp.

En dag visade sig en jätte invid berget. Han blef varse Odd, och skyndade att fånga honom, liksom han ansett honom som ett barn. Han gömde Odd helt aktsamt under sin skinnfäll, för att bära honom hem med sig. Men när han gått ett stycke, hördes draken komma efter. Jätten vände sig då om, och en hård strid begynte. Den slutades så, att jätten dödade draken och afhögg hans klor och näbb, samt medtog dem, jemte Odd.

Vid hemkomsten lemnade han Odd åt sin dotter, som hette Hildegärd. Jättedottren fattade mycken kärlek för den lilla leksvennen, och visade honom synnerlig välvilja. I tolf månader vistades Odd hos henne. Hvarje dag begaf sig Odd med sina pilar till skogs, för att skjuta djur och foglar, hvilka han hemförde om qvällen. En dag träffade han på ett lejon, hvil-

ket han fångade med den listen, att han jagade det in i en bergkula och bar sten för öppningen. Han lemnade endast ett litet hål qvar, genom hvilket han inkastade villebråd, som han skjutit, till lejonet. Så försedde han det med föda.

Jätten, som hette Hilder, fattade också mycken välvilja för Odd, men isynnerhet var han afhållen af jättedottren, som också tog noga vara på honom, så att han icke kunde begifva sig alltför långt bort.

Hider Rese hade tvenne bröder, som bodde i grannskapet. De tvistade ständigt sinsemellan om konungavärdigheten. Den, som skulle erhålla denna, måste ådagalägga det största mandomsprof eller ock, vid en hundhetsning, ega den största och starkaste hunden.

Men oaktadt all välvilja, trifdes Odd icke längre, utan bad Hildegärd, att hon ville låta honom resa. Ehuru ovillig dertill, lemnade hon ändtligen sitt bifall. Hon fordrade dock att han skulle lofva att återkomma. Men Odd svarade intet bestämdt derpå. Då yttrade hon: »Det förekommer mig i sanning underligt, att jag älskar dig så mycket, fastän du är så liten. Men ehuru jag icke kan vända ögonen ifrån dig, för kärleks skull, vill jag dock icke förmena dig att resa, efter du så nödvändigt vill. Du kan visserligen icke komma härifrån utan min vilja; men jag vill dock hellre här bära harm och sorg, samt murkna och förtvina, än att du icke skulle få vistas på den ort, der dig synes godt att vara. Men huru vill du, att jag skall bete mig med vårt barn? Ty att jag nu blifver moder, må du veta.»

»Blir det en gosse,» sade Odd, »så må du sända honom till mig, då han blifvit tio vintrar gammal, ty

jag hoppas att han då redan skall kunna utföra manliga bedrifter. En flicka måste du sjelf sörja för.»

»Välan!» svarade hon: »Du må råda i detta, som i allt annat. Farväl! Lef lycklig!»

Hildegärd vände nu hemåt igen, bittert gråtande, men jätten hade lagat en båt i ordning och lade ut med densamma. Odd hade försett den med segel, en sak som jätten icke förstod sig på. Då de rott en stund, hissade Odd seglet och fick genast god vind, så att båten sköt stark fart. Men när de seglat en stund, rusade Hilder upp, famlade efter Odd och slog honom under sig. »Jag dräper dig,» ropade han, »om du icke upphör med detta trolleri. Alla land och fjell löpa förbi, som om de vore yra. Snart sjunker båten under oss.»

»Tro icke det!» sade Odd, »du är icke van att segla, derföre känner du dig yr i hufvudet. Men släpp mig upp, så skall jag visa dig, hur det allt tillgår.»

Hilder lät honom få råda, och då Odd undervisade honom hur det tillgick vid seglingen, gaf han sig tillfreds. De seglade så till Waröarna, der de gingo i land.

Der funnos en mängd bergshålor. Odd förde jätten till en af dessa, och bad honom se åt, om derinne funnes något. Jätten trängde sig in jemns med axlarna och sade: »Något lefvande är härinne. Jag skulle just behöfva min roddarhandske, men det går nog ändå!» Med dessa ord drog jätten ut ett lejon vid öronen. Det var just det, som Odd jagat hit.

Odd sade då: »Förfar nu du, Hilder, med denna hunden, såsom jag säger dig. Tag honom med

dig hem och stäng honom inne i ett hus. Befatta dig icke med honom, förrän vid hundhetsningen i sommar på tinget, men släpp honom då lös mot dina bröders hundar. Säg för ingen, hvar du fått honom. Om han icke duger, så kom hit nästa sommar. Något råd vill jag gifva dig, om också detta icke lyckas.»

Hilder hade fått skråmor på händerna, men var dock nöjd med fångsten. Sedan han erhållit Odds löfte att träffa honom nästa sommar på samma ställe, rodde han hem igen.

Men Odd tog en annan väg inåt skogarna. Han färdades vidt omkring, men återkom följande vår till Waröarna, der han skildes vid Hilder. Han gömde sig i skogen der bredvid, för att sjelf kunna se och höra jätten, utan att blifva sedd af honom. Han tänkte på att jätten kunde vara förtörnad och vilja hämnas, ifall förslaget icke lyckligt aflupit.

Efter någon väntan hördes åreslag, och Hilder anlände. Han steg i land med en kittel och tvenne silfverkistor. Sedan han suttit en stund, utan att höra af Odd, sade han: »Illa är det att du nu icke kommer, min gode vän Odd! Jag har icke tid att vänta här längre, emedan mitt rike är försvarslöst under min frånvaro. Likväl vill jag lemna något åt dig, att du må se att jag sökt dig. Jag vill här lägga dessa egodelar och vältra en liten häll öfver dem, så att de icke blåsas bort. Ofvanpå stenen skall jag lägga tre kostbarheter, ett svärd, en sköld och en hjelm. Och om du är så nära, Odd, att du hör mina ord, vill jag säga dig, att jag blef konung öfver mina bröder, emedan min hund var den grymmaste och slet sönder deras hundar, tillika med

några män, som ville hjelpa hundarna. Dessutom, då jag frambar klor och näbb af draken, som du såg att jag dräpte, ansågs det som ett manhaftighetsverk vida öfver deras. Alltså är jag nu envåldskonung öfver hela landet. Men jag måste skynda tillbaka till mitt rike. Vill du der besöka mig, skall jag vara dig bättre vän än ingen. Det vill jag också säga dig, min vän Odd, att min dotter har födt en son, som blifvit kallad Vigner, och säger hon att du är hans fader. Jag skall uppföda honom så värdigt jag förmår och lära honom alla idrotter jag kan. Derefter skall jag, då han blir tio vintrar gammal, sända honom till dig, eftersom du lärer begärt!»

Sedan jätten ropat detta, rodde han bort. Odd gick då fram, afvältrade med möda den stora hällen, samt tog de lemnade skatterna.

Han hade ytterligare färdats länge omkring, då han en dag satte sig att hvila under en ek. Då blef han varse en man, som gick i kort, blåstrimmig kappa, med höga skor på fötterna, en rörkäpp i handen och guldstickade handskar. Hans vext var medelmåttig, men hans utseende hurtigt. Dock såg man honom med svårighet i ansigtet, emedan han hade en sid vid hatt på hufvudet somt yfvigt rödt skägg. Han gick vänligt fram till Odd, der han satt, och helsade honom vid namn.

Odd emottog helsningen äfven vänligt och frågade efter hans namn.

»Jag heter Rödgrane,» sade främlingen, »och känner Orvar Odd ganska väl. Det är mig rätt kärt att spörja till dig, eftersom du är den störste kämpe och hjelte. Det är dock sällsamt, att du nu

är så litet manstark och far som en fattig man. Illa är det, att så skulle gå med en dylik man!»

»Det har nu så gått en tid,» sade Odd, »att jag icke egt öfver folk att råda.»

»Skulle du icke vilja ingå fosterbrödralag med mig?» frågade Rödgrane.

»Jag bör visserligen icke neka det, som är så väl tillbudet,» sade Odd. »Jag antager detta!»

»Då är du icke olycklig,» sade Rödgrane, »ty jag vill säga dig, att här ligga vid landet tvenne kämpar med tolf skepp. De äro mina fosterbröder. Den ene härstammar från Danmark, den andre från Götaland. Den förre heter Gardar, den sednare Syrner. Jag vet på denna sidan hafvet inga större och raskare kämpar än dessa. Jag skall laga, att du kommer med i deras fosterbrödralag. Jag tillbjuder dig att föra befälet bland oss; dock månde mina råd vara de helsosammaste. Säg mig emellertid, om det går såsom jag sagt, hvarhän du helst skulle vilja hålla hädan?»

Odd svarade: »Det ligger mig jemt i sinnet att få råka Ögmund Eythiofs bane, som med ett annat namn kallas Floke.»

»Akta dig, Odd!» sade Rödgrane. »Tala icke om den saken! Det är ej rådligt att hafva något i delo med en sådan menniska, som Ögmund är. Om du träffar honom en gång till, får du värre af honom än förra gången. Slå det derföre ur hågen!»

»Jag ville likväl hämnas på honom min fosterbroder Thord!» utbrast Odd. »Jag skall aldrig upphöra att söka honom, förrän jag funnit honom.»

»För att visa dig huru liten förhoppning det är att öfvervinna honom,» sade Rödgrane, »vill jag berätta hans härkomst för dig. Vet då, att den konung, som rådde öfver Bjarmland, då du for dit, hette Harek. Den skada du tillfogade Bjarmerna ville de gerna hämnas, om de gitte. De företogo sig derföre att fånga en Gydja eller trollqvinna, som bodde under en stor fors. Henne förde de till konung Harek, och han måste förmäla sig med henne. Hon blef derefter moder åt denne Ögmund Floke. Alltifrån sin ungdom var han helt olik andra, ty hans moder var full af trolldom och elaka konster, samt fadren en blotidkare. Så snart Ögmund var tre vintrar gammal, skickades han till Finnmarken, der han lärde allehanda galder och trollkonster. Vid sex års ålder var han fullärd och återkom till Bjarmland. Han var bålstark och elak. Till utseendet hade Finnarne icke förbättrat honom, ty han var svart och blå till sin hy, och det svarta håret hängde som en stor lugg eller så kallad floke för ögonen. Deraf kallades han Ögmund Floke. Bjarmerna beslöto att utsända honom för att dräpa dig, ty de tyckte sig veta att mycket tarfvades för att få död på dig. De anställde en trollkokning eller sejd med Ögmund, så att jern icke biter på honom. Han blef dessutom särskildt förtrollad, så att ingen är lik honom. Nu kom en vild och trollkunnig berserk, vid namn Eythiof, till Bjarmland, och eröfrade och skattlade landet. Ögmund, som hade förskaffat sig åtta följeslagare, alla klädda i filtkappor, på hvilka jern icke bet, begaf sig till Eythiof och ingick bolag med honom. De följdes åt i fem vintrar, och derunder fattade Eythiof den största tillgifvenhet

för Ögmund, ty hvar älskar sin like. För att göra Ögmund till viljes, eftergaf Eythiof Bjarmerna skatten och upptog honom till sin fosterson. Men Ögmund, som låg tillsammans med Eythiof, lönade honom så, att han drap honom, sofvande i sin säng. Efter denna ogerning for han ifrån Eythiofs män och hade med sig tvenne skepp fullrustade. Han erhöll nu namnet Eythiofs bane. Det var samma sommar, som du slogs med honom vid Trönuvågor. Emedan han ej då fick tillfälle att hämnas på dig, mördade han din fosterbroder Thord Stafnglam. Derefter for han att träffa sin moder Gydjan, som hette Grimhild. Hon vistades då ännu bland menniskor, men nu har hon blifvit en Fingalf eller odjur, till halfparten en menniska och till andra hälften djuret Oarga eller lejon. Hon har förfärliga klor och en svans, hvarmed hon dräper både menniskor och andra kreatur samt drakar. Ögmund bad henne taga lifvet af dig. Hon har nu lagt sig norr i England, der hon söker dig. Och nu har jag sagt dig förhållandet med Ögmund Eythiofs bane.»

»Ehuru det kan synas svårt att ligga i delo med en sådan,» invände Odd, »längtar jag dock att finna honom.»

»Värre är han, än jag förmält,» sade Rödgrane, »ty han är snarare en ond ande än en menniska, så att jag icke anser honom kunna af menniskor öfvervinnas. Men låtom oss nu fara till skeppen!»

Då de kommo till stranden, der stora och sköna skepp lågo, såg Odd tvenne män, utmärkta framför alla. De mötte dem, då de gingo ombord. Rödgrane helsades såsom fosterbroder och satte sig emellan

de båda männerna. »Här är kommen en man,» sade han, »som jag vet att j, fosterbröder, hört omtalas. Han heter Odd och har tillnamnet Orvar Odd. Min önskan är, att vi upptaga honom i vårt fosterbrödralag, och må han föra befälet öfver oss, ty han är mest van vid härnad.»

»Är det den Odd, som for till Bjarmland?» frågade Syrner.

Rödgrane bejakade det.

Syrner fortfor: »Väl synes det mig värdt att vi varda fosterbröder!»

»Äfven mig behagar detta väl!» tillade Gardar.

Sedan fosterbrödralaget var slutet, frågade Rödgrane, om Odd ännu stod fast vid sin önskan att hålla efter Ögmund Eythiofs bane.

»Farom först till England!» sade Odd.

De afseglade till detta land och lade sig i en hamn, der de tältade öfver skeppen. Det hände då en vacker dag, att Syrner och Gardar foro i land tillika med flere af sina följeslagare, för att förlusta sig. Men Odd låg qvar vid skeppen. Rödgrane syntes icke till.

Emedan vädret var ganska hett, afkastade de båda fosterbröderna sina kläder, för att bada i en insjö, som låg inuti skogen. Deras män hade begifvit sig åt annat håll. Hastigt blefvo då männerna varse ett stort djur, som framrusade ur skogen. Det hade menniskohufvud med förfärligt stora huggtänder, samt bar ett stort, blankt svärd i hvardera framtassen. Det uppgaf ett rysligt skri och rusade på männerna, samt dräpte fem män i sender; nemligen en med hvardera svärdet, en med huggtänderna och två med svansen. Sextio män hade stupat, då djuret hann fram till

insjön. Gardar hade hunnit kläda sig och vände sig emot djuret. Med ett hugg afhögg han det ena svärdet, så att det föll i vattnet, men blef sjelf i detsamma slagen till jorden af det andra svärdet. Djuret rusade då på honom, för att döda honom. Men Syrner framsteg med sitt goda svärd Snidil och afhögg det andra svärdet, så att också det föll ut i vattnet. Djuret rusade då på honom och slog honom under sig, så att han förlorade sansningen.

De öfverblifne männen flydde undan till skeppen, der de berättade hvad som händt. »Ingen förmår att motstå ett sådant odjur!» ropade de. »Låt oss derföre lägga från land och frälsa oss som snarast!»

Men Odd sade: »Stor skam vore det att fara så åstad utan att hämnas fosterbröderna, så raska män, som de voro. Det skall aldrig hända!»

Han tog derefter sina pilar och gick i land. När han kom ett litet stycke ifrån stranden, fick han höra ett gräsligt läte och blef i detsamma varse Fingalfen. Han lade då en af pilarna Gusenöt på bågsträngen och sköt pilen igenom ögat och ut i nacken. Men då anföll djuret honom så häftigt, att han icke fick tid att spänna bågen framför sig ånyo. Vid anfallet var Odd nära att falla, men skjortan skyddade nu mot djurets klor och betar, liksom annars mot svärd. Han drog derföre hastigt och raskt svärdet från sidan och afhögg djurets svans. Då sprang det rytande inåt skogen. Men Odd sköt en Gusepil efter det, och den gick midt igenom djurets hjerta, så att det föll till jorden. När Fingalfen fallit, sprungo många af männerna fram, slogo, höggo och krossade det. Men Odd lät uppbränna det. Fosterbröderna och flere af

männerna, som ännu lefde, lät han bära ombord, för att läka dem.

De afseglade nu till Danmark, der de sutto öfver vintern. En lång tid förde de derefter härnad tillsammans om somrarna, bortåt Saxland, Frankland och Flamland, till dess Syrner och Gardar ledsnade vid vikingafärderna och satte sig ned i sina riken.

Rödgrane, som under striden med Fingalfen hade varit uppåt landet och som sällan var närstadd, när något mandomsprof fordrades, följde med fosterbröderna. Ehuru han intet hjelteverk hade ådagalagt, var han vid alla tillfällen den rådigaste af dem alla.

Odd hade, efter skilsmessan från fosterbröderna, tre välrustade skepp, och med dem for han ut att uppsöka Ögmund. En afton låg Odd vid ett utnäs och hade tältat på stranden. Han blef då varse en stor man, som kom roende med stark fart till stranden, der han gick upp. »Hvem råder här för skeppen?» frågade han.

Odd sade sitt namn och frågade tillbaka efter hans.

»Jag heter Vigner,» svarade han. »Är du den Odd, som for till Bjarmland?»

»Jag är så,» bejakade Odd.

»Då har jag här intet ord att säga!» utbrast Vigner.

»Hvi så?» frågade Odd.

»Ty jag har svårt att tro, hvad man dock sagt mig!» yttrade Vigner. »Det synes mig sällsamt att du, som dock är så liten, skall vara min fader.»

»Hvem är då din moder?» invände Odd. »Huru gammal är du?»

»Min moder heter Hildegärd,» sade Vigner. »Jag är född i Risaland och har der uppvext. Nu är jag tio vintrar gammal. Min moder sade att min fader skulle vara den raskaste hjelte, men föga ser du ut att vara det.»

»Ämnar du då göra flera hjelteverk än jag?» frågade Odd. »Men jag måste vidgå vår frändskap. Du är välkommen hos mig!»

»Jag emottager tillbudet!» sade Vigner. »Men icke tyckes det mig stort att vara bland dina män, efter de förekommo mig små såsom maskar. Får jag lefva något länge, tilltror jag mig väl att utföra flere storverk än du!»

Odd bad honom icke lasta sina män.

Mot morgonen seglade de dädan. Vigner frågade då hvart kosan skulle gälla.

Odd sade, att han ville uppsöka Ögmund Eythiofs bane.

»Af honom får du intet godt,» yttrade Vigner. »Han är det värsta troll, som blifvit födt i norden.»

»Så vida du skryter af kraft och vext öfver alla mina män,» sade Odd, »är det sällsamt, att du icke skall våga se eller träffa Ögmund Floke.»

»Ingalunda behöfver du förebrå mig brist på mod,» inföll Vigner. »Dessa dina ord skall jag löna dig en annan gång. Dock vill jag nu säga dig hvar Ögmund finnes. Han är i en fjärd, som heter Skugga, bort uti Hellulands obygder. Han är der, emedan han icke är angelägen att träffa dig. Du må hemsöka honom sjelf, om du vill försöka huru det lyckas dig.»

Odd sade att så skulle ske.

Sedan seglade de, tills de kommo till Grönlandshaf. Derifrån styrde de söder ut, längs med vestra landet. Vigner sade då: »Jag vill i dag segla före med mitt skepp: hållen j eder efter!»

Odd lät honom råda. De fingo nu se tvenne klippor, som reste sig ur hafvet. Vigner seglade emellan dem. De sågo då framför sig en ö. Här tillsade Odd, att han ville lägga i land, och sände tio man att hemta vatten. Vigner sade att det icke behöfdes. Också, när männerna landstigit, sjönk ön med alla männerna. Den var bevext med ljung. Tillika med den hade klipporna, som de seglat emellan, försvunnit.

Förundrad häröfver, frågade Odd om Vigner visste hvad det månde betyda.

»Du tyckes mig hafva vett efter vexten,» yttrade Vigner skrytsamt. »Jag vill säga dig, att det är tvenne hafsvidunder, som vi sett. Det ena heter Hafgufan, det största sjövidunder, som är skapadt i hafvet. Det slukar både skepp och manskap, hvalfiskar och allt hvad det kan nå. Det är uppe vid dagskiften och uppskjuter då käften och näsan. Det är ett sund emellan båda käftarna, som sticka upp lika klippor. Det var just emellan dess näsa och nedre käft, som vi seglade. Det andra vidundret heter Lingbak; och var den ö som du såg sjunka. Det är Ögmund Floke, som genom sina trollkonster har kallat dessa varelser till din och dina mäns bane. Han trodde att flera skulle så fara, som de drunknade, och att Hafgufan skulle sluka de öfriga. Jag visste att hon icke ännu var uppkommen, och seglade just igenom hennes gap, så att hon icke skulle se oss. Mot dessa

ränker hafva vi nu hittills försett oss; dock bär jag farhåga för att du af honom njuter det, som är allravärst.»

»Det månde bli att försöka,» sade Odd.

Nu hissades seglen ånyo, och de ankommo lyckligen till Hellulands obygder, der de lade in i Skuggafjärden. Så snart de ankrat, gingo de i land och blefvo snart varse Ögmunds skans, som var ganska starkt byggd. Sjelf syntes Ögmund med sina följeslagare på skanskanten.

Då Ögmund såg Odd, helsade han helt gladeligen och frågade, hvad som var å färde, och hvilket hans ärende.

»Derefter behöfver du ej fråga,» sade Odd; »jag vill hafva ditt lif!»

»Bättre råd är,» yttrade Ögmund, »att vi förlikas!»

»Nej!» sade Odd, »det skall aldrig ske! Helt annat är mig i sinnet, sedan du mördade min fosterbroder Thord Stafnglam och begick nidingsverk på honom.»

»Jag gjorde det derföre,» förklarade Ögmund, »att jag tyckte det icke vara jemnskiftadt emellan oss, då vi skildes. Dock, ehuru du nu funnit mig, förmår du aldrig öfvervinna mig, så länge jag är i skansen. Nu fordrar jag eder, fader och son, att kämpa med oss, eller ock vilja vi förut talas vid inom skansen.»

»Jag är den, som skall kämpa med dig, Ögmund!» ropade Odd.

»Det skall icke ske!» utbrast Vigner. »Jag skall nu löna dig ditt ord, då vi först träffades, att jag icke skulle våga möta Ögmund.»

»Detta skifte lära vi ångra,» sade Odd. »Dock må du denna gången råda!»

Sedan begynte striden. Skansen låg invid en sjö, och då Vigner och Ögmund häftigt angrepo hvarandra, vardt Vigners anfall så hårdt, att Ögmund drog sig undan norråt sjöklipporna. Men Vigner var icke mindre handfast och vapenvig, utan lopp efter honom. De sprungo båda ned ifrån klipporna på gräsvallen, och var språnget 40 alnar högt. På gräsvallen begynte de att brottas, och var deras kämpande alldeles omenskligt. De uppsparkade jord och grus, såsom lös mull, och gåfvo hvarandra knytnäfslag och skråmor, och ryckte hvarandra i håret, så att blodet rann om dem båda. Då var Ögmund ingalunda fryntlig till utseendet.

Under denna strid angrep Odd med en klubba Ögmunds män. På dem bet icke jern, men Odd förde klubban så väldigt, att han inom en stund krossade alla Flokes nidingsmän. Han kände sig efter denna bragd något trött, men han var icke sårad, emedan hans skjorta skyddade honom. Han önskade nu att uppsöka Vigner, och gick utefter klipporna, tills han kom till stället, der Ögmund och Vigner kämpade. Han såg då huru i detsamma Ögmund slog till Vigner, så att han föll. Ögmund kastade sig då genast öfver honom och strypte honom, så att han blef liggande död.

Denna åsyn kändes för Odd såsom den allravärsta och rörde honom mest af allt, som han upplefvat.

»Nu tycker jag det hade varit bättre, Odd, om vi förlikts, såsom jag bad dig!» sade Ögmund. »Du har lidit så stor manskada af mig, så att du aldrig

får större. Din son Vigner, som nu är död, skulle hafva blifvit den största och starkaste i norden. Ehuru han endast var tio år gammal, skulle han hafva öfvervunnit mig, om jag varit en vanlig menniska. Men jag är icke mindre ande än man. Han har dock så hårdt krystat min kropp, att han nästan krossat hvarje ben uti mig, så att knotorna nu skrafla i skinnet. Jag är värre än död, emedan jag icke har natur att dö. Jag rädes för ingen i verlden, utom dig allena. Jag vet att jag af dig skall njuta allt ondt, ehvad det blir förr eller sednare. Du har skäl att hämnas.»

Odd vardt vid dessa ord vred och kastade sig genast nedför klipporna. Han kom ståndande på gräsvallen. Men Ögmund vardt då häftigt betagen och störtade sig hals öfver hufvud i sjön, så att hvita fradgan stod upp efter honom.

På sådant sätt skildes Odd och Ögmund för den gången. Ganska missnöjd var Odd, då han återvände till skeppen och slutligen seglade bort. Han begaf sig till Danmark, der han fann sin fosterbroder Gardar, och blef väl emottagen.

Han satt der öfver vintern. Om våren sändes bud till Syrner i Götaland, att han skulle komma sina vänner till mötes. Han anlände, och Rödgrane var med i den färden.

»Hvart vill du nu hålla?» sporde Rödgrane Odd.

»Jag vill uppsöka Ögmund Eythiofs bane, kosta hvad det vill!» sade Odd.

»Det förefaller mig,» yttrade Rödgrane, »som du ville likna en yr häst. En sådan söker helst dit, der han mest varder qvald. När du söker Ögmund, får

du ej annat än ondt af honom hvarje gång j råkens. Du må icke tro, att han blifvit bättre sedan sist j skildens. Jag kan likväl säga dig hvar han befinner sig, om du önskar att veta det. Han har kommit österut till Geirrödagård, der han bekommit jätten Geirröds dotter Geirrid. Men jätten är lika elakt troll som Ögmund, derföre afråder jag att fara dit!»

»Vi skola dock fara nu, som tillförene,» sade Odd.

De begåfvo sig nu på färden österut. Då de kommo nära Geirrödagård, sågo de en man sitta i en båt, sysselsatt med att fiska. Han hade på sig en besynnerlig luden kappa. Mannen befanns vara Ögmund sjelf. Kappan var gjord af tolf konungars skägg och knäfvelbårar, ty Ögmund hade tvingat dem att lemna honom skägget i skatt.

Då Odd igenkände honom, lade de ut med båtarna efter honom, men han rodde undan med yttersta förmåga. Fosterbröderna fattade två i hvar åra, men Floke rodde så raskt, att de ej kunde hinna honom, ehuru de icke heller blefvo långt efter. Ögmund lopp upp på landet, och lemnade båten ytterst på stranden. Odd var snabbast efter honom, och närmast efter kom Syrner.

I land såg Ögmund snart, att han skulle upphinnas. Han stannade derföre och qvad:

»Geirröd jag beder,
den hedersmannen,
den starke kämpen
till hjelp mig komma!
Äfven min hustru
skynde sig hitåt!

Ty nu jag behöfver
allas bistånd!»

Nu sannades ordspråket, att när man ropar på onda makter, nog äro de tillstädes. Geirröd infann sig med alla sina män, och voro de tillsammans tio. Men äfven Gardar och fosterbrödernas öfriga män kommo tillstädes. Der blef då en hård och skarp strid. Geirröd utdelade så grofva hugg, att han inom en liten stund dräpte femton män. Då sköt Odd en af Gusepilarna emot Geirröd. Pilen träffade i bröstet och gick ut emellan skuldrorna. Geirröd gick dock fram med sitt dödssår och vardt ännu tre mäns bane, innan han föll död ned. Geirrid var icke mindre manhaftig, än hennes fader. Hon drap nitton män. Då gick Gardar emot henne; men ehuru tappert och länge han kämpade, blef han till slut öfvervunnen och dräpt af jättinnan. Odd blef det varse och sköt en Gusepil under hennes arm, så att den gick in på den ena sidan och ut på den andra. Men hon gaf sig icke för första skottet. Odd sköt då den andra pilen. Den flög igenom underlifvet, och nu föll hon död till marken. Ögmund sjelf var ingalunda sysslolös. Han hade redan dräpt trettio män, då Syrner kom emot honom. Odd såg att Syrner erhöll ett sår och begynte vika för Ögmund. Han skyndade derföre till stället. Men så snart Ögmund såg Odd nalkas, tog han till flykten. Odd lopp efter och Syrner följde honom. Ögmund bar sin kappa och sprang af alla krafter. Slutligen kastade han dock kappan, i det han qvad:

Nu måste jag kasta
Min kostliga kappa,
väfd så skönt

af konungars skägg.
Sidorna prydas
af gyllene spännen.
Med missnöje mände
henne jag mista!

Då Ögmund nu blef så lättklädd, ilade han snabbare undan. Men Odd var honom så nära efter, att han slutligen måste stanna och vända sig om emot förföljaren. De drabbade då hårdt tillsammans. Lång och häftig var deras brottningskamp. Men ehuru Odd var starkare än Ögmund, kunde han dock icke fälla honom. Då ankom Syrner med svärdet Snidil draget och ärnade hugga Ögmund, men denne märkte det och slingrade sig så, att han höll Odd för hugget. Syrner höll då hugget tillbaka. Så skedde det flera gånger, och Syrners hugg förfelades, emedan Odd sjelf måste tjena sin fiende till sköld. Emellertid kunde ett hugg icke skada Odd, som hade på sig sin skjorta. Slutligen fick Odd likväl fotfäste mot en jordfast sten, och spände så hårdt emot Ögmund, att han var nära att bryta honom omkull. I detsamma kom Syrner åt att träffa med ett hugg, hvilket afskar allt köttet från Ögmunds rygg och ända ned till benen. Han gaf sig så illa vid hugget, att han genast sjönk ned i jorden. Men Odd grep då med båda händerna så kraftigt i Ögmunds skägg, att han ryckte af honom allt skägget intill benen, tillika med ansigtet intill hufvusvålen allt bakåt till midt på nacken. De skildes så åt, att jorden tillslöts öfver Ögmunds hufvud, men Odd behöll hvad han i handen hade.

Nu begåfvo sig Odd och Syrner till skeppen. De hade fått mycken manskada; men hvad de mest sörjde, var fosterbrodern Gardars död. Rödgrane var ock försvunnen, så att Odd och Syrner ej visste hvart han tagit vägen. Det tycktes männerna, att han varit Oden, som visat sig för dem.

På hemresan tyckte männerna, att de väl uträttat mycket med dessa trollens nederlag, men beklagade dock att Ögmund beröfvat dem Gardar. Det berättades ock att Ögmund med Geirrid hade en son, som het Surtur. Han var storvext, vanskaplig och fallen för allt ondt.

Odd satt öfver vintern hos Syrner i Götaland. Men då det led mot våren, blef Odd bekymrad, ty alltjemt föllo honom i hågen de oförrätter han lidit af Ögmund; men han besinnade tillika, att han ej borde äfventyra sin fosterbroder Syrner att ytterligare söka honom. Han fattade då det beslut att ensam om nattetid lönligen smyga sig bort.

Han gjorde så, och for stundom på flottor öfver vatten, der det behöfdes, och stundom i skog och mark samt på aflägsna fjällvägar. Han bar sitt pilkoger på ryggen och lefde slutligen endast af det villebråd han fällde med sina pilar. I skogen gjorde han sig näfverskor och en stor näfverhatt. Dessutom hade han en stor, fotsid regnkappa öfver sina kläder. Han såg derföre mycket sällsam ut, och syntes tjockare än andra män.

Då han kom fram ur markerna till stora uppodlingar, befann han sig i Hunaland. Han beslöt der att gå in i en liten by, för att hvila sig. Der stod då utanför byn en man ute, som klöf ved. Han var

liten till vexten och gråhårig. Då han blef varse Odd, helsade han vänligt på honom och bad honom vara välkommen, samt frågade efter hans namn.

»Jag heter Widförul,» sade Odd, »men hvad heter du?»

»Mitt namn är Jolf,» svarade mannen. »Vill du hafva härberge hos mig i natt?»

»Ja, gerna!» biföll Odd, hvarefter de följdes åt in uti stugan.

Då de inträdde, satt gumman på en pall och gubben sade till henne: »Du, min gumma! Vårda denna vår gäst, emedan jag har mycket annat att bestyra.»

Gumman sade: »Så går det ofta, att du bjuder folk till gästning, men litet finnes till deras undfägnad.» Hon satte sig likväl i verksamhet att laga maten.

Då gubben kom hem om qvällen, satte de sig till bords. Widförul, som satt på andra sidan om bordet, drog då fram under kappan en knif med förgyllda holkar, hvilken var en stor dyrbarhet. Karlen tog då knifven, beså̊g den och frågade om den var Widföruls och huru han kommit åt den.

Näfvermannen berättade: »Då jag var i mina unga år, brände vi, några stallbröder, salt vid stranden. Dit vräktes då af stormen ett skepp, hvilket krossades emot klipporna. Folket kastades på land, och vi slöto köp med dem. Denna knif kom då på min lott. Men om så är, att den synes dig god, vill jag skänka dig den. Vill du hafva den?»

»Gerna!» svarade karlen, »och gifver du mig den, så haf tack som en hedersman.»

Då han visade den för gumman, sade hon: »Löna honom derföre väl, min gubbe!»

Om natten lågo näfvermannen och husbonden tillsammans. När Widförul vaknade om morgonen, var dock Jolf borta och hans rum kallt. Då sade Widförul till gumman: »Månne jag icke nu behöfver stå upp, fara hädan och leta mig frukost annorstädes?»

Gumman svarade: »Min man önskade, att du ville afbida hans hemkomst.»

»Må då så vara!» sade Widförul.

Mot middagen kom karlen hem. Mat vardt då framsatt, och man satte sig till bords. Karlen lade framför sig tre stenpilar på bordet. Widförul tog och betraktade dem, samt fann dem mycket väl gjorda. »Äro dessa goda skjutdon dina?» frågade han karlen.

»Ja,» svarade denne: »väl vore om du så tyckte om dem, som du säger. Jag vill gifva dig dem.»

»Det är väl gifvet, karl,» sade Widförul. »Men icke vet jag att jag just behöfver draga stenpilar med mig!»

Karlen yttrade: »Det kan dock hända, Odd, att dessa pilar duga, der Gusepilarna ej duga för dig.»

»Hur vet du att jag heter Odd?» frågade Widförul.

»Jo!» sade karlen: »och du är Grim Lodinkins son, nordan ifrån Rafnista.»

»Nog vet du, hvad du säger,» yttrade Odd, »och jag skall derföre visserligen emottaga pilarna och erkänna dig mycken tack derföre.» Odd stack derefter pilarne i sitt koger, och fortfor: »Hvem råder för detta land?»

»Konungen heter Herröd,» sade karlen. »Hans dotter bär namnet Silkesif, hans kämpar äro Sigurd

och Sjolf, och hans rådgifvare Harek, hvilken äfven är konungadottrens fosterfader.»

»Du gifver godt besked,» förklarade Odd. »Skulle du vilja följa mig till konungen?»

»Ja!» svarade karlen: »Icke månde ditt resesällskap vara för stort, om jag följer dig.»

Då de blefvo färdiga, drogo de åstad och kommo till konung Herröd, der han höll hof med Hunehären. Konungen satt just till bords med sin dotter på ena och Harek på den andra sidan. Kämparne sutto å sina säten midt emot honom.

Vid inträdet helsade Odd konungen med ett qväde, som väl upptogs. Herröd sporde då, hvem den store, kappeklädde mannen var.

Han sade sig heta Widförul.

Konungen frågade honom, i hvad land han var född.

»Derpå kan jag icke svara,» sade Widförul. »Jag har tillbragt en stor del af min lefnad i skogar. Men nu är jag hitkommen, för att bedja eder om vintervistande.»

»Är du någon slags idrottsman?» frågade konungen.

»Jag ger mig ingalunda ut för en sådan,» svarade Widförul.

»Men jag har högtidligen lofvat,» sade konungen, »att jag endast skall gifva den mat, som till något duger.»

»Långt derifrån då, herre!» sade Widförul. »Jag duger icke att uträtta något.»

»Du kan väl åtminstone,» frågade konungen, »draga tillsammans djur, när andra skjutit dem?»

»Det kan vara!» medgaf Widförul.

»Vi få då försöka det!» yttrade konungen.

»Hvar skall jag sitta?» inföll Widförul.

»Sitt der våra hofmän och gäster mötas!» sade konungen.

Widförul och Jolf drogo sig nu tillbaka. Då Widförul ledsagat Jolf ut, tackade han honom för sitt biträde, och sade: »Se här är ett fingerguld, som du skall lemna din gumma.»

Karlen tackade Odd och gick sina färde, men Odd steg in i salen till den plats, som blifvit honom anvisad. Der sutto förut tvenne hofmän, som hette Ingiald och Ottar. Då han sade, att hans plats var der, helsade de honom vänligt. »Ja, vi vilja också gerna emottaga dig,» sade de: »Du skall sitta emellan oss!»

Odd emottog deras tillbud, hängde sitt pilkoger på tapetspiken baköfver sig, och sin tunga staf lade han under fötterna. Sedan vände sig båda sidokamraterna till honom, och sporde honom om nytt. Han kunde då förtälja dem nästan om hvarje land. Andra män lyssnade emellertid icke på deras tal. Widförul vistades der en tid. Hvart han gick, tog han sitt koger och sin staf med sig. Hans båda vänner erbjödo sig att köpa goda kläder åt honom, om han ville aflägga sin kappa, men han vägrade det.

En dag skulle männerna fara på jagt. Ingiald sade: »I morgon behöfs det, att vi vakna tidigt: konungen skall ut med sina hofmän.»

Då bröderna tidigt följande morgon ville väcka Widförul, var det omöjligt att få honom vaken. Ehuru det led långt på morgonen, ville de dock icke gå ifrån honom. När han slutligen dock vaknade, sade

han: »Huru är det nu? Månne konungen redan är färdig?»

De svarade begge att han sofvit alldeles förfärligt och att konungen redan var borta med allt sitt sällskap. »Nu månde vi aldrig få ett djur,» sade de, »sedan allt är fäldt.»

»Låtom oss fara och försöka!» inföll Odd.

På vägen frågade Odd, om Sjolf och Sigurd voro snälla bågskyttar, och bröderna upplyste honom, att de uti alla idrotter voro före de andra männerna.

Då de kommo till fjället, der jagten skulle anställas, lupo djur jemte dem. Ingiald och Ottar hade en båge, med hvilken de försökte att skjuta, men de fällde intet djur. Då sade Widförul: »J bären eder oskickligt åt. Gifven mig hit bågen. Jag kan icke se att det skall gå sämre för mig!»

Han tog då bågen och spände den, men med sådan kraft, att strängen brast. Då sade Ingiald: »Nu har du illa gjort, ty i dag lära vi väl icke mera kunna skjuta något djur.»

Widförul svarade: »Illa är det, om jag gjort eder skada. Bredеn ut edra kappor, så vill jag visa eder hvad som finnes i mitt koger.»

Han löste då upp bälgen och öste ut pilarna. De tyckte sig aldrig hafva sett sådana skjutdon: hvarje pil var prydd med guld. Odd tog då en stark bågsträng, lagade bågen tillrätta och lade pil på strängen. Derefter sköt han öfver hufvudet på alla männen emot en hjort, som sprang framför konungen sjelf. Hjorten föll straxt, och konungen undrade mycket, hvarifrån detta skottet kom.

Widförul afsköt derefter alla sina pilar, med undantag af sex, nemligen Gusepilarna och Jolfs stenpilar. För hvarje af de skjutna pilarna föll ett djur. Ingiald och Ottar lupo bredvid och logo åt det som skedde. Sigurd och Sjolf sköto endast få djur den dagen.

Om qvällen foro männen hem, och när de kommo hvar i sitt säte, blefvo männens pilar inburne och lagde framför konungen, hvilken deraf ville se, huru många djur hvar och en hade fällt, emedan männernas pilar voro märkta. Bröderna bådo då Widförul gå fram till konungens bord efter sina pilar. Men han sade: »Bidom först litet och låtom oss lyssna till!»

Då konungen såg Widföruls pilar för sig, visade han dem för sin dotter och sade: »Se här! Ovanligt vackra pilar!» De talade derefter sinsemellan och undrade hvem de kunde tillhöra.

Nu sade Widförul till sina vänner, att de skulle gå fram och säga att det var deras pilar. Men de svarade, att det icke båtade dem, ty konungen kände alltför väl förut deras skicklighet.

»Då skole vi gå tillsammans,» sade Widförul och förde fram dem till konungens bord. Der talade han: »Herre! dessa pilar ega vi, sällskapsbröder!»

Konungen såg på honom och sade: »Du måste i sanning vara en stor bågskytt!»

»Långt derifrån, herre!» svarade han: »jag har endast under mitt vistande i ödemarkerna vant mig att skjuta djur och foglar till mitt uppehälle.»

»Det må vara möjligt!» sade konungen: »men det är ock möjligt att du är en annan man, än du säger.»

Efter detta återvände de tre männerna till sitt säte, och Widförul förvarade sina pilar, såsom vanligt, i kogret.

En afton, då konungen redan var gången till sängs, hände det att Sigurd och Sjolf trädde fram till bröderna Ingiald och Ottar med hvar sitt horn af den starkaste dryck och bjödo dem att dricka. De togo emot och drucko. De återkommo med en dylik skänk andra gången. Då frågade Sjolf: »Ligger han och sofver, eder sällskapsman, han med kappan?»

»Ja,» svarade bröderna: »han anser det förnuftigare, än att dricka ifrån sig vettet!»

»Är det derför han än borta?» återtog Sjolf: »eller månne han icke är mera van att ligga ute på marken och skjuta sig djur till mat, än att hålla samsäte med rikt folk och hofmän? Eller är han i sjelfva verket en snäll bågskytt? Kan han skjuta lika väl, som ni?»

»Han skjuter både längre och säkrare!» yrkade de.

»Låtom oss slå vad derom!» sade Sjolf och Sigurd. »Vi sätta ut en ring, som väger en half mark; j utsätten tvenne dylika.»

Ingiald och Ottar ingingo på vadet. Man öfverenskom, att konungen och hans dotter skulle vara vittnen till täflingen, emottaga ringarne och öfverlemna dem åt den segrande. Efter detta aftal begaf man sig till hvila.

Om morgonen, när de vaknade, tyckte bröderna, att de ingått ett oförsigtigt vad. De omtalade det emellertid för näfvermannen. Denne sade då: »J hafven handlat ganska oklokt. Ehuru jag kunnat skjuta

några djur, kan jag derföre ingalunda mäta mig med så skickliga bågskyttar. Likväl, efter j redan aflemnat edra klenoder, vill jag försöka att rädda dem åt eder.»

Sedan männerna om dagen slutat sin måltid, gingo de ut att åskåda målskjutningen. Äfven konungen medföljde.

Först framträdde Sigurd och sköt sin pil så långt han förmådde. En trädstolpe nedsattes för det skottet. Sjolf lät utstaka lika långt från stolpen och nedsätta ett spjut, hvarpå en guldtafla fästades. Han nedsköt derefter guldtaflan.

Alla beundrade detta skott och tyckte att numera var det ej värdt för näfvermannen att försöka. Men han sade: »Lyckan kan ofta hjelpa äfven en oskicklig. Jag skall visserligen fresta på.»

Med dessa ord framträdde näfvermannen till den plats, som Sjolf hade stått uppå. Han sköt upp i luften, så att pilen på en lång stund icke syntes; men den nedkom dock och tog midt i taflan samt derefter i spjutskaftet.

Konungen yttrade: »Så väl de andra skotten gingo, så är dock detta det bästa, och jag må säga, att jag aldrig har sett bättre skjutet.»

Näfvermannen tog då sin andra pil och sköt den så att ingen såg den, förrän den kom ned. Alla förundrade sig öfver detta, men kunde icke förstå hemligheten af näfvermannens skjutkonst. Vid hemkomsten erhöllo bröderna ringen, som de vunnit.

Vid dryckeslaget om aftonen kommo Sjolf och Sigurd åter till tals med Ingiald och Ottar, hvarvid de sporde dem, om näfvermannen kunde vara en snäll

simmare. Bröderna påstodo att han icke månde vara sämre i denna idrott, än uti andra.

Sjolf föreslog att åter vädja, hvarvid de uppsatte guldringar å ömse sidor. Konungen skulle sjelf tillika med sin dotter åskåda simmandet och hon hafva båda ringarne i förvar. Emedan Ingiald och Ottar voro druckne, antogo de detta.

Om morgonen påminte sig bröderna sitt vad. Emedan de voro bekymrade, samråddes de att tala vid Widförul. Han sade då: »Det är oförsigtigt af eder. J veten ju icke ens om jag flyter på vattnet. Dessutom har jag föresatt mig att aldrig simma, då det är fråga om täfling.»

Bröderna yttrade då: »Låtom oss icke vidare tala härom. Det är tillbörligt, att vi sjelfva gälda vår dumhet. De må alltså hafva våra ringar!»

»Det näns jag ingalunda!» sade Widförul. »Emedan j visen mig så mycken aktning och tillit uti allt, skall jag begifva mig ut att simma. Sägen det för konungen och hans dotter.»

Då konungen blef underrättad om saken, lät han öfver hela borgen blåsa tillsammans sin skara, och en stor myckenhet folk begaf sig att åskåda deras lek.

Så snart konungen med sin dotter och folket kommit ned till vattnet, begyntes simningen. De båda hofmännen hade simkläder, men Widförul var alltid klädd i sin kappa. Då de trenne kommit ut på djupet, ansatte de båda kappmannen och förde honom ned i vattnet, der de höllo honom en lång stund. De läto honom derefter komma upp, för att hvila sig. Då de sedan ånyo angrepo honom, fattade han en i hvardera handen och förde dem ned, hvarvid han

höll dem ovanligt länge, innan han släppte dem upp. Sedan han lemnat dem en kort hvila, förde han dem åter i qvaf, och höll dem så länge i vattnet, att ingen trodde de skulle uppkomma med lifvet. Men då de uppkommo, störtade blod ur hofmännens näsor, och de befunno sig vanmäktiga. Widförul bragte dem derföre till lands, och gaf sig sedan ut att simma, hvarvid han lekte många lekar.

Omsider gick han i land och trädde fram för konungen, för att helsa honom.

Konungen upptog det väl och sade: »Du är en god simmare, Widförul!»

»Ja, herre!» svarade han, »jag tackar eder närvaro för det jag segrade!»

Vid återkomsten till sin borg, var konungen ganska nyfiken att få veta, hvem denne mannen månde vara. Konungadottren gaf honom ringarna, men han gaf dem åt Ingiald och Ottar. Konungen bad nu dessutom både sin dotter och Harek underrätta sig, hvem denne vintergästen i sjelfva verket var.

En afton, då konungen var gången till sängs, framträdde Sjolf och Sigurd åter till Ingiald och Ottar med fyllda horn, och bjödo dem att dricka, i det de frågade, »om den starke, kappbeklädde mannen beständigt sof, eller om han icke också någon gång deltog i dryckessamqväm!»

Ingiald sade då, att han förmådde dricka lika mycket och mer än någon annan.

Likasom förut ingicks ett vad, men denna gång uppsatte Sjolf och Sigurd guldringar, men Ingiald och

Ottar sina hufvuden. Konungadottren skulle afgöra hvem som segrade.

Om morgonen, då bröderna underrättade Widförul om vadet, föreställde han dem, hvilken galenskap de begått. Likväl skulle det göra honom ondt, sade han, att se dem ledas under yxan; derföre skulle de säga konungadottren, att han ännu denna afton, sedan konungen gått till sängs, ville rönas i dryckom med hofmännerna.

Då konungadottren underrättade sin fader härom, blef han glad och sade: »Det liknar sig till, att vi nu varde underkunnige, hvem denne mannen är. Du och Harek, gifven båda noga akt på hvad som förefaller.»

Om aftonen, då konungen gått till sängs, trädde konungadottren i sitt säte och Harek likaledes. De sutto helt nära de täflande.

Sjolf och Sigurd stodo upp med hvardera sitt dryckeshorn i handen och trädde fram till de trenne vännerna. Sjolf sade: »Du kappbeklädde man! vare det början af vårt ölglam, att jag besvär dig vid den gud du tror på, att du nu säger, om du har något annat namn än Widförul.»

»Är nyfikenheten på mitt namn,» sade Widförul, »så är den lätt tillfredsställd: jag heter Odd.»

»Nu är det hälften bättre,» sade Sjolf; »se här är ett horn för dig.» Härvid lemnade Sjolf honom dryckeshornet, i det han sjöng en smädande vers, som innehöll:

Odd, uti striden
du icke klöf
vapenskjortor,
när kungen slog Wenderna.»

Sigurd lemnade med detsamma åt Odd det andra hornet och qvad:

Odd, icke var du,
der svärden färgades,
der vi läto käcka
kungs-kämparne dö.

Sedan bröderne aflemnat hornen, återvände de till sina säten. Odd tömde dem, fyllde dem ånyo, och trädde fram för kämparne, lemnande dem hvar sitt horn och qvad. I sin sång beskyllde han bröderna för huglöshet och feghet, medan han prisade sin egen manlighet hos Aquitanerne.

Bröderna fyllde ånyo hornen och framträdde till Odd med nya smädeverser. Han besvarade dem hvarje gång med en ny berättelse om någon af sina bragder. Leken fortfor sålunda tills de båda kämparne föllo liksom död-druckna, medan Odd sjelf icke tycktes männerna hafva något rus. Han fortfor nemligen att, sedan Sjolf och Sigurd blifvit bortburna, ännu en lång stund på aftonen språka och dricka om med männerna. Men konungadottren och Harek hade uppmärksamt lyssnat på hans ord och sång och antecknat hans qväden på taflor.

Då konungen var klädd om morgonen, inträdde till honom hans dotter och Harek, samt berättade hvad som om aftonen förefallit. De kommo då öfverens, att den lysande idrottsmannen icke kunde vara någon annan, än den vidtberömde Orvar Odd.

Om aftonen, då kämparnes dryckeslag begynte och konungen var kommen i sitt säte, kallade han Widförul att träda fram för bordet, och sade: »Det är

nu tid, Orvar Odd, om du är den, som vi förmoda, att aflägga kappan och icke längre dölja dig. Vi hafva nog länge sett dig bland de ringare kämparne, men dertill har du sjelf varit vållande.»

»Då må så ske som j viljen,» svarade Orvar Odd.

Med dessa ord kastade Odd af sig kappan. Han stod derunder klädd i en skarlakansrock med gyllene häktor; han bar en gyllene krans om pannan, som derjemte pryddes af silkesblekt lockigt hår, och hade Odd en väldig guldring på handen.

Då sade konungen: »Sitt upp, Odd, här i högsätet jemte oss.»

»Haf mycken tack, herre,» svarade Odd, »men icke vill jag skiljas från mina säteskamrater.»

»Dertill vet jag råd,» sade konungen. »Harek skall sitta näst dig och dernäst Ingiald och Ottar. De skola få det uppdraget att beständigt vara dig till tjenst.»

Nu vardt det så som konungen förutsagt, och vardt en stor vänskap och nära umgänge mellan Odd och Harek. Konungen högaktade Odd så mycket, att han ingen ville jemföra med honom.

Och led så denna vinter.

Då våren kom, samtalade en gång Harek och Odd. Harek sporde: »Har du icke något giftermål i sinnet?»

»Jag vet icke det,» svarade han. »Visserligen är jag ännu icke alltför gammal till giftermål; dock vill jag icke gerna taga mig en hustru af lägre stånd.»

»Men hvad säger du, Odd, skulle du vilja våga något, för att få konungadottren, min fosterdotter Silkesif?»

»Hvad menar du då att jag skulle våga?» sporde Odd.

»Ett land heter Bjalkland och dess konung Alf Bjalke. Hans gemål heter Gyda och sonen Vidgrip. De äro så trollkunniga, att de till och med kunna uträtta det orimligaste. Fordom egde vår konung att taga skatt af Bjalkland, men Alf Bjalke har nu lång tid underlåtit att betala skatten. Så har vår konung yttrat, att den, som ånyo skattlägger honom landet, skall erhålla hans dotter till äkta.»

Då sade Odd: »Underrätta dig, min vän Harek, af konungen och hans dotter, om dessa vilkor förunnas mig.»

Harek lofvade detta.

Någon tid derefter kom saken till samtals, och frambar då Odd sitt ärende för konungen. Efter åtskilligt ordande, slutades det så, att Odd blef trolofvad med konungadottren, och lofvade skattlägga Bjalkland.

Odd qvad härom en visa:

Var mig Harek
huld och fulltrogen,
då han mig fäste
sin fosterdotter;
egde jag väna
konungadottren;
väl styrde vi samman
seger och länder.

Konungen rustade något derefter hären, och Odd, som skulle anföra den, kom för att taga afsked. Då sade konungen: »Här är en gåfva, Odd, som jag vill

gifva dig: det är en sköldmö. Hon är orädd i strid och har länge för mig ordnat krigshären.»

Odd svarade: »Aldrig har jag varit, der jag hade qvinnor för mig, och så månde det ännu blifva. Men såsom j gören detta af god mening med mig, månde jag antaga det.»

Det vardt så, och hon for med Odd.

En dag anlände hären till ett moras, som låg framför dem. Då tog Odd ett språng tvärtöfver mossen. Då sköldmön ville göra samma språng efter, stannade hon. Då Odd frågade, hvarföre hon så gjorde, svarade hon att hon ville taga bättre språng. Men ehuru hon tre gånger tog språng, vågade hon icke hoppa öfver. Odd sprang då tillbaka och fattade uti henne, samt kastade henne uti dyn, så att hon sjönk och aldrig kom åter. Dervid sade Odd: »far nu dit, der alla troll må behålla dig, hellre än att jag skulle vinna seger under dig!»

Odd höll sedan fram med hären uti Bjalkland. Men när konungen derstädes och hans son fingo spaning derom, drogo de mycket folk tillsamman och rustade sig till strids.

De sände män till Odd och läto hasla honom vall till stridsfält. Derefter ankommo begge härarne till det bestämda stället, och det var sent om en qväll. De slogo båda upp sina tält, och tog Odd vara uppå, hvarest höfdingen Vidgrip uppslog sitt.

När nu manskapet hade lagt sig och allt var tyst och stilla, steg Odd upp och gick ut. Han hade svärd i handen och var ej annorlunda rustad; han stannade icke förr, än han kom till Vidgrips tält. Der stod han länge och väntade, att någon måtte komma ut ur täl-

tet. Mycken rimfrost låg då öfver allt. Det hände omsider, att en man trädde ut och sade: »Hvi står du här och går hvarken in i tältet eller bort?»

»Jo, vapenbroder,» sade han, »jag har icke väl råkat ut: jag hittar icke till mitt rum, der jag lades i går afton.»

Mannen svarade: »Vet du i hvad tält du var?»

Odd genmälte: »Det vet jag för visso, att jag skulle ligga i Vidgrips tält med en man mellan honom och mig. Men det är långt ifrån, att jag hittar dit.»

»Ja,» sade mannen, »nog kan jag visa dig, i hvad säng Vidgrip ligger; ty det känner jag ganska väl.»

Nu följdes de åt in i tältet och till Vidgrips säng; der sade han till Odd: »Här tror jag Vidgrip ligger.»

Ja,» sade Odd, »låt du om ingenting, ty nu passar allt sig väl, och nu ser jag mitt ställe.»

Mannen gick, men Odd stannade qvar, och så snart han mente, att alla hade lagt sig, stack Odd en speta ut genom tältet, under hvilket Vidgrip låg. Derpå gick han ut bakom tältet, der spetan stod ut; der uppsprättade han tältet och såg, hvar Vidgrip låg, samt drog honom ut på tältstocken och afhögg honom der hufvudet; kroppen lät han åter falla in och fäste tältet tillsamman. Han gick sedan till sitt tält, lade sig och låtsade. som ingen ting vore vidgjordt.

Om morgonen, då hedningarne vaknade, fingo de se Vidgrip dräpen och hufvudet borta: detta föreföll dem så mycket underligare, som ingen någonsin hört eller sett dylikt tillförene. De rådplägade sedermera, och vardt det rådslutet, att de skulle taga sig en annan anförare och kalla honom Vidgrip, och låta bära fanan framför honom om dagen.

Om morgonen vaknade Odds män och härklädde sig: han tillställde så, att en lång märkestång bars före honom, och lät sätta Vidgrips hufvud deruppå.

De krigande fylkade sedermera sina härar på begge sidor och gingo häftigt fram. Odd gick framför sin här, men hade mycket mindre manskap.

Odd tog under striden till orda och ropade åt landsfolket och frågade, om de ej igenkände Vidgrips hufvud, som bars mot dem. Landsfolket tyckte sig känna Vidgrips hufvud igen; men det föreföll dem ganska underligt. Nu föreslog Odd dem tvenne vilkor: antingen de ville strida eller gå honom tillhanda. Men de tyckte det hade tillburit sådant, hvarpå de minst voro berådde, hvarföre de ock antogo det vilkoret att gå honom tillhanda med hela sin här.

Odd tågar nu med sitt manskap fram åt landet. till dess han mötte Alf Bjalke, Vidgrips fader. De hade begge mycket folk; dock var Odds här mindre än Alfs.

Der började straxt en den skarpaste träffning dem emellan, och tyckte Odd sig aldrig förr varit stadd, der han lidit så stort manfall, ty på en liten stund kunde han skönja betydlig minskning på sitt manskap.

»Det förekommer mig besynnerligt,» inföll Odd, »att jag tyckes rödja mig rum ända fram till Alfs banér; dock blir jag honom ingenstädes varse.»

Då tog en af landsmännen, som förut varit med Vidgrip, så till orda: »Icke vet jag hvad dig fattas. Jag ser honom, der han följer sitt banér, hvilket han aldrig skiljer sig ifrån; och är det till märkandes, att han skjuter en pil af hvarje finger och skjuter 10 pilar i sönder, samt tager man med hvarje pil.»

»Icke märker jag honom ändock,» sade Odd.

Mannen lyftade sin hand öfver Odds hufvud och sade: »se här framför min hand!» och straxt blef Odd varse Alf, jemte allt hvad om honom var till märkes sagdt.

Odd sade: »Håll en stund, stallbroder!» och så gjorde han. Odd sökte nu fram Gusespilarne, och tog en af dem, lade på sträng och sköt mot Alf; men denne höll handlofven före, och bet intet derpå.

»Fara skola de nu alla,» sade Odd, »ändock ingendera duger.» Han afsköt då alla, men ingen skadade Bjalke, utan föllo alla Gusespilar neder i gräset.

»Icke vet jag,» sade Odd, »om det nu icke lärer vara kommet derhän, som gubben Jolf, min vän, sade mig, att alla Gusespilarne äro sin väg, och skall det nu bli att fresta gubbens stenpilar.»

Han tog då en af dem, lade den på strängen och sköt mot Alf; men som denne hörde hvinet af den flygande pilen, höll han handlofven emot; men pilen gick tvärtigenom, samt in i ögat och ut i nacken. Odd tog en annan, lade den på strängen och sköt mot Alf. Han höll än en gång handlofven före, och ernade bättre akta sig för den andra, som efter kom; men denne kom i det öga, som oskadt var, och gick ut i nacken.

Men ännu föll ej Alf, och stridde aldrig häftigare än nu, ty han drap på en liten stund 15 män, och kom det dem värst, som voro honom närmast. Detta såg Odd och sköt tredje pilen; den träffade Alf i midjan, och föll han så död omsider.

Nu föllo gubbens stenpilar neder i gräset, och hade han förut sagt, att Odd månde ej vidare begagna

dem. Hädanefter vardt striden ganska kort, ty manskapet tog flykten åt borgen.

Men Gydjan, Alfs hustru, trädde fram i borgporten och sköt pilar från alla fingrar; nu upphörde dock slaget, och folket, som qvarlefde, gick Odd tillhanda. Det befanns då, att allt var fullt af blotskap utmed borgen, och allestädes stodo små gudahus och altaren. Odd lät tända eld derpå och uppbränna allt hvad som fanns omkring borgen.

Då föll Gydjan qväde i munnen:

Hvem vållar branden?
Hvem vållar striden?
Hvem svingar svärdet
med jarlastyrka?
Hvem svedde templen?
Hvem brände våra altaren?
Hvem färgade klingan
å konunga-sonen?

Odd qvad:

Odd brände tempel
och brände hedna altaren.
Han dina trägudar
också förstörde:
godt uti verlden
gjorde de icke,
när de sig ur elden
ej kunde släpa.

Då qvad Gydjan:

Hvem uppfödde dig
till så mycken ondska,
att du icke vill
offra till Oden?

Odd qvad:

I min barndom
mig Ingiald fostrat.

Då qvad hon:

Rikedom jag tyckes
nogsamt ega,
om jag än funne
den ärliga Alf:
offer ger jag honom
och gårdarna fyra —
dem må han alla
draga i elden.

Då qvad Odd detta:

Odd spände bågen,
pil flög af strängen,
Jolfs udd ilade
din Alf igenom.
På honom får du vänta,
hur du än offrar.
På Bjalkes kropp
hacka nu korpar.

Odd rusade sedan mot Gydjan med en stor ekeklubba. Hon flydde undan åt borgen; men Odd förföljde de flyende och drap hvarje lefvande, som han med sitt folk nådde i borgen. Gydjan flydde då undan till afgudahuset, som var inom borgen, och qvad detta:

Hjelpe nu Asar
och Asynjor
och alla gudar
sin Gydja!

Odd kom då till templet, men ville icke inträda efter henne, utan gick upp i fenstergluggen. Han blef varse hvar hon låg; han tog då upp en stor sten och kastade den in genom gluggen; den träffade henne i ryggen, och krossades hon så till döds.

Då qvad Odd:

Mig ej bekymrar,
om du mig hotar
och afgudar kallar,
du olycksönskande hufvud!
Svårt är ha träl
till enda vän, —
J skolen ej årligt
offra åt den onde!
Jag vet, att i eld
Asarne brinna; —
Troll tage dig!
Jag tror på ende Guden.

Vann så Odd hela landet och borgen, och uppbrände allt detta elaka folket. Han tog så skatt af landet och tillsatte styrande höfdingar; derpå tågade han dädan, och är ingenting berättadt om hans färder, förr än han kom åter till konung Harek.

Men det hade emellertid timat, att Konung Herröd var död, samt hög uppkastad öfver honom, och lät Odd dricka arföl efter honom. Sedan räckte Harek honom handen och fäste honom sin fosterdotter. Derpå hölls bröllopet, och Odd fick konunganamn: så satt Odd en lång tid med fred i sitt rike.

Då Odd, enligt Völvans utsago, hade hunnit till en mycket hög ålder, timade det en gång, att Odd

talade till sin drottning dessa ord: »En färd är för händer, som jag vill företaga.»

»Hvart vill du då fara?» säger Silkesif.

Odd svarade: »Jag ernar mig norr upp i Norrige: jag vill få veta, hvilka som nu ega att i vård hafva ön Rafnista och andra våra fränders egor.»

Drottningen yttrade: »Så tyckes mig, som du måtte här jemte oss vara full väl nöjd med riket i Hunaland och många andra skattländer; tyckes mig ock, som du ej behöfver fika efter en liten öfläck, som är intet värd.»

»Ja, det är så,» svarade Odd; »men jag vill skipa om hvem deröfver skall råda; det månde ock icke taga lag att derifrån afråda mig, ty jag har redan beslutit färden och skall inom kort tid vara borta.»

Odd rustade tvenne skepp och hundrade män å hvardera, och förmäles intet om hans färd, förr än han kom till Rafnista.

Det hade timat på ön, att dit hade vestan från Irland anländt Ragnhild, Odds dotter; hon hade tagit under sig ön och alla sin faders egor. Hon var gift med en betydande man, som het Håkan, och voro begge redan döda. De hade lemnat en son efter sig som het Vidkund: denne egde nu Rafnista.

Som Vidkund fick veta, att hans frände Odd hade dit anländt, tillagade han ett stort gästabud för honom och bjöd dertill de rikaste män i Nummedals fylke. Odd kom till detta gästabud med allt sitt manskap. Alla män beundrade högligen Odd, så snart de hörde, att hans ålder var vida öfver andra menniskors, att han ännu var så rask och härför: han var ock

mycket större än andra män, som då funnos, samt helt gråhårig.

Odd dvaldes der en half månad, och lemnades uti hans våld allt hvad hans fränder hade egt; men han gaf det åter åt hvar och en, som hade det tillförne. Derpå lagade Odd sig att resa söderut och hedrades med kosteliga föräringar.

Odd seglade nu nordanifrån, till dess han kom midt för Berurjoder. Då sade Odd: »Jag är så nyfiken att se min fosterfaders gård, att vi fälla seglen och gå i land.» Och så gjorde de. Odd och hans män gingo till byn, och sade Odd dem, hvarest hvarje hus hade stått — der var då en liten by, ty Ingialds gård utgjorde nu vallgrodda tomter.

Odd följde dem ock dit, som han och Asmund hade haft sin skottbacka, och förtäljde dem hvad mon som hade varit dem emellan i deras skjutande. Odd följde dem ock dit, som de hade lekt med simmande, och berättade dem, huru der hade tillgått: oländig mark var nu der, som fordom varit blomsterrika parker. Då sade Odd: »Låtom oss gå våra färde, här är ingenting att se; jag månde nu väl undgått det ödet, som Völvan spådde mig för lång tid sedan, att jag skulle brännas på Berurjod.»

De förfogade sig sedermera derifrån — små risqvistar med lös jord emellan lågo i vägen för dem — men bäst som de gingo, stötte Odd foten och snafvade. Han sade: »Hvad för ondt var det jag stötte foten emot?»

Han rörde dervid med spjutskaftet, och sågo alla, att det var en hästs hufvudskalle. En orm jagade då undan mot Odd och högg honom straxt i foten

ofvan ankeln; genast uppkom värk af giftet, och hela foten samt låret uppsvullnade. Denna åkomma besvärade Odd så mycket, att de måste leda honom ned till stranden; och när han kom dit, satte han sig ned och sade: »Nu skall mitt folk skiftas i tvenne hopar eller hälfter, och skola sextio män sitta här jemte mig och rista efter det qväde, som jag nu vill författa öfver mina företag och min lefnad; men de andra skola hugga mig en stenkista och draga dit ved, sätta eld derpå och uppbränna alltsammans, så snart jag är död.»

Sedan tog Odd till att qväda:

Lyssnen, kämpar,
medan jag qväder
om mina trogna
vapenkäcka vänner!
Ej må jag dölja,
att stridslyf man
dock icke förmår
mot ödet strida.

Fostrad vardt jag,
med faders råde,
enligt moders vilja,
på Berurjoder:
sällsynt ej var
glädjen der,
sådan Ingiald
sjelf den egde.

I vår barndom
på Berurjoder
uppvexte vi båda,

Asmund och jag:
vi slöjdade skjutdon,
vi timrade skepp,
vi skuro oss pilar,
allt till vår gamman.

Spådom — nu sannrönt —
sade mig Völvan,
den jag ändock
ej ville akta:
Jag yttrade till gubben,
att aldrig jag åter
hit månd' komma —
den ed har jag brutit.

Ut i svallande våg
skeppen vi förde,
och flaggen stod
från masttoppen fjerran.
Med oskadda härskepp
dit vi anlände,
hvarest de Bjarmer
bygder egde:

Odd qvad derefter om alla sina bedrifter och äfventyr, hvilka i sagan blifvit förtäljda.

Det led nu med Odd, som med qvädet.

Detta qvad han sist:

Sedan jag satt
i ostörd sällhet,
herrligen längre
än jag har vetat. —
Långt blir förtälja

om mina färder
för tappra svenner,
men denna blir den sista.

J skolen skynda
neder till skeppen,
helbregda alle:
här månd' jag dväljas.
Bären till Silkesif
och våra söner
min kärliga helsning!
Dit kommer jag aldrig.

Och derpå dog Odd; och är det fordna och visa mäns sägen, att han tyckes hafva varit en på många sätt den största man af sina samtida efter forden sed. Han hade förut sagt sina män, att de skulle lägga honom i stenkistan, draga sedan dit ved och bränna hans lik, ty han ville icke, att hedningarne handterade hans kropp, men befallde att stenkistan skulle vara der efter honom till synes.

Efter dessa händelser fara Odds män öster ut och hem. De buro drottning Silkesif dessa tidningar och Odds helsning: hon sade sig dylika tidningar förmodat. Nu tog hon under sig riket i Hunaland med sina söner; och härstamma många berömliga män från Odds söner. Ragnhilds ättlingar spridde sig vida öfver Halogaland: derifrån härstammade Vidkund i Björkö. Det är visa mäns sägen, att Odd lefvat i 300 vintrar: han var född 50 vintrar före Harald Hårfager, men slöt sina dagar i konung Olof Tryggvasons tid, när denne hade regerat 3 vintrar öfver

Norrige. Samma sommar döptes konung Olof den Helige, år efter Christi börd 998. Vintern derefter christnades hela Halogaland. Ändas här sagan om Orwar Odd.

VIII.

HERWORS

OCH

KONUNG HEIDREKS SAGA.

Herwors och konung Heidreks Saga.

Här begynner sagan om konung Heidrek den vise.

Det förmäles, att i fordomtima kallades en del af Finmarken Jotunhem. Landet söderut, mellan Finmarken och Halogaland, kallades Ymisland. Då för tiden bodde på sina ställen resar och på andra orter halfresar. Der inträffade en stor sammanblandning af folkslagen, i det jättarne eller resarne togo sig hustrur från Ymisland, och ditgifte sina döttrar.

I Jotunhem var en konung vid namn Gudmund, en ifrig gudadyrkare. Hans gård hette Grund, och häradet, hvaruti gården låg, hette Glasisvall. Gudmund var en vis och mäktig man, och han och hans män lefde många mansåldrar. I anledning deraf trodde hednafolket, att odödlighetens land var beläget i hans rike. Också troddes att ålderdom och krämpor veko ifrån alla, som ditkommo, så att ingen dog derstädes.

Konung Gudmund egde en son, som hette Höfund. Denne förutsåg kommande ting, och var äfven en vis man. Han blef satt att dömma öfver allt det land, som låg i hans grannskap, och dömde aldrig vrång dom, så att ingen djerfdes eller behöfde bryta hans lag.

En man, som hette Andgrim, och var en rese, som bodde i berg, bortförde ur Ymishem Ama Ymis dotter. Hergrim var deras son, och blef kallad half-troll, ty han var stundom hos bergresarne och stundom i Ymishem. Han hade jättestyrka, var ganska mångvetande och en oförfärad berserk. Han tog Ogn, Alfs dotter, ur Jotunhem. De hade en son, som kallades Grim. Men Ogn hade förut varit gift med Starkader Aludreng, som bodde vid Alufors. Denne härstammade från Thussa-ätten och liknade Thussarna i styrka: han hade åtta händer. Hans fader nämndes Storwerk, och Hergrim hade tagit Ogn ifrån honom, då han var gången nordan på en färd. När Starkader kom åter, ristade han utmaning till Hergrim, att i holmgång försvara sin rätt till hustrun. De fäktade vid Edets öfra forsfall. Starkader högg med fyra svärd, och fick seger. Der föll Hergrim, och Ogn åskådade deras holmgång. Men då Hergrim var fallen, genomstack sig Ogn med ett svärd, ty hon ville ej tillhöra Starkader. Allt hvad Hergrim hade egt bortförde Starkader tillika med hans son Grim. Han uppvexte hos Starkader, och blef både stor och stark med åren.

Alf hette en konung, som rådde öfver Alfhem, och hans dotter Alfhild. En höst skedde hos Alf Disa-blot, och Alfhild förestod offret. Hon var skönare än andra qvinnor bland sina samtida. Då hon om natten blodstänkte altaret, röfvade Starkader henne bort och hemförde henne med sig. Då åkallade konung Alf Thor, hvilken slog Starkader, och lät Alfhild återkomma hem till sin fader; Hergrims son Grim var med henne. Då Grim var tolfårig, for han i

härnad och var en väldig härnadsman. Han fick sedan Bauggerd, Starkaders och Alfhilds dotter. Grim tog sig till hemvist den ö, som heter Bolmö, och kallades sedan Ögrim Bolm. Deras son var Andgrim orädde, hvilken efter Grim bodde på Bolm och var en vidtfrejdad härförare.

Sigurlam hette en konung. Honom gaf Oden Gardarike. Han var en man af skönaste utseende. Hans hustru var Heid, dotter af konung Gylfe. De egde tillsammans en son, som hette Svafurlam. Sigurlam föll i striden mot Thiasse, en Jotne. Då Svafurlam sporde sin faders fall, tog han allt det land, som hans fader hade egt, och blef en rik man.

En dag, då Svafurlam red på jagt, förföljde han länge en hjort, men nådde den ej på hela dagen, förrän vid solnedgången. Han hade då ridit så långt i skogen, att han knappt visste hvartåt hemmet var. Ett berg låg till höger, och han blef der varse tvenne dvergar. Han drog svärdet emot dem och jagade dem utomkring berget. De tillbjödo honom då lifslösen, och han sporde dem efter deras namn. Den ena nämndes Durin och den andra Dvalin. Han visste, att de voro af alla dvergar de slöjdkunnigaste, och ålade dem att göra honom ett svärd, som bäst de kunde. Fästet skulle vara af guld, och likaså mellankaflen; äfven balja och rembeslag. Han föreskref, att svärdet aldrig skulle fela och aldrig rostas; bita lika väl på jern och sten, som på kläde; och seger i strid och envig skulle följa hvar och en, som bar det. — Detta var deras lifslösen.

På utsatt dag kommo dvergarne och gåfvo honom svärdet, som var det skönaste af svärd.

Men när Dvalin stod i bergsdörren, sade han: »Varde detta ditt svärd mansbane hvar gång det draget varder, och med det skola begås tre de största nidingsverk. Det varde äfven din död.»

Då högg Svafurlam svärdet efter dvergen, och gick dess egg in i stenen, men dvergen undkom i berget.

Svafurlam egde detta svärd, och kallade det Tirfing. Han bar det sedan i strid och envig. Han fällde dermed Jotnen Thiasse i tvekamp, och tog hans dotter, som hette Frid. De hade en dotter, som blef kallad Eywor, den vänaste och visaste bland qvinnor.

Andgrim den oförskräckte var i vikingafärd till Bjarmland och anförde ett stort antal kämpar. Han härjade i Svafurlams rike, och var mot honom i strid, och möttes höfdingarne sjelfva till huggskifte. Svafurlam högg ett stycke ur Andgrims sköld, och svärdet fastnade i jorden. Då svängde Andgrim sitt svärd öfver Svafurlams hand, och afskar den, så att Tirfing föll på marken. Men Andgrim upptog svärdet och högg Svafurlam dermed till döds. Sedan tog han mycket stridsbyte och Eywor hans dotter, hvilken han med sig bortförde. Andgrim for då till sitt hem i Bolmsjön, och firade bröllopet derstädes med Eywor. De egde tolf söner: Angantyr var äldst, sedan Herward, Hjorward, Seming, Ram, Bran, Barre, Reitner, Tiund, Bui och tvenne Haddingar. De tvenne sista tillsamman mäktade blott en mans verk. Men Angantyr gjorde två mäns verk. Han var hufvudet högre, än hvar och en af de andra. Alla voro de högst oförskräckte män, och öfver andra kämpar i kraft och mod. Och när de foro till härjning, då hade de ej

flera män på sitt skepp, än de tolf bröderna. Dock hade de ofta flera skepp på sina resor. De foro vidt omkring, och blefvo ganska segersälle, och vordo vidtfrejdade kämpar. Angantyr bar Tirfing, Sening Mistelten, men Hjorward svärdet Hrotta, alla tre goda holmgårds-svärd. Det var deras sed, när de voro ensamme med sina män, om de märkte att berserksgång kom på dem, att de foro upp i land och brottades med berg och skogar. Det hade mot deras vilja händt, att de dräpt sina män och krossat sina skepp. Derföre gingo om dem sällsamma berättelser.

Uti Orvar Odds saga här framför är berättadt, huru Andgrims söner foro till Upsala och begärde konung Ingwes dotter till äkta åt Hjorward, samt huruledes de bjödo Hjalmar till holmgång på Samsö.

Ehuru den gamle Andgrim icke anade godt för sina söner af denna färd, begåfvo de sig åstad ifrån hemmet, för att möta Hjalmar den Hugfulle och Orvar Odd, samt togo vägen om Aldeioborg.

Öfver Aldeioborg herrskade en jarl, benämnd Bjartmar, ej mindre mäktig än mången konung. Han hade en fager dotter, som hette Svafa, och var nu giftvuxen. Andgrims söner hade sin väg der förbi, och veko bröderna af ditin. Bjartmar tillredde för dem ett gille.

Sedan de något uppehållit sig der, bad Angantyr, att jarlen ville gifva honom sin dotter. Bjartmar och äfven tärnan gåfvo sitt bifall, och nu tillagas ett stort bröllop för Angantyr och Svafa, Bjartmar jarls dotter. Men då festen var slut, rustade sig Andgrims söner till sin färd till Samsö.

Då förtäljde Angantyr jarlen en dröm, att honom tycktes som hade han varit på Samsö med sina bröder, och funnit en myckenhet foglar, samt dräpt dem alla. Och något derefter veko de åt en annan trakt af ön, då de sågo två örnar flyga emot sig. Och tyckte han sig gå emot den ena örnen och hålla en hård strid med honom, tills de båda satte sig neder. Men den andra örnen stridde med hans elfva bröder, och syntes dem öfverlägsen.

Jarlen svarade på Angantyrs berättelse: »Den drömmen månde förebåda mäktiga mäns fall, och anar det mig att den syftar på eder, bröder.»

Bröderna sade, att de icke fruktade för något i hela verlden.

Men jarlen yttrade: »När döden kallar, må en hvar åtlyda.»

Dermed ändades detta samtal, och bröderna rustade sig samt foro till Samsö. Såsom uti Orvar Odds saga förmäles, föllo derstädes alla tolf bröderna och Hjalmar den Hugfulle. Odd uppkastade öfver Andgrims söner högar på stranden och lade i högen hvarje kämpes vapen.

Sedan Andgrims söner sålunda stupat på Samsö, födde Svafa, Bjartmar jarls dotter, ett flickebarn. Många tyckte det rådligast att utsätta barnet för att låta det omkomma, och påstodo, att ett godt qvinnolynne skulle det ej få, om det blef likt sin faders fränder. Men Svafa sade, att af henne skulle komma stora ätter, och skulle Andgrims söner i henne få en hämnare. Jarlen lät då gifva den lilla namn, och kallade henne Herwor. Och när hon uppvexte, blef hon den skönaste qvinna, men tillika manligt stark.

Hon öfvade sig mycket med skjutning och båga, med svärd och sköld, men litet med nål och sybåge. När tiden kom, att till något arbete hålla henne, gjorde hon mera illa än väl; och när man förebrådde henne, lopp hon sin väg, for omkring i skogar, ihjälslog män och röfvade. När jarlen detta sporde, for han åstad med sitt folk, tog henne och förde henne med sig hem, och der vistades hon stilla en tid.

Det hände en gång, då Herwor var ute, der några trälar och tjenstefolk voro, att hon gjorde dem illa. Då talade trälarne: »Alltid vill du, Herwor, göra ondt, och blott ondt är att af dig förbida; jarlen förbjuder alla att säga dig ditt fäderne, derföre att det synes honom skam, om du det kände. Den sämste trälen är din rätte fader.»

Herwor blef högeligen uppbragt öfver dessa ord, gick till jarlen och qvad:

Vår ättfrejd
ville jag prisa,
ville i kämpars
minne mig fästa.
Jag en ryktbar fader
trodde mig ega:
nu för mig han nämnes
svinaherde.

Jarlen svarade:

Lögn har man sagt dig,
falska sagor:
ty modfull bland kämpar
din fader var räknad.
Ståndar ej Angantyrs

sal i djupan
hög på Samsö,
sunnan i skären!

Herwor qvad:

Nu jag åstundar,
fader! att besöka
mina framlidna
tappra fränder.
Väldiga skatter
visst de ega:
dem skall jag taga
eller Hel gästa.
Skyndsamt skall jag
mig tillrusta,
smycka mitt hufvud
innan jag bortilar.
En aning mig drifver
att i morgon
skära mig linne
och högtidskläder.

Jarlen qvad:

Du är i sanning
alltför brådskande,
mer manlraftig
än qvinnan anstår.

Herwor qvad:

Ett mål vill jag
i blinken hinna:
kan jag det icke,
harmen mig böjer.

Derefter tilltalade Herwor sin moder och qvad:

Rusta mig från hemmet
så snart du kan,
ljufva moder,
som vore jag en son!
Mina drömmar
mig sanning förkunna:
här jag ej finner
hugro längre.

Derefter tog Herwor karlklädnad och vapen och for ensam bort; hon uppehöll sig der vikingar voro, for med dem en tid och kallades Herward. Snart tog hon befälet öfver denna hop, och höll en dag sin led till Samsö.

När de lågo der, sade sig Herward vilja fara till ön; men alla hennes följeslagare nekade att komma dit, och förklarade att der gingo så många onda spöken, att der var värre om dagen, än annorstädes om natten.

Men Herward tog en båt och for i land mot qvällstunden, kom till östranden vid solsättningen och landade i Unnarvåg.

Der gick hon upp i land och fann en man, som vallade en hjord. De taltes vid en stund.

Men när mörkret tilltog, skedde ett starkt dån på ön, och höga eldar upplågade. Då började fäherden rädas, ville skynda sig hem och sade att ingen menniska brukade vara ute, så på senqvällen.

Herward fördröjde honom, sporde honom om hvad allmänt man förtäljde om denna ö, och bad honom följa sig.

Fäherden qvad:

Du ensam till oss,
på ön är kommen;
men följ mig nu genast
hem till gästning!

Herward svarade:

Jag vill ej följa
dig hem till gästning;
ty föga jag
denna ö känner.
Säg blott, innan vi
här nu skiljas,
hvar skall jag Hjorwards
högar finna?

Fäherden qvad:

Om du det spör,
vis är du icke,
unge viking!
Du sväfvar i våda.
Låtom oss hädan
skyndsamt följas!
Skyndom hemåt!
Farligt är ute.

Herward:

Jag halsring dig bjuder
till belöning,
om du hjeltars vän
ej vill längre hindra.
Du kan ej så skönt
smycke gifva

eller så fagra ringar,
att jag skulle afstå.

Fäherden:

Oklok den synes mig,
som ensam går
i nattens mörker
på ödslig strand.
Elden spelar,
högarna öppnas
jord och kärr flamma:
skyndom oss hädan!

Herwor:

Fruktom icke,
om än eldar flamma
öfver hela ön.
Låtom icke
de hädangångna kämpar
oss på flykten skrämma!

Men fäherden lade stafven på ryggen, tog till språngs, som bäst han förmådde, såg sig ej tillbaka, och qvad i det han flydde:

Nu månde herden
till skogen skynda:
den man är vettlös
och öfverdådig,
som lik den vikingen
rasande framfar,
och kokande harm
bär uti bröstet.

Nu ilade Herwor bort till grafhögarna på ön; hon såg högspetsarne brinna, men gick fram utan fruktan, fast rundt omkring lågor flammade i hennes väg. Slutligen kom hon fram till berserkarnes grafvar. Då qvad hon:

Vak upp, Angantyr!
Dig väcker Herwor,
den enda dottren
af dig och din Svafa.
Gif mig utur högen
svärdet hårda,
som åt Svafurlam
dvärgar smidde.

Herward, Hjorward,
Ram och Angantyr!
Jag väcker er alla,
under skogens rötter,
med hjelm och brynja
och svärdet skarpa —
med blanka sköldar
och blodiga spjut.

Äro gångne
Andgrims söner,
de mäktiga hjeltar,
att öka mullen.
Vill ingen af Eiwors
söner mig svara,
ur skuggors boning
vid Unnarvåg?

Herward, Hjorward,
Ram och Angantyr,

Så må edra hjertan
pinas och qväljas
som en krälande myrstack,
om j mig ej gifven
svärdet, som dvergar
gnistrande smidde.
Ej de döda må gömma
de bästa vapen!

Då öppnades högarne, och allt syntes som en låga.
Angantyrs röst hördes ur högen:

Herwor, min dotter! —
Hvi kallar du så? —
Till ohördt förderf
hvi rasar du så?
Hård är du vorden
och vildt ditt sinne.
Räds du ej störa
grafvarnas hvila?
Mig begrof ej fader,
ej fränder kära.
Men Tirfing togo
de två, som lefde,
och egde det sedan
en af de tvenne.

Herwor:

Sannt talar du icke;
dig lemne Oden
så skydd i högen,
som ännu du gömmer
Tirfing hos dig! —
Trögt du lemnar

din enda dotter
sitt käraste arf.

Angantyr svarade:

Sjunken är Hels port,
högarna stå öppnade,
hela stranden
står i vilda lågor.
Allt utanföre
är fullt af fasa.
Skynda dig, mö, om du kan,
tillbaka till skeppen!

Men Herwor återtog:

Ej kunnen j bränna
i nattens djup
sådana bål,
att jag fruktar elden.
Ej skälfver möns
modiga hjerta,
om än de döda
stirra ur grafdörrarna.

Angantyr qvad ånyo:

Herwor, min visa dotter,
hör hvad jag dig säger:
jag vill dig förkunna
hvad som hända skall:
denna Tirfing,
tro mig, min dotter,
hela din ätts
blod skall spilla.

En son skall du föda,
som efter dig
skall Tirfing bära
och tro på sin styrka.
Han varder Heidrek
kallad af folket.
Väldigast på jorden skall han blifva.

Herwor:

J döde kämpar!
eder jag förkunnar,
aldrig j skolen
hvila i ro,
om ej Angantyr
lemnar ur högen
sköld-klyfvaren
Hjalmars bane.

Angantyr:

Du unga sköldmö,
som kring högarna
irrar i natten,
ej andra du liknar,
med heliga runor
på spjutet ristade,
med hjelm och brynja,
der du står vid dödssalens dörr.

Herwor:

Så modig jag mig tyckte
som någon man,
innan jag besökte
din boning, fader!

Gif du mig ur högen
brynjohataren,
dvärgasmidet:
dig höfves ej att dölja det.

Angantyr:

Under min skuldra
ligger svärdet,
som Hjalmar fällde;
rundtom glöder eld,
och vet jag på jorden
ej sköldmö så modig,
att hon det svärdet
djerfs taga i hand.

Herwor:

Glad vill jag taga
och trycka i handen
det skarpa svärdet,
blott det mig unnas.
Den elden ej bränner,
som flammande leker
med de dödas vålnader —
jag tror det icke.

Angantyr:

Vild är du, Herwor,
fast hjeltemodig,
der du med öppna ögon
dig störtar i elden.
Hellre jag svärdet
dig räcker ur högen.

Unga sköldmö,
nu må du det taga!

Dervid kastades svärdet ur högen och föll i Herwors händer.

Då qvad hon:

Väl gjorde du,
vikingafurste,
att du mig räckte
svärdet ur högen!
Jag skattar mer,
o konung, din gåfva,
än om jag Norriges
rike egde.

Angantyr:

Du vet dock ej än
hur ovist du talar,
bedragna qvinna!
Hvad din glädje verkar!
Ty detta Tirfing,
tro mig, o mö,
hela din ätts
blod skall spilla.

Herwor ville icke höra sådana spådomar; hon qvad:

Till gnyende hafvets
snäckor jag hastar.
Nu är furstens dotter
vid frimodig håg!
Du, konung i högen,
föga jag aktar

hvad mina söner
hända månde.

Angantyr:

Du skall den ega
och länge vårda,
men förvara tillika
Hjalmars bane! —
Rör ej dess egg,
härdad i etter —
värre mansspillare
ingen än burit.
Farväl, o dotter!
Nu lemnar jag dig
tolf kämpars styrka —
tro mig, Herwor! —
mod och mandom,
och det yppersta goda,
som Andgrims söner
efter sig lemnat.

Herwor:

Gån åter till ro!
Bort vill jag skynda. —
Ostörde hvilen i högen!
Hädan jag ilar. —
Det tyckes mig,
som mellan himmel
och jord jag sväfvat,
omhvärfd af lågor.

Derpå spang Herwor ned från kullen till stranden, och när det dagades, såg hon att skeppen voro borta; ty vikingarne hade blifvit skrämde, när de hörde thor-

dönet och sågo eldar brinna. Herwor dröjde på Samsö, till dess hon fann ett annat fartyg för sin resa.

Men om hennes färd finnes intet nämndt, förrän hon kom till Gudmund, konung i Glasisvall; hon nämndes då ännu Herward, och hölls för en ung kämpe, samt vardt der allmänt aktad.

Konung Gudmund hade mycket folk, och var så gammal, att han föga aktade hundrade år, och egde ändock sin fulla styrka. Höfund, hans son, var då fullvext och blef använd till alla vigtigare värf.

Det tilldrog sig en gång, att konungen spelte skacktafel, och brickorna föllo mycket emot honom. Då sporde konungen, om någon af de närvarande kunde gifva honom råd att ställa brickorna.

Herward stod upp och gick till spelbordet, och behöfde föga tid att ordna spelet, förrän det gick konungen bättre.

Men under det Herward var vid spelet, hade en af konungens vakthafvande tagit svärdet Tirfing, blottat det och sade, att han aldrig såg skönare svärd; och som Herward det hörde och såg Tirfing blottadt, hvaraf det lyste kring salen likt solstrålar, ilade hon dit, fattade svärdet, högg hufvudet af honom, som det blottat, och skyndade derifrån.

Konungens män eggade hvarann att skynda efter henne och hämnas sin stallbroders död; men konungen böd dem vara stilla och sade: »Föga hedrande vore eder hämd på denne man, ty jag vet att det är en qvinna, och, med det vapen hon bär, skulle för hvar och en af eder hennes lif blifva dyrköpt.»

Herward gick derifrån på vikingafärd, och var någon tid i härnad; men när det ledsnade henne att

lefva så, for hon till Bjartmar jarl, satte sig till qvinliga slöjder, och vida gick nu ryktet om hennes skönhet, hennes gifmildhet och hennes dygd.

Detta sporde Höfund, Gudmunds son. Han gick till sin fader och bad att han ville råda honom, ty han tänkte söka sig en brud.

Konungen tog detta väl och sade, att Herwor, Angantyrs dotter, vore nu hos Bjartmar jarl, sin fosterfader, och att hon till svärdotter vore den bästa och fullkomligaste af dem han kände.

Då blefvo män sände till jarlen i detta ärende. Jarlen tog det väl, och Herwor var nöjd och bad jarlen afgöra till hennes bästa. Så vardt detta afslutadt, och Herwor blef gifven åt Höfund. De hade två söner: den äldre blef nämnd Angantyr och den yngre Heidrek. De voro utmärkte af manlig skönhet, större och starkare än andra; båda voro de vise och hugfulle män. Angantyr liknade i lynne sin fader och ville hvar man väl, och hans fader älskade honom mycket; vänlig mot alla, var han äfven folkets älskling. Men så mycket han gjorde godt, så gjorde Heidrek ondt. Herwor älskade honom mera än den andre sonen. Han bortsändes att uppfostras hos en man, benämnd Gissor. Denne var af män den visaste, och der uppföddes Heidrek.

Det timade en gång, att Höfund lät tillaga ett stort gästabud i Grund, och bjöd alla de förnämsta män i sitt rike, utom Gissor och Heidrek. Men när gästerna intagit sina rum och man började dricka, inträdde Heidrek, konungasonen; deröfver blefvo månge missnöjde.

Angantyr bad honom sitta hos sig, och det behagade honom väl. Heidrek var ej glad om qvällen, och blef länge qvarsittande.

Sedan Angantyr var utgången, talade Heidrek till dem, som sutto honom närmast, och ställde så sitt tal, att de blefvo oenige och trätte. Angantyr återkom och böd dem sluta trätan.

Andra gången gick Angantyr ut; då påminte Heidrek kämparna deras förra ord, och blef deras samtal sådant, att de vexlade knytnäfhugg. Då kom Angantyr in och befallte dem vara stilla till morgonen.

Tredje gången gick han ut; då frågade Heidrek den, som fått sista huggen, om han ej vågade hämna sig, och talade för honom så, att han kom honom att slå ihjäl sin granne. Då kom Angantyr in och var missnöjd.

Om morgonen, när hans fader hörde allt detta, böd han, att Heidrek skulle skynda sig bort. Herwor och Angantyr bådo likväl Höfund att taga honom hem till hofvet, så skulle han bli nöjd.

Höfund sade att det minst finge ske, utan skulle han ofördröjligen draga ur hans rike.

Herwor mälte: »Skall han fara ur ditt rike, så gif honom åtminstone någon nyttig förmaning.»

Konungen svarade: »Gifver jag honom än råd, skall han litet akta dem. Dock emedan du, drottning! derom beder, skall jag råda honom: att han aldrig bistår den man, som mördat sin herre; att han aldrig har i sällskap med sig den man, som svikit eller slagit sin stallbroder; att icke säga för någon främmande qvinna, hvad han vill hålla hemligt, och att ej rida sin

bästa häst, när han behöfver mycket skynda. Dock tyckes mig troligt, att han detta ej aktar hålla.»

Heidrek sade, »att han af elakt hjerta gifvit dessa råd, och förklarade sig ej skyldig att följa dem; »men,» tillade han, »då du gjort mig landsflyktig för en obetydlig gerning, vore det ej obilligt, om jag gjorde dig något, som jag kände vara dig obehagligt.»

Derefter skyndade han ur salen, och med honom hans moder och Angantyr. Men när de kommo på gården, lemnade honom Herwor en pung med guld, tillika med svärdet Tirfing, bad honom det väl njuta och sade honom farväl. Drottningen återvände, men Angantyr for ut af borgen med sin broder.

Då talade Heidrek: »Aldrig tänkte jag göra en sådan skilnad mellan min fader och moder, som de handlat emot mig. Moder min gaf mig Tirfing, det svärd jag högre skattar, än det största rike, om jag ock bland alla riken egde att välja; men fader min gjorde mig till en landsflyktig man.»

Då drog han ut svärdet, och eggen lyste som gnistor och strålar. Heidrek begynte dervid att ryta, och berserksvreden kom öfver honom, ehuru han sökte att betvinga den. Dock, som de två bröderna voro allena tillsamman, och Tirfing, hvar gång det blottades, var mans bane, slog Heidrek sin broder och gick sedan bort. Denna gerning var sålunda ett af Tirfings nidingsverk.

Konung Höfund lät tillreda graf# öl efter sin son Angantyr och uppkasta en stor hög öfver hans graf. Och var den konungasonen sörjd och saknad af alla.

Äfven Heidrek var, öfver den gerning han begått, illa till mods. Han gick bort i vida skogen och sköt

der djur och foglar till sitt uppehälle. Men då han eftersinnade sin belägenhet, fann han att honom väntade icke godt framtids-rykte, om intet annat skulle spörjas om honom, än det som framlidet var: han ville dock varda frejdad af lycka och storverk, såsom hans ättmän före honom.

Han lemnade då skogen och kom fram på en stor väg. Der mötte honom män, som förde en fånge. Han sporde dem, hvad denne hade gjort. De svarade, att han svikit sin herre. Han frågade, om de ville taga penningar för honom, och de samtyckte genast. Han gaf dem då en half mark guld, och de lemnade mannen lös.

Denne tillbjöd Heidrek sin tjenst; men han svarade: »Huru skulle du vara mig, en okänd, trogen — du som svikit din herre, hos hvilken du för mången välgerning stod i skuld? Gack bort ifrån mig!»

Så for han fram i bygden. Vardt honom då sagdt, att vikingar voro der i landet och härjade, och han for att uppsöka dem. Men som han for fram öfver en skog, mötte honom några män med en fängslad. Heidrek frågade hvad denne gjort, och de svarade: »han har mördat sin stallbroder.» Heidrek sporde dem, om de ville taga penningar för honom, och de svarade ja dertill. Han gaf dem en half mark guld.

Denne bjöd honom äfven sin tjenst, men han nekade och fortsatte sin väg.

Heidrek for nu, till dess han fann vikingarne och kom i deras sälliskap. De uppdrogo honom inom kort att föra skeppsrodret, och dernäst befälet öfver folket. Vardt han då snart vidtfrejdad och segersäll.

Harald nämndes en konung i Ridgötaland. Han hade en dotter, som hette Helga. En sommar styrde Heidrek dit med sitt folk, och konungen sände sina män till honom, att bjuda honom till gästabud och fri tillflykt i hans land. Heidrek upptog detta väl, drog dit med sitt folk och vistades der en tid.

Det hände en gång, att några män kommo till konungen med penningar. Heidrek sporde då, hvad det var för penningar, och om det var hans skatt.

Konungen sade: »Det förhåller sig så, att jag dermed skall gälda tvenne jarlar, som härjat i mitt rike och gjort mycken skada.»

Heidrek förklarade det ej väl anstå en så rik konung att gifva jarlar skatt, och att det vore visare hålla värn emot dem.

Konungen sade sig hafva kämpat med dem, men att han alltid hade haft oseger.

Heidrek sade: »Bättre månde jag ej, på annat sätt, kunna vedergälla edert goda bemötande, än blifva anförare för ett tåg emot dem; och hafver alltid så varit, att mina fränder ringa aktat strid med sådana jarlar. Så synes det äfven mig, om du vill lemna mig folk!»

Konungen svarade: »Jag skall lemna dig det folk du vill till denna härnad, och månde det vara din lycka, om du far en god färd; men må du sjelf eftersinna, om du åtagit dig för mycket.»

Derefter lät konungen samla folk till ett stort antal, och väl utrustadt med stor omkostnad. Han kungjorde att Heidrek skulle vara denna härs anförare, hvarefter hären bröt in i jarlarnes land, ströfvade

och brände hela bygden, och slog folk och boskap och allt hvad lif hade.

När jarlarne sporde, att konung Harald bekrigade deras land och ej gäldade sin skatt, vordo de ursinnigt förbittrade och mötte med mycket folk; och när härarne funno hvarannan, uppstod en grym strid.

Heidrek stod i spetsen för sin slagtordning, och hade i sin högra hand Tirfing; men för detta svärd stod hvarken hjelm eller brynja: då föll allt, som var honom närmast, och banade han sig väg igenom jarlarnes slagtordning, intill deras banér, och hvilade ej förr, än han dräpit båda jarlarne. Då flydde deras folk; men största delen hade fallit.

Heidrek for då öfver landet och skattskyllde det under konung Harald, såsom det förut hade varit, och drog sedan, efter så förrättad färd, tillbaka.

Konungen lät nu göra ett stort gästabud emot honom, och alla hans män fägnade honom med all tacksamhet: och när de återsågo hvarannan, bad Harald Heidrek blifva hos sig och hafva det rike, som han sjelf önskade. Heidrek begärde då Helga, konungadottren, och hon vardt honom gifven. Han tog då halfva riket att styra, och blef deröfver konung, och vardt ansedd för en vis och segersäll man.

En son föddes konung Harald på hans ålderdom, som blef nämnd Haldan; och derefter fick äfven konung Heidreks drottning en son, som kallades Angantyr. De blefvo båda uppfödde och gåfvo om sig bästa hopp.

Då kommo hårda år i Ridgötaland, så att landet hotades med förödelse. Ett ting stämdes öfver hela landet, och när folket kom tillhopa, tillagades blot;

Då vardt frågadt gudarne och till råds gånget med kloka män, och de fingo det svar, att det svenbarn, som i landet var högst ansedt, skulle offras, och derefter skulle lycklig tid återkomma. Konung Harald sade då, att Heidreks son var förnämst, men Heidrek, att Haralds son var mer ansedd; och djerfdes ingen dömma i detta mål, innan allas yttranden deröfver blefvo granskade: då sköts dess afgörande till konung Höfund.

Sändebud foro då åstad till honom, anförde af Heidrek sjelf.

När han kom till sin fader, blef han der väl undfägnad. Han sade då sitt ärende. Höfund svarade, att hans son i det landet var förnämst och måste derföre gå att offras.

»Så är det mig,» sade Heidrek, »som du dömmer att mista min son; och hvad dömmer du mig då till ersättning?»

Höfund sade: »Innan du lemnar din son till blot, skall du välja dig hvarannan man ur Haralds här, och då du det får, så fråga dig sjelf råd.»

Derefter for Heidrek hem, och ett talrikt ting sammanstämdes. När båda konungarne voro komne och tinget börjadt, sade Heidrek för allt folket, hurudan dom konung Höfund, hans fader, fällt: att hans son vore den förnämste. Kungasönerna voro äfven på tinget. Då ropade folket häftigt, att Heidrek skulle lemna fram sin son till blot.

Heidrek sade: »Skall jag lemna min son, att bota landets ofrid med sina gudar, då jag är främling, och konung Harald föda upp sin son, som här är ätt-

boren till riket; då kan hända, efter några vintrar, att j viljen icke lyda mig mera.»

Då svarade konung Harald och många andra, att de gerna ville unna honom riket, om han så ville lemna sin son till årbot.

Heidrek sade: »Jag fordrar, konung Harald, att dina förnämste svärja mig trohetsed, och att du lemnar mig hvarannan man af dem du fört med dig hit på tinget.»

Konungen jakade dertill, och folket skiftades.

Derefter talade Heidrek till sina män och begärde ed af dem alla, att gifva honom trohet. Ingen nekade det; och svuro honom alla eden, att vara hans följe i faror, så inom som utom landet. Nu upptäckte han för sitt folk sitt uppsåt, lät uppsätta sitt krigsbanér och ställde sitt anfall mot konung Harald.

Men då Heidreks här var vida större än Haralds, som var oberedd, skedde ett hastigt nederlag. Vardt då Heidrek sin svärfaders bane, och efter hans fall gick allt hans folk på Heidreks sida, som sedan blef konung öfver hela det landet.

Heidrek beströk altaren med Haralds och hans son Haldans blod, och gaf dem Odin med alla dem, som föllo på valplatsen. Men drottning Helga blef häröfver så betagen af sorg, att hon hängde sig sjelf i Disarsal.

Heidrek konung blef sedan mycket rik och ryktbar. Han var ofta i krig, och drog hvar sommar i härnad till Saxland. Saxarnes konung sände män emot honom, bjöd honom till gästabud, och att han

ville hos honom hålla fridland; och han samtyckte dertill.

Då såg Heidrek konungens väna dotter, begärde denna mö, och fick henne, hvarefter han for hem med många skänker och dyrbara skatter.

Konung Heidrek var en stor härförare, och ökte mycket sitt rike och sin makt. Hans hustru begärde ofta få besöka sina fränder, och konungen tillät henne det. En gång for Angantyr, hennes styfson, med henne och förblef der länge om sommartiden. Denna sommar var Heidrek i härnad och kom slutligen till sin svärfaders rike. Intet rykte kom före honom, och han lemnade sina skepp i en hemlig hamn vid konungens gård. På aftonen gick Heidrek till konungaborgen, och smög förklädd in uti sin drottning Olafas frustuga. Han fann då, att en man, som hade ett fagert hår, hvilade der. Heidrek såg äfven sin son Angantyr, som låg på en pall. Han tog då den unga gossen på sin arm och skar en hårlock af mannen, som sof, samt skyndade dermed till skeppen.

Morgonen derpå lade han till med sin flotta i konungens hamn: allt folket gick då emot honom; och vardt en välkomstfest tillredd.

Konung Heidrek lät stämma till ting, och der blef honom förkunnad Angantyrs afgång med en hastig död. Heidrek böd att följa sig dit, der pilten var jordad.

Drottningen sade, »att det månde föröka hans sorg.» Men han ville det. Och när man kom till grafven, vardt hon öppnad. Svepningen var en duk. och, då den blef upptagen, låg derinne en hund:

Heidrek yttrade då: »Illa är nu min son förvandlad, att han är en hund vorden.»

Derefter vardt gossen framförd, och Heidrek sade hvad svek han af sin drottning rönt, samt hela händelsen; och bjöds nu hvar man, som i borgen var, komma till tinget.

Då sade Heidrek: »Ingen är med gullhår ännu kommen.»

Derpå skedde eftersökning; och det fanns en man uti en bod, med en djup hufva på hufvudet. Månge undrade, hvad han skulle på tinget. Men som han kom, böd konungen aftaga honom hufvan, hvilket skedde.

Då sade Heidrek: »Här sen j den man, som drottningen mera älskar än mig.» Dervid tog han locken och höll intill håret, och det passade tillsamman.

Heidrek sade då: »Du, konung Hake, och ditt rike skola ega fred för mig, men din dotter vill jag ej längre hafva.»

Sedan for han hem till sitt rike, och hans son med honom.

En sommar, då Heidrek var i härnad, kom han med sitt folk till Hunaland. Humle het den konung, som rådde deröfver. Hans dotter het Svafa. Heidrek gjorde der landstigning och öfverföll Humle oförvarandes, så att han ej fick samla sitt folk, utan flydde undan upp i landet. Då tog Heidrek Svafa och mycket byte. Svafa följde honom om sommartiden; men mot hösten återsände han henne hem till sin fader. Någon tid derefter födde Svafa en son, som

blef kallad Hlöd: han uppföddes hos Humle, och var det lydigaste barn.

Konung Heidrek for än vidare omkring att härja, och kom äfven nordan, till ett fridland; der bortröfvade han en qvinna, så skön, att man tyckte sig aldrig hafva sett en så vän mö: hennes namn var Sifka. Heidrek tog henne och förde henne med sig hem.

I Gardarike regerade den tiden konung Hrollaug: han var en rik konung, och vidsträckt hans land. Hans drottning hette Herborg: hon var en allmänt älskad qvinna. De hade tvenne barn: sonen het Herlaug och dottren Hergerd, och voro de fridaste barn.

Heidrek fick i sinnet att taga konungens son till att uppfostra, och sände män åstad till Garda-konungen med detta ärende.

Hrollaug fann det betänkligt att sända sin son till en man, som var känd för så mången illgerning.

Då sade drottningen: »Herre! tala icke så! J hafven hört huru stor man han är och segersäll, och huru många storverk han fulländat. Och huru skulle du sitta i fred, om du får hans ovänskap: bäst är, att väl emottaga hans bud.»

Konungen sade: »Du må̊nde då råda, drottning! efter så är din vilje, och bör du råda, om ditt råd är godt; men är det din skuld, om vi för sent ångra det.»

Derefter lemnades Herlaug i sändemännens händer, och foro de hem. Heidrek tog väl emot gossen, och lät honom uppfödas med all värdighet. Konungen och Sifka älskade honom mycket.

Konung Heidrek för sedan i härnad i Österväg med mycket folk; och när han kom i Hrollaugs, sin fostersons faders rike, så höll han der fridland. När Hrollaug sporde Heidreks färd, sände han män honom till möte, och bjöd honom till gästabud.

Heidrek rådslog med sina män, om han skulle antaga Garda-konungens bjudning. De fleste afstyrkte honom att fara, och påminte honom hans faders varning. Heidrek sade, att han aktade föga hans råd; och att visa det, for han till gästabudet.

Festen var tillredd, och konungen hade bjudit de förnämsta i sitt land. Heidrek skiftade emellertid sitt folk i tre hopar: en af dem blef qvar att förvara skeppen; den andra tredjedelen förde han med sig till gästabudet; men den tredje lät han gå i land, att dölja sig i skogen och om nätterna hemta underrättelse, om han skulle behöfva folk.

Då foro med Heidrek Sifka och konungasonen Herlaug. När de kommo till festen, var der mycket folk och en utmärkt kostelig anrättning.

Om morgonen, när de och deras folk voro klädde, utrustades många hästar, och redo de ut i skogen att skjuta djur och falkar; men när det led mot dryckesstunden, då samlades de och redo till borgen.

Heidrek och hans fosterson hade emellertid hållit ett samspråk med hvarandra. Heidrek sade: »Gör som jag beder dig, fosterson! Der ligger en gård här invid. Göm dig i den, så skall du få denna ring. Men håll dig färdig till afresan, då jag låter hemta dig.»

Ehuru ynglingen icke var villig härtill, lydde han likväl sin fosterfader.

Efter detta samspråk följde Heidrek sina män till konungaborgen.

Då nu männens platser voro skiftade och dryckesbordet tillredt, sporde Heidrek, hvar Herlaug konungasonen, hans fosterson, kunde vara. Och han fanns icke igen.

Hrollaug sade, att han lekte med andra piltar.

Heidrek visade sig olustig den dagen och gick tidigt till hvila med Sifka. När de två voro i sofrummet allena, sporde Sifka, hvarföre han var så olustig, och om han ej befunne sig väl?

Han svarade: »Icke må jag säga dig detta; ty mitt lif beror på att det döljes.»

Sifka gjorde sig då fryntlig emot honom och bad utan uppehör.

Slutligen sade konungen, att han ej kunde dölja det för henne, då hon så innerligen bad, och tillade: »Vi redo alla till skogen, och spridde sig der vårt folk, så att vi två, konungasonen och jag, voro allena tillsamman. Då såg jag en vildgalt och kastade mot honom mitt spjut, men träffade det tjockaste af galtens hud, och spjutet bet icke, utan dess skaft brast sönder. Dervid sprang jag ur sadeln, drog Tirfing, gick emot vildsvinet och dräpte det. Sedan forskade jag omkring mig, men såg hos mig ingen man, utom konungasonen. Men Tirfing följer en sådan natur, att det skall stillas med varmt mannablod: högg jag då svennen banehugg. Nu varder detta min bane, om konung Hrollaug det förnimmer; ty vi hafva här litet folk emot landets här.»

Sifka gret häröfver bitterligen.

Följande dagen, när männerne sutto vid dryckes-

bordet, fortfor Sifka att gråta. Drottningen sporde då, hvad hon så mycket sörjde.

Hon sade sig ej våga säga det.

Drottningen bad henne i blida ord, och hon sade henne allt, hvad hon af Heidrek hört. Drottningen stod upp, gick till sin fatabur och lindade dok om sitt hufvud och gret bittert. Konungen sporde, hvi hon så skyndsamt gick bort, och stod så upp och följde henne. Han frågade hvarföre hon gret, och hon sade den tidning, Sifka henne gifvit.

Konungen sade, att detta var illa gjordt, och förklarade, att han det gälda skulle. Då lät konungen kalla den man, som förestod hans hof, bad honom beväpna hans folk och gå ut i lustparken.

Men som de voro utgångne ur salen, eftersinnade konung Heidrek, hvad det månde hafva varit för ett tyst samtal emellan Sifka och drottningen. Han talade till sina män, att i tysthet taga sina brynjor på, väpna sig och gå ut af konungaborgen.

De gjorde så; men då de ämnade gå ut, var Hrollaug på vägen in, och bad Heidrek komma med sig till ett ensligt samtal. De gingo då till lustparken; men när Heidrek kom dit, blef han gripen, hans händer blefvo fastbundna och starka fjettrar lagde om hans fötter. Två män voro härvid utmärkt oförtrutne: han igenkände då, att det var de män, som han löst från död och bojor, hvarom förut är nämndt.

Hrollaug lät föra konung Heidrek till skogen och det ställe, som de voro vane att hafva till afstraffning, och böd att hänga honom der.

Men som de foro från borgen med konung Heidrek, framrusade hans folk, väl väpnadt, efter dem.

förde hans krigsbanér och stridshorn, och blåste häftigt till anfall. Detta hörde deras stallbröder, som i skogen voro förlagde, och skyndade emot dem med härskri. När Garda-konungens män sågo, att en här från alla sidor anföll dem, togo de flykten; men Göterna togo sin konung och lösgjorde honom. Sedan förföljde de dem som flydde, och dräpte många män. När Hrollaug det blef varse, flydde han in i skogen och allt hans folk med honom.

Heidrek tog der ett stort krigsbyte och for till sina skepp, och förde med sig Herlaug konungasonen, hvilken emellertid varit dold i skogen.

Nu härjade Heidrek i Garda-konungens land, hvar han for fram. Hrollaug höll då råd med sin drottning och klokaste män, huru han skulle förhålla sig, om han skulle krig hålla med Heidrek, och sade sig med visshet veta, att hans son var i lifvet och i Heidreks våld; och månde honom litet aktas, att dräpa hans son, då han kunnat mörda sin broder utan sak.

Drottningen sade: »Herre! jag tillstyrker att skicka sändemän till Heidrek och bjuda honom förlikning och allt hvad han fordrar af edert rike.»

Nu skedde så: män sändes till Heidrek med frids- och försoningsbud. Då blef stämdt förlikningsmöte; och vardt deras oenighet så bilagd, att Hrollaug gaf konung Heidrek sin dotter och med henne Vindland och öfvermåttan mycket guld och dyrbarheter: derefter åtskiljas de med vänskapstro.

Konung Heidrek for nu hem i sitt land och hans brud med honom. Då vardt tillredd en stor fest, och gjorde han då med Hergerd konungadottren sitt bröllop. Sedan rådde alltid kärlek dem emellan. De egde

en dotter tillsamman, som het Herwor, den fridaste qvinna både i skick och utseende. Hon uppfostrades hos en man, som het Orm. Men när Herwor uppvexte, började hon skjuta och bära vapen. Hon var välvext och stark som en man.

Heidrek konung blef nu vidtfrejdad af vishet och rikedomar. Han lemnade härnaden, styrde i fred och odlade sitt land, som de mest prisade konungar då gjorde. Han blotade åt Freya, och vördade henne mest af alla sina gudar. Det var en sedvana att taga en galt, den största man kunde få, göda och offra den åt Frigga till årbot vid ingåendet af Göijemånaden. Då skulle offer hållas för landets välgång. Konungen sade, att denna galt var så helig, att han för detta offers skull kunde dömma i alla vigtiga mål. Julafton skulle denna galt ledas till konungen. Då lade hvar man sina händer öfver hans borst och gjorde löften. Konungen gjorde ett löfte och svor, att ingen man skulle hafva så brutit honom emot, att, om han komme i hans våld, han ej skulle ega rätt »till de visas dom»; och äfven skulle han ega det vilkor att vara fredad, om han kunde uppgifva gåtor, hvilkas uttydning konungen icke kände. Aldrig kom en man så vis, att han uppgaf en gåta, till hvilken Heidrek ej gaf upplösning.

Heidrek var en sinnrik man. Gjeste Blinde kallades en rik man i Götaland: han var konungens största fiende; och ofta hade han tillsagt honom hårda straff för hans förbrytelser. Konungen sände sina bud till Gjeste och böd honom komma till sig på förelagd dag, men hotade i annat fall att sända män till honom. När dessa ord kommo för Gjeste, tyckte

han båda vilkoren vara svåra: honom syntes mycket tungt, att skifta ord med konungen: honom tycktes äfven det vilkor svårt, att underkasta sig Spekingarnes eller »de vises» dom; ty hans brott voro många. Äfven kände han, att om konungen sände till honom sina män, skulle både hans folk och egendom stå i fara.

Det tilldrog sig en afton hos Gjeste, att det bultades på porten, och han gick dit och såg en man komma. Han spörjer honom efter hans namn, och han kallade sig Gjestur. Då talade den komne, att de skulle skifta kläder, och så gjorde de. Bonden sprang nu på hans häst, och red bort i bygden och undangömde sig; men den främmande gick in, och alla trodde sig i honom se bonden.

Andra dagen gjorde denne Gjestur sin färd till konungen och qvad honom helsning: Konungen stod tyst för honom.

Bonden sade: »Derföre är jag kommen hit, att jag må vara försont med dig.»

Konungen sade: »Vill du underkasta dig de vises dom?»

Han frågade: »Är ej någon annan undanlösen?

Konungen svarade: »Om dig synes bättre, att framställa gåtor, skall det blifva din frälsning.»

Gjestur sade: »Litet månde jag dertill vara skicklig, och hårdt synes mig äfven detta vilkor.»

Konungen sade: »Vill du hellre undergå domen?»

»Nej,» sade han; »jag väljer då att framgifva gåtor.»

Konungen sade: »det är rätt talt och väl valdt.»

Gjestur:

Hafva jag ville
hvad i går jag hade.
Folks förlikare!
Talet det hämmar,
talet det främjar.
Gissa, kung Heidrek,
riktigt min gåta!

Kungen:

God är din gåta,
Gjestur du blinde,
gissad är hon!
Vin förlamar vettet
och hvässer talet,
medan andra stamma.

Gjestur:

Hemifrån jag reste,
lemnade hemmet,
och såg vägar på vägen.
Väg var under,
väg var ofvan,
väg på alla sidor.
Gissa min gåta
riktigt, kung Heidrek!

Kungen:

God är din gåta,
Gjestur du blinde!
gissad är hon.
En fogel flög öfver,
en fisk samm under,
en bro öfver elf dig bar.

Gjestur:

Hvad var det för dryck,
som i går jag tömde?
Det var ej vatten, ej vin,
ej öl eller mjöd,
och ingen annan föda,
och dock blef jag svalkad deraf.

Heidrek:

God är din gåta,
Gjestur du blinde,
gissad är hon:
Du gick i en grotta
och gömde dig i skuggan:
det föll dagg i dalen.
Då tog du något
af nattens dagg
och svalkade din tunga.

Gjestur:

Hvem är den bullersamme,
som vandrar på hårda vägar,
dem han ofta förr befarit?
Glupskt han kysser
med tvenne munnar:
han går på idel gull.
Lös den gåtan
riktigt, kung Heidrek!

Kungen:

God är din gåta,
Gjestur blinde,
löst är hon genast!
Guldsmedens hammare

rörer endast vid guld:
högt skräller den,
då man hamrar på städet.

Gjestur:

Hvad är det för ett under
jag såg derute
vid Dellings dörr?
Tvenne som andades,
fast utan lif,
såg jag smida svärd.
Vet du den gåtan,
konung Heidrek?

Kungen:

God är din gåta,
Gjestur blinde,
gissad är hon:
I smedens bälgar
bor ej blod, ej värme,
hvarken lif eller saft.
Dock kan man smida
de skarpaste svärd
med deras andedrägt.

Gjestur:

Hvad var det för under
jag såg derute
vid Dellings dörr?
Med åtta fötter,
med fyra ögon,
det förde sina knän
högre än sjelfva kroppen.
Gissa den gåtan
riktigt, kung Heidrek.

Kungen:

God är din gåta,
Gjestur blinde,
och gissad är hon:
Du kom till huset
och såg vid dörren
den fula spindeln,
som satt i sin väf.

Gjestur:

Hvad var det för under
jag såg derute
vid Dellings dörrar?
Sina fötter det
mot solen vände,
men hufvudet mot Hel.
Gissa den gåtan
riktigt, kung Heidrek!

Kungen:

God är din gåta,
Gjestur du blinde,
och gissad är hon:
Svärdslökens blad
mot ljusan himmel vändas,
men hufvudet gömmer sig
i svartan mull.

Gjestur:

Hvad var det för under
jag såg derute
vid Dellings dörr?
Rakt som en stake,
svart som en korp,
fint som ägghinna,

fast som horn.
Gissa min gåta
riktigt, kung Heidrek!

Kungen:

Nu gå dina gåtor
bakut, Gjestur!
Gissad är gåtan.
Du såg på vägen
en svart agat
glimma i solskenet.

Gjestur:

Buro tillsammans
tvenne hvithåriga
fina qvinnor
soppa till stugan.
Den var hvarken omrörd med slef
eller ältad med händer:
Rätten var lagad
af öbebyggare.
Gissa min gåta
riktigt, kung Heidrek!

Kungen:

God är din gåta,
Gjestur blinde:
gissad är hon.
Med hvita fjädrar
sitta vid reden
svanor på ön.
Ej hafva de händer,
men lägga sina ägg,
de långhalsade makar,
vid hafvets strand.

Gjestur:

Jag såg ett stycke af jorden
flyttas framåt.
Lik satt på lik,
blind red på blind,
utåt böljans vägar,
fast hästen var död:
Gissa den gåtan
riktigt, kung Heidrek!

Kungen:

God är din gåta,
Gjestur blinde,
och gissad är hon.
En död häst du såg
på ett isstycke ligga
och en örn på aset;
men isen fördes
af strida strömmen
till stranden hän.

Gjestur:

Hvad är det för män,
som till tinget rida,
enige allesamman?
Sitt folk de sända
till främmande länder,
att bostäder dygga.
Gissa den gåtan
riktigt, kung Heidrek!

Heidrek:

God är din gåta,
Gjestur blinde,

gissad är hon.
Tvenne spelare
under tidens lopp
leka schack.
De samlade brickor
äro eniga i påsen,
men på rutorna fiendtliga.

Gjestur:

Hvilka äro de mör,
som sin herre
vapenlös dräpa.
De svarta honom skydda
hela tiden
mot de fagras anfall.
Heidrek konung,
gissa den gåtan!

Heidrek:

God är din gåta,
blinde Gjestur:
löst är hon.
De mörka brickor
i schackspelet försvara
sin drott mot de hvita.

Gjestur:

Hvem är det, som ensam
slumrar i askan?
Skapt är han af sten.
Ej eger den skadelystne
fader eller moder,
men vistas helst i spiseln.
Heidrek konung,
gissa den gåtan!

Heidrek:

God är din gåta,
Gjestur blinde,
gissad är hon:
Eld gömmer askan
på spiselhärden:
af flintsten den föddes.

Gjestur:

Hvem är den mörke,
som färdas öfver mullen
och slukar sjö och skog?
Ej för folk han fruktar,
utan endast för stormen:
Mot solen
kämpar han städse.

Heidrek:

God är din gåta,
Gjestur blinde,
gissad är den:
Det gråa töcknet sig höjer
ur vida hafvet
och himlen fördunklar.
Det kufvar solens
klara strålar,
men flyr för den susande vinden.

Gjestur:

Hvad är det för ett djur,
som männer beskyddar,
bär blodig rygg,
men sår på bröstet?
Det möter spjut

och trotsar svärdshugg.
Vid mannens hand
det hårdt sig fäster.
Gissa den gåtan
riktigt, kung Heidrek!

Heidrek:

God är din gåta,
Gjestur blinde,
gissad är hon.
I striden glimma
de blodiga sköldar,
som värja kämparna.

Gjestur:

Hvad är det för danserskor,
som sväfva öfver landet
och leka af hjertans lust?
Hvitan sköld
de bära om hösten,
men svart hvar sommar.
Gissa den gåtan,
konung Heidrek!

Heidrek:

God är din gåta,
Gjestur hin blinde,
gissad är hon.
Ripor kallas
af menniskors söner
de fjäderklädda foglar,
som bära om sommarn
svarta fjädrar,
men hvitna till vintern.

Gjestur:

Hvad är det för flickor,
som sörjande gånga
efter sin faders bestämmelse.
Mången de hafva
men förvållat;
dermed de nära sig.
Heidrek konung,
gissa min gåta!

Heidrek:

God är din gåta,
Gjestur blinde,
gissad är hon.
Hafvets mör,
med etter (skum) bestänkta,
ödelägga många.

Gjestur:

Hvilka äro de mör,
som vandra många tillsammans
och söka sig en make?
På hufvudet bära de
bleka smycken.
Männerna kunna ej styra dem!
Gissa min gåta,
konung Heidrek!

Heidrek:

God är din gåta,
Gjestur blinde,
gissad är hon:
kloka döttrar,
som gå i skaror,
eger hafvet.

Böljor de heta,
vågor de nämnas.
De lyda icke männer.

Gjestur:

Hvad är det för enkor,
som gå med hvarandra
och söka männer?
Dock äro de oblida
mot alla män,
och vagga, när vinden blåser.
Gissa min gåta,
konung Heidrek.

Heidrek:

God är din gåta,
Gjestur blinde,
gissad är hon:
De väldiga böljor,
Egirs döttrar,
våldsamt framåt färdas.

Gjestur:

Efter ungar lysten
den vuxna näbbgåsen
drog timmer tillsammans,
att bygga sig en boning.
Men så tog hon till väggar
halmens skärknifvar,
till tak tog hon dryckens
dånande knotor *).
Heidrek konung,
gissa den gåtan!

---

*) Hornen begagnades dels till dryckeskärl, dels till att blåsa uti.

Heidrek:

God är din gåta,
blinde Gjestur;
gissad är hon:
En and du såg
på äggen ligga:
ett hornprydt oxhufvud
utgjorde taket,
käftarna boets väggar.

Gjestur:

Hvem är den store,
som mycket styrer
och vänder hälften mot Hel.
Många han hjelper,
men strider mot jordskorpan,
om han har en trofast vän.
Konung Heidrek,
gissa min gåta!

Heidrek:

God är din gåta,
Gjestur blinde,
gissad är hon.
Ankaret hjelper
med tjocka tågen
skeppens folk på böljan.
Med spetsen griper det
djupt i bottnens mull
och vänder sin tand mot Hel.

Gjestur:

Hvilka äro de brudar,
som gå i brännande drägter

och färdas utåt fjorden?
Hårdt läger hafva
de hvitkappiga qvinnor
och leka i stiltje.
Gissa min gåta,
konung Heidrek!

Heidrek:

God är din gåta,
blinde Gjestur,
gissad är hon.
Böljor vid sjögång
sist vid skäret
sig lydiga lägga.
Deras läger består
af klippor och stenras.
I stiltjen äro de lugna.

Gjestur:

Såg jag om sommaren
ute i solen
vaknande hjeltar
med vin sig gläda.
Då drucko jarlar
tigande deras öl,
men ölkruset skrek
i deras ställe.
Konung Heidrek,
gissa min gåta.

Heidrek:

God är din gåta,
blinde Gjestur,
gissad är hon.

Tigande grisar
didde sin moder,
medan hon grymtade.

Gjestur:

Hvem bor på höga fjäll,
faller i djupa dalar,
lefver andelös,
men aldrig tiger?
Gissa min gåta,
konung Heidrek!

Heidrek:

God är din gåta,
Gjestur blinde,
gissad är den.
Örnen bebor höga fjäll,
daggen faller i djupan dal,
fisken i floden
lefver utan andedrägt;
den larmande forssen
tiger aldrig.

Gjestur:

Mör jag såg,
lika mullen,
stenar de hade till säng;
mörka och smutsiga
vid solklar dag,
men vackrast då intet man ser.
Konung Heidrek,
gissa den gåtan!

Heidrek:

God är din gåta,
blinde Gjestur,

gissad är hon.
Glöder du såg
gömda i askan,
i spisen släckta.

Gjestur:

Fyra gånga,
fyra hänga,
två visa vägen,
två bortjaga hundar,
en slinker efter
ständigt smutsig.
Gissa den gåtan
riktigt, kung Heidrek.

Heidrek:

God är gåtan din,
blinde Gjestur!
Gissad är hon.
Kon är det djur,
som du kunde se
gånga på fyra fötter.
Fyra spenar hänga,
med hornen hon sig värjer,
men svansen slinker baktill.

Gjestur:

På seglet satt jag
och såg döda män
bära blodigt kött
i björklika grenar.
Gissa, kung Heidrek,
denna min gåta!

Heidrek:

God är gåtan,
Gjestur du blinde,
och gissad är hon.
Du satt vid vägen,
såg likfågeln (falken) flyga
med en eiderfågel
i greniga (björkris liknande) klor.

Gjestur:

Hvad var det för ett under
jag såg derute
vid Dellings dörrar?
Det hade tio tungor
och tjugu ögon;
med fyratio fötter
skred det framåt.

Heidrek:

Visare tyckes du mig,
än jag väntade,
om du är den du säger.
Du talar nu om
den sugga, som vankar
derute på gården.

Nu befallte konungen att suggan genast skulle slagtas, och då befunnos uti henne nio grisar, så att Gjesturs gåta befanns riktig. Men konung Heidrek tillsade derefter Gjestur att framställa än flera gåtor. Under detta lade konungen handen på Tirfing och drog svärdet fram och åter i skidan.

Då qvad Gjestur:

Hvilka äro de tvenne,
som resa till tings,

med trenne ögon
och tio fötter,
men en enda svans?
Så färdas de öfver landet.
Konung Heidrek,
gissa den gåtan!

Heidrek:

God är din gåta,
Gjestur blinde,
gissad är hon.
Det är Oden,
när på Sleipner han rider.
Ett öga har Oden,
två har Sleipner.
Sleipner med åtta
fötter framskrider,
Oden med två.
En svans har hästen.

Gjestur:

Säg mig det enda,
då du mig tyckes
klok framför andra kungar:
Hvad sade Oden
i Balders öra,
förr'n han bars på bålet?

Då utbrast Heidrek:

Under och illtyg,
allsköns lömskhet,
gåtor och ordspel!
Men ingen vet dina ord,
utom du sjelf,
afskyvärda troll!

Dervid rann sinnet upp på konung Heidrek, så att han drog Tirfing och hastigt högg efter Gjestur. Men i detsamma förvandlade sig denne till en falk och flög ut genom fönstret. Men hugget träffade dock falkens stjertfjädrar och afstubbade dem. Och en af hofmännen, som var tillstädes, måste falla för Tirfing. Men Oden sade: »Konung Heidrek! Du har huggit efter mig med svärdet och velat dräpa mig, ehuru du utlofvat mig fred. Efter du sjelf sålunda har brutit den öfverenskommelse, som var satt emellan oss, skall du dräpas af de sämsta trälar.»

Derpå flög Oden sina färde, och så skildes de.

En tid derefter ville kung Heidrek draga ut och skipa lag i sitt rike.

Konung Heidrek hade nio trälar, hvilka han tagit i vesterviking. Han befallte dem att följa sig, och försedde dem med snälla ridhästar. Sjelf red han den snabbaste af sina springare. Konungen red så fort, att ingen kunde följa honom, utom de nio trälarne.

Om aftonen kommo de till Harvadafjell, der konungen lät trälarne uppslå tält. Några få af hofmännen kommo också tillstädes, och konungen lät dem ligga inne i sitt tält.

Men om natten, då alla fallit i sömn, togo trälarne vapen och gingo till konungens tält: de slogo först vakten, och mördade derefter den sofvande konungen, tillika med alla dem, som voro derinne. Tirfing och all egendom, som der var, togo trälarne med sig och smögo sig så bort, att ingen visste hvem som dräpt konungen. Och räknades detta för det tredje nidingsdåd, som med Tirfing blifvit utfördt.

Angantyr, konung Heidreks son, lät stämma folket till ett stort allmänt ting, och vid det tinget blef han till konung tagen öfver det rike, som hans fader egt hade.

Angantyr gjorde det löfte, att han ej skulle sitta i sin faders högsäte, om han ej hämnats honom. Derefter skyndade han ensam bort och for vida att söka dem, som hade dräpt hans fader.

En qväll kom han till en sjö utmed Gripsån. Han såg på sjön, hvarest några män sutto vid fiske, och såg en af dem uppdraga en fisk: denne ropade till en annan, att gifva sig den knifven, hvarmed betet afskars; men han sade sig ej kunna lemna den. Då mälte han, som var i bakstammen: »tag det svärd, som är under hufvudfjölen.» Han tog svärdet, blottade det, skar af fiskens hufvud och qvad:

Det umgällde en gädda
vid Gripsåns myning,
att vid Harvadafjället
kung Heidrek vardt slagen.

Angantyr igenkände der svärdet Tirfing. Han gick sedan bort i skogen och fördröjde tills mörkret kom; men männen gingo i land till sina tjäll och lade sig att sofva.

Angantyr närmade sig vid midnattstid och fällde tjället öfver dem och dräpte dem så alla. Derefter tog han Tirfing, och var det ett järtecken, att han hämnats sin fader. Sedan for han hem och satte sig i lugn i sitt rike.

Sedermera tillredde Angantyr ett grafdöl efter sin fader i häradet Arheim och borgen Damparstad. Han

bjöd till sig alla de förnämsta i sitt rike, och var der en ganska stor folksamling.

Nu fick Hlöd, konung Heidreks son med Svafa, spörja sin faders fall, och begaf sig med sitt folk att besöka Angantyr sin broder och fordra af honom landaskifte.

Han kom till Damparstads borg, då begrafningen stod. När Hlöd kom i gården med sitt sällskap till dryckesstämman, stodo der många män ute. Hlöd sade till en af dem:

Gå in, du kämpe,
i höga salen,
och bed Angantyr
till samtal komma
och mig höra
tvenne ord blott —
tvenne eller trenne,
som honom lyster.

Mannen gick in för konungen och qvad:

Hit är Hlöd kommen,
Heidreks arfvinge,
broder din,
den tappre:
stor syns han
på höga hästen:
nu vill den kämpen
med dig tala.

Då Angantyr hörde detta, stod han hastigt upp, kastade öfver sig brynjan, tog hjelm på sitt hufvud, en hvit sköld på armen och Tirfing i handen. Det blef ett stort tummel i salen, då han gick så ut och allmogen följde honom. Då qvad Angantyr:

Hell dig, Hlöd!
son af Heidrek,
broder min!
Träd in i salen!
Drickom Heidreks
graföl tillsammans!
Vår fader var
höfdingars furste.
Välj vin och mjöd,
hvilket dig lyster.
Då qvad Hlöd:
I annat värf
hit jag lände,
än att dricka öl
och taga af kungen
fradgande mjödet.
Med dig jag vill skifta,
hvad Heidrek egde:
af spjut och lansar
och alla pilar —
af fä och boskap
och slamrande qvarnar:
trälinnor och trälar
och deras gårdar:
den kostbara skogen,
som Mörkvid heter
och lunden, som helig
för trogna folket
ståndar vid vägen.
Stenen den fagra,
som ståndar vid Damparstad.
Hälften af de borgar,

som Heidrek egde:
folk och länder
och gullringar röda.

Angantyr qvad emot:

Förr månde brista, broder,
den hvita skölden,
och kalla spjut
möta hvarannan
och mången kämpe
bita i gräset,
innan jag Tirfing
i tu delar! —
Eljest med dig,
ättling af Humble,
arfvet jag skiftar.

Jag vill dock bjuda dig
rustningar fagra
och många krigsmän,
som tjent mig troget.
Jag ger dig
tolfhundrade kämpar,
tolfhundrade hästar,
tolfhundrade svenner,
som sköldar bära.
Åt hvarje man
jag gåfvor vill skifta,
mer och bättre,
än han kan vänta.
Hvar man en mö
må sig utvälja!
och hvarje mö

en guldked skall ega.
Jag vill dig sittande
med silfver hölja,
och gående
med guld infatta,
att hvar du framgår
guldringar klinga.
Jag tredjedelen
af trogna Götafolket
dig gifva vill.

Gissor, konung Heidreks fosterfader, var då hos Angantyr och var nu en utlefvad man. När han hörde Angantyrs anbud, tycktes honom att han bjudit alltför mycket; då qvad han detta:

Detta skall tagas
af trälinnesonen,
fast af konung född.
Nej! bättre i strid är
arfvet att skifta!

Då rann Hlöds sinne upp, och han öfverlade ej längre, när han vardt trälson kallad, om han skulle antaga sin broders anbud. Han skyndade bort derifrån med sina män och kom hem till Humle, sin morfader, Hunalands konung, och sade honom, att Angantyr bjudit honom halfva skiftet af arfvet.

Humle sporde nu huru allt dem emellan tillgått, och vardt svåra förbittrad, att Hlöd skulle kallas en trälinnas son, och qvad:

Stilla i vinter
skole vi sitta
och tömma med lust

dyraste mjödet:
Hvar och en läre sig
vapen att sköta
och dem manligen
bära i striden.
Väl skola vi Hlöds
krigshär rusta
och redligen
bistå i striden
med goda fålar,
med fjortonåriga kämpar.
Då skall Huna-hären
vida spörjas.

Denna vinter sutto Humle och Hlöd i stillhet. Om våren sammandrogo de en här så stor, att öfverallt i Hunaland vardt öde på stridbart folk. Då drogo åstad alla män, ända till tolf år och deröfver, så framt de i hären dugde att bära vapen: der fick ingen häst föras, äldre än tjugu vintrar. Så stort var talet på deras folk, att der räknades blott tusenden; och dessa tusenden voro delte i fylkingar. En höfdinge vardt satt öfver hvart tusende, och i hvar fylking ett banér. I hvarje fylking var fem tusende, då på hvart tusendetal tretton hundrade räknas, och på hvart hundrade fyra fyratiotal. Men sådana fylkingar voro der sextio och tre.

När dessa hopar voro samlade, redo de öfver en skog, som kallas Mörkvid och skiljer Hunerna från Götaland; men då de kommo ur skogen, sågo de stora byar och en jemn dal, och i dalen en stor och fager borg. Den egde Herwor, konung Angantyrs syster, och Orm, hennes fosterfader. De voro der satte

till värn emot Hunernas här, och hade hos sig mycket folk.

Det var en morgon vid solens uppgång, då Herwor stod i ett torn öfver borgens port; hon såg sunnan från skogen ett tjockt damm af hästars fötter uppstiga och länge bortskymma solen. Derefter såg hon glimma, under dammet, förgyllda och gullbelagda fagra sköldar, gyldene hjelmar och hvita brynjor. Hon såg att detta var Hunernas här och mycket folk.

Herwor skyndade ur tornet, kallade den svennen, som förde stridshornet, och böd honom sammanblåsa folket. Då mälte Herwor: »Tagen edra vapen, och rusten eder till strid; men du, Orm, rid emot dem och bjud dem fäktningen för borgens södra port!»

Orm qvad:

Gerna jag rider
mot Huners här,
och bär skölden
fram i striden.

Då red Orm ut ur borgen dem till mötes. Han ropade högt och bad dem rycka för borgen, på södra portens vall: »Der bjuder jag eder till fäktning; der bide den annan, som före kommer!»

Orm vände åter till borgen och fann Herwor beväpnad med allt sitt folk. De förde nu ur borgen sin här mot Hunerna, och började der en grym strid. Men emedan Hunerne voro till antal så öfverlägsna, vände sig nederlaget på Herwors sida, och sist föll Herwor, omhvärfd af sitt slagna folk; men när Orm såg hennes fall, flydde han och alla de, som förmådde följa honom.

Orm red natt och dag, som mest han förmådde, att finna Angantyr konungen på hans gård i Arheim. Men Hunerna började att härja och bränna landet vida omkring. När Orm kom för konungen, qvad han:

Sunnan är jag kommen,
att säga dig tidender:
i gnistrande eld
sveddes Mörkvids hedar.
Nu simmar i blod
trogna folket.

Och vidare qvad Orm:

Jag såg, o konung!
din unga syster,
Heidreks dotter,
blodig till jorden
digna och dö,
slagen af Huner,
med många andra
höfdingar dina.
Mer glad hon till striden
gick, än till dansen;
Mer glad hon till stridsfältet
gick, än till fridsbänk
eller till brudstol.

Då Angantyr det hörde, vred han i sorgen sitt skägg och var sen att tala. Omsider yttrade han: »Obroderligt blef du behandlad, oförgätligaste syster!»

Sedan öfversåg han sina höfdingar, och voro de få. Han qvad då:

Nog voro vi många,
när mjöd vi drucko.
Få äro vi nu,

då flere behöfdes.
Ingen jag ser
bland mina kämpar,
fastän jag gåfve
gull och löften
åt den som vill rida
och sköld bära
till Huna-hären
med krigsbudets ord.

Då qvad Gissor den gamle:

Jag af dig ingen
lön vill fordra,
och ej det röda
guld begära;
dock vill jag rida
och sköld bära,
Hunernas folk
till strid att bjuda.

Det var en lag stiftad af konung Heidrek, att när en här kom i ett land, skulle landets konung ega rätt att anvisa valplatsen. Då skulle vikingarne icke få härja, innan slaget var afgjordt.

Gissor härklädde sig i god rustning, och sprang på sin häst. Då mälte han till konungen och qvad:

Hvar skall Hunernas
valplats blifva?

Angantyr qvad:

Vid Dunheden
och kring vida
Jösers fjellar
väntar dem striden.
Der ofta gode

kämpar fäktat
och fagra segrens
rykte skördat.

Nu red Gissor bort och kom till Hunernas här. Han red icke närmare, än att han kunde tala dem till. Då ropade han med stark röst och qvad:

Som slagne stå edra rotar,
edra höfdingar bäfva;
handfallen står eder konung,
och Oden är eder oblid!

Till strid jag eder manar
på Dunaheden,
i dalarna
vid Jösursfjällen!
Låte der Oden
edra hästar
och pilar alla
så flyga och fara,
som jag
unnar och qväder!

När Hlöd hörde Gissors ord, ropade han: »Fängslas skall du, Gissor, Angantyrs man, sänd från Arheim!»

Då sade Humle konung: »Icke skola vi spilla Arheimarens blod, som ensam far.»

»Icke fruktar jag Hunerna eller deras hornbågar,» sade Gissor, gaf sin häst sporren och red att finna Angantyr, gick inför konungen och qvad honom välgång.

Angantyr sporde, huru han funnit Hunakonung.

Gissor mälte: »Jag talade dem till och stämde dem Dunaheden till valplats.»

Angantyr spordo honom, huru mycket folk Hunerna hade.

Gissor mälte: »Stort är deras tal. Sextio och tre äro deras fylkingar. I hvarje fylking fem tusende. I hvarje tusende tretton hundrade. I hvarje hundrade fyra fyratiotal väpnade män.»

När Agantyr sport detta om Hunernas här, sände han ut sina män på alla vägar och stämde till sig hvar man, som ville strida för honom och kunde föra vapen. Sedan gick han till Dunaheden med sitt folk, och ganska stor var hans här. Kommo då Hunerna honom till mötes och hade hälften mera folk.

Följande dag började de sin strid och fäktade hela den dagen, men vid qvällen gingo de åter till sina läger.

Så stridde de i åtta dagar, och ingen höfdingo var sårad och ingen visste talet på de män som fallit. Men till Angantyr samlades folk, natt och dag, från alla vägar, så att han nu ej hade mindre folk än vid slagets början.

Nu vardt slaget hårdare: Hunerna anföllo häftigare; ty de sågo der sitt vilkor, att blott deri stod deras lifs väl, att icke besegras, och tyckte, att hårdt månde blifva bjuda Göterna fred. Men mot Hunernas här stodo Göterna för sin frihet och fosterjord, och stodo de fast och eggade hvarannan.

När dagen åled, gjorde Göterna hårdare anfall och fiendens fylkingar började signa tillbaka. När Angantyr det såg, gick han fram ur sin sköldborg, i

spetsen för sin här, och hade Tirfing i sin hand och slog både män och hästar.

Då skingrades de män, som utgjorde Hunakonungs sköldborg, och bröderna skiftade hugg med hvarannan. Der föllo Hlöd och Humle, och Hunernas leder brusto och flydde. Men Göterna slogo och fällde till jorden ett så stort nederlag, att åarne dämdes i sitt lopp och flödade ur sina bäddar; och dalarne vordo fulle af hästar, blod och döda män.

Angantyr gick att beskåda valplatsen och fann der bland de slagne sin broder Hlöd; då qvad han:

Bjöd jag ej, broder,
dig gerna dela
guld, folk och land,
såsom du begärde.
Nu hafver du intet,
som gäldar dig striden,
ej rödaste guld och
inga länder!

Förbannadt det öde,
att jag, broder!
din bane är vorden;
men än månd' det spörjas:
oblid är Nornadomen.

Angantyr var sedan länge konung i Ridgötaland. Han var en rik, gifmild och mäktig man, och konungaätter äro från honom komna. Hans son var Heidrek Ulfhammar, som sedan länge var konung i Ridgötaland. Han hade en dotter, som het Hildur; hon var Haldan Snälles moder, hvilkens son Ifvar Vid-

farne kom med sin här till Svea rike, som det säges i konungasagorna. Men konung Ingiald Illråda fruktade hans här och brände sig sjelf med allt sitt folk i den by, som Renninge är nämnd. Ifvar den Vidfarne lade då under sig hela Svea välde, Götaland, Saxland och alla de östra länderna allt intill Gardarike. Han herrskade ock i vestra Saxland och vann den del af England, som kallad är Northumberland. Han lade äfven under sig allt Danavälde, och satte deröfver till konung Valldar, den han gifte med sin dotter. Harald Hildetan och Randwer voro deras söner. Men Valldar afled i Danmark; då fick Randwer riket och vardt konung; men Harald Hildetan lät nämna sig konung i Götaland och underlade sig slutligen alla ofvannämnda riken, som Ifvar den Vidfarne konungen hade egt. Randwer fick till hustru Asu, konung Haralds dotter, från Geiraudagård i Norrige. Deras son kallades Sigurd Hring. Randwer blef brådöd, och Sigurd tog efter honom konungadömet i Danmark. Han höll ett slag med konung Harald Hildetan på Bråvalla i östra Götaland; der föll Harald och mycket folk af hans krigsmän. Denna strid har i fornsagor blifvit vida spord, och vardt talet af dem, som föllo der, så stort, som då Angantyr och hans broder fäktade på Dunahed. Sigurd Hring var danakonung till sin död, och efter honom Ragnar Lodbrok, hans son. Harald Hildetans son het Eystern den Illråde. Han styrde Svea rike, till dess Ragnar Lodbroks söner slogo honom, som i hans saga förtäljes: de lade sedan Svea välde under sig; men efter konung Ragnars död, tog Björn, hans son, Jernsida benämnd, Svea, men Sigurd Dana välde, Hvitsärk östra riket, och Ifvar den Benlöse

England. Björn Jernsidas söner voro Refil, en härförare och sjökonung, och Erik, som vardt konung efter sin fader i Svea rike, men lefde ganska kort tid; hvarefter Refils son, Erik benämnd, tog styrelsen. Han var en stor härnadsman och ganska rik och mäktig. Björns söner voro Erik och Björn, Upsalakonungar; då var Svearike åter i brödraskifte: de egde riket efter Erik, Refils son. Konung Björn bodde i den by, som Håga kallas, och blef nämnd Björn på Håga; hos honom var Brage skald.

Erik, konung Amunds son, blef efter sin fader Upsala konung, och i hans dagar uppsteg Harald Hårfager på Norriges thron, den förste envåldskonung af sina ättmän. Björn het Eriks son: han tog landet efter sin fader och styrde det länge. Hans söner voro Erik den Segersälle och Olof: de togo efter sin fader riket och konungadömet. Olof var Styrbjörn Starkes fader: i deras dagar afled konung Harald den Hårfagre. Styrbjörn höll ett slag med Erik, sin faders broder, på Fyrisvall, och der föll Styrbjörn. Sedan styrde Erik Svearike till sin dödsdag: han egde Sigrid Storråda. Deras son het Olof, hvilken efter Erik blef tagen till konung i Svithiod: han var då barn, och Svearne buro honom med sig, och nämndes han deraf Skötkonung, men sedan Olof den Svenske: han var länge en mäktig konung. Han tog först namn af Svea konung, och i hans tid vardt Svithiod christet kalladt. Efter honom tog Amund, hans son, konungadömet och vardt sotdöd. I hans dagar blef konung Olof den Helige slagen på Sticklastad. Konung Olof den Svenske hade ännu en son Amund, som tog styrelsen efter sin broder. I hans tid höllo

Svearne christendomen illa. Han var ej länge konung. Stenkil het en ansedd och rik man i Svearike. Hans moder het Astrida, dotter af Malfin Skialge i Halogaland, och Ragwald den Gamle var hans fader. Stenkil var först jarl; men sedan efter konung Edmunds död togo Svearne honom till konung. Då kom konungadömet i Svithiod ur den uråldriga ätten af sina fornkonungar. Stenkil blef en mäktig höfdinge och egde Amunds dotter: han vardt sotdöd i Upsala, vid den tid då konung Harald föll i England. Ingemund het Emunds son, hvilken Svea folk tog till konung efter Hakon. Inge var länge en älskad konung och en god christen. Han afskaffade blotandet i Svithiod, och bjöd att allt folk der skulle christnas. Men Svearne hade för fast tro på hedna gudar och höllo sin lag. Konung Inge tog till hustru en qvinna, som het Mö, och hennes broder kallades Sven: han var mera än andra män konung Inge behaglig, och vardt den rikaste man i Svithiod. Det tycktes Svearne som konung Inge hade brutit deras landslag, då han förändrade det, som Stenkil hade låtit bestå: vid ett ting, som de höllo med konung Inge, förelades honom vilkor, om han heldre ville hålla sig vid gammal lag eller lemna konungadömet. Konung Inge förklarade då, att han aldrig månde förkasta den tro, som rättast var. Då rasade Svearne, kastade stenar och drefvo honom från lagtinget. Sven, hans svåger, stadnade efter honom på tinget. Han erbjöd sig att blota för dem, om de gåfvo honom konungadömet: dertill samtyckte de alla, och Sven vardt tagen till konung öfver hela Svithiod. Nu framleddes en häst, som höggs i stycken och skiftades att ätas; men med dess

blod vardt Odens altare bestruket. Då förkastade alla Svenskar christendomen och började blota. Men då Inge var fördrifven, for han till vestra Götaland. Blotsven rådde i trenne vintrar öfver Svea folk. Konung Inge for med sitt folk i några hopar öfver Småland och Westergötland till Svithiod. Han red både dag och natt, och kom oförvarandes öfver Sven tidigt en morgon. De slogo huset öfver honom, satte deri eld och brände allt det folk, som var derinne. Thiofur het en ansedd länsherre, som blef bränd derinne: han hade följt Blotsven, hvilken sjelf kom ut, men blef der slagen. Inge tog då riket, upprättade åter christendomen och styrde Svea folk till sin dödsdag. Halstein var konung Stenkils son samt Inges broder och medregent. Hans söner voro Philip och Inge, som i Svithiod togo konungadömet efter Inge den Gamle. Han egde till hustru Ingigerd, konung Harald Sigurdsons dotter, och var en kort tid konung.

IX.

HARALD HÅRFAGERS SAGA.

Harald Hårfagers Saga.

Halfdan Svarte var konung Gudröd Jagtkonungs och hans gemål Åsas son. Halfdan var endast ett år gammal, då hans fader vardt slagen, såsom i Ynglingasagan förmäldes uti 43 kapitlet (sid. 140). Åsa förde då sin son Halfdan till sitt fädernerike Agder, emedan hennes stjufson Olof tog riket efter fadren. Vid 18 års ålder blef Halfdan konung och kallades af sitt svarta hår Halfdan svarte. Han fick en gemål, som hette Ragnhild och var Harald Guldskäggs dotter. Efter hennes död tänkte han på ett nytt gifte.

Det var om jultiden, och konung Halfdan var i gästabud på Hedmarken. Då hände det sig en morgon bittida, då konungen var klädd, att han kallade till sig sin tjenare Harek Gand, och befallte att han skulle resa till Hadaland, och föra till honom en afliden konungs, Sigurd Hjorts, dotter, Ragnhild, som blifvit bortförd af en berserk Hake. Hake låg dock sjuk af sina sår, så att hans tilltänkta bröllop med den bortröfvade Ragnhild måst uppskjutas. Hos henne befann sig hennes unga broder Guttorm.

Harek gjorde sig färdig och tog med sig etthundrade män. Han ställde sin resa så, att de kommo öfver vattnet tidigt om morgonen, till Hakes gård, och intogo genast alla dörrarna och den stuga, hvar-

uti husfolket sof. Sedan gingo de till den sängkammare, som Hake låg uti, bröto den upp, och togo der ut Ragnhild och Guttorm, hennes broder, och det gods som der fanns; men de brände upp stugan, tillika med alla de män, som derinne voro. Derefter slogo de tält öfver en mycket präktig vagn, och satte deruti Ragnhild och Guttorm, och foro så ned till isen. Hake stod upp och gick efter dem ett stycke; men så snart han kom till isen, då vände han svärdfästet ned, och lade sig på udden, så att svärdet gick igenom honom; deraf fick han sin död: och är han i hög satt der på strandbacken.

Konung Halfdan såg att hans män foro öfver isen, ty han var mycket skarpsynt, och som han såg vagnen så prydligt beklädd, tyckte han sig förstå, att deras förrättning hade gått efter hans vilja: lät derföre straxt duka sitt bord, sände sina tjenare vidt omkring i bygden, och bjöd till sig många män. Den dagen var der ett mycket stort gästabud, då konung Halfdan tog Ragnhild till hustru, och blef hon sedan en mäktig drottning. Ragnhilds moder var Thyrni, konung Klack-Haralds dotter af Jutland, och Thyri Danmarkar-Bots syster, hvilken konung Gorm den Gamle, som då rådde öfver Danmark, hade till hustru.

Drottning Ragnhild drömde märkeliga drömmar; hon var mycket vis, och visste förut många ting. En af hennes drömmar var sådan: att hon tyckte sig vara i sin örtegård, der hon plockade en liten qvist. Och under det hon höll den uti handen, vexte den så, att deraf blef en stor gren, så att den ena ändan räckte ned till jorden, och vardt straxt rotfast: den andra ändan vexte högt upp i luften; dervid syntes

trädet henne vara så stort, att hon knappast kunde se öfver det. Det var äfven ganska tjockt. Nedersta delen var röd som blod, men stammen uppåt var fager-grön, och grenarne hvita som snö. Der voro många och stora grenar på trädet, somliga högt upp och andra lågt ned. Trädets grenar voro så stora, att de tycktes henne sträcka sig öfver hela Norrige, och ändå vidare.

Konung Halfdan sjelf drömde aldrig, och tycktes det honom vara underligt: derföre omtalte han det för en man, som hette Thorleif den vise, sökande hos honom råd, på hvad sätt det skulle kunna botas. Thorleif sade honom hvad han plägade göra, när han ville veta någonting förut, nemligen: att han lade sig uti en svinstia till att sofva. Der slog det honom aldrig felt att han ju fick någon märkelig dröm.

Konungen följde rådet, och drömde då: att han hade mycket större hår, en någon annan man, och allt var i lockar, af hvilka somliga räckte ned till jorden, men andra midt på benen; somliga till knäna, men andra till höfterna, en del midt på sidan, och andra ned på halsen; och några åter voro nyss uppkomna ur hufvudet, likasom små horn. Men på dessa hans hårlockar voro allehanda slags färger; dock var en lock, som öfvergick alla de andra uti fägring, glans och storlek.

Denna dröm förtäljde konungen för Thorleifer, och han uttydde honom sålunda: att hans afkomma skulle blifva mycket stor, och hans ättlingar råda öfver länder och riken med stor ära, dock icke alla med lika stor makt. Men ibland hans efterkommande skulle vara en, som långt öfverginge de andra i makt

och myndighet; hvilket man sedan så förstått, att denna hårlocken betecknade Konung Olof den Helige.

Konung Halfdan var en vis man, sanningsälskande och rättrådig. Han stiftade lag, höll den sjelf och tvang andra att hålla den; och på det att våld ej skulle omstörta lagen, ransakade han sjelf och utkräfde böter af hvar och en, efter som han förtjent. Drottning Ragnhild födde en son, och blef han med vatten öfveröst och kallad Harald. Han blef snart stor och ganska vacker, vexte upp och blef tidigt skicklig i alla idrotter, samt begåfvad med stort förstånd. Hans moder höll honom mycket kär, men hans fader mindre.

Halfdan Svarte reste en gång från ett gästabud på Hadaland, och låg hans väg så till, att han körde öfver sjön Rönd. Det var om vårtiden, och solen sken mycket hett. De åkte öfver Rikins vik, hvarest om vintern varit brunnar, att vattna boskapen uti. När konungen körde deröfver, brast isen sönder. Konung Halfdan Svarte drunknade der och många män med honom. Konungen var då fyratio år gammal. Han hade varit, framför andra konungar, lycklig genom god årsvext i landet. Hans undersåtare höllo så mycket af honom, att när de fingo veta att han var död, och att hans lik var fördt till Ringerike att begrafvas, kommo de rikaste män af Römerike, Westfolden och Hedmarken, och begärde att få taga hans lik med sig, och uti hög begrafva honom i sina landskap; ty de mente att sådant skulle vara dem behjelpligt till en god årsvext. Men på sistone förliktes de så, att de höggo kroppen sönder uti fyra stycken; och blef hufvudet lagdt uti en hög vid byn Sten på Rin-

gerike, men de andra förde hvar sin del hem med sig, och begrofvo i högar; och äro de alla kallade Halfdans högar.

Den unge Harald tog konungadömet efter sin fader, då han var tio år gammal. Han var mycket större, starkare och skönare, än någon annan: en vis och förträfflig man. Hans morbroder Guttorm sattes till föreståndare för hofvet och hela landets styrelse: han var äfven befälhafvare och hertig öfver hoftrupperna. Efter Halfdan Svartes död stodo många höfdingar efter det riket, som han hade lemnat: den förste bland dem var konung Gandalf, och dernäst bröderna Högne och Frode, konung Östens söner från Hedmarken; äfvensom Högne Karason, hvilken tågade vidt omkring i Ringerike. Då begynte Hake, Gandalfs son, sitt tåg till Westfolden med trehundra män, och drog öfver höjderna omkring några dalar, tänkande således att komma oförvarandes på konung Harald. Konung Gandalf satt hemma i sitt rike med sin krigsmakt, och ernade att fara öfver fjärden till Westfolden. Men när hertig Guttorm det sporde, samlade han en krigshär, och for med konung Harald upp i landet emot Hake; och de mötte hvarandra uti en dal, höllo der fältslag, och vann konung Harald seger. Konung Hake föll der, tillika med en stor del af hans krigsfolk; och blef den dalen sedan kallad Hakadal. Derefter vände konung Harald och hertig Guttorm tillbaka igen, men konung Gandalf var då kommen öfver till Westfolden; de drogo alltså mot hvarandra, och då de möttes, blef der en hård strid. Derifrån flydde konung Gandalf, miste största delen af

sin krigshär, och kom med så förrättad sak hem till sitt rike igen. Då konung Östens söner på Hedmarken fingo veta dessa tidningar, väntade de sig krig; de sände derföre bud till Högne Karason samt Gudbrand Herse, och de skulle mötas i Hedmarken på Ringesåker.

Efter dessa tilldragelser drogo konung Harald och hertig Guttorm, med all den krigsmakt som de kunde få, till Uplanden och reste mestadels skogsvägen. De fingo veta hvar Upländningarnes konungar hade sitt möte, och kommo dit om midnattstid, så att vakten blef dem icke varse, förrän krigsfolket hade kringränt den stuga, som Högne Karason var uti, äfvensom den, uti hvilken Gudbrand sof, och tände eld på dem begge. Men Östens söner Högne och Frode kommo ut med sina män, och fäktade en stund, men blefvo slutligen begge slagne. Efter dessa fyra konungars död, lade konung Harald, med sin frändes, hertig Guttorms, hjelp och bistånd, under sig Ringerike och Hedmarken, Gudbrandsdalen och Hadaland, Thotn och Römerike, samt hela norra delen af Wingulmarken. Sedan hade konung Harald och hertig Guttorm ofrid och krig med konung Gandalf, hvilket slutades så, att konung Gandalf stupade i den sista träffningen; och konung Harald intog allt landet söder om Röme-elfven.

Konung Harald sände sina män efter en mö, som hette Gyda, konung Eriks dotter af Hördaland; hon var lemnad att uppfostras hos en rik bonde på Waldres. Konungen tänkte taga henne, ty hon var mycket vacker, dock något stolt. Och som sändemännen kommo dit, sade de sitt ärende för mön;

men hon svarado sålunda: att hon icke ville taga den konung till man, som ej hade större rike, än några fylken att styra. »Men det tyckes mig underligt,» sade hon, »att nu finnes ingen konung, som vill intaga Norrige och blifva enväldig deröfver, likasom konung Gorm i Danmark och konung Erik i Upsala.» Sändemännen tyckte, att hon svarade alltför stormodigt; och frågade henne, hvad hon tänkte med detta svar; då konung Harald var en så mäktig konung, att han fullkomligt var lika god som hon. Men fast hon svarado annorlunda på deras ärende, än de hade önskat, sågo de dock ingen utväg, denna gången, att taga henne med sig utan hennes vilja: derföre lagade de sig till att resa hem igen, och som de voro resfärdige och blefvo från gården ledsagade, sade Gyda till sändemännen: »Sägen dessa mina ord till konung Harald; att jag vill med det vilkor bejaka att blifva hans äkta hustru, om han förut, för min skull, vill lägga under sig hela Norrige, så att han råder deröfver med lika frihet, som konung Erik öfver Sverige och konung Gorm öfver Danmark, ty då endast tyckes mig,» sade hon, »att han må kallas konung öfver ett folk.»

Sedan drogo sändemännen hem igen till konung Harald, och berättade honom dessa Gydas ord, samt sade att hon var alltför dristig och oförståndig, så att billigt vore, det konungen sände en hop folk efter henne och gjorde henne någon vanära. Konung Harald svarade, att den mön hade ingenting illa talt eller gjort, som vore värdt att hämnas, utan sade han, »att hon skulle hafva mycken tack för sina ord; ty hon hafver påmint mig en sak, som storligen förundrar mig, att jag icke förr besinnat.» Och vidare sade

han: »Det löfte gör jag inför Gud, som mig hafver skapat, och öfver allting råder, att aldrig skall mitt hår skäras eller kammas, förrän jag hafver lagt under mig hela Norrige, med skatter och utskylder och fullt öfvervälde, eller ock skall jag sätta lifvet till.» Hertig Guttorm tackade honom högeligen för dessa ord, sägande: »att det hörde en konung till att fullborda sitt löfte.»

Derefter samlade dessa fränder en stor krigshär, och drogo först till Uplanden, sedan norr öfver dalarne, och vidare norr öfver Dofre fjäll. Och som de kommo ned i bygden, lät konungen döda allt folk och brände bygden. Men när folket blef detta varse, flydde alla som kunde, somliga ned till Orkadal, andra till Götardal, en del till skogar; och somliga sökte fred, hvilken alla fingo, som kommo till konungen och blefvo hans män. De hade intet motstånd, förrän de kommo i Orkadal: der var krigsfolk samladt emot dem, och der höllo de det första fältslaget med en konung, som hette Grytinger. Konung Harald fick seger; Grytinger blef tagen till fånga, och mycket af hans folk slaget, men han sjelf gaf sig under konung Harald, och svor honom trohetsed. Sedan föll allt folk i Orkadals fylke till konung Harald, och blefvo hans undersåtare.

Konung Harald satte den lag, allestädes der han vann något rike under sig, att han sjelf skulle vara egare af alla odalgods, och lät alla bönder, både rika och fattiga, gifva sig landskyld. Han satte en jarl uti hvart fylke, som skulle skipa lag och landsrätt, samt uppbära saköre och landskyld; och skulle jarlen hafva

tredjedelen af alla skatter och utskylder, till underhåll och omkostnader. Hvar jarl skulle hafva under sig fyra hersar, eller flera; och skulle hvardera af dem hafva tjugu markers förläning. Hvar jarl skulle på sin egen bekostnad skaffa konungen sextio krigsmän till strids, och hvar herse tjugu män. Men så mycket hade konung Harald förökt pålagorna och landskylden, att hans jarlar hade större inkomster, än konungarne förut haft. Och när detta spordes till Trondhjem, då föllo månge förnäme män till konung Harald, och blefvo hans undersåtare.

Det är sagdt, att Håkan jarl Griotgards son ifrån Yriar kom till konung Harald med mycket krigsfolk, honom till undsättning. Derefter for konung Harald in i Götardal, höll der slag, dräpte två konungar, och lade sedan under sig deras riken; och det var Götdala och Strinda fylken. Då gaf han Håkan jarl öfverväldet uti Strinda fylke. Sedan reste konung Harald till Stioradal, höll der det tredje fältslaget, vann seger och fick så det fylket. Derefter församlades innevånarne uti inre delen af Trondhjem; och voro der tillsammans fyra konungar, med sin krigsmakt: den första af dem rådde öfver Wäradal; den andra öfver Skön; den tredje öfver Sparbygga fylke; den fjerde var ifrån Inderö: han egde Eyna fylke. Dessa fyra konungar drogo med sin krigshär emot konung Harald; och han slogs med dem, samt vann seger; men somliga af dessa konungar stupade, och somliga togo flykten. Konung Harald höll i Trondhjem tillsammans åtta slagtningar, eller flere; och då han hade der öfvervunnit åtta konungar, bekom han hela Trondhjem under sig.

Norr uti Nömdalen voro två bröder konungar, Härlög och Rollög. De hade låtit göra en hög, och arbetat derpå i tre år. Denna hög var af stenar, kalk och träd uppbygd, och då högen var alldeles färdig, fingo desse bröder de tidningar, att konung Harald var i fullt tåg med sin krigshär att hemsöka dem. Då lät konung Härlög införa i högen mycket mat och dryck, gick derefter sjelf in i högen, med tolf män, och lät sedan igenkasta honom. Konung Rollög gick upp på den hög, som konungarne plägade sitta på, och lät der bereda ett konungsligt högsäte, och satte sig deruti. Då lät han lägga hyende på fotpallen, der jarlarne plägade sitta, och kastade sig sedan ur sitt konungsliga högsäte ned i jarlsätet, gifvande sig sjelf jarls namn. Derefter reste Rollög emot konung Harald, och gaf honom allt sitt rike, erbjudande sig till att blifva hans undersåte, och förtäljde för konungen allt, hurulunda han hade sig åtburit. Då tog konung Harald ett svärd, och fäste det vid hans bälte, och hängde en sköld på hans hals, gjorde honom således till sin jarl, och ledde honom i högsätet. Och med detsamma gaf han honom Nömdala fylke, och satte honom till jarl deröfver.

Konung Harald for tillbaka till Trondhjem, och blef der öfver vintern, kallande det alltsedan sitt hem. Der satte han sin största hufvudgård, som nämndes Lader. Den vintern fick han Åsa, Håkan jarl Griotgardsons dotter, till hustru; och var Håkan då i största anseende hos konungen. Om våren gjorde konung Harald sig färdig till skepps. Han hade om vintern låtit bygga en stor drake, mycket präktigt utsirad: derpå satte han sina hofmän och kämpar. De

som stodo vid framstammen, voro mest utvalde, ty de förde konungens banér. Ifrån framstammen till ösrummet, kalladt Nausn, var öfverdäcket indeladt åt kämparna. Men de allena fingo blifva konung Haralds hofmän, som öfvergingo andra både uti styrka och dristighet och allsköns manlighet; och de allena utgjorde nu besättningen på hans skepp, eftersom han den tiden hade god råd att utvälja sig hofmän ur hvarje fylke. Han hade stor krigshär och många stora skepp; honom följde ock många ypperliga män. Hornklofe, uti den visa som kallas Glumsdrapa, förmäler att konung Harald hade tillförene hållit en slagtning på Updals-skogen med Orkedalsboarne, innan han gjorde denna krigsutrustning till sjös.

Konungen höll på heden
dånande drabbning
med krigande kämpar,
som skördades neder,
förr än på hafvet,
ökande stridens buller,
den modige
skeppen förde.

På ulfvarnas stig
han stridsgny gjorde.
Han tvang de fege
att nödrop gifva
förr än den mångfärgade
draken på vågorna
anföll hafvets skepp
och sjelfva konungarna.

Konung Harald höll med sin krigshär ut ifrån Trondhjem, och seglade söder till Möre. Den konung,

som då rådde öfver Möre fylke, hette Hundthiofver, och hans son Sölve Klove; de voro begge store krigsmän. Men öfver Römsdalen rådde en konung som het Nöckve; han var Sölves morfader. När dessa höfdingar fingo veta, att konung Harald var i antågande, samlade de en stor krigshär och foro emot honom; de möttes vid Solskel, och slogos der häftigt, men konung Harald behöll segern.

Derom sjöng Hornklofe:

Vid Solskel det hände,
att starke hjelten
mot tvenne konungar
skeppen till strids förde.

De tappra furstarne
helsade hvarandra
ej med ord, men med dånet
af röda sköldar och spjut.

Begge konungarne föllo; men Sölve kom med flykten undan: då lade konung Harald dessa tvenne fylken under sig, blef der länge om sommaren, skipade lag och rätt, insatte höfdingar, och befästade sin makt hos folket; men om hösten gjorde han sig färdig att resa norr till Trondhjem. Ragnvald, Mörejarl, Östen Glumres son, hade då om sommaren blifvit konung Haralds man; konung Harald satte honom till höfding öfver dessa tvenne fylken, Nordmöre och Römsdal, och skaffade honom stöd både af förnäme män och bönder, samt gaf honom skepp att värja landet för ofred. Han blef kallad Ragnvald den Rike, eller den Rådvise; och säges, att dessa begge

namn voro honom med rätta tillagde. Konung Harald var öfver vintern i Trondhjem.

Våren derefter utrustade konung Harald en stor krigshär från Trondhjem, och sade, att han ville med den resa till Södermöre. Sölve Klove hade om vintern legat ute på sina örlogsskepp, härjat på Nordmöre, och der dödat många Haralds män, från somliga röfvat deras egendom, samt för somliga uppbränt husen och ganska hårdt framfarit; men emellanåt under vintern hade han varit på Södermöre, hos sin frände konung Arnvid; och när de fingo höra, att konung Harald med en stor krigsmakt gått till sjös, samlade de en krigshär och blefvo mycket manstarka, ty många tyckte sig hafva skäl att hämnas på konung Harald, för hans våldsamheter. Sölve Klove for söder i fjärdarne, till konung Audbjörn, som rådde deröfver, och bad honom att med sin krigshär komma honom och konung Arnvid till hjelp; sägande: »För oss alla är nu ögonskenligt den enda utvägen att gemensamt resa oss upp emot konung Harald, och då måtte vi hafva nog styrka; föröfrigt må lyckan råda öfver segern. En annan utväg finnes väl, hvilken dock icke är för män, som bära lika förnäma namn som Harald, den nemligen, att göras till hans trälar. Min fader tyckte det vara bättre att i striden falla uti sitt konungadöme, än gifva sig sjelfvilligt i konung Haralds tjenst, och ej kunna tåla vapen, som Nömdalakonungarne gjorde.» Och med detta tal förmådde Sölve så mycket, att konung Audbjörn lofvade, att han skulle komma; sammandrog fördenskull straxt sin krigshär, och for norrut till konung Arnvid; och hade de då en ganska stor krigshär. De fingo veta,

att Harald var kommen norr ifrån, och mötte hvarandra innanför Solskel. Den tiden var det sedvana, att när man slogs till sjös, skulle skeppen först bindas tillsammans, och sedan skulle man slåss tvert öfver stammarna; så gjorde de äfven denna gången. Konung Harald lade sitt skepp emot konung Arnvids, och blef der ett hårdt slag, så att mycket folk föll på begge sidor. Men på sistone blef konung Harald så ond, att han gick fram i stammen på sitt skepp, och fäktade så häftigt, att alla de främsta på Arnvids skepp måste vika tillbaka till masten; men en del föllo. Sedan gick konung Harald upp på skeppet, och då sökte konung Arnvids män att taga flykten; han stupade sjelf då på sitt skepp. Der föll konung Audbjörn, men Sölve flydde.

Härom sjöng Hornklofe:

Konungen fäktade
med sina stridsmän,
der spjuten hveno
och såren sprutade purpur.

Männen stupade på däcket
för den segrande konungen.
Svärden mot sköldar klungo;
liflösa kämpar föllo.

Utaf konung Haralds här föllo hans jarlar Asgöter och Asbjörn, tillika med hans mågar Griotgard och Rollög, Håkan Hlade-jarls söner. Sölve blef sedan en mäktig viking, och gjorde ofta mycken skada uti konung Haralds rike.

Derefter lade konung Harald under sig Södermöre. Konung Audbjörns broder, Wemunder, innehade

då Fyrda-fylket. Detta var sent om hösten: och gåfvo Haralds män honom det råd, att han icke skulle draga söder om staden. Då satte konung Harald Ragnvald jarl öfver Södermöre, Nordmöre och Römsdal, och hade en stor myckenhet folk hos sig. Sedan reste Harald till Trondhjem igen. Denna samma vinter for Ragnvald jarl öfver den inre delen af Eyde, och sedan söder öfver fjärdarne. Han hade fått veta, hvar konung Wemunder uppehöll sig, och kom om natten till det stället, som kallas Nöstdal, der Wemunder var på gästabud. Ragnvald jarl kringhvärfde huset och brände konungen inne, med nittio män. Derefter kom Berdlukari till Ragnvald, med ett långt skepp, väl utrustadt; och foro begge till Möre. Ragnvald jarl tog der ett skepp, som Wemunder hade egt, och alla de lösören, som han öfverkom. Men Berdlukari drog till Trondhjem, till konung Harald, och blef hans undersåte samt en väldig kämpe.

Våren derefter drog konung Harald med sina skepp söder utmed landet, och lade under sig Fyrdafylket. Sedan seglade han öster utmed landet, och kom fram öster i viken; han satte Håkan jarl Griotgardson qvar der, samt gaf honom höfdingsvälde öfver Fyrdafylket. Då sände Håkan jarl bud till Atle jarl den Smale, att han skulle draga bort ur Sögne, och blifva jarl på Gölom, som han förr hade varit, och sade, att konung Harald hade förlänt honom Sögnefylket. Atle jarl svarade honom, att han ville behålla det, tillika med Gölum, tills han råkade konung Harald. Härom grälade jarlarne så länge sig emellan, till dess de drogo tillsammans med en krigshär. De möttes på Fjölum, uti Stafvanäsfjärden, och höllo der

ett mycket hårdt slag. Der föll Håkan jarl, och Atle jarl fick ett dödssår; hans män förde honom till Atleön, hvarest han dog. Härom sjöng Eiwind Skaldaspiller:

I hårda striden
blef Håkan slagen
af skarpa vapen
i stridens tummel;
bland gnyende spjut
Freys ättling
på Fjölum
slutade sitt lif.
Då höfdingens
vänner föllo
under väldigt gny
af Odens stridsstorm,
blef vid Stafvanäs
hafvets bölja
purpurfärgad
med männens blod.

Konung Harald kom med sin krigshär öster uti viken, och lade till vid Tunsberg, som den tiden var en köpstad; han hade då varit fyra år i Trondhjem, och ändå aldrig varit i viken. Der fick han de tidningar, att konung Erik Edmundson i Sverige hade lagt under sig Wermland, och tog der skatt af hela skogsbygden och Westergötland allt norrut, intill Svinesund, samt hela vestra delen utmed hafsstranden. Allt detta kallade Sveakonungen sitt rike, och tog deraf skatt. Deröfver hade han satt en jarl, som hette Rane den Götske; han styrde landet emellan Svinesund och Götelfven, och var en mäktig jarl. Ko-

nung Harald fick höra att konungen i Sverige hade sagt, att han aldrig skulle vända tillbaka, förrän han hade bekommit så stort rike uti viken, som Sigurd förut haft, eller hans son Ragnar Lodbrok: det var Römerike och Westfolden, allt till Gränmar, samt Wingulmarken, allt derifrån söder ut. Många höfdingar och mycket folk i dessa landskaper hade då gifvit sig under Svea-konungens lydnad, hvilket högeligen förtröt konung Harald, hvarföre han då straxt stämde bönderna till ting på Folden, beskyllande dem, att de ville förråda land och rike ifrån honom. Somliga af bönderna ursäktade sig med skäl, somliga blefvo fällde till penningeböter, och några blefvo straffade. Konungen drog om sommaren omkring uti fylket. På hösten reste han upp till Römerike, och lade det fylket under sig. Vid början af vintern fick han veta, att konung Erik af Sverige reste omkring i Wermland med sitt hoffolk att gästa.

Konung Harald ställde sin resa öfver Edaskogen, och kom fram i Wermland, samt lät der bereda ett gästabud för sig. Åke hette en man, som var den mäktigaste bonde uti Wermland, ganska rik, men ålderstigen. Han sände män till konung Harald och bjöd honom till gästabud hos sig; konungen lofvade att komma på bestämd dag. Åke bjöd ock konung Erik, och utsatte samma dag. Åke hade en stor gästabudssal, som var gammal, men lät nu bygga en ny sal, lika stor, och prydde honom det bästa han kunde; denna sal lät han bekläda med ny väggbonad, men den gamla salen med gammal bonad. När konungarne då kommo till gästabudet, blef Erik med sitt folk ledsagad till gamla salen, men Harald och hans folk

uti den nya. På samma sätt var hela bordredskapen delad, så att Erik och hans män hade gamla kärl och horn, dock voro de förgyllda och väl utarbetade; men Harald och hans folk hade nya kärl och horn, med guld helt beprydda: de voro alla med bilder sirade och fejade som glas, men drycken var öfvermåttan god på båda sidor. Åke hade förut varit Halfdan Svartes man. När dagen kom, att gästabudet var slut, gjorde begge konungarne sig färdiga till afresan, och deras hästar sadlades. Då gick Åke fram till konung Harald, och ledde med sig sin son, tolf år gammal; vid namn Ubbe, och sade: »Om eder tyckes, herre, att min goda vilja, som jag eder nu bevist med detta gästabud, hafver förtjent någon vänskap, så låt min son njuta det till godo; jag gifver eder honom nu till tjenare.» Konungen tackade honom med många fagra ord för sin välfägnad, lofvande honom deremot sin fullkomliga vänskap. Sedan bar Åke fram stora gåfvor, som han gaf konungen, och kysste honom. Derefter gick Åke till Svea-konungen; Erik var då klädd och resfärdig, men något oblid. Åke tog fram dyrbara skatter och gaf honom, men konungen svarade icke stort derpå, utan steg upp på sin häst. Åke följde honom på vägen och talade med honom. Der var en skog straxt vid gården, hvilken de skulle fara öfver. Men som Åke kom uti skogen, frågade konungen honom: »Hvarföre delte du välfägnaden så emellan konung Harald och mig, att han af allting skulle hafva det bästa; du vet dock, att du är min man?» Åke svarade: »Jag tänkte, konung, att hvarken eder eller edra män skulle någon välfägnad hafva fattats uti detta gästabud; men att all redskap var gam-

mal, var den orsaken, att j nu är gammal; och konung Harald är i sin blomstrande ålder, derföre gaf jag honom all ny redskap. Eftersom du påminte mig, att jag skulle vara din man, vet jag icke dess mindre, att du är min man.» Då drog konungen svärdet och dödade honom, samt red sedan bort. När konung Harald var färdig att stiga på sin häst, bad han, att de skulle kalla Åke till honom; folket sökte efter honom, somliga på den vägen som Erik hade ridit, och funno der Åke död; då foro de tillbaka och omtalade det för konungen. Så snart han fick veta det, ropade han på sina män, att de skulle hämnas Åke bondes död. Då red konung Harald med sina män den väg som Erik hade ridit, till dess att han fick se honom; begge redo så fort de kunde, tills konung Erik kom på den skog, som åtskiljer Götaland och Wermland. Konung Harald vände då tillbaka till Wermland, och lade hela det landet under sig, men slog ihjäl konung Eriks män, hvar han råkade dem. Harald for sedan om vintern tillbaka till Römerike, och dröjde der en tid.

Konung Harald for om vintern ut till Tunsberg till sina skepp; han utrustade dem då, och seglade öster öfver fjärden, läggande under sig hela Wingulmarken. Han låg ute på skeppen hela vintern, och härjade på Raurike. Göterna samlade krigsfolk från hela landet.

Om våren, när isen gick upp, nedslogo Göterna pålar i Göta-elfven, på det konung Harald icke skulle kunna lägga sina skepp intill landet. Men Harald seglade likväl med skeppen upp i elfven, och kastade

ankar vid pålarna. Han härjade sedan på begge sidor, och brände bygden.

Emellertid kommo Göterna uppifrån landet med en stor krigshär, och höllo ett slag med konung Harald; der blef ett stort nederlag, och slutades det så, att Harald vann seger. Derom sjunger Hornklofe:

I konungens här
hveno spjuten,
dånade yxorna väldigt,
och de slipade svärden
beto djupt i männens
härdade kroppar.
Göternas ovän nedslog
de modiga krigare.

Konung Harald for i härtåg vidt omkring Götaland, och hade der många fältslag på begge sidor om elfven, och fick oftast seger. I ett fältslag föll Rane den Götske. Sedan lade Harald under sig hela landet på norra sidan om elfven, och vester om Wenern, tillika med hela Wermland. När han reste bort derifrån, satte han hertig Guttorm till landvärn, och mycket krigsfolk med honom. Konungen vände åter till Upland och dröjde der en tid. Sedan for han norr öfver Dofre-fjell till Trondhjem, och blef der en lång tid. Konung Harald hade då med Åsa fyra söner. Guttorm var äldst, Halfdan Svarte och Halfdan Hvite voro tvillingar, Sigfroder var den fjerde; alla blefvo de i Trondhjem mycket väl uppfostrade.

Söder ifrån landet kommo de underrättelser, att Hörderne, Rygerne, Egderne och Thelemarksboarne samlades och gjorde uppresning med skepp, vapen och mycket folk. Upphofsmännen dertill voro konung

Erik af Hördeland, konung Sulke af Rogeland och Sote jarl hans broder, Kiötwe den Rike, konung af Agdom, och hans son Thorer Haklanger, två bröder från Thelemarken, Roalder Rygger och Hadder den Hårde. När konung Harald fick höra dessa tidningar, drog han tillsammans sin krigshär, och sköt sina skepp ut på sjön, gjorde sig sedan färdig med sitt manskap och seglade utmed södra landet, tagande med sig myeket folk ur hvarje fylke. När han var kommen söder om staden, fick konung Erik veta det, hvilken då oeksä hade samlat all den krigsmakt, han kunde skaffa, och drog då emot den krigshär, som han visste skulle komma östan ifrån, honom till undsättning. Så möttes hela krigshären norr om Jädren, och lade in i Hafursfjärden, hvarest konung Harald låg för. Straxt begyntes der ett mycket stort slag, hvilket var både hårdt och långsamt; dock slutades det så, att Harald segrade. Konung Erik och konung Sulke, tillika med hans broder Sote jarl, blefvo der slagne. Thorer Haklanger hade lagt sitt skepp emot Haralds. Thorer var en väldig kämpe: derföre blef ett ganska hårdt fäktande, innan Thorer föll, och hans skepp var då alldeles tomt på folk. Sedan flydde konung Kiötwe ut till en holme, hvarest fanns en god befästning, och derefter flydde allt deras krigsfolk; en del följde med skeppen, men en del gick uppåt landet, och tog vägen söder öfver Jädren. Hornklofe sjöng äfven häröfver en stridssång.

Efter denna slagtning fick konung Harald intet motstånd i Norrige, ty alla hans motståndare och mäktigaste fiender voro slagne, och de andra flydde ur landet. Dessa utgjorde ett stort antal; ty den tiden

blefvo stora ödeländer bebyggda; då bebyggdes Jemtland och Helsingland, hvilka begge voro af Nordmän förut något bebodda. Under det konung Harald underkufvade Norrige, uppfunnos och bebyggdes äfven utländer, såsom Färöarne och Island. Den tiden var ock mycken utfart af Nordmän till Hjaltland; och många förnäma män blefvo landsflyktige från Norrige för konung Harald, och drogo i vesterviking. De voro om vintern på Orknöarne eller Söderöarne; men om sommaren härjade de i Norrige, och gjorde der landet mycken skada. Många voro ock de förnäma män, som gåfvo sig under Harald, och blefvo hans, samt bebodde landet med honom.

Konung Harald hade nu blifvit envåldskonung öfver hela Norrige. Då påminte han sig hvad den stormodiga mön hade låtit säga honom, och sände genast män efter henne, samt tog henne till hustru. Deras barn voro: Alof, den äldste, dernäst Rörek, Sigtrygg, Frode och Thorgils. Konung Harald hade flere hustrur och många barn. Han fick till hustru en, som hette Ragnhild, konung Eriks dotter i Jutland; hon kallades Ragnhild den Rika. Deras son var Erik Blodör. Han egde ock Svanhild, Östen jarls dotter. Deras söner voro: Olof, Gerstada, Alf, Björn och Ragnar Ryckill. Dessutom hade han Ashild, Ring Dagsons dotter af Ringrike; deras barn voro: Dag, Ring, Gudröd Skyria och Ingegärd. Det säges att, när Harald fick Ragnhild den Rika till hustru, öfvergaf han nio andra qvinnor.

Konung Haralds barn blefvo uppfostrade, hvart och ett hos sina möderne-fränder. Hertig Guttorm hade vattenöst hans äldsta son, och gifvit honom sitt

namn. Han knäsatte pilten, och uppfostrade honom, samt tog honom med sig öster i viken, der han blef hos Hertig Guttorm, som hade all landets styrelse öfver viken och Uplanden, då konung Harald ej sjelf var hemma.

Konung Harald fick veta, att åtskilliga vikingar, hvilka om vintern höllo sig i Vesterhafvet, härjade mångastädes i Midlandet. Han hade sina härskepp hvar sommar ute, och ransakade öar och utskär; men hvar som vikingarne blefvo hans här varse, flydde de alla, största delen ut på hafvet. När konungen ledsnade dervid, hände det en sommar, att han seglade med sin här vester öfver hafvet, och kom först till Hjaltland, slog der ihjäl alla de vikingar, som icke flydde undan. Sedan seglade han söder till Orknöarne, och rensade hela det landet från vikingar, for derefter till Söderöarna, härjade der och dräpte många vikingar, som öfver krigsfolk rådde, samt höll många slagtningar och vann alltid seger. Då härjade han Skottland, och höll flera slag. Men som han kom vester till ön Mön, hade de, som der bodde, redan fått veta huru han framfor i landet, och allt folket flydde in i Skottland, så att Mön var alldeles öde på menniskor. Allt gods var bortfördt, som de hade kunnat taga med sig; när konungen och hans folk gingo upp i landet, bekommo de der intet byte.

Uti detta tåg föll Ivar, Ragnvald Möre-jarls son; derföre, när konung Harald seglade vester ifrån, gaf han Ragnvald Ornkö och Hjaltland. Men Ragnvald jarl skänkte straxt sin broder Sigurd begge länderna, och blef qvar vester om hafvet. Konung Harald gaf ock Signrd jarls-dömet, innan han seglade till Norrige.

Då kom i sällskap med honom Thorsten den Röde, Olof den Hvites och Audur Djupaugdas son. De härjade på Skottland, och lade under sig Katanäs och Suderland allt intill Eckials-backe. Sigurd slog ihjäl en Skottsk jarl, som hette Melbrigde Tand, och bandt hans hufvud vid sin stegbygelrem; men han stötte det tjocka af vaden emot tanden, som stod ut ifrån hufvudet, och straxt svullnade benet, så att han deraf fick sin död, och är han högsatt i Eckials-backen. Hans son Guttorm rådde öfver landet ett år, och dog barnlös. Sedan nedsatte sig der i landet vikingar, både Nordmän och Danskar.

Konung Harald var i gästabud hos Ragnvald jarl på Möre, och hade då lagt under sig hela landet. Der tog han ett bad, och lät kamma sitt hår. Ragnvald jarl skar det då på honom, hvilket tillförne icke hade varit gjordt på tio år, och ej heller kammadt, hvarföre han under den tiden kallades Lufva; då gaf Ragnvald honom tillnamn, och kallade honom: Harald den Hårfagre, och alla sade, som der voro, att det var väl passande, ty han hade mycket och vackert hår.

Ragnvald Möre-jarl var konung Haralds käraste vän, och konungen ärade honom mycket. Ragnvald egde till hustru Hild, Rolf Nefias dotter. Deras söner voro Rolf och Thorer. Ragnvald jarl hade ock tre andra söner, som hette Hallad, Einar och Rollög. De voro fullvuxna, då deras bröder voro barn. Rolf var en väldig viking, så stor till vexten, att ingen häst kunde bära honom; derföre måste han alltid gå, hvart han skulle resa, och blef kallad Gånge-Rolf. Han härjade mycket uti Östersjön. En sommar, när han kom från en vikingsfärd öster ifrån till viken,

slagtade han der all boskap, som han kom öfver. Konung Harald var då der, och blef mycket ond, när han fick veta detta; ty han hade strängt förbjudit att plundra inom landet. Då lyste Harald ut på ting, att han gjorde Rolf landsflyktig i Norrige. När Rolfs moder, Hild, fick höra det, reste hon till konungen, och gjorde förbön för Rolf, att han måtte få fred. Konungen var så ond, att hennes bön hjelpte intet.

Gånge-Rolf for sedan vester öfver hafvet till Söderöarne, och derifrån till Walland, härjade der och intog ett stort jarlsrike, besatte det med nordmän, och blef det sedan kalladt Normandie. Hans son hette Wilhelm; Wilhelm hade en son vid namn Richard, och denne var fader åt en Richard, hvilkens son var Robert Långespack, konung Wilhelm Bastards fader i England; ifrån honom härstamma sedan alla Englands konungar. Af Rolfs ätt äro ock jarlarne i Normandie. Drottning Ragnhild den Rika lefde tre år, sedan hon kom till Norrige. Efter hennes död, for Erik, konung Haralds och hennes son, till Thorer herse Roaldsson i fjordarna, att uppfostras.

Konung Harald drog en vinter omkring i Upland att gästa, och lät tillreda för sig jul-gästabud på Toffta. Julaftonen kom Svase, när konungen satt till bords, och sände bud att han skulle gå ut till honom. Konungen blef vred öfver detta sändebud, men Svase bad icke dess mindre andra gången, sägande sig vara den Finnen, hvilkens bostad låg på andra sidan om berget, och som konungen hade lofvat att besöka. Då gick Harald ut och lofvade att fara hem med honom; alltså gick konungen öfver berget med honom till hans boning, efter somlige sina mäns tillstyrkande,

ehuru några afrådde det. Der uppsteg Snäfrid, Svases dotter, en mycket vacker qvinna, och iskänkte åt konungen ett kärl fullt med mjöd; han tog det, och tillika hennes hand. Genast kändes som en brinnande eld blifvit tänd uti hela hans kropp, och konungen ville då straxt hafva henne. Svase sade, att det icke skulle ske, om hon icke blef tvingad dertill, med mindre än konungen ville taga henne till hustru. Han tog då Snäfrid till hustru, och älskade henne så ursinnigt, att han öfvergaf hela sitt rikes styrelse och allt hvad hans värdighet fordrade. De hade fyra söner: Sigurd Rese, Halfdan Halegg, Gudröd Liome och Ragnvald Rettilben. Sedan dog Snäfrid, men hennes ansigte förvandlades icke det minsta, utan var hon lika röd, som när hon lefde. Konungen satt allt-jemt bredvid henne, och trodde att hon skulle blifva lefvande igen. Detta varade i tre år, att konungen sörjde hennes död; men folket i hela landet sörjde öfver honom, som var förtrollad. För att häfva denna förtrollning, kom till konungen Thorleif den Vise, hvilken med förstånd afvände denna galenskap genom ett klokt tal, sägande: »Det är icke underligt, att du konung hafver i friskt minne en sådan dägelig och högbördig qvinna, och att du ärar henne på dun och kostelig väfnad, såsom hon bad dig; men din heder äfvensom hennes är mindre än den bör vara, derföre att hon ligger så länge i samma kläder; mycket bättre vore, om hon rördes och kläderna på henne ombyttes.» Straxt, då hon blef förd ur sängen, kom ifrån hennes kropp en öfvermåttan elak stank. Man skyndade då att göra ett bål, och hon blef bränd. Dessförinnan blånade hennes kropp, och derur kommo

ormar, ödlor, grodor och paddor samt allehanda fula maskar. Hon föll så till aska, och konungen återkom till sin förra vishet, öfvergaf sin sorg och styrde sitt rike. Han styrktes och gladdes af sina undersåter, och de af honom, men riket af dem båda.

Efter det konung Harald hade rönt den Finska qvinnans svek, blef han så ond, att han dref ifrån sig hennes söner, och ville ej mera se dem. Gudröd Liome for till Thiodolfer den Hwinwerske, som var hans fosterfar, och bad honom fara med sig till konungen, ty Thiodolfer var konung Haralds käraste vän. Konungen var då uti Upland. De drogo åstad, och kommo till konungen sent om en afton, satte sig vid dörren, och gåfvo sig ej tillkänna. Konungen gick på golfvet, och såg på bänkarne, ty han höll då gästabud, och mjödet var redan tillblandadt. Då sjöng konungen detta för sig sjelf:

Mycket äro mina kämpar
på mjödet begifne.
Och j nykomne gråhårige,
hvi ären j så många?

Då svarade Thiodolfer den Hwinwerske med följande sång:

Våra hufvuden
fingo hugg i svärdsleken
med den frikostige höfdingen.
Ej voro vi då för många.

Thiodolfer tog då hatten af hufvudet, och konungen igenkände honom samt fägnade honom mycket. Thiodolfer bad då konungen, att han icke skulle förakta sina söner, »ty gerna hade de en bättre och förnämare moder, om du hade dem det utvalt.» Ko-

nungen jakade dertill, och bad att han ville hafva Gudröd hos sig, såsom han hade haft förut. Men Sigurd och Halfdan bad han fara till Ringerike och Ragnvald till Hadeland. De gjorde som konungen befallte, och blefvo alla käcka karlar samt till idrotter väl öfvade. Konung Harald satt den tiden stilla i sitt rike, och var der god frid och ymnig årsvext.

Ragnvald jarl på Möre fick veta sin broder Sigurds frånfälle, och att vikingar hade satt sig ned i länderna. Då sände han dit vesterut sin son Hallad; han tog jarls namn innan han reste, och hade en stor här med sig. När han kom till Orknö, satte han sig ned der i landet. Men höst-, vinter- och vårtiderna drogo vikingarne omkring öarne, plundrade på näs och landtuddar, och höggo strandhugg. Då ledsnade Hallad jarl att längre vara på öarne, öfvergaf derföre jarlsdömet, tog deröfver ett slags odalrätt, och for till Norrige. När Ragnvald jarl sporde detta, blef han mycket missnöjd med Hallads resa, och sade: »att hans söner måste blifva olika sina förfäder.» Då svarade Einar: »Jag har liten välvilja af dig och föga kärlek att skiljas ifrån. Jag vill fara till Vesteröarne, om du vill skaffa mig någon styrka, och då vill jag lofva dig det som mycket skall glädja dig, att aldrig återkomma till Norrige.» Ragnvald jarl svarade: »att det behagade honom, att Einar aldrig ville komma igen, ty jag har litet hopp om, att dina fränder få någon ära af dig, eftersom hela din moders slägt är trälboren.» Ragnvald gaf Einar ett långskepp, väl utrustadt; han seglade om hösten vester öfver hafvet; och då han kom till Orknö, lågo der före honom vikingar med två skepp, Thorer Treskägg och Kalf Skurfva.

Einar slogs genast med dem, och segrade; men de båda föllo. Då blef detta sjunget:

Då Torf-Einar dräpte Skurfva,
gaf han Treskägg åt trollen.

Han blef derföre kallad Torf-Einar, att han lät skära torf, och begagnade i stället för ved, att bränna; ty det var ingen skog på Orknöarne. Sedan blef Einar jarl öfver öarne, och var en mäktig man. Han hade fult ansigte och var enögd, men dock skarpsyntare än någon annan.

Hertig Guttorm satt mest alltid i Tunsberg, och hade öfvervälde omkring viken, när konungen icke var hemma. Han hade ock landvärn der, ty vikingar gjorde ofta infall. Men den tiden var ofrid i Götaland, så länge konung Erik Edmundson lefde. Han dog, när konung Harald hade varit tio år konung öfver Norrige.

Efter Erik blef hans son, Björn, konung i Sverige uti femtio år; han var fader åt Erik Segersäll och åt Olof, Styrbjörns fader. Hertig Guttorm blef sotdöd i Tunsberg. Då gaf konung Harald sin son Guttorm hela det landet att råda öfver, och satte honom der till höfding.

När konung Harald blef fyratio år, voro flera af hans söner nästan fullvexta: de blefvo alla tidigt manbara; och då kom det derhän, att de voro missnöjda för det konungen icke gaf dem något land till att råda öfver, utan satte en jarl i hvarje fylke; de tyckte, att jarlarne voro af mycket ringare slägt än de. Derföre hände det sig en vår, att Halfdan Halegg och Gudröd Liome drogo tillsammans en stor hop folk, och kommo helt oförmodadt på Ragnvald Möre-jarl;

de omhvärfde straxt hans hus och brände honom inne, med sextio män. Då tog Halfdan tre långskepp, utrustade dem, seglade sedan vester öfver hafvet. Gudröd satte sig ned uti det land, som Ragnvald jarl förut hade haft. När konung Harald fick veta detta, drog han genast med en stor krigshär emot Gudröd, som ej såg någon annan utväg, än att då gifva sig i konungens våld; och sände Harald honom öster på Agder. Konung Harald satte Thorer den Tigande, Ragnvald jarls son, öfver Möre, och gifte honom med sin dotter Alof, som kallades Årbot. Thorer hade då så stort rike, som hans fader hade haft.

Halfdan Halegg kom helt oförväntadt till Orknö, och då flydde Einar jarl genast från öarne, men kom igen om hösten oförmodadt på Halfdan. De råkade hvarandra, och slaget varade ej länge, förän Halfdan flydde, sent om en afton. Einar jarl och hans folk lågo utan tält om natten. Morgonen, när det dagades, sökte de omkring öarne efter dem som hade flytt, och dessa dödades, hvar de funnos. Einar sade då: »Icke vet jag, om det är menniska eller fogel, som jag ser ute på Rinansö; det häfver sig stundom upp, och stundom lägger det sig ned.» Sedan foro de dit, funno der Halfdan Halegg, och togo honom fast. Om aftonen, innan de stridde, sjöng Einar denna visan:

Ej ur Rolfs händer
eller ur Rollögs ser jag
spjut flyga till fiendeflocken;
vi vilja dock hämnas min fader.
Men då vi kämpa i afton,
sitter tigande

Thorer jarl på Möre
vid de flödande dryckeskärlen.

Då gick Einar sjelf till Halfdan, och skar örn på hans rygg, på så sätt, att han stack ett svärd in i lifvet vid ryggen, afskar alla refbenen ända ned till länderna, och drog hans lunga deruti; detta blef Halfdans död. Då qvad Einar:

För min fjerndel
har jag hämnats Ragnvalds död.
Nu är folkstödet fallet;
så var Nornors vilja.
J svenner, byggen grafhögen,
ty vi fingo seger.
Nu skall den högbente
få skatt — men af stenar.

Einer jarl tog sedan väldet öfver Orknöarne, som han förut hade haft. När dessa tidningar kommo till Norrige, blefvo Halfdans bröder ganska illa tillfreds, och sade, att det väl förtjente att hämnas, deruti många andra instämde; då Einar jarl det sporde, qvad han:

Många män
trakta efter mitt lif.
De komma från skilda länder
och hög börd hafva de.
Dock förrän de fällt mig,
vet dock ingen
hvilkens lott det månde blifva
att ligga under örnens klor.

Konung Harald gjorde uppbåd till krigståg, samlade en stor här, och seglade dermed till Orknö.

När Einar jarl fick veta, att konungen var öfver haf-
vet, drog han öfver till näset, och qvad denna visa:

Mången fagerskäggig man
varder dömd för ett får;
men jag för unge kungssonen,
som föll på öarna.
Mig hotar en fara
från den väldige hjelten.
I Haralds sköld högg jag blott en skåra,
men dock fruktar jag icke.

Då foro män och sändebud emellan konungen och jarlen, och kom det så, att ett möte blef utsatt emellan dem; som de sjelfva då träffades, lade jarlen allt under konungens egen dom. Harald dömde Einar, tillika med alla Orknöarnes inbyggare, att gälda sextio marker guld. Bönderna tyckte att denna utgift var alltför svår. Då tillbjöd jarlen dem att ensam betala; men deremot skulle han bekomma till egendom allt odalgods der på öarne, hvartill bönderna jakade för den orsaken, att de fattiga hade obetydlig jord; men de rika tänkte att kunna inlösa sitt odalgods igen, när de ville. Jarlen betalte hela summan till konungen, och drog Harald sedan hem igen om hösten. Det varade länge på Orknöarne, att jarlarne egde allt odalgods, ända till dess Sigurd Lodvisson gaf dem sina odalgods tillbaka.

Guttorm, konung Haralds son, hade landvärn för viken. Han seglade en gång med sina härskepp utomskärs; men då han låg i en gren af Göta-elfven, kom Sölve Klove och började ett slag med honom, då Guttorm föll. Halfdan Svarte och Halfdan Hvite

voro ute i krigståg och härjade kring Östersjön. De höllo ett hårdt slag i Estland, der Halfdan Hvite föll.

Erik, konung Haralds son, uppfostrades hos Therer herse, Roalds son, i fjorden. Konungen älskade och värderade honom mest af sina söner. När Erik var tolf år gammal, gaf konungen honom fem långskepp; hvarpå han drog ut i härnad, först i Östersjön, och sedan söder i Danmark, Frisland och Saxland, och var borta på denna färd uti fyra år. Sedan seglade han vester öfver hafvet, och härjade på Skottland, Bretland, Irland och Walland, äfven uti fyra år. Derefter for han norr ut till Finnmarken, och ända till Bjarmland, höll der ett skarpt slag, och bekom segern. Då han kom hem igen till Finnmarken, funno hans män uti en koja en qvinna, hvilkens like i skönhet de aldrig hade sett; hon kallade sig Gunhild, och sade att hennes fader hette Ötzor Tote och bodde på Halogaland. »Jag har varit här,» sade hon, »för att lära konster af de två Finnar, som äro de klokaste i Finnmarken, men nu hafva de farit på jagt. Dessa begge vilja hafva mig till hustru. De äro så kloka, att de kunna spå väder, likasom hundar, både på frusen och ofrusen mark. Så väl kunna de löpa på skidor, att ingen kan undfly dem, hvarken menniskor eller djur; hvad de skjuta efter, råka de alltid. Med sådane konster hafva de öfverrumplat alla menniskor, som kommit hit i nejden; och blifva de onda, då vändes jorden om för deras syn; der som något lefvande kommer för deras ögon, faller det genast dödt ned till jorden. Nu får ni ingalunda möta dem, utan jag vill gömma eder här i kojan, så skola vi försöka att döda dem.» Dertill samtyckte de. Hon tog en linne-

säck, de tyckte att det var aska uti den, tog neri med handen, och strödde omkring uti kojan, både inne och utanföre. Litet derefter kommo Finnarne hem och frågade, hvilken som varit der. Hon sade: »ingen». Finnarne tyckte det underligt, eftersom de sett menniskospår ända intill kojan, men sedan inga. Derefter tände de upp eld och tillredde mat. När de voro mätta, bäddade Gunhild åt dem. Men tre nätter förut hade så tillgått, att, medan Gunhild sofvit, Finnarne bytt om och hållit vakt, ty de voro båda svartsjuka. Nu sade hon till dem: »Gån nu och läggen eder till hvila.» De blefvo glade och gjorde så. Straxt somnade de; men hon väckte dem, och åter somnade de så djupt, att hon knappast förmådde väcka dem. Ånyo somnade de; då var omöjligt att få dem vakna. Hon reste dem upp; men de sofvo ändå. Då tog hon två stora skälskinn, drog dem öfver deras hufvuden, och bandt dem hårdt till, nedanför armarne. Sedan vinkade hon åt Eriks män, hvilka straxt kommo fram och slogo ihjäl dem; de drogo dem sedan ut ur kojan. Natten derefter blef så starkt thordön, att de ej kunde komma derifrån; men morgonen derpå foro de till skeppen och togo Gunhild med sig, och förde henne till Erik. Sedan seglade Erik och hans män söder ut till Halogaland; då stämde han Ötzor Tote till sig, och sade, att han ville hafva hans dotter till hustru, hvartill Ötzor jakade. Då tog Erik Gunhild och förde henne med sig söder i landet.

När konung Harald var femtio år gammal, voro många af hans söner till åren komne, och somlige redan döde. Flere af dem blefvo upproriska inom landet, och voro de äfven inbördes oense. De fördrefvo

konungens jarlar från deras län och egendomar; somliga ihjälslogo de. Konung Harald stämde då allmänt ting, söder i landet, och befallte alla Upländningar att komma dit. Då gaf han alla sina söner konunganamn, och satte det i lagen, att hvar och en af hans manliga ättlingar skulle taga konungadöme efter sin fader, men jarladöme den, som var på qvinnosidan af hans ätt. Han skiftade landet emellan dem: Wingulmark, Römerike, Westfolden och Thelemarken gaf han Olof, Björn, Sigtrygg, Frode och Thorgils; Hedmarken och Gudbrandsdalen gaf han Dag, Ring och Ragnar; Snäfrids söner gaf han Ringerike, Hadeland, Thotn och det som dit lyder. Guttorm hade han gifvit styrelsen öfver landet från Elfven till Svinesund, och Ranerike. Han hade satt honom till landvärn öster vid landsändarne, som förut är sagdt. Konung Harald sjelf vistades oftast midt i landet. Rörek och Gudröd voro jemt hos konungen i hans hof, och hade stora förläningar på Hördaland och Sögne. Konung Erik var hos sin fader Harald; honom höll han mest utaf ibland alla sina söner, gaf honom Halogaland, Nordmöre och Römedalen. Trondhjem norr ut gaf han Halfdan Hvite, Halfdan Svarte och Gudröd, att råda öfver. Han gaf sina söner halfparten emot sig af alla inkomster uti förrbemälte landskaper, lade det till, att de skulle sitta i högsätet en trappa högre än jarlarne, men en trappa lägre än han sjelf. Det högsätet, som han satt uti, tänkte hvar och en sjelf att få, efter fadrens död, men han ernade det åt Erik. Trondhjemarne ämnade det åt Halfdan Svarte; men Vikboarne och Upländningarne önskade helst, att de skulle få riket, som öfver dem voro satta. Häraf blef en stor oenighet

emellan bröderne på nytt. Eftersom de tyckte, att de hade alltför litet rike, drogo de i härnad, såsom förut är sagdt; och Guttorm blef slagen uti Göta-elfven af Sölve Klove. Derefter tog Olof det rike som han hade haft. Halfdan Hvite blef slagen i Estland; Halfdan Halegg i Orknö. Konung Harald gaf Frode och Thorgils härskepp, och foro de i vesterviking, härjade på Skottland, Bretland och Irland. De voro de första Nordmän, som intogo Dublin. Det säges, att Frode blef der förgifven uti en dryck. Men Thorgils var en lång tid konung öfver Dublin, men blef narrad och ihjälslagen af Irländarne.

Erik Blodöx tänkte att blifva öfverkonung för alla sina bröder, hvilket äfven konung Harald ville; begge voro de, far och son, länge tillsammans. Ragnvald Rettilben rådde då öfver Hadeland, lärde trolldomskonster och blef seidman. Men Harald kunde aldrig tåla seidmän. På Hordaland var en trollkarl, som hette Witger; konungen sände bud och befallte, att han skulle sluta med sitt trolleri. Men Witger svarade och qvad denna visa:

Ej må vi fördömmas,
då vi trolla
tiggarbarn
och leda käringar,
ty Haralds förnäme son
Ragnvald Rettilben
på Hadalandet
sjelf öfvat trolldom.

När konung Harald hörde detta berättas, for Erik Blodöx, efter hans råd, till Upland, och kom till Hadeland; der brände han inne sin broder Ragnvald, til-

lika med åttio seidmän, hvilken gerning blef mycket berömd.

Gudröd Liome var om vintern hos Thiodolfer i Hven, sin fosterfar, för gammal bekantskap skull. Han hade en väl utrustad skuta, och ville resa norr till Halogaland. Då blef en stark storm, men Gudröd var angelägen att fortsätta resan, och illa tillfreds deröfver att det dröjde. Thiodolfer qvad då:

Far ej förr, o Gudröd,
än hafvets vågor stillas.
Nu kastar grymma böljan
stenar kring svallande sjön.
Dröj, du vidtfrejdade,
dröj tills lugnet kommer.
Vänta här den goda vinden:
nu sköljer bränningen kusten.

Gudröd for ändå sin kos, icke aktande hvad Thiodolfer sade. Och som de kommo utanför Jader, sjönk skeppet, och alla drunknade.

Björn, konung Haralds son, rådde då öfver Westfolden; och uppehöll han sig oftast i Tunsberg, men for sällan i härnad. Många köpmansskepp gingo till Tunsberg, så väl från viken, som norr ifrån, samt söder ifrån Danmark och Saxland. Björn hade ock handelsskepp, som foro till andra länder, och förskaffade sig således dyrbara saker och andra nyttiga ting som han behöfde; derföre kallade hans bröder honom farman eller köpman. Björn var en vis och saktmodig man, samt tycktes vara tjenlig till höfding. Han fick en god hustru, hvilket han också förtjente; med henne hade han en son, som hette Gudröd. Erik Blodöx kom ur Östersjön med härskepp och mycket krigs-

folk, och begärde af sin broder Björn att få taga emot de skatter och utskylder, som konung Harald borde hafva af Westfolden. Förut hade Björn alltid sjelf öfverlemnat konungen sina skatter, eller sändt män med dem; så ville han äfven göra nu, och icke gifva dem ifrån sig. Erik tyckte att han behöfde kost, tält och dryck. Bröderne grälade härom med kämpaord, men Erik fick likväl icke hvad han begärde, utan for bort ifrån gården. Björn for äfven bort om qvällen, upp till sin gård Sjöhem. Erik vände tillbaka och for om natten efter Björn till Sjöhem. När han kom dit, sutto Björn och hans män och drucko. Erik kringhvärfde huset, men Björn och hans män gingo ut och slogos. Björn föll och många med honom. Erik tog mycket byte, och for dermed norr i landet. Detta togo vikingarne ganska illa, derföre blef Erik af dem sedan hatad. Det talet gick, att konung Olof nog skulle hämnas Björns död, då det gafs honom tillfälle dertill. Konung Björn ligger i farmans-hög på Sjöhem.

Om vintern derefter för konung Erik till Möre, och gästade i Sölva, innanföre Agdanäs. När Halfdan Svarte fick veta det, for han dit med sin här, och omhvärfde husen. Erik sof uti en serskild stuga, och undkom till skogen med fem män. Halfdan uppbrände då gården och allt folk, som var derinne. Erik drog till konung Harald med dessa tidningar; han blef mycket ond, samlade en krigshär, och for till Trondhjems-boerna. När Halfdan Svarte det fick veta, lagade han i ordning folk och skepp, och for ut till Stad innanför Thorsberg. Harald låg då med sin här ute vid Reinslätten; foro då män emellan dem.

En förnäm man hette Guttorm Sindre; han var med Halfdan Svartes folk, men förut hade han varit hos Harald, och var begges käraste vän. Guttorm var en god skald: han hade gjort qväde både om Harald och Halfdan. De hade bjudit honom lön, men han ville intet taga, utan bad, att de skulle en annan gång bevilja honom en bön, hvilket begge konungarne lefvat. Han for nu till Harald, och sökte förlika dem, ställande till dem båda denna bön. Konungarne vördade så mycket hans ord, att de, efter hans bön, förliktes. Många andra förnäma män framförde detta ärendet med honom, och var det uti förlikningen, att Halfdan skulle behålla hela riket, som han haft förut, samt skulle aldrig visa sig fiendtlig emot sin broder Erik. Joründ Skaldmö gjorde ett enkelt qväde härom; och detta kallades Sändebit:

Harald har fått spörja
Halfdans djerfva bragd.
Den svarte sjökämpen
tycks reta den hårfagre.

Håkan Griotgardson Lade-jarl rådde öfver hela Trondhjem, när konung Harald var borta i landet; och var Håkan bland alla i Trondlagen högst aktad af konungen. Efter Håkan jarls fall, tog hans son Sigurd riket, vardt jarl i Trondhjem, och bodde på Lader. Hos honom uppföddes Halfdan Svarte och Sigurd, konung Haralds söner; men förut voro de under hans faders, Håkan jarls, uppfostran. Haralds söner och Sigurd voro nästan jemnåriga. Sigurd jarl fick Bergliot, Thorer jarl den Tigandes dotter, till hustru; hennes moder var Alof Årbot, Harald Hårfagers dotter. Sigurd jarl var en mycket vis man. När ko-

nung Harald begynte blifva gammal, vistades han som oftast på sina stora gårdar, som han egde på Hordaland, nemligen på Alrekstad eller Sjöhem, Fitiar, Utsten eller Ögvaldsnäs i Körmt. När han var inemot sjuttio år gammal, fick han med en qvinna, som hette Tora Morsterstång, en son. Hennes slägt bodde på ön Morster; hon egde goda fränder, och var i skyldskap med Hörda-Kare. Hon var en stor och vacker qvinna, och blef kallad konungens Ambat (trälinna). Många voro då konungen undergifna, fastän de voro högt ätteborne, både män och qvinnor. Det var en sedvana med förnäma mäns barn, att hederliga män utvaldes att ösa vatten på dem och gifva dem namn. Och när den tiden kom, ville Tora resa till konung Harald; han var då på Sjöhem, och hon i Morster. Hon for då norrut på Sigurd jarls skepp. De lade om natten till; der fick Tora ett barn på hällen vid bryggändan. Sigurd jarl öste vatten på det, och blef det kalladt Håkan, efter hans fader Håkan Lade-jarl. Denna pilten vexte snart upp, blef stor, vacker och mycket lik sin fader. Harald lät honom blifva hos sin moder, och voro de på konungens gårdar, medan gossen var ung.

Adalsten hette en konung i England, som då nyligen tagit konungadömet; han var den Segersälle och den Trofaste. Han sände män till Norrige till konung Harald med det ärende, att en af sändemännen gick fram till konungen, och räckte honom ett svärd, förgyldt både på fästet och handkaflen; allt tillbehör var ock med guld och silfver beprydt och besatt med dyrbara ädla stenar. Sändemännen höllo fästet åt konungen och sade: »Här är ett svärd, som konung

Adalsten sänder dig, och ber att du skall emottaga.» Konungen tog om handfästet; då sade sändemännen: »Nu tog du emot svärdet, som vår konung ville, och skall du derföre vara hans undersåte. Harald förstod nu, att detta var gjordt honom till spe, och han ville ingen mans undersåte blifva; men dock mindes han hvad hans plägsed var, att alltid, när en hastig vrede kom öfver honom, stilla sig först och låta vreden försvinna, och sedan öfverväga saken utan hetta. Så gjorde han äfven nu, och rådgjorde härom med sina män. De funno allesammans rådligast att låta sändemännen fara hem igen oskadde.

Sommaren derefter sände konung Harald ett skepp till England till konung Adalsten, och satte till styresman derpå Hauk Habrok. Han var en stor kämpe och konungen mycket kär. Till honom lemnade Harald sin son Håkan. Hauk for då vester till England, och fann konung Adalsten i London, och var der då ett samqväm och präktigt gästabud. Hauk tillsade sina män, när de kommo till konungens sal, huru de skulle skicka sig vid ingången, att den skulle sednast gå ut, som först gick in, och att de alla skulle stå lika långt fram vid bordet. De skulle ock alla hafva sitt svärd på venstra sidan, och fästa kappan på sig så, att icke svärdet syntes. Sedan gingo de in i salen, och voro de trettio män. Hauk gick fram till konungen och helsade honom. Adalsten bad honom vara välkommen. Då tog Hauk lilla Håkan och satte honom i konungens knä. Adalsten såg på pilten, och frågade Hauk, hvarföre han gjorde så. Hauk svarade: »Konung Harald bad att du ville uppfostra hans trälinnas barn.» Adalsten blef mycket ond, grep

uti ett svärd, som låg bredvid honom, ryckande det ut, liksom han ville döda gossen. »Du hafver redan knäsatt honom,» sade Hauk, »och må du nu mörda honom om du vill, men icke utdödar du dermed alla konung Haralds söner.» Sedan gick Hauk ut med alla sina män, och seglade sin väg, när de blefvo färdiga. Kommo de så till Norrige igen, och konung Harald fann allt väl gjordt. Ty det säges, att den är ringare, som en annans barn uppföder. Af dessa konungarnes handlingar fann man, att hvar och en ville vara för mer än den andra; dock vardt derföre icke någon oenighet dem emellan om deras värdighet, utan hvardera blef öfverkonung i sitt rike till sin död.

Konung Adalsten lät döpa Håkan och lära honom den rätta tron samt goda seder och alla slags idrotter. Konungen hade honom mycket kär, mera än någon af sina fränder, och alla, som kände honom, höllo mycket af honom. Han blef sedan kallad Adalstens fostre, var en förträfflig man, samt större, starkare och skönare än någon annan. Han var vis, vältalig och en god christen. Konung Adalsten gaf Håkan ett svärd, hvilkets fäste och handkafle var af guld, men klingan var ändå bättre. Med detta svärd klöf Håkan en qvarnsten allt intill ögat; det blef sedan kalladt Qvarnbiter. Detta svärd har varit det bästa, som kommit till Norrige. Håkan egde det till sin dödsdag.

När konung Harald var åttio år gammal, blef han så tung, att han tyckte sig icke mera kunna resa omkring i landet eller förrätta sina kungsgöromål. Då ledde han sin son Erik till högsätet, och gaf honom att styra öfver hela landet. Men när de andra konung Haralds söner det hörde, satte Halfdan Svarte

sig uti kungssätet, och började styra öfver hela Trondhjem, med alla Trondhjemboarnes samtycke. När Björn blef slagen, tillträdde hans broder Olof styrelsen öfver Westfolden, och tog Gudröd, Björns son, till sig att uppfostras. Olofs son hette Tryggve, och blefvo Gudröd och han fosterbröder: de voro nästan jemnåriga, och begge lofvade att med tiden blifva dugliga karlar. Tryggve var mycket större och starkare, än någon annan. Som nu Wikboarne sporde att Hörderne hade tagit Erik till öfverkonung, så togo de Olof, och behöll han sedan det riket. Detta förtröt Erik högeligen. Två år derefter blef konung Halfdan Svarte brådöd, under ett gästabud i Trondhjem, och gick det ryktet ibland folket, att Gunhild skulle hafva köpt en trollqvinna, för att gifva honom dödsdrycken. Derefter togo Trondhjemboarne Sigröd till konung.

Konung Harald lefde tre år, sedan han gifvit Erik envåldsdömet öfver hela riket. Han vistades då på Rogaland eller Hördaland, på sina stora gods, som han egde. Erik och Gunhild hade en son, som Harald öste vatten på och gaf sitt namn, sägande: att han skulle blifva konung efter sin fader Erik. Konung Harald bortgifte de flesta af sina döttrar inomlands med sina jarlar, och äro derifrån stora slägter komna. Konung Harald blef sotdöd på Rogaland, och är högsatt på Höga vid Karmsund. I Högasund står nu en kyrka, hvarest vid sjelfva kyrkogården i nordvest är konung Harald Hårfagers hög; men vester för kyrkan ligger hans grafsten, som låg öfver hans lägerställe på högen, och är stenen half-fjortonde fot lång och nära två alnar bred. Midtuti högen var konung Ha-

ralds lägerställe: der var satt en sten vid hufvudet och en vid fötterna, grafstenen lagd derofvanpå; men på begge sidor voro lagde små stenar. Dessa stenar äro ännu qvar der på kyrkogården. Sakkunnige män säga, att konung Harald Hårfager var den skönaste man; han var större och starkare än någon annan, mycket gifmild, och högt afhållen af sitt folk. I sina unga dagar var han en stor stridsman, och derpå tyder man nu, att det stora trädet, som syntes hans moder i drömmen, innan han föddes, var på nedersta delen rödt som blod, men att stammen var fager och grön, skulle beteckna hans rikes blomma; och att trädet ofvantill var hvitt, gaf tillkänna, att han skulle blifva gammal och få grå hår. Trädets qvistar och grenar bemärkte hans efterkommande, som öfver hela landet utspriddes. Och af hans ätt hafva alltid sedan varit konungar i Norrige.

Första året efter konung Haralds död, upptog konung Erik alla de utskylder, som konungen tillhörde, midt uti landet; men Olof uppbar dem öster i viken, och deras broder Sigröd tog utlagorna öfverallt i Trondhjemsbygden. Erik förtörnades mycket häröfver, och gick så ett rykte, att han ärnade med styrka draga emot sina bröder och försöka, om han kunde få enväldsstyrelsen öfver hela landet, som hans fader hade gifvit honom. När Olof och Sigröd fingo höra detta, foro sändemän dem emellan; sedan stämde de möte, och for Sigröd, om våren, öster till viken, och fann der sin broder, konung Olof i Tunsberg, der de sedan dröjde en tid. Samma vår utböd konung Erik en stor krigshär och skeppsflotta, hållande med den öster i viken. Erik fick en sådan medvind, att han

seglade dag och natt, och intet rykte gick före honom. Som han kom till Tunsberg, gingo Olof och Sigröd öster ur byn, med sitt krigsfolk, upp på en hög backe, och uppställde sig i slagtordning. Erik hade mycket mera folk, och vann segern. Olof och Sigröd föllo der båda, och stå begge deras högar, der på backen, som de lågo fallna. Konung Erik for omkring viken, lade den under sig, och dvaldes der länge om sommaren. Tryggve och Gudröd flydde båda till Upland. Konung Erik var en stor man, vacker, stark och tilltagsen, samt en väldig krigsman och segersäll. Han var mycket häftig till sinnes, oblid, grym och fåtalig. Hans hustru Gunhild var öfvermåttan skön, vis och klok uti många saker, gladlynt, men spetsfundig och mycket grym. Eriks och Gunhilds barn voro dessa: Gamle var den äldste, sedan Guttorm, Harald, Ragnfrode, Ragnhild, Erling, Gudröd och Sigurd Slefva. Alla konung Eriks barn hade ett skönt och ädelt utseende.

X.

HEDINS och HÖGNES SAGA.

Hedins och Högnes Saga.

I den tid, då Fredfrode fallit, herrskade öfver Upländerna i Norrige en konung, som hette Erling. Han hade en drottning och två söner, af hvilka den äldre hette Sörle den Starke, men den yngre Erlend; de voro begge hoppfulle män, dock var Sörle den starkaste af dem. Så snart de voro fullvexte, drogo de ut på härnadståg.

De slogos i Elfvaskär med vikingen Sindre, en son af sjökonungen Hakons son Sveigir; der föll Sindre och hela hans här, och i samma slag stupade äfven Erlend Erlingsson. Derefter styrde Sörle in i Östersjön och härjade der, utförande så många stora bedrifter, att det skulle blifva alltför vidlyftigt att beskrifva dem.

Halfdan hette en konung, som herrskade öfver Danmark, och hade sitt säte i staden Roeskild; han var gift med Hvedna den Äldre, och hade med henne sönerne Högne och Hakon, hvilka voro män, särdeles utmärkte för deras vext och styrka, jemte åtskilliga idrotter. Äfven de drogo ut på härnadståg, så snart de voro fullvexte.

Nu är det att förtälja om Sörle, att han en höst styrde till Danmark. Konung Halfdan ernade i detsamma begifva sig på en kungastämma, och var han

allaredan mycket gammal, när som detta föreföll. Han hade en drake, så förträfflig, att den i hänseende till styrka och god inrättning icke hade sin like i norden. Den låg flott i hamnen, men konung Halfdan var i land, under det man bryggde öl för resan. Men när Sörle såg draken, uppstod hos honom ett så stort begär, att han framför allt annat ville hafva den, och är det också de flestas sägen, att i hela Nordlanden icke funnits ypperligare skepp, med undantag af drakarne Ellida, Gnod och Ormen den Långe. Han yttrade nu till sina män, att de skulle bereda sig till strid, »ty vi skola dräpa Halfdan,» sade han, »och bemäktiga oss draken.»

På hans tal svarade en man, vid namn Sävar, som var hans förstäfsman och stallare: »Det är icke rådligt, herre!» sade han, »ty Halfdan är en stor höfding och namnkunnig man; han har äfven två sådane söner, att de säkerligen skola hämnas honom, ty de äro mycket berömda män.»

»Låt dem än öfvergå gudarne sjelfva,» sade Sörle, »icke dess mindre vill jag strida mot honom.»

De beredde sig derefter till drabbning. Konung Halfdan fick nu kunskap derom; han gjorde sig då i hast färdig och drog till skeppen med alla sina män, beredande sig genast till slagtning. Några föreställde då Halfdan, att det, i anseende till skilnaden på manskap, icke var rådligt att strida, och att han borde fly; men konungen sade, att förr skulle alla hans män falla öfver hvarandra, än han skulle taga flykten. De ordnade sig nu ömsesidigt, och det uppstod en mycket hård strid, som slöts dermed, att konung Halfdan och allt hans manskap föll, hvarefter Sörle

bemäktigade sig draken med allt, som på den var af något värde.

Sedan sporde Sörle, att Högne var kommen hem från härnadstågen och låg vid Odinsö; dit styrde då Sörle med sina skepp, och, så snart han träffade Högne, berättade han för honom hans fader Halfdans fall, och bjöd honom förlikning och sjelfdom och derjemte fosterbrödralag, men Högne afslog alltsammans.

Derefter kämpade de, som det förtäljdes i Sörles qväde; Hakon gick hårdt fram och dräpte Sörles banerförare och förstäfsman Sävar; Sörle deremot dräpte Hakon, men Högne åter Sörles fader konung Erling. Derpå slogos Högne och Sörle, och föll han för Högne, såsom utmattad och sårad, men Högne lät sedan läka honom, hvarpå de svuro fosterbrödralag, som de höllo, så länge de lefde; men Sörle lefde kortast och föll i Austerveg för vikingar, såsom det förtäljes i Sörles qväde:

Stolt den stridslystne
käcke höfdingen
föll i Österlanden,
död på valplatsen;
af vikingar var han
känd för hjeltedåd
och miskundsamhet
på härnadståg sina.

När Högne sporde Sörles fall, härjade han i Austerveg samma sommar, och segrade beständigt. Han blef konung öfver dessa länder, och säges det att der voro tjugu konungar skattskyldige under honom. Högne blef så namnkunnig för sina stora bedrifter och krigståg, att hans namn var likaså väl kändt nordan

upp vid Finnarnes bostäder, som bort i Paris och allestädes deremellan.

Hjarand hette en konung, som herrskade öfver Serkland; han hade en drottning, och med henne en son vid namn Hedin, hvilken tidigt utmärkte sig genom styrka, vext och idrotter. Han drog i sin ungdom ut i härnad, blef sjökonung och härjade vida omkring i Spanien, Grekland och alla närliggande riken; han gjorde tjugu konungar skattskyldiga under sig, så att alla hade sina länder i förläning af honom. Hedin satt om vintren hemma i Serkland.

Det är sagdt, att Hedin en gång drog ut till skogs med sina hirdmän, och under det han var helt ensam på en öppen plats, såg han en qvinna, stor till vexten och af ett skönt utseende, sittande der på en stol. Hon helsade artigt på Hedin; han sporde efter hennes namn, hvarpå hon sade sig heta Göndul. De samtalade sedan vidare; hon tillsporde honom om hans stora bedrifter, hvarpå han berättade allt, som det förhöll sig, och frågade, om hon visste någon konung, som var honom lik i tapperhet och mandom, raskhet och namnkunnighet.

Hon svarade, att hon kände en, som icke gaf honom något efter, och under hvilken äfvenså väl stodo tjugu konungar, som under honom, samt att han hette Högne, och bodde i Danmark.

»Det vet jag då,» sade Hedin, »att det skolom vi pröfva, hvem af oss är den främste.»

»Det är nu tid,» sade Göndul, »att du går till dina män, hvilka söka dig;» sedan åtskiljdes de. Han gick till sina män, men hon blef der qvarsittande.

Straxt om våren beredde Hedin sig till färden; han hade en drake, och på den trehundrade man. Han styrde derpå norrut, seglade den sommaren jemte den påföljande vintren, och kom vid vårens början till Danmark.

Konung Högne satt då hemma, och när han sporde, att en berömd konung var kommen till hans land, bjöd han honom hem till ett stort gästabud. Hedin mottog bjudningen, och då de sutto vid dryckesbordet, frågade Högne, hvad ärende Hedin hade, eftersom han hade fått lust för att draga så långt norrut i verlden.

Hedin svarade, att hans ärende dit var, att de skulle pröfva hvarandra i mod och tapperhet, idrotter och alla slags företag, hvarpå Högne sade, att han var böjd derför.

Bittida den påföljande morgonen drogo de ut att pröfva hvarandra i simmande och målskjutning; de försökte sig äfven i andra vapenöfningar och idrotter, och voro så lika i dem alla, att ingen kunde se, det någondera öfverträffade den andra. Sedan detta var gjordt, svuro de fosterbrödralag, och att de skulle ega allt till hälften hvardera. Hedin var ung och ogift, men Högne var något äldre; han var gift med Hervör, en dotter af Hjörvard, som åter var en son till Heidrek Ulfson. Högne hade en dotter, vid namn Hilda, en mycket vacker och förståndig qvinna; han älskade henne högt, och hade han icke några flera barn.

Högne drog någon tid derefter ut i härnad, men Hedin blef hemma och skulle värna riket.

En dag hände det, att Hedin drog ut i skogen, att förlusta sig, och var det blidt väder. Han skiljde sig äfven den gången från sina män, och kom på en öppen plats; der såg han sittande på en stol densamma qvinna, som han förr sett i Serkland, och förekom det honom, som hon nu var mycket fagrare, än då han förra gången såg henne. Hon helsade honom åter först, och var mycket vänlig i sitt tal, hållande i handen ett dryckeshorn med lock öfver. Konungen fattade kärlek till henne; hon bjöd honom dricka ur hornet, och som konungen var blefven varm och törstig, tog han emot det och drack.

Men när han hade druckit, blef han så underlig till mods, ty han kunde icke påminna sig något, som förut hade förefallit; han satte sig då ned, och de samtalade. Hon sporde, om han hade rönt något prof på Högnes idrotter och allvarlighet, hvarom hon förut talat med honom.

»Det är sannt,» svarade han, »ty han stod icke i någon bragd tillbaka för mig, då vi pröfvade hvarandra, och derföre hafva vi kallat hvarandra jemnlika.»

»Icke ären j dock lika,» sade hon.

»Hvarför icke det?» sporde han.

»Derför,» svarade hon, »att Högne har en drottning af stor härkomst, men du har ingen.»

»Det är likgiltigt,» sade han, »ty Högne gifver mig snart sin dotter Hilda, som jag vill begära, och då är jag icke ringare gift än han.»

»Minskas skulle ditt anseende,» sade hon, »i fall du beder Högne om mågskap; utan snarare skulle du, så framt du icke saknar mod och tapperhet, som du

låter påskina, bortföra Hilda, och dräpa drottningen på det sätt, att du tager och lägger henne framför framstammen på draken, och låter den sönderkrossa henne, när den uthalas.»

Och så hårdt var Hedin, medelst det öl, som han hade druckit, betagen af ondska och glömska, att det syntes honom icke annat vara att göra, än som sagdt var, och icke kom han ihåg, att han och Högne voro fosterbröder.

Sedan skildes de åt, och Hedin gick till sina män; detta var vid slutet af sommaren. Hedin satte nu sitt folk att utrusta draken, sägande, att han ville färdas hem till Serkland. Sedan gick han till frustufvan, tog drottningen och Hilda vid hvar sin hand, och gick ut med dem. Hans män togo Hildas kläder och kostbarheter, och det var ingen i riket, som vågade att sätta sig upp emot Hedin och hans män, ty han var mycket ofryntlig.

Hilda sporde Hedin hvad han hade i sinnet, och han sade henne det.

»Gör icke så,» sade hon, »ty min fader vill gifta mig med dig, i fall du vill fria till mig.»

»Icke vill jag göra det,» svarade Hedin, »eller fria till dig.»

»Om det nu är så,» fortfor hon, »att du icke vill annat, än bortföra mig, så kan du och min fader likväl blifva förlikte för den sakens skull; men om du beter dig så illa och omanligt, att du bringar min moder om lifvet, då skolen j aldrig blifva förlikta; så hafva ock mina drömmar förekommit mig, som skulle ni slåss och dräpa hvarandra, och likväl skall ett annat ännu tyngre missöde komma öfver er; skolande

det blifva mig till en stor sorg, om jag får skåda min fader vara underkastad men och förhexning, och likaså litet skulle jag finna någon glädje i att se dig lida trångmål och annan besvärlighet.»

Hedin sade, att han aldrig brydde sig om, hvad som derefter skedde, utan ville utföra sin föresats.

»Icke lärer du nu kunna gå ifrån den,» sade Hilda, »eftersom du icke är dig sjelf rådande.»

Derefter gick Hedin till stranden; draken blef då uthalad, och drottningen kastad framför framstammen, hvilken gick öfver henne, så att hon omkom; men Hedin gick ut på draken.

När han var fullt utrustad, fick Hedin lust att gå allena i land, och till densamma skog, dit han förut hade gått; och när han kom fram till den öppna platsen deruti, såg han Göndul åter der, sittande på stolen. De helsade som bekanta på hvarandra. Hedin berättade henne nu, hvad han hade företagit sig, hvaröfver hon yttrade sitt välbehag. Hon hade detsamma horn der, som hon förut for med, och bjöd honom dricka derutur. Han tog emot det och drack; men när han hade druckit, blef han sömnig, hvarföre han lutade sitt hufvud mot hennes knä.

Då han väl var insomnad, drog hon sig undan hans hufvud, sägande: »Nu inviger jag dig åt alla de bestämmelser och vilkor, hvilka Oden förutsade, och likaså Högne och allt ert manskap.»

Sedan vaknade Hedin, och såg en skymt af Göndul, i det hon drog bort, hvarvid hon förekom honom både svart och storvext. Nu mindes han åter allt, och tyckte att en stor olycka träffat honom. Han beslöt således att draga dädan långt bort, på det

han måtte undgå att dagligen höra förebråelser för sin onda framfart, och begaf sig derför om bord, lät raskt lossa från landfästet och seglade, som vinden var gynnande, bort med Hilda.

Då Högne kom hem och fick veta, att Hedin var bortseglad med Hilda och den från Halfdan tagne draken, Halfdanarnöt kallad, och att drottningen låg der död, blef han deröfver mycket vred, och befallte sina män att i hast göra sig färdige och segla efter Hedin.

De gjorde så, och fingo den önskeligaste medvind. De nådde ständigt hvarje afton den hamn, hvarifrån Hedin morgonen förut hade afseglat. Ändtligen tilldrog sig en dag, att, när Högne styrde till hamn, Hedins segel ännu var synligt ut på hafvet. Högne styrde då genast efter honom, och är det sagdt, att Hedin då fick motvind, men att Högne hade medväder.

Hedin lade då till vid en ö, som heter Ha, och hamnade der. Högne följde straxt efter honom, och när de uppnått hvarandra, helsade Hedin honom vänligt.

»Här är det att säga, fosterbroder!» sade Hedin, »att mig har händt en så stor olycka, att ingen kan afvända följderna deraf, undantagandes du: jag har bortfört din dotter och din drake, och låtit aflifva din drottning, men likväl icke varit drifven dertill af egen ondska, utan af onda spådomar och hexerier; och vill jag nu, att du allena afgör saken och dömer oss emellan; också vill jag erbjuda dig att återlemna både Hilda och draken, allt folket och allt godset, och draga så långt ut i verlden, att jag aldrig mer skall komma åter till Norden och för dina ögon, så länge jag lefver.»

»Jag skulle hafva gifvit dig Hilda,» svarade Högne, »i fall du hade begärt henne; om du äfven hade

bortfört henne, så skulle vi ändock blifvit förlikte för den sakens skull; men nu, då du har föröfvat en sådan stor ogerning, att du skändligt behandlat drottningen, och dräpt henne, är det icke att vänta, att jag skulle taga mot någon förlikning, utan skola vi straxt på stunden pröfva, hvilken af oss kan gifva de största hugg.»

»Då är det mitt råd,» sade Hedin, »i fall du bestämdt vill slåss, att vi två försöka hvarandra inbördes; ty här har du icke sak med någon annan än med mig, och det duger icke, att oskyldiga skola plikta för min ondska och illgerning.»

Deras män svarade alla med en mun, att förr skulle den ena falla för den andras fötter, än det skulle tillåtas dem att ensamt skifta hugg med hvarandra.

Men när Hedin såg, att Högne bestämdt ville slåss, befallte han sina män gå i land. »Nu vill jag icke längre gifva efter för Högne,» sade han, »eller söka undgå striden, utan hjelpe sig nu en hvar eftersom han besitter mod och mandom.»

De gingo derefter i land och slogos; Högne var mycket häftig, men Hedin högg både med skicklighet och styrka. Det berättas, att så onda och ilskna voro följderna af förtrollningen, att, om de än klyfde hvarandra ända ned till skuldrorna, stodo de likväl upp, som förut, och slogos på nytt.

Hilda satt i en lund, och såg på denna kamp. Denna mödosamma och ihärdiga trollstrid fortgick oafbrutet, alltifrån sin början intill den tid, då Olof Tryggvason blef konung i Norrige. Man säger, att den varade intill dess denne berömde konungs hirdman skulle lösa och befria dem.

Det förtäljdes, att konung Olof, under det första året af sin regering, kom till ön Ila, och lade i hamn der en qväll. Det plägade förut vid denna ö inträffa, att de män, som voro på vakt, hvarje natt försvunno, så att icke någon visste hvad det blifvit af dem. Ivar Liomo skulle hålla vakt samma natt.

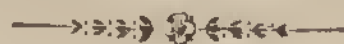
Då alla voro insomnade på skeppet, drog Ivar på sig sin vapenrustning, tog det svärd, som kämpen Järnsköld egt, men dennes son Thorsten gifvit Ivar, och gick upp på ön. När han var dit uppkommen, såg han en man komma gående sig tillmötes, som var stor till vexten, öfverallt blodig och af ett mycket sorgbundet utseende. Ivar spordö denne man efter hans namn; hvarpå han sade, att han hette Hedin, vore Hjarands son och kommen utifrån Serkland. »Jag måste säga dig,» fortfor han, »att orsaken, hvarför vaktmännerna hafva försvunnit här, måste tillräknas mig och Högne Halfdansson; ty vi och våra män äro underkastade ett så stort missöde, att vi slåss både nätter och dagar, och har detta nu varat i många mansåldrar; men Hilda, Högnes dotter, sitter och ser derpå; och detta har Oden pålagt oss samt bestämt, att icke annat kan verka till vår förlossning, än att någon kristen man slåss med oss; då skall den, som han dräpor, icke stå upp igen, och med detsamma är en hvar af oss fri från sitt missöde. Nu vill jag bedja dig, att du drager till kamp med oss, eftersom jag vet, att du är en god kristen, så ock, att den konung, som du tjenar, har mycken lycka; och anar jag, att vi skola af honom och hans män njuta mycket godt.»

Ivar biföll att draga med honom.

Deröfver blef Hedin glad och sade: »Du skall taga dig till vara, så att du icke framtill möter Högne, och likaså, att du icke dräper mig förr än honom; ty det står ej i någon menniskas makt att gå Högne till mötes och dräpa honom, när jag förut är död, helst han har flammande ögon och skonar ingen; ty är det enda sätt öfrigt, att jag går emot honom frammantill, och slåss med honom, men att du går bakom honom och gifver honom sitt banesår, helst det skall blifva dig en lätt sak att dräpa mig, änskönt jag lefde längst af oss alla.»

De gingo derefter till striden, och Ivar såg, att allt var sannt, som Hedin hade sagt honom. Han gick då bakom Högne, högg honom i hufvudet, och klöf honom ned till skuldrorna; hvarpå Högne död nedföll och stod aldrig upp mera. Sedan dräpte han alla de män, som voro med i striden, och till slut äfven Hedin, hvilket var honom en lätt sak. Derefter återvände han till skeppen, och var det då redan dager; hvarpå han gick till konungen och berättade honom hvad som förefallit.

Konungen yttrade sitt välbehag öfver hans gerning, och sade, att lyckan varit med honom. Frampå dagen gingo de i land, och dit der striden hade stått, men de sågo ej något spår efter hvad der förefallit; endast som märke dertill syntes blod på Ivars svärd, och aldrig försvunno sedan några vaktmän der på ön. Konungen drog derefter hem till sitt rike.

XI.

IVAR WIDFADMES SAGA.

Ivar Widfadmes Saga.

I Ynglingasagan förmäles, huruledes Ivar Widfadme hämnades sin faders mord på Ingiald Illråda och hans dotter. Om Ivars uppkomst anföra sagorna, att han var son af Halfdan den Snälle, som var samkonung med sin broder Gudröd i Skåne.

Ivar var i sin barndom ansedd som dum och oduglig; men då en kämpe en gång gaf Ivar en örfil, slog denne honom straxt ihjäl med en käpp, som han hade i handen, och blef sedan en stor stridsman. På den tiden var en prinsessa vid namn Gyrita på Jutland, berömd både för sin skönhet och rikedom. Hon var ensam qvar af den konungsliga slägten der i landet, och trodde sig ej någonsin kunna få en jemnbördig man, derföre höll hon tolf kämpar, hvilka skulle bevaka hennes loft och fördrifva alla friare. Dessa tolf voro bröder till den, som Ivar i sin ungdom dödat. Ivar for dit och kom till loftet, då kämparna voro borta. Han friade till prinsessan, men hon nekade samt förekastade honom hans lägre börd och hans af sår vanställda ansigte. Då svarade Ivar, att han med krigsära skulle utplåna dessa tvenne brister, och utbad sig af Gyrita, att hon ej skulle gifta sig, förrän han återkommit eller dött. På bortvägen fick Ivar snart höra bullret af Gyritas kämpar, hvilka se-

dan hemkommit, och nu redo efter Ivar, för att hämnas sin broders död. Ivar bad sina följeslagare gömma sig, och då de ej ville det, utan att han också skulle göra detsamma, tvang han dem dertill, sägande: »att Gyrita aldrig skulle få höra, att han någonsin af fruktan undvikit en strid.» Sedan afhögg han en tjock ekegren, och gjorde deraf en klubba, med hvilken han utdelade så tunga slag åt de framkomna kämparna, att han slutligen fällde alla tolf neder till marken. Till belöning för denna tappra gerning fick han af sin moder det goda svärdet Ljusinge, hvilket hon hade gömt i jorden alltsedan hennes faders död.

Sedan for Ivar bort, för att bistå Ryssarna uti ett krig mot konung Ingiald i Sverige. Uti Svenska krigshären var då en stor stridskämpe, benämnd Hildiger, som hade utmanat och slagit flere af Ryssarnas tappraste kämpar. Ivar utmanade straxt Hildiger till envig, men denne nekade, sägande, att Ivar vore en alltför oförsökt och obetydlig man, för att kunna få strida mot Hildiger, utan bad honom i dess ställe försöka sig mot mindre tappra. Då utmanade Ivar en annan, som han straxt nedgjorde; följande dagen två på en gång, sedan tre, och så vidare, till dess han slutligen på en gång slog elfva. Nu blef han mycket beryktad, och Svenskarna sjelfva erkände hans tapperhet, sägande, att Hildiger af räddhåga ej tordes gå i envig mot Ivar. Detta kunde Hildiger ej lida, utan antog nu Ivars utmaning. Folket sade, att Hildiger kunde med sånger och trolleri döfva sina motståndares svärd; derföre band Ivar ett stycke kläde om sitt svärd Ljusinge, och troende sig således hafva upphäft

trolleriet, gick han emot Hildiger. Det dröjde ej länge, förrän Hildiger kände sig dödligt sårad. Han bortkastade då vapnen, och berättade sig vara Ivars halfbroder, och att han derföre ej velat strida mot honom. Han hade all sin tid svärmat omkring på krigståg, och lemnade nu åt Ivar sin sköld, på hvilken alla Hildigers bragder voro tecknade. Bland andra stod äfven midt på skölden, huru han mördat sin egen son. »Men», sade Hildiger, »ingen kan hindra ödets beslut, ehvad det är gladt eller sorgligt.» Derpå dog han.

Men i Danmark utkom det ryktet, att Ivar fallit i striden mot Hildiger. Då friade Sivard, en förnäm man från Sachsen, till Gyrita, och som hennes rådgifvare voro mutade, öfvertalade de henne att gifta sig med Sivard. Detta fick Ivar genom sina män veta i Ryssland, seglade derföre hastigt tillbaka till Danmark, och kom dit första bröllopsdagen. Han befallte sina män gömma sig utom salen, och ej komma fram förr, än de hörde vapenbuller. Sjelf trädde han förklädd in för bruden, och förebrådde henne i mörka ordalag och verser hennes otrohet. Hon förstod hvem han var, och svarade på lika sätt, att hon trott honom vara död, samt att hon ej mäktat motstå alla sina rådgifvares uppmaningar, men att hon alltid mest älskat Ivar. Då Ivar hörde detta, genomborrade han Sivard med svärdet, och nedhögg sedan med sina männers tillhjelp alla Sachsarna. Härpå gifte han sig med Gyrita, och styrde hennes riken.

Åsa, konung Gudröds drottning, öfvertalade först Gudröd att mörda sin broder Halfdan Snälle, och sedan lät hon afdagataga Gudröd sjelf, för att ensam få

regera. Men hon måste snart fly derifrån till sin fader tillbaka. Ivar samlade en stor krigshär, och kräfde hämd på Åsa och Ingiald på kungsgården Renninge, såsom i Ynglingasagan är berättadt.

Ivar blef derpå konung i de nordiska länderna. I början gaf väl Gyrita honom inga barn, men då reste han till Upsala och fick af gudarna det svar, att när han försonat sin mördade broders hamn, skulle hans önskan gå i fullbordan. Så skedde, och Gyrita födde en dotter, som kallades Auda, d. v. s. den Rika. Konung Ivar regerade strängt, och underkufvade fullkomligt de fylkeskonungar, som undsluppit Ingiald. Alltså herrskade han enväldigt öfver hela Sverige; med sin drottning hade han fått Jutland; och sjelf intog han med krigsmakt en del af Sachsen, hela Preussiska kusten och en femtedel af England. Af detta vidsträckta rike och sina många härtåg kallades han Ivar Widfadme, och var mycket fruktad.

Vid denna tiden regerade i Lejre på Seland tvenne bröder, som voro af Sköldunga-ätten. Den äldste hette Helge. Han låg alltid om somrarna ute i härnad, och förvärfvade sig derigenom mycken rikedom och ära, och för sin stora tapperhets skull blef han kallad Helge den Hvasse, d. v. s. den Raske. Den andre brodren hette Rörek, med tillnamnet Slungering; han satt mest hemma och styrde landet, och ansågs han i allting vara mindre man för sig, än brodren. Dessas land ville Ivar gerna bemäktiga sig, emedan det låg så passande till midt emellan alla hans andra riken. När nu Ivars dotter Auda var fullvext, blef hon mycket beryktad för skönhet och stort förstånd; emedan hon dertill var Ivars enda barn, och skulle en

gång ärfva alla hans länder, så ansågs hon mycket rik, och kallades derföre Auda den Djup-Auda, d. v. s. den mycket rika.

Helge Hvasse for att fria till Auda, och behagade han henne ganska väl. Ivar visade sig äfven vänlig mot honom; men uti sitt sinne tänkte han annorlunda.

Ivar gick in i sin dotters kammare och sade för henne, att Helge friade till henne. Auda tycktes det godt vara om ett sådant anbud, och hon gaf sitt samtyckte till giftermålet.

Då sade konung Ivar: »Jag ser att det är af nöden vid denna frierisak, att man så mycket, som möjligt, håller den tyst; ty förr var det konungadöttrars sedvana, att låta tre eller flera friare komma, och icke just taga den första, och finnes det flere idrottsfulla konungar till, än Helge.»

»Det är blott för syns skull, som du spörjer mig om min vilja i denna sak,» yttrade Auda, »eftersom jag vet, att du har fast beslutit att det skall gå annorlunda, än efter min vilja, och icke är det sannolikt, att du vill unna mig ett så godt giftermål, ty ett annat har du visst ärnat mig.»

Konungen stod upp och svarade: »Det var ett sannt ord, som du yttrade; aldrig skall du få konung Helge, och det så mycket mindre, som du helst önskar det.»

Han gick derpå till Helge och sade, att han hade föredragit saken för sin dotter, och tillade, att han gjort allt, för att få hennes bifall, men att hennes svar förekom honom destomera ogynnsamt, ju längre de talades vid; ja, så stort var hennes öfver-

mod, tillade han, att hon rent ut förklarade, att ej någon konungason funnes, som hon tyckte vara nog förnäm för henne; emellertid ville han dock ännu en gång tala derom på hans vägnar, men för närvarande tjenade det ej till något.

Helge drog då hem, och hans broder Rörek sporde snart hvad som var skedt.

Under det Rörek satt hemma i riket, äggade hans vänner äfven honom att gifta sig, och som han sjelf fick lust dertill, rådde de honom att fria till konung Ivars dotter. Då han nu anmärkte, att han icke kunde vänta sig en sådan lycka, helst hans broder, hvilken i hvarje hänseende var framför honom, icke fått henne, uppmuntrade de honom genom det yttrande, att han aldrig skulle uppnå någon stor lycka, om han ej eftersträfvade henne, och tillade de, att det icke var någon skam för honom, om äfven han fick afslag. Han framförde då saken för sin broder, och sporde honom till råds; denne yttrade, att då kunde man säga, han hade lyckan med sig, om han fick Auda, och att den kunde skatta sig lycklig i hvad som helst, som fick henne till äkta.

Rörek bad nu Helge att fara och fria för honom till Auda; denne lofvade det, men sade sig likväl ej vänta, att det skulle gå bättre nu, än den förra gången.

Helge drog till Sverige till konung Ivar, och blef, som förut, der väl emottagen. Han hade icke varit länge der, innan han föredrog saken, och friade till Auda för sin broder. Konungen ville knappt svara derpå, men sade, att det var ett oförståndigt andragande, och att man icke kunde göra sig något hopp

derom; »och det förundrar jag mig öfver,» tillade han, »att du far med detta ärende; när hon icke ville äkta dig, skulle hon väl då vilja äkta en, som är långt mindre berömd?»

Helge svarade, att hans broder ej i något hänseende var mindre berömd än han, men att orsaken, hvarför han icke var så namnkunnig, och att det ej talades så mycket om honom, var den, att han alltid höll sig hemma i riket; bedjande han derefter konungen framföra saken för Auda.

Denne yttrade, att han ogerna gjorde det, och sade sig veta, att hennes svar skulle blifva lika ogynsamt, som förra gången. Dagen derpå kallade han dock sin dotter till enskildt samtal med sig, och sade då, att konung Helge var kommen dit och friade till henne på sin broders vägnar, samt att han önskade få veta hennes svar derpå.

Hon svarade, att hon ej kunde upptaga detta andragande så väl som det förra, ty icke ville hon skicka sig så skamligt emot Helge, att hon ingick giftermål med hans broder Rörek.

»Dina svar äro ej trovärdiga,» sade konungen, »och icke vet jag, hvad beslut du fattat angående giftermål, då du afslår hvarje konung, som friar till dig, och tror jag att du snart blifver oregerlig, i fall du icke vill följa vårt råd.»

»Det är ej nödigt denna gång mer än förr,» svarade hon, »att tilltala mig om giftermål, då du redan har fast beslutat med hvilken jag skall ingå det; också kan det helt och hållet vara likgiltigt, antingen jag blifver gift med Rörek eller en annan man, då ett

opassande giftermål i alla fall blifver min lott, när du skall bestämma det.»

Konungen gick nu bort, och träffade Helge, hvilken sporde, hvad utgång hans ärende hade fått. Konungen svarade, att han hade tagit helt och hållet felt i sina tankar om dottren. »Det säges,» yttrade han, »att min dotter är den visaste bland qvinnor, men vore hon än den största fjolla, borde hon icke hafva gjort ett sådant val, att hon gifvit afslag åt en sådan konung som du, hvilken förekommer mig mycket mera namnkunnig än Rörek; men det tyckes mig vara bäst, att hon får den, som hon helst önskar;» hvarefter de slutade underhandlingen så, att han lofvade Rörek sin dotter.

Då hon nu var redo att resa med Helge, drogo de sina färde, och när de kommit utur Sverige, omtalte de för hvarandra, huru saken var gången, och hvad konung Ivar hade yttrat till en hvar af dem; kommande de sedan hem till riket på Seland.

När Rörek fick kunskap derom, lät han sända ridhästar och mycket manskap emot dem; hvarpå han äfven lät anrätta ett gästabud och på detta äktade han Auda.

Helge uppehöll sig hemma på Seland den vintern, men mot sommaren drog han på härnad, som var hans vana. Rörek hade en son med Auda, som hette Harald, och hade det kännemärke, att hans framtänder voro stora och guldfärgade; stor och vacker var han till utseende, och när han var tre år gammal, var han så lång och utvuxen, som en sven om tio års ålder.

Det hände sig en sommar, att konung Ivar kom med sin här östan från Svithiod, och lade till vid Seland, hvarpå han sände bud till sin måg Rörek att han skulle komma till honom. Detta omtalade konungen för Auda; hon sporde då om han ärnade draga till sin svärfader, och bjuda honom i land på gästabud.

Då konung Rörek om aftonen skulle gå till sängs, hade Auda låtit midt på golfvet tillreda en ny säng med nya kläder; och bad hon konungen att sofva deri, och lägga märke till hvad han drömde, och säga henne det om morgonen; sjelf sof hon ensam i en annan säng.

Morgonen derpå kom Auda till honom, och sporde efter hans dröm.

»Jag drömde,» sade han, »att jag stod nära en skog, hvarvid en jemn och vacker slätt var belägen, och å den var en hjort stående. Då kom en leopard löpande ur skogen, hvars mahn tycktes mig vara som guld, men hjorten rände sina horn i djurets bog, så att det dödt nedföll. Dernäst såg jag en stor drake komma flygande dit der hjorten stod, hvilken han straxt grep med sina klor och sönderslet. Derefter såg jag en björnhona, och med henne följde en unge, som draken ville taga, men hon försvarade den, och då vaknade jag.»

»Det är en betydelsefull dröm,» sade hon, »och vakta du dig för min fader, konung Ivar, att han icke sviker dig, när du kommer till honom. Jag ville önska, att icke du sjelf vore den hjort, som du drömde om, men detta tyckes mig dock vara likligast.»

Densamma dagen drog han med många män till konung Ivar, gick ombord på kungaskeppet, och fram till fördäcket, och helsade på konung Ivar; men denne svarade icke, utan låtsade som han icke såg honom.

Då sade Rörek, att han hade låtit tillreda ett gästabud för honom, och ville bjuda honom till sig.

Konungen svarade, att han illa bortgiftat sin dotter, och att det icke vore underligt om hon uppförde sig dåligt mot honom.

Rörek yttrade, att han var ganska belåten med giftermålet, och att hon icke heller var missnöjd dermed.

Men konungen tycktes vredgad, och sade att Rörek icke var noga underrättad om, huruledes Auda och Helge uppförde sig emot honom, oaktadt det var i hvar mans mun, att Harald var konung Helges son, och äfven liknade honom helt och hållet. Tillika sade Ivar sig vara kommen, för att låta honom veta detta svekfulla förhållande, eftersom det icke syntes honom rätt, att de begge skulle hafva henne; »och heldre vill jag,» tillade han, »att du afstår henne åt din broder, än att det längre går som nu, utan att du hämnas det.»

Rörek svarade att han icke hört något derom, men att han för ingen del ville mista sin hustru, och bad han derför konung Ivar att råda sig; men denne sade, att han icke kunde gifva honom annat råd, än att han skulle dräpa Helge, eftersom det aldrig förut skulle blifva godt dem emellan; ville han icke det, så borde han öfverlemna qvinnan åt Helge, och tillade han, att det dock vore opassande, om så skedde.

Rörek sade, att han aldrig ville mista henne, utan heldre hämnas; hvarpå han red bort med sina män, och konung Ivar afseglade.

Om hösten, då Helge kom hem, var Rörek så svårmodig, att ingen menniska kunde få ett ord af honom; men Auda lät anrätta ett kosteligt gille för honom, och på detta gille anställdes många slags lekar.

Helge tyckte det vara en stor skada, att hans broder skulle vara så sorgbunden, och bad honom leka med sig; men denne svarade, att han icke kunde leka, som sakerna nu stodo.

Men Helge bad honom vara munter. »Låt oss taga våra hästar,» sade han, »och rida i tornering, som vi plägal»

Då sprang Rörek upp, gick tyst till sina män, tog sina vapen, hjelm och brynja, svärd och spjut, och red ut; de andra männen redo efter med tornerstänger. Hans broder Helge kom nu emot honom med en tornerstång; men då genomstack Rörek honom under armen med spjutet, så att han föll död ned af hästen.

Nu redo alla till, som voro närvarande, och sporde, hvarför han hade föröfvat denna illgerning, hvarpå han svarade, att han haft tillräcklig orsak dertill, då han förvisso sport, att Helge hade förfört hans hustru; men alla förnekade det och sade, att det var en stor osanning.

Då Auda fick höra detta, sade hon sig veta, att det var hennes faders råd, och att allt hvad han hade i sinnet ännu icke var utfördt, men likväl snart skulle visa sig. Derpå tog hon sin son Harald, och red

bort med många män, men Rörek drog ut på gästning, som hans vana var.

Kort tid derefter kom konung Ivar tillbaka sunnan ifrån, och när Rörek sporde detta, red han att möta honom. Men då konung Ivar fick veta, att Helge var dräpt, yttrade han, att detta var ett stort nidingsverk, och befallte sitt manskap att genast väpna sig och hämnas hans vän Helge.

När han sedan sporde, att Rörek ärnade besöka honom, beredde han sitt manskap till strid, hvarpå de drogo i land, och in i en skog, som låg på den väg, efter hvilken man kunde vänta, att Rörek skulle färdas. Och när han kom ned till stranden, gick konung Ivar sjelf i land med det manskap, som var qvar på skeppen, och lät sätta upp sitt banér, samt gick emot Rörek.

När då de, som voro i skogen, hörde konung Ivars stridslurar, skyndade de ut ur skogen efter Rörek och hans här, och då de upphunnit dem, slogos de, och föll der Rörek med sina kämpar.

Derefter fordrade konung Ivar, att riket skulle öfverlemnas till hans styrelse, och alla de, som voro närmast, underkastade sig honom.

Kort derpå kom hans dotter Auda upp från landet med hela den här, som hon fått samlad; och eftersom konung Ivar icke hade en så stor krigsmakt, att han då kunde inlåta sig i drabbning med landets här, så drog han sina färde och hem till Sverige.

Samma vinter samlade Auda ihop allt det guld och kostbara saker, som hon kunde få i Röreks rike, och straxt på våren begaf hon sig dermed på resan. Hon hade sin son Harald med sig; äfvensom många

män drogo med henne, och hade hon med sig allt det gods, som hon kunde föra.

Hon drog till Gardarike. Deröfver herrskade på den tiden en konung, som hette Radbard; han tog väl emot henne och hennes folk, och bjöd henne och hela hennes följe att hafva en god vistelseort i hans land, hvilket tillbud hon emottog. Konung Ivar lade under sig hela det rike, som bröderne hade beherrskat. Men konung Radbard friade till Auda, och eftersom hon var landsflyktig från Seland med sin son, tyckte hon, att hon kunde behöfva något stöd, som kunde vara honom till hjelp, under det han uppvexte; och emedan Radbard var en mäktig konung, trädde hon i gifte med honom efter Haralds råd; men konung Ivar blef icke åtspord derom.

När konung Ivar sporde den tidning, att Auda var gift, tyckte han, att det var alltför dristigt af konung Radbard, att han äktat hene utan hans bifall. Han drog derföre tilhopa en stor här öfver hela sitt rike Sverige och Danmark, och en så stor flotta fick han samlad, att man icke kunde räkna huru många skeppen voro. Med denna flotta styrde han färden österut emot konung Radbard, och sade, att han skulle bränna och ödelägga hela hans rike.

Konung Ivar var då mycket gammal; och när han kom med flottan öster in i Finska viken, och ärnade att landsätta hären der, hvarest konung Radbards rike vidtog, hände det en natt, då konungen sof på fördäcket af sitt skepp, att han tyckte sig se en stor drake komma flygande långt ut från hafvet. Drakens färg var gul som guld, och det tindrade af honom emot himlen, som utkastade gnistor från en ässja, så att ett

ljus uppgick öfver alla omkringliggande länder; och efter draken flög en så stor fogelsvärm, att det förekom honom som alla foglar i de nordiska rikena voro der församlade. Och vidare såg han, hurusom på ett annat ställe en stor sky steg upp från nordost, med hvilken följde så mycket regn och stormväder, att det förekom honom, som alla skogar och hela landet öfversvämmades af detta vatten, som nedregnade. Dermed följde äfven thordön och blixtar. Och då den stora draken flög från sjön i land, kom regnet och ovädret med ett sådant mörker emot densamma, att han icke vidare kunde se hvarken draken eller fogelskaran, men hörde dock ett stort gny af thordönet och ovädret; och det gick sunnan och vestan öfver landet och så vida, som hans rike sträckte sig. Sedan tyckte han sig se ditåt hvarest skeppen lågo, och de voro alla förvandlade till hvalar och löpte utåt hafvet.

Derpå vaknade han och lät kalla sin fosterfader Hörder, för hvilken han omtalte drömmen, bedjande honom att uttyda densamma.

Hörder sade, att han nu var för gammal att uttyda drömmar. Han stod då uppe på en klippa ofvanför ändan af landbryggan; men konungen låg på fördäcket, och lossade tältstrecken under det de talade med hvarandra.

Konungen var mycket tungsint, och sade: »gack hit ut på skeppet och uttyd min dröm!»

Hörder svarade, att han icke ville gå ditut; »och icke behöfver jag uttyda din dröm,» tillade han; »sjelf kan du veta hvad den har att betyda; och det kan man snarast vänta, att blott en kort tid skall vara

förliden, innan rikena Sverige och Danmark skola undergå en förändring; och är nu en dödsbebådande herrskningslusta kommen öfver dig, i thy att du vill underlägga dig alla riken; men du vet icke, att det motsatta skall inträffa, att du skall dö och att dina fiender skola få riket.»

Konungen sade: »gack hit och utsäg din onda spådom!»

Hörder svarade:

Här vill jag stånda,
och härifrån tala.

Konungen sporde: »hvilken var Halfdan Snälle bland Asar?»

Hörder svarade:

Han var bland Asar
Balder, som alla
gudar begråta,
och dig olik.

»Väl talar du,» sade konungen; »kom hit och förkunna tidningar!»

Hörder svarade:

Här vill jag stånda,
och härifrån tala.

Konungen sporde: »hvilken var Rörek bland Asar?»

Hörder svarade:

Häner han heter,
räddast bland Asar,
dock mot dig fiendtlig.

»Hvilken var Helge Hvasse bland Asar?» sporde konungen vidare.

Hörder svarade:

Han var Hermod,
tapprast bland alla,
och dig till skade.

Konungen sporde: »hvilken var Gudröd bland Asar?»

Hörder svarade:

Han var Heimdall,
den mest dumme
bland Asar alla,
dock mot dig ondsint.

Konungen sade: »Hvilken är då jag bland Asar?»

Hörder svarade:

Du måste vara
den värsta orm,
som finns, och heter
Midgårdsormen.

Konungen svarade då mycket vred: »I fall du förkunnar mig min förestående död, så säger jag dig, att du icke skall lefva längre, ty jag har dig i sigte, der du är stående, din uppblåste Thussel Far nu ned till Midgårdsormen, och låt oss pröfva hvarandra!»

Derpå sprang konungen upp från fördäcket, och var han så vred, att han lopp ut emellan tältstrecken, men Hörder störtade sig från berget och ut i sjön; och detta sågo de män, som höllo vakt på kungaskeppet, men aldrig mera sågo de till konungen eller Hörder, ty ingendera af dem kom upp sedan.

Efter att detta tilldragit sig, blef hären blåst till landgång, för att hålla ting; och det spordes nu öfver hela hären, att konungen var död. Man rådslog der-

före om, hvad man skulle företaga med den stora härsmakten.

Det syntes dem, när som konung Ivar var död, att de icke hade någon sak med konung Radbard, men att de alla skulle fara hem, så snart de fingo god vind; och blef det således beslutadt, att krigståget skulle inställas och en hvar segla hem till sitt land.

Men när konung Radbard sporde detta, satte han sin stjufson Harald öfver hären; och for Harald då med den till Seland, och blef der tagen till konung. Dernäst drog han till Skåne till det rike, som hans möderneränder hade haft, och blef han der väl emottagen och förstärkt med manskap. Derpå drog han upp till Sverige, och underlade sig hela detta rike och Jotland, som hans morfader Ivar hade beherrskat. Han insatte der ånyo många fylkeskonungar, hvilka konung Ivar förut beröfvat sina riken. Konung Harald styrde landet med verksamhet och kraft under första delen af sin lefnad; men, i anseende till hans ungdom, syntes det många, hvilkas riken voro intagna af konung Ivar eller konung Ingiald, som skulle det vara en lätt sak att återtaga deras fädernearf.

Harald var femton år gammal, då han blef tagen till konung; och eftersom hans vänner visste, att han, i anseende till sin ungdom, skulle blifva utsatt för många fiendtliga anfall, tog man det råd före, att anställa en stor trolldomsbesvärjelse, och der blef så trolladt för konung Harald, att jern icke skulle bita på honom, hvadan han ock från den tiden aldrig brukade skyddsvapen i någon strid, och ändock fästade sig icke något vapen vid honom. Han blef snart

en stor krigare, och höll så många drabbningar, att det icke fanns någon man i hans ätt, som haft sådan krigsorolighet under sin regering, som han, och derföre var han kallad Harald Hildetand.

XII.

NORNA GESTS SAGA.

Norna Gests Saga.

Det berättas, att då konung Olof Tryggvason i Trondhjem en dag satt i sin sal, en man kom till honom och framförde sin helsning. Konungen tog honom väl emot, och sporde hvem han vore.

Han svarade: »jag heter Gest.»

Då sade konungen: »en gäst må du här vara, ehuru du ock heter.»

Gest svarade: »sannt säger jag dig, herre, om mitt namn, men gerna vill jag begära gästning af eder, om så vore lofligt.»

Konungen sade, att gästningen stode honom till buds, men emedan dagen var liden, ville konungen icke tala med Gest, ty han skyndade sig då till aftonsången, sedan till bords, samt vidare till sängs och hvila.

Samma natt vakade konungen i sin säng, och läste sina böner, medan alla män sofvo i samma herberge. Då tyckte konungen sig se en alf eller ande komma in i huset igenom alla lyckta dörrar, stigande förbi hvar mans säng, som der sof, och slutligen till ens säng längre ut belägen. Der stannade alfen och talte: »Alltför starka lås äro här för detta toma huset, och är konungen ej jemnvis i slikt, såsom andra

låtsa att han vore den klokaste, emedan han nu likväl sofver så fast.»

Sedan försvann han genom lyckta dörrar.

Konungen skickade derföre bittida om morgonen sin småsven, att förnimma hvilken som legat i denna sängen öfver natten, och befanns, att Gest varit densamma. Då lät konungen kalla honom för sig, och sporde hvars son han vore.

Han svarade: »min fader het Thord och kallades Thingbit, af Dansk slägt.»

»Du är en trifven och snäll man,» sade konungen.

Denne Gest var djerf i orden, större än de fleste andra män, stark och något till ålder kommen. Han bad konungen att få vistas der än längre med hirden eller hofmännen.

Konungen sporde om han vore kristen eller döpt.

Gest sade sig vara primsignad eller hafva fått första signelsen med korstecken, men ej döpt.

Konungen sade, att honom väl vore att vara med hirdmännen, han skulle dock icke länge vara odöpt.

Alfen hade talat om låsen, derföre att Gest signade sig om qvällen såsom andra män, men var dock en verklig hedning.

Konungen sade: »är du någon idrotts-man?»

Han svarade: »jag kan leka å harpa och säga sagor.»

Då sade konungen: »illa gör konung Sven, att han låter odöpta män fara ur sitt rike länderna emellan.»

Men Gest svarade: »icke må man tillräkna det Danakonungen, ty jag for långt förr bort ur Danmark, än kejsar Otto lät bränna Danaskansen, och tvang

konung Harald Gormsson samt Håkan Blotjarl till att låta kristna sig.»

Konungen frågade Gest om mycket, och gaf han derå mesta delen goda och förståndiga svar.

Man har berättat, att denne Gest kommit till konung Olof på hans rikes tredje år, då jemväl de sändemän, som kallades Grimar, kommo från Godmund af Gläsisvall till honom, förande med sig åt konungen tvenne horn, hvilka också kallades Grima, dem bemälte Godmund hade skänkt honom. Gest vistades således hos konungen, och fick sitt säte ut från gästerna. Han var sedesam, gladlynt och behaglig, blifvandes af de flesta mycket afhållen och vördad.

Litet före Jul kom Ulf den Röde hem med sina följeslagare. Han hade om sommaren varit i konungens ärender, ty honom var om hösten landets försvar anbefaldt öster i Viken, emot Danskarnes infall, hafvande han den vanan att vistas hos konung Olof öfver högsta vintern. Han förde nu konungen tillhanda några dyrbara saker, dem han utarbetat om sommaren, och deribland en guldring, Hnitud kallad, ty han var tillhopafästad och knuten å sju ställen, och hade hvart stycke sin färg. Den bestod af bättre guld än andra ringar.

Konung Olof firade nu sin Jul rikeliga, och satt i Trondhjem; men det var åttonde dag Jul som Ulf den Röde gaf honom ringen Hnitud.

Konungen tackade då honom för sin gåfva samt alla de trogna tjenster, dem han alltjemt hade bevisat honom, och fördes så denna ring vida kring herberget, hvarinom männen drucko, ty den tiden voro ej salar byggda i Norrige. De synade honom, och tyck-

tes ej hafva sett så jemngodt guld som var i denna ringen. Slutligen kom han till gästbänken, och så vidare till den nykomna gästen.

Han såg ringen och räckte honom ifrån sig öfver tvärhanden, med hvilken han hade hållit i dryckeskärilet, men talade intet om denna kostbarheten, utan glammade såsom förr med sina kamrater.

En herbergessven, som skänkte i åt gästerna vid den yttre bänken, frågade ändtligen, om de tyckte väl om ringen.

»Allt väl,» svarade de, förutan denna nykomna gästen, som deråt gaf liten akt. Herbergessvennen gick så inför konungen och sade honom dessa gästernes ord, samt huru litet den nykomna gästen aktade det kostbara stycket.

Då sade konungen: »Han månde veta mera, än j kunnen eder inbilla, och skall han komma till mig i morgon och säga mig någon saga.»

Emellertid talades gästerne vid derute på bänken, och frågade den främmande gästen, hvar han hade sett en så jemngod eller bättre ring.

Gest svarade: »Emedan j tycken det vara så underligt att jag så litet talar om honom, så har jag visserligen sett guld, som ingen har synts sämre, utan snarare bättre.»

Då logo konungsmännen mycket, och ropade muntert: »Om du vill vädja med oss, att du hafver sett så jemngodt guld som detta är, och du mäktar detsamma bevisa, då skola vi deremot sätta fyra mark gångbart silfver, men du i dess ställe din knif och bälte, och skall konungen dömma, hvilkendera sannare hafver.»

Gest svarade då: »Ej skall jag nu begge delarna göra, vara i begabberi med eder, och ej fullgöra de vilkor j bjuden mig: utan skall jag sannerligen antaga vadet, och sätta ut lika så mycket som j hafven omtalt, skolande konungen gifva sitt betänkande om hvem som vunnit.»

De lyktade så sitt tal, men Gest tog sin harpa och spelade derpå väl och länge om qvällen, så att alla funno sitt nöje att höra det. Han slog Gunnars slag på bästa sättet, och slutligen Gudrunas fordna konstiga qväde, det man tillförne icke hört; hvarefter männen lade sig att sofva den natten öfver.

Konungen stod bittida upp om morgonen och bivistade gudstjensten, samt gick sedan till bords med sina hofmän. Vid det han satte sig i högsätet gick gästsvennen fram till konungen tillika med Gest, som berättade honom deras ord.

Konungen sade: »Litet tycker jag om edert vad, att j utsätten edra penningar, och tror jag att j den gången varit druckna. Alltså är mitt råd, att j detta gören till intet, allrahelst om ock Gest håller det för att vara bättre.»

Gest svarade: »jag yrkar att vårt aftal i allo måtte hållas.»

Konungen sade: »Så tycker jag, Gest, att mina män hafva mera bedragit sig i detta målet, än du; dock lärer det snart varda rönt.»

Sedan gingo de bort, och fortforo männen att dricka; men när dryckesborden voro upptagna, lät konungen kalla till sig Gest, och sade: »Nu bör du bära fram något guld, om du det hafver, så att jag må kunna dömma om vädjomålet eder emellan.»

»Som j viljen, herre,» svarade Gest, och framdrog en pung, utur hvilken han framtedde något konungen i händer.

Konungen fann att guldet var brutet af en sadelring, och mycket godt, samt befallde att frambära ringen Hnitud. Han jemförde guldet med ringen och sade sedan: »Visst synes mig, att det guldet Gest framburit är bättre, och så lära flera tycka.»

Detta sannade nu många män med konungen, och tilldömde han sedan Gest vädjepenningarna.

Gästerne funno då sitt oförstånd, men Gest sade: »Behållen sjelfva edra penningar, ty jag tarfvar dem icke att hafva; vädjen dock ej ofta med obekanta män, ty j veten ej, om j hitten den för eder, som både hört och sett mera än j; men tacka vill jag eder, herre, för urskiljandet.»

Konungen sade: »Nu vill jag att du säger mig, hvadan du fick det guldet, som du far med.»

Gest svarade: »Ovillig är jag dertill, ty hvad jag derom säger, det lärer för de flesta tyckas otroligt.»

»Vi vilja dock höra,» sade konungen, »emedan du förr lofvat oss din saga.»

Gest svarade: »Om jag berättar eder huru tillgått med detta guldet, då ser jag förut, att j viljen åter höra en annan saga.»

»Det må vara,» sade konungen, »att du slikt rätteliga tänker.»

»Då må jag,» svarade Gest, »först förtälja huru jag reste söder ut, och ville lära känna de kungaseder och det stora loford, som berättades om Sigurd Sigmundarson, samt hans skönhet och käckhet. Jag kom då till Frankland och råkade der konung Hjalprek. Han

hade många hofmän, och var Sigurd, Sigmund Volsungsons och Hjordisa Eilimes dotters son, då der. Sigmund hade stupat i striden för Hundings söner, men Hjordisa gifte sig med Half, konung Hjalpreks son. Och vexte Sigurd der upp i sin barndom tillika med alla konung Sigmunds söner, hvilka vida öfvergingo andra män i kraft och anseende. En hette Sinfiotli, den andre Helge, som drap konung Hunding, och blef derföre kallad Hundingsbane; den tredje var Hamunder. Sigurd var dock bland alla dessa bröder förnämast och den käckaste i fornom sed, finnande man det allmänt vara kunnigt, att Sigurd varit den berömligaste bland alla härkonungar. På den tiden hade jemväl Reigin Hrejdmarsson kommit till konung Hjalprek. Reigin var en sällsam man, dverg till vexten, derjemte klok, grym och mångkunnig. Han lärde Sigurd många saker, och älskade honom mycket. Sedan jag varit der en liten tid, blef jag, såsom många andra, Sigurds tjensteman; ty han älskades mycket af alla för sin vänlighet mot de lägre, samt gifmildhet mot oss alla.

Sigurd var alltjemt med Reigin, som sade honom mycket om Fafni, huru han låg å Gnitahed, skapad som en vidunderligt stor orm. Åt Sigurd gjorde Reigin ett svärd benämdt Grám, så skarpeggadt, att när han stack det i ån Rin, och lät en ulltapp flyta med strömmen utföre, skar det densamma itu. Sedan klöf Sigurd Reigins smedjestäd med svärdet. Reigin uppmanade honom att dräpa Fafni, som var hans broder, och qvad denna visan:

Högt månde le
Hundings söner,

som konung Eilimes
ålder förkortade,
om honom lyster
heldre att söka
ringar röda,
än hämna fadren.

»Min fader hette Hreidmar och hade tre söner, Fafni, Ottar och mig,» tillade Reigin. »En dag sågo Asagudarne Ottar sitta på stranden. Loke, som var med dem, kastade en sten på Ottar och slog ihjäl honom. Asarne togo derefter Ottars skinn och kommo till Hreidmars gård. Men vi togo dem till fånga och tvungo dem att betala så mycket guld i lösen för sig, att hela Ottars skinn betäcktes med guld. Loke skaffade skatten; men gudarne sade, att den skulle föra olycka öfver oss. Derefter stack Fafni vår fader med sitt svärd, och tog hela skatten, så att jag måste gifva mig i landsflykt.»

Genom Reigins berättelser eggades Sigurds sinne, så att han beslöt att fara med Reigin och taga Fafnis skatt. Han tog i Hjalpreks stall gångaren Grane, och foro de båda så åstad.

De kommo till Gnitaheden, der Fafni, förvandlad till en ofantlig orm, rufvade öfver skatten. Sigurd gräfde en grop i vägen, som Fafni dagligen gick när han ville dricka. Då Fafni skred öfver gropen, högg Sigurd honom med svärdet intill hjertat.

När Fafni höll på att dö, qvad han:

Jag dig råder, Sigurd!
Men gif akt på rådet,
och rid hädan hem:
det klingande guld

och det glödröda gods,
de skatter dig till bane varda.
Reigin mig förrådde:
han skall dig förråda,
båda oss till bane varda.
Nu sitt lif förlora,
vet jag, månde Fafni;
Ditt nu varder mera mäktigt.

Reigin hade gömt sig, medan Sigurd dödade Fafni. Nu kom han fram, skar ut Fafnis hjerta och satte det på stekspett. Derefter lade han sig att sofva. Men Sigurd aktade på stekspettet, och när han trodde, att hjertat var stekt, tog han derpå med sitt finger. Då brände han sig och stack fingret i munnen. Men så snart Fafnis hjertblod rörde hans tunga, förstod han foglars sång. Han hörde en svala qvittra:

Der ligger Reigin
och för sig öfverlägger:
svika vill han hjelten unga,
som på honom litar.
Nu vill olycksstiftarn
sin broder hämna.

Då flera svalor qvittrade samma mening, högg Sigurd hufvudet af Reigin, uppsökte Fafnis skatt och lastade guldet på sin häst. Sedermera fick Sigurd tillnamnet Fafnisbane.

Sigurd red derefter upp på ett berg, och såg der en flammande eld, som omgaf en borg. Han red igenom elden och inträdde, då han fann en man derinne, som låg och sof i full vapenskrud. Sigurd tog honom hjelmen af hufvudet, och såg då, att det var en qvinna. Derefter uppskar han med sitt svärd hen-

nes brynja, och tog den af henne. Då vaknade hon, och när hon stod obeväpnad i fruntimmerskläder framför honom, sjöng hon:

Hvem skar brynjan?
hvi stördes jag i sömnen?
hvem afklädde mig
de blåa bojor?

Han svarade:

Sigmunds son
nyss sönderslet
den mörka klädnad:
Sigurds var svärdet.

Hon berättade derefter, att hon var sköldmö. Hennes namn var Brynhild, Budles dotter, och hon hade blifvit af Oden försänkt i trollsömn, tills hon skulle väckas af en man, som aldrig räddes. Hon undfägnade nu Sigurd med dryck ur kosteligt guldhorn.

Sigurd förklarade då sin kärlek för Brynhild, och de begåfvo sig till hennes fosterfader, kung Heimer i Heimdalen, som var gift med Brynhilds syster. Der var Sigurd en tid i mycken trefnad. Brynhild födde honom en dotter, som kallades Aslög.

Men Sigurd red en gång ut, och kom till konung Gjuke. Denne konungs gemål hette Grimhild, och de egde tre söner, Gunnar, Högne och Guttorm: en deras dotter hette Gudrun. Den lysande Sigurd blef väl emottagen, och Grimhild ville gerna hafva honom till måg.

Grimhild framträdde en afton till Sigurd med ett horn, som innehöll glömskans dryck. Så snart Sigurd tömt hornet, utplånades ur hans minne hans kärlek till Brynhild och de löften, som de svurit hvarandra.

Derefter tjuste Grimhild honom så med trollkonster, att han förmälde sig med Gudrun och blef boende hos konung Gjuke.

Grimhild rådde sin son Gunnar att fria till den berömda sköldmön Brynhild, som hade gjort det löfte, att ingen skulle ega henne, om han icke red igenom den eld, som brann kring hennes sal. Gunnar, Sigurd och Högne redo dit. Men Gunnar sporrade förgäfves sin häst. Han skyggde för lågorna kring Brynhilds sal. Äfven då Gunnar lånade Grane, ville Sigurds häst icke springa i elden. Då bytte Sigurd och Gunnar kläder och rustning, och Sigurd sjelf red på sin Grane emot borgen.

Elden hväste,
jorden skalf,
hög steg lågan
mot hvälfda himmeln.
Ej dristade mången
kämparnes höfding
i elden rida
eller öfver den stiga.
Sigurd sin Grane
med svärdet kör,
och elden slocknar
för konungasonen.
För ryktets älskling
med blänkande sadeln,
som Fafner egt,
sig lågan lade.

När Sigurd inträdde i Brynhilds sal med sluten hjelm, sade han, att han var Gunnar, Gjukes son, och att han begärde henne till äkta. Han gaf henne

derpå en guldring, och tog af henne en annan, samt red tillbaka till sina följeslagare. Gunnar och han bytte derefter ånyo rustning.

Konung Heimer yttrade, att Brynhild nu måste uppfylla löftet, att taga den till äkta, som ridit genom elden. Hon öfverlemnade då sin dotter Aslög åt Heimer att uppfostras, och reste med Gunnar, såsom hans gemål, till konung Gjukes salar. På bröllopet vaknade Sigurds minne, men han teg med sin sorg att så hafva svikit sin Brynhild.

En dag talade Brynhild och Gudrun om sina männer. Den stolta Brynhild ville alltid ega företrädet; Gudrun, förbittrad deröfver, upptäckte för henne, att det varit Sigurd, som ridit i Gunnars kläder genom elden, och visade henne den ring, som han tagit af henne. Då Brynhild såg ringen, som Gudrun fått af sin gemål, bleknade hon, och hennes sorg var så bitter, att hon blef dödssjuk. Gunnar kunde icke trösta henne, utan öfvertalade Sigurd att besöka Brynhild och utforska, om hennes sorger kunde stillas. Då mindes de båda sina eder och huru de blifvit besvikne; och Sigurd tillbjöd sig att ega henne och förskjuta Gudrun; men Brynhild ville det icke.

Ut gick Sigurd
från detta samtal
i konungasalen,
och våndades,
så att af hjeltens
sidor banden
af jernskjortan
sönder brusto.

Brynhild vardt åter frisk, men hennes hjertesorg blef icke mindre. Hon satt ute en afton och sade till sig sjelf:

Hafva vill jag Sigurd
eller eljest dö. —
Ord talte jag nu,
dem sedan jag månde ångra:
Gudrun är hans hustru,
jag är Gunnars,
och bitter sorg
de onda Nornor skickat.

Då beslöt hon att hämnas det svek, som var begånget, och att dö med Sigurd. Hon sade derföre till Gunnar, sin gemål:

Du skall, Gunnar,
helt och hållet
mitt land förlora
och mig sjelfvan:
jag skall åter fara
till fränder mina:
der vill jag sitta
och mitt lif framslumra,
om du ej Sigurd
låter dö.

Gunnar blef vred och sörjde. Han gick att förtroligt tala med sin broder Högne, och sade till honom:

Den endaste Brynhild
mig bättre är än allt.
Budles dotter,
hon är qvinnors krona!
Förr mitt lif

skall jag låta,
än denna min drottnings
skatter förlora.

Men då han föreslog att döda Sigurd, svarade Högne att det icke höfdes dem, emedan de med heliga eder bekräftat det vänskapsförbund, de ingått med Sigurd. Gunnar sade då att de skulle egga den yngsta brodren Guttorm, som icke var bunden af några eder, till mordet. De gåfvo Guttorm varghjerta att äta, och han skyndade i Sigurds kammare, der hjelten sof med sin maka. I samma ögonblick som Guttorm genomborrade Sigurds bröst, stod den dödssårade upp och kastade sitt svärd efter Guttorm, så att han föll, huggen i tvenne delar. Då Gudrun vaknade och såg sin gemåls blod, vred hon sina händer i förtviflan; men den starkhjertade Sigurd sade:

Gråt icke, Gudrun,
så bitterliga!
Unga blomstrande brud,
dina bröder lefva!
Jag vet noga,
huru nu tillgå månde:
endast Brynhild
allt det onda vållar.
Mig älskade mön
mer än hvarje man,
men mot Gunnar
ondt jag icke stiftat.

Drottningen uppgaf en suck, men Sigurd sin anda. Och vardt då allmän sorg i Gjukungarnes salar: Gudrun vred sina händer och kunde icke gråta, ehuru

hennes väninnor sökte att lindra hennes sorg. Hon satt och beskådade sin Sigurds lik.

Såg konungens hår
begjutet med blod,
de klara ögon
konungens släckta,
Furstens hugborg (bröst)
med svärd sargad.

Men till slut brast hennes sorg, och hon sjönk tillbaka mot bolstret, hårbindeln lossnade, kinderna rodnade och hennes ögon flöto i strida tårar. Då sade hennes syster Gullrönd:

Hos eder såg jag
kärleken starkast
bland alla menskor
ofvan mullen.
Du fann ej ro
ute eller inne,
syster min,
utan hos Sigurd.

Då lättades Gudruns bröst, så att hon kunde besjunga sin sorg och hon sjöng:

Så var Sigurd
bland Gjukes söner,
som svärdsliljan
uppskjuten ur gräset,
eller som demanten
å band dragen,
en ädel sten
öfver konungar.
Jag syntes ock
för konungens hjeltar

högre än hvarje
Odens tärna.
Nu är jag så ringa
som det fallna
löfvet i stormen
vid min döda konung.
Jag saknar i högsätet
och i mitt sofgemak
mina samtals älskling:
det vålla Gjukes söner.
Gjukes söner
min olycka vålla,
vålla sin systers
bittra tårar.

Men Brynhild stod vid en pelare, hårdt fattande uti densamma: eld brann ur hennes ögon, när hon beskådade Sigurds sår. Gudrun och hennes systrar hotade och förbannade henne; men Brynhild sade, huru hon visste, att hon var besviken, och att hennes broder konung Atle skulle utkräfva hämnd för henne. Gunnar uppstod och ville försonas. Han omfamnade henne, men

Hon sig från halsen
stötte all verlden,
lät ingen man sig hindra
från färden långa.

Derefter utdelade hon sina skatter. Många tjenare dödade sig, för att följa Sigurd. Och så stack Brynhild ett svärd genom sitt bröst. Döende sjöng hon:

Sätt dig neder, Gunnar!
Jag, för lifvet hopplös,

vill dig säga
om fager brud:
hon dig månde älska,
som jag dig skulle älskat,
om blidt vårt öde
hade kunnat vara.
Ej skall er farkost
helt gå förlorad,
fastän jag hafver
låtit lifvet.
Försonte varden j och Gudrun
förrän du tänker.
Bättre höfdes
vår syster Gudrun
sin förstlings man
att följa i döden.
om henne gåfves
goda råd,
eller hjerta
oss likt hon hade.
Bedja vill jag
dig en bön:
den månde i verlden
sista bönen vara:
bygg så bredt
ett bål å fältet,
att för oss alla,
som dött med Sigurd,
fullt rum må vara.
Omgif bålet
med tält och sköldar,
väl färgad krigsskrud

och många stridsmän.
Bränn mig vid hjeltens,
min Sigurds sida.
Ej skall vår färd
ömklig synas!
Så jag sluta mânde!

Blefvo då Sigurd och Brynhild brända tillsammans.

Men konung Atle ville hämnas sin syster Brynhilds död; och det blef ofrid emellan honom och Gjukungarne. Likväl slutades förlikning, då Atle erhöll Gudrun. Hennes bröder gåfvo henne glömskans dryck, så att hon förgat Sigurd och blef Atles gemål.

Men Atle hade icke glömt sin hämd, utan bjöd till sig Gunnar och Högne till gästabud. Gunnar fattade kärlek till Atles syster Oddrun, men Atle nekade honom henne, och lät gripa de båda Gjukungarna. Han ville se Högnes hjertblod, och Högne log, då man skar hjertat ur hans bröst. Gunnar blef kastad i en ormgrop, med bundna händer. På Gunnars begäran gaf man honom en harpa, och han sjöng i ormgropen sin dödssång, spelande på harpan med fötterna.

Gudrun blef förbittrad öfver sina bröders mord, och beslöt att hämnas. Hon dräpte derföre kung Atles söner och slutligen honom sjelf.

Som konung Heimer fruktade, att blodshämden efter alla dessa mord skulle söka äfven hans fosterdotter, tog han en harpa, gömde den unga Aslög jemte många dyrbarheter i harpan, gaf sitt rike i Heimdalen till spillo, och begaf sig, förklädd, ut att vandra i främmande länder. Han trifdes ingenstädes, och all verlden tycktes honom öde, sedan Sigurd och Brynhild voro borta. Då han kom till strömmar i ensliga

skogslunder, lät han den unga jungfrun stiga ur harpan och två sig. Men då hon understundom tyckte sig ensam och öfvergifven och begynte gråta, slog Heimer på harpan så konstfullt, att han stillade hennes tårar med sin harpas toner, liksom hennes hunger med vilda örter.

Gudrun sjelf kom till stranden och ville dränka sig, men vågorna drefvo henne till lands hos en konung Jonaker. Han tog henne till äkta. Men Gjukungarnes slägt hade ingen framgång. Alla Gudruns barn omkommo på blodigt sätt, och hon dödade sig slutligen sjelf. Hon sjöng, då hon dog:

Uppresen mitt bål
högt under himlen!
Må det brinna
det sorgfulla bröst!
Elden upptine
sorgerna kring hjertat!
Blifve alla jarlars
bröst lättade,
alla qvinnors
sorger mindre,
att denna olyckskedja
har sjungen blifvit!»

Sedan Gest sålunda för konungens män berättat den sorgliga sagan, tillade han: »Men om j nu viljen ytterligare höra, herre konung, om dét guldet, hvarom jag har vädjat med edra hofmän, så är det att säga huruledes jag har erhållit det guldet, som syntes eder bättre än ringen Hnitud. Jag var, såsom jag förtäljde eder, Sigurds tjensteman. Det hände sig en

dag, då Sigurd Fafnisbane for till en stämma, att han red i en grop, ur hvilken hästen Grane sprang upp så hårdt, att bröstgjorden gick sönder, och ringen eller söljan föll ned; när jag såg hvar hon glittrade i leret, tog jag henne upp och räckte åt Sigurd, men han gaf mig densamma, hvilket guld j nu litet tillförene hafven sett; då sprang Sigurd af sin häst, men jag strök och tvådde leret af honom, tagande tillika ett tagel ur hans svans, till ett tecken af hans storlek.

Detta tagelstrå framvisade nu Gest, och var det sju alnar långt.

Olof betygade sig finna stort nöje af hans sagor, hvarefter alla andra jemväl prisade hans berättelser. Konungen ville att han skulle berätta mera om märkliga händelser.

Om morgonen sade konungen: »Jag kan ej tillfullo utgrunda din ålder, huruledes du kan vara så gammal, att du har bivistat dessa händelser; ty måste du säga en annan saga, på det vi måge varda förvissade om slika åtbörder.»

»Jag måste då säga eder,» yttrade Gest, »huru jag erhöll det namnet Norna Gest.»

»Det vilje vi gerna höra,» inföll konungen.

»Detta skedde,» sade Gest, »då jag blef uppfödd hos min fader på Gräninge. Han var penningerik och höll ett kostfritt herberge. Den tiden foro spåqvinnor öfver landet, dem man kallade Valor, och spådde de folket deras ålder. Man böd dem hem till gästabuds, och förärade dem gåfvor vid afskedet. Min fader gjorde likaledes, då de kommo till honom med stort följe, i uppsåt att förespå mig mitt öde. Jag

låg då i vaggan, när de skulle tala om mitt öde, och brunno två ljus öfver mig. De talte till mig, och sade att jag skulle varda en stor lyckoman, samt förnämare än andra mina förfäders eller höfdingars söner der i landet, med försäkran, att så skulle gå i allt mitt företagande. Valorna voro tre; men den yngsta Nornan tycktes vara alltför litet värderad af folket, i jemförelse med de andra tvenne. Der var en mängd af löst folk tillstädes, och de kastade henne af sätet, så att hon föll till jorden. Deröfver vardt hon öfvermåttan förbittrad och ropade högt i vredesmod till de andra, att de skulle upphöra med så goda spådomar om mig. »Ty jag skapar,» sade hon, »honom det, att han ej längre skall lefva, än tills detta ljus, som nu upptändt är hos svennen, brunnit ut.» Men den äldre Valan tog då ljuset och släckte det, befallte sedan min moder, att hon skulle akta det, och ej förr låtas det upptändas än å min sista lifsdag. Efter detta foro Valorna bort, bundo den unga Nornan och förde henne med sig, blifvande af min fader vid afskedet begåfvade med goda skänker. När jag sedermera blef fullvext, gaf min moder mig detsamma ljuset till att bevara, och har jag det nu med mig.»

Konungen frågade: »Hvi for du hit till oss?»

Gest svarade: »Det föll mig så i sinnet, och tänkte jag att bekomma af eder någon lycka, alldenstund j ären så mycket vida berömd.»

Konungen sade: »Vill du nu taga emot den heliga döpelsen?»

»Det vill jag göra,» svarade Gester, »med edert råd. »Och tog så konungen honom i sin kärlek och

gjorde honom till sin hirdman, hvarpå Gest vardt honom en trogen tjenare och efterföljde väl konungssederna, blifvande jemväl vänsäll hos alla menniskor.

En dag sporde konungen: »Huru länge ville du lefva, om det i din makt stode?» Gest svarade: »En liten tid ännu, om det så Gud behagar.»

Konungen sade: »Huru mycket skulle väl med dig lida, om du toge fram ditt ljus?»

Gest tog då upp ljuset ur sin harpa, hvarpå konungen böd, att det skulle upptändas, hvilket ock skedde, och när det itändes, brann det fort.

Konungen sporde Gest: »Huru gammal man är du?»

»Nu har jag lefvat i 300 år,» svarade han.

»Allgammal man är du då,» sade konungen.

Då lade Gest sig neder, och bad dem gifva sig den sista smörjelsen med helig olja, såsom sed var med de kristna i den tiden.

Konungen lät så göra, och när det var skedt. var ock litet obrunnet af ljuset. Och befanns det att det då jemväl led med Gest, så att, när ljuset vardt utbrunnet, andades ock så han för sista gången, och tyckte alla att hans död var märkelig.

Konungen hade äfven funnit mycken märkvärdighet i hans sagor, isynnerhet då det befanns att hvad han förutsagt om sina lifsdagar, var alldeles sannt.

XIII.

FRITHIOF DEN TAPPRES SAGA.

Frithiof den Tappres Saga.

Bele var konung öfver Sogn i Norrige, och egde tvenne söner, Helge och Halfdan, samt en dotter, Ingeborg, sedan kallad den Fagra, ryktbar öfver hela Norden för sin skönhet och sitt förstånd. Denna sista egenskap upphöjde henne högst bland syskonen; ty de gamle fordrade att ett konungabarn, såsom främst i börd, skulle ock vara främst i förstånd och klokhet. Vester om fjärden, invid stranden, låg en stor by, med en nära derintill belägen fridlyst lund, helgad åt guden Balder, och derföre kallad Balders Hage. Här fick ingen skada eller mehn göras, hvarken menniskor eller djur, och män icke hålla samqväm med qvinnor.

Midt emot konungasätet, på andra sidan om viken, låg byn Framnäs. Der bodde Torsten Vikingsson, konung Beles trogne man, åt hvilken han anförtrott tredingen af sitt rike att vårdas. Torsten hade en son benämnd Frithiof, utmärkt framför alla ynglingar vid hans år, genom sin skönhet, höga vext, styrka och raskhet, så att han deraf erhöll binamnet den Djerfve. Enligt allmän sed under dessa gamla dagar, blef Frithiof uppfostrad hos Hilding Bonde, hvilken i lika ändamål hos sig emottagit konungadottren Inge-

borg. Här uppvexte Frithiof och Ingeborg tillsammans, såsom skalden Esais Tegnér sjunger:

Den ena som en ek sköt fram,
och som en lans är hennes stam,
men kronan, som i vinden skälfver,
liksom en hjelm sin rundel hvälfver.

Den andra vexte som en ros,
när vintern nyss har flytt sin kos,
men våren, som den rosen gömmer,
i knoppen ligger än och drömmer.

Men stormen skall kring jorden gå,
med honom brottas eken då;
och vårsol skall på himlen glöda,
då öppnar rosen läppar röda!

Och småningom uppstod dem emellan den varmaste tillgifvenhet och kärlek.

Frithiof blef afundad af kung Beles söner, derföre att han vann mera beröm än de. Torsten egde ett stort skepp, kalladt Ellida, hvilket hade 15 par åror, och Frithiof egde en sådan styrka, att han rodde i framstammen med ett par åror, hvardera 13 alnar långa, hvilka annars behöfde hvar sin man.

Men konung Bele sjuknade, och kände sitt slut nalkas. Då kallade han till sig begge sina söner, jemte Frithiof, och förmanade dem till enighet och samdrägt, så att konungs-sönerna skulle bemöta Frithiof med blidhet och huldt konungasinne, men denne förblifva deras trogne man och rikets värn. Då ordade han, bland annat, enligt skaldens sång:

Sitt eget land förtrycker dåraktig man,
Ty kungen kan allenast det folket kan.

Grönlummig krona vissnar, så snart som mergen
i stammen är förtorkad på nakna bergen.

På pelarstoder fyra står himlens rund,
men thronen hvilar endast på lagens grund.
När väld på tinget dömmer, står ofärd nära,
men rätt är landets fromma och kungens ära.

En man förutan vänner, om än så stark,
dör hän, som stam i öcken med skalad bark.
Men vänsäll man han trifves, som träd i lunden,
der bäcken vattnar roten och storm är bunden.

Yfs ej af fädrens ära, en hvar har dock blott sin;
kan du ej spänna bågen, är han ej din.
Hvad vill du med det värde, som är begrafvet?
Stark ström med egna vågor går genom hafvet!

Välj icke till förtrogen hvem helst som vill;
tomt hus står gerna öppet, men rikt stängs till.
Välj en, onödigt är det den andra leta,
och verlden vet, o söner, hvad trenne veta!

Nu dog kung Bele och vardt lagd i hög, och hans söner emottogo riket. Kort derefter sjuknade äfven Torsten, kallade sin son Frithiof och förmanade honom till fromhet emot gudarne, lämpa och foglighet emot konungs-sönerna, samt att utan öfvermod begagna de stora gåfvor naturen skänkt honom; eller

Främst vörda höga gudar; ty ondt och godt
som storm och solsken komma från himlen blott.
De se i hjertats lönnhvalf, fast det är slutet,
och långa år få gälda hvad stunden brutit.

Lyd kungen. En skall styra med kraft och vett;
skum natt har många ögon, men dagen ett.

Helt lätt den bättre, Frithiof, fördrar den bäste,
och egg har svärdet nödig, men äfven fäste.

Af få den stolte fruktas, men hatas af en hvar,
och öfvermod, o Frithiof, är fallets far.
Högt såg jag mången flyga, nu stödd på krycka,
ty vädret rår för årsvext, och vind för lycka.

Så dog Torsten, och sattes i hög gent emot konung Bele.

Frithiof ärfde efter sin fader skeppet Ellida, och en armring af guld, den kostbaraste i hela landet. Han hade tvenne fosterbröder, Björn och Asmund, store, raske och starke män, samt förvärfvade med dem snart mycken ryktbarhet för sitt utmärkta mod och sin stora frikostighet. Detta ökade ännu mera Helges och Halfdans afund emot honom; och då Frithiof af dem begärde deras syster Ingeborg till äkta, afviste de honom med hån, emedan han icke egde konunganamn. Förtretad öfver denna smälek, skilde han sig från konungarnes män; och så snart Ring, konung i Ringerike, sporde detta, anföll han de begge bröderna och fordrade af dem skatt och undergifvenhet. Kung Ring var en gammal, ålderstigen man, mot hvilken konungabröderna trodde sig kunna strida; de rustade sig derföre till försvar och kallade Frithiof till sitt biträde, men nu afviste han dem föraktligt.

Bröderna drogo då ut i fält mot kung Ring; likväl läto de först flytta Ingeborg till Balders Hage, i säkerhet för Frithiofs besök. Men när konungarne voro bortfarne, seglade denne dit, trolofvade sig med Ingeborg och gaf henne ringen till fästning. Emellertid nödgade konung Ring bröderna till förlikning, på

sådana vilkor, att han skulle erhålla deras syster till äkta och tillika tredingen af deras egodelar. Men såsom en försoning för Frithiof, emedan han med sitt besök ohelgat Balders Hage, blef honom föreskrifvet att han skulle uppbära skatten på Orkney-öarne, hvilken ej varit utgifven sedan konung Bele dog, och man lofvade honom och fäste det med ed, att hans egendom borde stå fredad, så länge han sjelf var borta. Likväl, så snart han afseglat, intalade Halfdan sin broder Helge, att nedbränna Framnäs och bortröfva all Frithiofs tillhörighet.

Härunder befann sig denne på vägen till Orkney-öarne, och råkade ut för en stark storm, hvilken konungabröderna hade uppväckt genom tvenne trollqvinnor, för att förgöra honom. Efter många utståndna faror, kom han fram till Orkney-öarne, der konung Angantyr emottog honom vänskapligen, ehuru han nekade all skatt till konung Helge; men Frithiof gaf han mycket penningar och dyrbarheter, med tillägg, att han kunde kalla det skatt eller något annat, huru han det ville. Frithiof emottog penningarne, och sedan han qvardröjt vintern öfver, skyndade han sig om våren tillbaka till Norrige.

Här fann han sin gård nedbränd, Ingeborg äktad med konung Ring, och hans fästningegåfva tagen från henne samt lemnad åt Helges maka. Brödrakonungarne befunno sig i Balders Hage, sysselsatta med Disaoffret. Frithiof uppsökte dem. Han tillika med Björn gick in uti Disarsalen, och emellertid genomborrade Asmund och hans män konungarnes skepp. I Disarsalen var litet folk och på golfvet eld uppgjord, omkring hvilken qvinnor sutto och smorde gudabilderna,

värmde och torkade dem med dukar. Frithiof gick fram till Helge, sporde honom om han nu ville hafva skatten, framtog pungen, deri penningarne voro, och kastade den konungen i ansigtet, så att två tänder blefvo utslagne, och han nedföll afdånad på golfvet. Då Frithiof ernade återvända, fick han se Helges hustru, der hon värmde Baldersbilden vid elden, och hade om armen den ring han lemnat Ingeborg. Frithiof grep med häftighet efter ringen; men emedan denne satt fast om armen, stupade hon omkull och Balders bild föll ur hennes händer i elden. Då Halfdans hustru ville hjelpa henne, fällde hon i elden äfven den afgudabild hon smorde, och elden fattade häftigt uti dem, slog upp emot taket, och hela huset nedbrann. Frithiof lösryckte sin ring och seglade derifrån; men då konungarne ville förfölja honom, funno de sina skepp genomborrade. Sålunda undkom Frithiof oskadd.

Nu blef Frithiof förklarad biltog och fogelfri, och hans egendomar togo konungarne. Men Frithiof sväfvade såsom viking kring hafven, förvärfvade ära, ryktbarhet och rikedomar, och hans namn blef vidtfrejdadt öfver all Nordanland. Konungarne uppförde ånyo Disar-salen i Balders Hage, och Halfdan nedsatte sig på Framnäs, det han åter lät uppbygga.

I fyra år hade Frithiof sväfvat omkring med sina skepp på härfärder, besegrat vikingar och röfvare, nedgjort illgerningsmän, skyddat krämare och fredliga bönder, och samlat omkring sig ett talrikt och stridbart manskap. Men hans sinne dref honom tillbaka mot norden, och han längtade att återse Ingeborg och Norrige. Om hösten seglade han derföre dit upp, lemnade sina skepp åt Björn, gick sjelf i land, och be-

sökte kung Ring i hans hof, förklädd till en gammal gubbe. Här blef han väl emottagen, och bortlade sin förklädnad, då drottningen igenkände honom på ringen han hade om armen. Hos konung Ring qvardröjde han hela vintern, vardt snart älskad af alla för sin gifmildhet, och konungen förblef alltid glad och språksam emot honom, men drottningen kort och fåtalig.

Så for konungen en dag på gästabud med Ingeborg, och mycket folk med dem. Då de skulle öfver en is, varnade dem Frithiof, men konungen aktade ej derpå, och litet derefter brast isen under den släde, deri konungen och drottningen åkte; men Frithiof lopp till och ryckte upp hästarne med släden och alla som deri sutto. Småningom förled vintern, det började våras, vindarne blefvo mildare, träden begynte blomma, gräset att gro och skeppen att kunna segla länder emellan.

En dag ville kung Ring fara ut med sina hofmän, för att förlusta sig i skogstrakten, och af den vackra belägenheten. Honom följde mycket folk; men huru det lämpade sig, befanns han ensam med Frithiof. Då sade konungen sig vara tung, lade sig på marken och insomnade. Frithiof satt nära intill, och mörka tankar uppstego hos honom, eller, såsom skalden qväder:

Som han slumrar, hör! då sjunger kolsvart fogel ifrån qvist:
»Skynda, Frithiof, dräp den gamle, sluta på en gång er tvist.
»Tag hans drottning, dig tillhör hon, dig har hon som brudgum kysst,

»Intet menskligt öga ser dig, och den djupa graf är
tyst!»

Men Frithiof besegrade mäktigt all frestelse, drog sitt slagsvärd ur skidan, och kastade det långt ifrån sig, för att qväfva alla svarta lockelser. Nu uppstod konungen, hvilken, för att pröfva Frithiof endast ställt sig som om han sofvit.

»Var det icke så,» sade kung Ring, »att margt kom dig i sinnet, det du dock väl emotstod? Jag igenkände dig redan första qvällen du kom till mig; du skall icke så snart skiljas vid oss, och skall dig ännu mycket här förestå.»

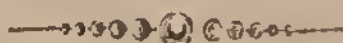
»Hvarför slår du ned ditt öga? Jag var också ung en
gång,
Lifvet är en strid från början, ungdomen dess Ber-
serksgång.
Klämmas skall hon mellan sköldar, tills det vilda mod
är tömdt.»

Men Frithiof sade sig nu vara färdig att afresa till sina stallbröder, hvilka skulle afhemta honom.

Följande morgon ville Frithiof lemna konung Ring; men denne gjorde ett stort gästabud, och då han nu var sjuk och gammal, lemnade han åt Frithiof sin drottning Ingeborg och sitt rike; men Frithiof emottog endast jarlsnamn, att styra riket, intill dess konung Rings söner blefvo fullmogne att sjelfva regera sitt land. Så dog kung Ring, blef lagd i hög, och man drack på en gång hans graföl samt Frithiofs och Ingeborgs bröllop.

Men då Helge och Halfdan sporde sådana tidningar, förtröt det dem att en herses son skulle äkta deras syster, och de församlade mycket folk och

ryckte ut mot Frithiof. Han mötte dem, högg Helge banesår och satte upp fridsköld, och erbjöd nu Halfdan vilkoret, att lägga sitt rike under Frithiof, eller få banesår som hans broder. Då gaf sig Halfdan under Frithiof, och blef han herse i Sogn fylke, och erlade skatt åt honom, så länge han styrde Ringerike. Och då konung Rings söner voro fullvuxne, lemnade Frithiof dem åter sin faders länder, och eröfrade sjelf Hårdaland.

XIV.

HROMUNDER GRIPSSONS SAGA.

Hromunder Gripssons Saga.

Öfver Gardarike rådde en konung, som hette Olof, en välfrejdad man. Två bröder, Kare och Örnulf, voro konungens landtvärnsmän, båda stora härförare. Der bodde ock en rik bonde, Grip, och hans hustru Gunlöd. De egde nio söner, nemligen: Hrolfer, Hake, Göter, Tröster, Angantyr, Loge, Hromunder, Helge, Kroker. De voro alla dugliga män; dock var Hromunder före dem alla, ty han kunde ej rädas. Han var ögonfager, ljushårig, axelbred, stor och stark.

Med konungen voro två män, och hette den ena Byllder, och den andra Vole. De voro begge elaka och bedrägliga män, dock af konungen mycket värderade.

En gång drog konung Olof vesterut med sin här, och seglade till Ulfvaskären, der han härjade, och lade sin flotta vid en ö. Konungen bad Kare och Örnulf gå upp på ön och undersöka, om de fingo se några härskepp. De gingo upp på landet, och sågo sex vid en sjöklippa, och ibland dem ett ståtligt drakskepp.

Kare ropade till dem på skeppet, hvem som rådde öfver dem.

En stor man stod upp på draken, och sade sig heta Hröngvider, frågande hvad de andra hette.

Kare uppgaf sitt och brödernas namn, och tillade: »Jag vet ingen värre än dig, och derföre vill jag hugga dig i små stycken.»

Då svarade Hröngvider: »Jag har härjat både somrar och vintrar i trettio år, hållit sextio strider, och alltid erhållit segren. Mitt svärd heter Brimtvare, och har det aldrig huggit miste. Kom hit i morgon, Kare; jag skall väl sticka svärdet i ditt bröst.»

Kare sade sig ej skola dröja.

Hröngvider måste eljest hvar dag välja en man att falla för detta svärdets udd.

Båda bröderna kommo tillbaka till konungen, och sade honom, hvad som händt. Han befallte dem rusta sig till strid, och det skedde så. De började en hård strid, och gingo båda väl fram. Kare hade alltjemt åtta eller tolf män i hugget. Då Hröngvider såg detta, sprang han upp på skeppet till Kare, och stötte svärdet igenom honom.

Så snart Kare hade fått såret, sade han till konungen: »Lefven väl, herre, jag månde nu gästa Oden.»

Hröngvider upphängde sedan Örnulf på sitt spjut. Efter dessa bröders fall ropade han, att de andra skulle uppgifvas, hvarpå ett stort missnöje yppades bland konungens manskap, och bet nu intet jern på Hröngvid. Det är berättadt, att Hromunder Gripsson var i konungens här; han tog sig en klubba i handen, hand om hakan ett grått och sidt getskägg, och satte sedan en hatt på hufvudet. Derpå steg han fram, och fann båda bröderna döda. Han tog då konungens banér, och slog några Blåmän till döds med klubban.

Hröngvider sporde då, hvem denne var, »eller,» sade han, »är väl denne fader åt Kare?»

Hromunder sade sitt namn, och föregaf sig vilja hämna de slagna bröderna, fastän Kare ej hade någon skyldskap med honom; och skulle han derföre genast dräpa Hröngvider. Derpå gaf Hromunder honom ett stort klubbehugg, så att han derefter bar ett lutande hufvud, och måste bekänna, att fastän han varit vida i strider, han ändock aldrig fått så stort hugg. Slog derefter Hromunder andra hugget till Hröngvider, så att hans skalle brast; men i det tredje hugget miste han lifvet.

Sedan gingo alla, som efterlefde, konung Olof tillhanda, och slutade så striden.

Derpå ransakade Hromunder skeppen, och fann en man hålla eller luta sig upp vid stammen. Densamme mannen tillsporde han om namnet.

Han svarade sig heta Helge hin Fräkne och vara Hröngvids broder, bryende sig ej om att bedja om fred.

Hromund lät läka hans sår, och sedan seglade han helbregda till Sverige, blifvande der en landtvärnsman.

Men konung Olof höll med sitt manskap vester till Söderöarna, gick der i land och tog strandhugg eller slagtboskap vid stranden. En gubbe bodde nära derintill, och som kungsmännen hade tagit hans kor, dem de då drefvo före sig, lät han mycket ömkligt öfver denna förlust.

Hromunder kom i detsamma och sporde hvem han vore.

Gubben svarade, att hans boställe vore ett litet stycke derifrån, och sade, att det väl vore mera heder att bryta högar och råna de dödas egogelar, än röfva tiggare, utlåtande sig jemväl, att hans namn var Mane.

Hromunder bad honom säga, om han visste hvarest något högspöke var.

Mane svarade sig detta veta, och sade: »Thrain är ett sådant; han vann Walland under sig och vardt der konung; en stor berserk, stark och trolldomsfull. Han vardt sedan satt i en hög med svärd, härkläder och mycket penningar samt gods; men få hafva längtat dit.»

Hromunder sporde, hvad för led man skulle segla för att komma dit.

Gubben svarade, att man måste segla i rätt söder sex dagar.

Hromunder tackade gubben för anvisningen, gaf honom penningar och lät honom taga igen sina kor. De seglade alltså dädan, allteſter som gubben hade visat dem, och efter sex dagars förlopp, sågo de högen rätt före framstammen. De landstego vid högen, och begynte straxt rifva honom. När fyra dagar voro lidna, bröto de en glugg på högen, seende att der å en stol satt en jätte, blå och diger, guldklädd, så att det sken deraf; han vrålade högt och blåste eld.

Hromunder sporde då, hvem som ville gå in i högen, och skulle densamme välja honom tre gripar eller kosteliga ting.

Vole svarade: »Ingen må vilja gifva ut sitt lif för detta, och äro här nu sextio män, men detta troll månde väl taga lifvet af dem alla.»

Hromunder sade, att Kare väl torde vågat detta, om han varit lefvande; han hölle sig dock nu sjelf för liklig att varda nedsläppt med ett fäste eller rep, fast det vore bättre att nappas med åtta andra män.

Hromunder for så ned med ett rep om natten, och när han kom dit, bar han samman mycket gods, och bandt det i repändan. Thrain hade varit i fordna dagar kung öfver Walland, och vunnit allt med trolldom, görande mycket ondt af sig; och då han var så gammal, att han ej kunde strida längre, lät han sätta sig lefvande i en hög, samt derjemte mycket gods. Nu såg Hromunder hvarest ett svärd hängde uppå en stolpe, tog det neder, omgjordade sig och gick fram till stolen, sägande: »Det må nu stå mig att hugga, helst ingen det förhindrar; eller huru står det till med dig, du gamle stålle? Såg du ej, att jag bar samman ditt gods, och du sitter stilla, lede hund; eller hvad var dig i ögonen, när du såg derpå, att jag tog svärdet och det kostbara halssmycket samt andra dina dyra saker?»

Thrain svarade, att detta tycktes honom ej stort vara värdt, om han allenast lät honom sitta stilla å sin stol; »och kunde jag,» sade han, »tillförene nog slå ifrån mig, men är nu nog rädd, om du skall ensam röfva ifrån mig egodelarna; jag skall alltså väl förhindra dig att taga de kosteliga tingen. Men du må se dig före emot mig, som nu är döder.»

Hromunder sade: »Rör dig å fötterna, du rädde och blödige, och tag nu åter af mig svärdet, om du törs.»

Jätten svarade: »Det är ingen heder att bära svärd å mig vapnlöse; hellre vill jag röna krafter med dig och bråttas.»

Hromunder kastade då bort svärdet. Thrain såg detta, och reste på sig, för att lösa ned sin sida rock som han hade uppskörtad. Jätten var då så förbittrad, att han blåste eld ur mun och ögon. Men det gick trögt för honom att lösa ned den gullsömmade rocken, emedan båda hans händer voro inkrökta samt naglarna inböjda för fingren.

Hromunder sade: »Ruska dig och skrid af stolen, arga skalk och från all egendom röfvad!»

Jätten svarade: »Nu månde tid vara att stiga fram, elst du så förebrår mig huglöshet.»

Dagen led nu, och qvällen kom, ty vardt det ock mörkt i högen. Jätten företog sig alltså att brottas med Hromund den starke. Hromund grep sig kraftigt an, och flögo de så hårdt tillsamman, att stenar och stockar uppsparkades. Slutligen föll jätten på det ena knäet och sade: »du ruskar mig hårdt, och visst är du rasker.»

Hromunder svarade: »Stå nu åter upp på fötterna utan något stöd, och är du mycket klemigare än gubben Mane sade.»

Då begynte Thrain att trolla, och högen fylldes med elak stank; han satte sina klor i Hromunds nacke, och slet köttet af benen, allt ned öfver skuldrorna, sägande: »Ömka dig ej, fastän leken grånar och din kropp såras, ty nu skall jag rifva dig lefvande i sönder.»

»Ej vet jag,» svarade Hromunder, »hvadan sådan kattunge är kommen i denna högen.»

Jätten sade: »Du måste visst vara född af Gunlöd, ty få äro dina likar.»

Hromund svarade: »Det torde illa gå, att du klöser mig längre;» och sedan brottades de så hårdt och länge, att allt skalf som nära var, till dess omsider Hromunder med ett konstgrepp slog fötterna undan honom, och var det då nog mörkt.

Jätten yttrade då: »Nu vann du mig med slughet, i det du tog bort mitt svärd, som annars skulle ändat leken emellan oss; jag hade eljest längre lefvat i min hög, och varit egare af mitt gods, men det är icke godt att trösta för mycket på sina kosteliga saker. Aldrig hade jag tänkt, att Mistelten, mitt goda svärd, skulle varda mig till men och skada.»

Nu vardt Hromunder lös och nådde svärdet sägande: »Förtälj mig nu, huru många män du i holmgång eller enstrid har vunnit med Mistelten?» Jätten svarade: »Etthundrade trettiofyra, och fick jag ändå ingen skråma eller sår. Konung Semming i Sverige och jag pröfvade våra idrotter, och utlät han sig, att jag skulle sent varda vunnen.»

»Länge har du,» sade Hromunder, »varit menniskor till men, och månde det vara ett godt verk, att låta dig dö.» Med dessa ord högg han hufvudet af jätten samt tände en eld i högen, så att jätten der blef bränd.

Derefter uppsteg Hromunder ur högen. Hans männer sporde då, huru Thrain och han hade skiljts.

Han svarade, att det hade gått efter önskan, och att han huggit af honom hufvudet. Fick alltså Hromunder de tre dyra tingen, dem han sökte i högen, nemligen: ringen, halssmycket och Mistelten. De andra fingo ock mycket gods eller penningar.

Sedan seglade konung Olof dädan och hem, sättande sig vid riksstyrelsen i stillhet.

Konungen egde tvenne systrar; den ena hette Dagny, den andra Svanhvit, som var utmärktast i allo, och fanns ingen hennes like emellan Sverige och Halogaland. Hromunder Gripsson var nu hemma, och gjorde sig glad med Svanhvit. Hon talte till Hromund och sade, att tvenne hofmän, Vole och Byllder, månde förtala honom hos konungen.

Han svarade: »Jag rädes för inga arga bofvar, och så länge du vill unna mig ditt samtal, må jag ock tala med dig.»

Dock hade detta till följd, att Hromunder och hans bröder måste rymma från konungshirden och fara hem till deras fader.

Litet derefter talte Svanhvit till konung Olof och sade: »Nu är Hromunder bortdömd från kongshirden, änskönt han der mest ökte eder heder; men j hafven i stället hos eder de tvenne, som hvarken sköta heder eller dygd.»

Konungen svarade: »Hört hafver jag omtalas, att han skulle hafva bedragit dig, och skall alltså svärdet skilja eder kärlek.»

»Litet minnes du nu,» sade hon, »då han gick in i högen, der likväl ingen annan det torde; skola derföre Vole och Byllder förr hänga, än det sker;» hvarpå hon hastigt gick bort.

Något sednare kommo två konungar af Sverige, båda kallade Halldingar, och var Helge hin Fräkne, Hröngvids broder, med dem. De bödo konung Olof till strids vester å Weners-isen i Westergötland, och ville han nu hellre möta dem, än fly sitt odal och

rike; han skickade alltså bud till Hromund och hans bröder, att följa sig.

Hromunder ville ingalunda fara, utan sade att Byllder och Vole väl dugde, och kunde de allt vinna med konungen.

Denne for alltså åstad med sitt manskap, men Svanhvit vardt af sådan oförmodelig händelse betagen, och for hem till Hromund; han tog henne väl emot, och sade hon till honom: »Värdera du min bön mera än min broders begäran, och bevisa så konungen hjelp; jag vill gifva dig en sköld jemte ett vidhängande strumpeband, och skall ingenting skada dig, medan du det hafver.»

Hromunder tackade henne för den gåfvan, och hon gladdes dervid; och så gjorde han sig stridsfärdig med sina åtta bröder.

Konungen kom nu med sin här till Weners-isen, och var Svenska manskapet der före; men straxt det om morgonen vardt stridsljust, väpnade man sig å isen, och de Svenska angrepo häftigt. Straxt striden tog till, vardt Byllder slagen, men Vole kom då ej fram. Konung Olof och konung Hallding möttes då, och lyktade deras vapenskifte så, att konung Hallding vart sårad.

Hromunder hade emellertid slagit tält på andra sidan sjön, och hans bröder härklädde sig bittida om morgonen. Då sade Hromunder: »Jag har illa drömt i natt, och månde alltså ej allt gå efter önskan; jag skall derföre ock i dag ej fara till striden.»

Hans bröder sade, att det vore en stor skam att ej töras hjelpa konungen och dock vara i detta ärendet kommen. De gingo derefter ensamma till

striden och foro hårdt fram, fällande hvar och en tvärt om annan, som dem mötte af Halldingarnes folk. En trollkunnig qvinna var dit kommen i en svane-liknelse; hon mumlade fram så mycket trolltyg, att ingen af Olofs män förmådde värja sig; hon flög öfver Gripssöner och sjöng högt; hon hette Kara.

Helge hin Fräkne mötte bröderna samma gång, och drap dem alla åtta.

Vid detta kom Hromunder till striden. Helge hin Fräkne kände honom och sade: »Nu är den kommen, som drap min broder Hröngvid, och må du nu förse dig med det svärdet, som du sökte i högen; du var fjerran, när jag drap dina bröder.»

Hromunder svarade: »Ej må du, Helge, förebrå mig någon huglöshet; ty antingen skall jag eller ock du nu falla.»

Helge sade: »Mistelten är så tungt vapen, att du ej kan det föra; derföre vill jag låna dig ett annat svärd, det du kan bära.»

Hromunder svarade: »Ej behöfves att du föreviter mig någon svaghet, utan må du minnas det hugget, som jag gaf Hröngvid din broder, då hans skalle sönderslogs.»

Helge sade: »Du Hromunder har bundit vid din hand en jungfrus strumpeband; skilj dig vid den skölden du bär, ty du får intet sår medan du detta hafver; och förmodar jag sannerliga, att du tror på densamma mön.»

Hromunder tålde då ej längre sådana skällsord, och kastade så neder skölden.

Helge hin Fräkne hade tillförene haft jemn seger, och vann allt med trolldom; hans hustru het Kara.

densamma som var i svanehamn. Han svängde nu svärdet så högt upp öfver sig, att det tog i Svanans fot, och ränder sedan neder i jorden upp till fästet; hvarpå han sade: »Nu är min lycka faren, och illa bar nu till, att jag miste dig.»

Hromunder sade: »Helge, du orsakade dig nu en sorglig olycka, när du drap sjelfva din hustru, och är väl din lycka faren.»

Då nedföll ock Kara död; men af det hugget, som Helge högg till Hromunder, så att svärdet sjönk ned till fästet, träffade svärdsudden Hromunders sida, och ristade den allt neder; dock när Helge lutade sig efter hugget, var Hromunder ej sen, utan högg med Mistelten i Helges hufvud och klöf hans hjelm och skalle, så att det stannade i härdarna, och fick svärdet då deraf en remna. Efter detta knöt Hromunder sina kläder hårdt åt, hvarefter han slogs häftigt, och fällde många män; hållande ut dermed fram till midnatten, då det manskap flydde, som var qvar af Haldingarna, hvarmed jemväl striden lyktade.

Hromunder såg då en man stå der på isen, och förstod att detta var Vole. Det tycktes Hromunder att det ej vore oskyldt att löna honom. Alltså lopp han till honom, drog ut svärdet, och ville hugga honom. Men Vole blåste svärdet ur hans hand, och det föll straxt i en vak, och sjönk neder till botten.

Då log Vole och sade: »Nu är du feg, efter du mistade Mistelten ur dina händer.»

Hromunder svarade: »förr månde du dö än jag.» Han lopp då till Vole, grep honom och klämde honom mot isen så hårdt, att halsbenet brast. Så låg då denna stora trollman der död.

Men Hromunder satte sig ned på isen, och sade: »Jag följde nu ej jungfruns råd, och derföre har jag ock fått fjorton sår, och hafva ändå mina åtta bröder stupat, samt mitt goda svärd fallit i sjön. Jag får aldrig bot för det, att jag så miste svärdet.» Han gick sedan derifrån hem till sitt tält, och tog sig någon hvila och ro.

Han besökte sedan i hemlighet konungens systrar, och då beság Svanhvit hans sår, och förband honom. Hon gjorde henom allt godt, och lät honom föras till läknings hos en gubbe, benämd Hagall, som hade en klok gumma; de togo väl emot honom, och läkte honom. Hromunder fann att dessa gamla voro kloka, och som gubben var van att fånga fisk, hände sig en dag, att han drog upp en gädda; när han kom hem och fläkte henne, fann han i hennes buk Hromunders svärd Mistelten, och gaf honom så detsamma igen.

Hromunder vardt glad deröfver, kysste på plåten, och begåfvade gubben väl derföre.

En man, som hade varit i konung Halldings här, hette Blinder hin Ille; han sade konungen, att Hromunder var lefvande och läkt hos gubben Hagall och hans hustru.

Konungen svarade, att det var otroligt, att de skulle töras dölja Hromunder, och befallte Blinder att uppsöka honom. Blinder for med några män till Hagalls och hans hustrus hus, frågande om Hromunder vore gömd derstädes. Gumman svarade: »ej månde han finnas här.» Icke dess mindre letade Blinder noga, men fann intet, emedan gumman gömt honom under sin kittelgrop. Alltså gick Blinder bort med sitt

följe, men när de kommit ett stycke på vägen, sade han: »Icke är nu vår färd hederlig vorden, hvarföre vi hastigt skole vända tillbaka.» De gjorde så, kommo till gummans hem, och funno henne. Blinder sade då, att hon var illistig, och hade gömt Hromund under sin kittel.

Hon svarade: »Söken då, och tagen honom der.» Detta sade hon derföre, att hon, så snart hon såg dem gå tillbaka, lät Hromunder kläda på sig qvinnokläder, och befallte honom mala och vända qvarnen. De sökte nu i husen, och straxt de kommo dit, der pigan vände qvarnen, gingo de allt omkring, men hon såg grymt på konungsmännen, hvarefter de skyndade sig bort.

Då de nu hade kommit ett stycke på vägen, sade Blinder, att gumman månde hafva villat synen för dem, och han hade misstanka, att Hromunder måtte hafva varit densamma, som i qvinnokläder vände qvarnen. »Det duger dock ej,» sade Blinder, »att mera försöka gumman, emedan hon är klokare, än vi alla.»

De önskade derföre allt ondt öfver henne, och foro så hem till konungen med illa uträttadt ärende.

Om vintern berättade Blinder en gång för konungen en dröm, och sade: »Mig tycktes att en varg sprang hit; han bet eder, konung, och gjorde eder skada.»

Konungen svarade, att han kunde utreda denna drömmen således: »Här månde en konung komma från någon ort, och torde väl vår sammankomst vara skadlig i förstone, men dock stanna i förlikning.»

En annan gång sade Blinder sig drömt: »Mig tycktes att många hökar sutto i ett hus, och kände jag der igen din falk, herre, som var alldeles fjäderlös och förvandlad till utseendet.»

Konungen svarade: »Väder månde komma från skyarna och skaka vår borg.»

Sedan sade Blinder sin tredje dröm sålunda: »Jag såg många svin ränna sunnan till åt kungssalen, och böka upp jorden med sina trynen.»

Konungen svarade: »Det förebådar sjösvall, våtväder och de gräsvexter, som gro af vattenflod, när solen mycket klart skiner.»

Fjerde drömmen förtäljde Blinder sålunda: »Mig tycktes, att ett fasligt spöke kom och bet eder ett stort sår.»

Konungen svarade: »Från någon konung månde sändemän komma i min sal: de lära bita i sina vapen, och deraf månde jag vredgas.»

»Femte drömmen är denna,» sade Blinder, »att mig tycktes en grym orm ligga om Sviavälde.»

»Här månde komma till oss,» svarade konungen, »ett fagert drakeskepp, lastadt med dyrbara saker.»

Blindur sade: »Sjette drömmen var sådan, att mig tycktes en svart sky komma af landet med klor och vingar, och flyga bort med dig, konung; så drömde jag dertill, att en orm vore hos gubben Hagall, som bet männen, och åt han både mig och eder upp, samt alla konungsmännen; hvad månde detta betyda?»

Konungen svarade: »Jag har hört, att ej långt från Hagalls hyble ligger en idebjörn; jag vill fara att vinna denna björnen, och månde han då nog förbittra sig.»

»Härnäst drömde jag,» sade Blinder, »att en drakehamn var dragen öfver kungssalen, och hängde Hromunders bälte dervid.»

Konungen svarade: »Du vet ju, att Hromunder miste både svärd och bälte i sjön, eller är du nu rädd för Hromund?»

Flera drömmar drömde Blinder, dem han sade för konungen, men denne uttydde dem alla efter sin vilja. Slutligen sade Blinder ännu en sin dröm: »Mig tycktes att en jernring var satt på min hals.»

Konungen svarade: »Detta är denna drömmens uttydning, att du lärer varda hängd, och derigenom månde vi båda hafva ondt att vänta.»

Efter detta sände konung Olof manskap, som drog helt oförtänkt till konung Halldings hofsal. Hallding låg då i en utkammare, blifvande intet förr varse, än kammardörren vardt uppbruten.

Han ropade åt sina män, och sporde hvem som stridde om nätterna.

Men det gick hårdt på med striden, ty Halldings kämpar voro starka och han sjelf var mycket hårdtagen. Ingen vågade träda intill kammaren genom den uppbrutna dörren.

Slutligen trädde en väldig kämpe fram och steg in i rummet.

Då ropade Hallding: »Hvem är du, som vågar dig härin? Dig skall jag genast nederslå.»

Kämpen svarade: »Vill du veta mitt namn, så är jag Hromunder Gripsson, och vet ingen af konung Olofs män eller han sjelf, att jag är med i hären.»

Då sade konungen: »Du månde väl vilja hämnas dina bröder.»

Hromunder bad honom icke tala om hans bröders fall, »ty nu skall du det umgälla.»

Då lopp en konung Halldings kämpe upp, stor såsom en rese; men Hromunder drap honom. Konung Hallding sjelf värjde sig i sängen, och fick intet sår, ty så ofta Hromunder högg honom, kom svärdet flatt på honom. Då tog Hromunder en klubba och slog konung Hallding, hvarefter han sade: »Här har jag fällt konung Hallding, och aldrig har jag sett berömvärdare man.»

Gubben Blinder, som var med hären, gick in i en annan kammare, der han träffade några af Halldings kämpar. De grepo honom och hängde honom derinne, innan Olofs män hunno till hans hjelp. Och sannades således hans dröm.

Men konung Olofs kämpar kände igen Hromunder Gripsson och bådo honom följa med till kungsgården, efter han gjort dem sådan manlig hjelp i striden.

De togo mycket guld samt annat gods i Halldings gård och drogo sedan hem.

Då konung Olof förnam huru striden gått, gaf han Hromunder handslag och frid. Derefter gaf han honom sin syster Svanhvit. Hromund och Svanhvit förliktes väl, och egde söner och döttrar tillsammans, som vida öfvergingo alla andra menniskor. Och slutar här sagan om Hromunder Gripsson.

XV.

RAGNAR LODBROKS OCH HANS SÖNERS SAGA.

Ragnar Lodbroks och hans Söners Saga.

Herröd hette en mäktig och berömd jarl i Götland, som var gift och hade en dotter Thora, den skönaste bland qvinnor, och väl öfvad i alla slags nyttiga handarbeten. Man hade gifvit henne det tillnamnet Borgarhjort eller Hinden i borgen, emedan hon i skönhet likaså mycket öfverträffade alla andra qvinnor, som hjorten deruti öfvergår de öfrige djuren. Jarlen lät bygga åt sin dotter en serskild jungfrubur i grannskapet af kungsgården, med ett högt plank deromkring; och som han älskade henne högt, plägade han hvarje dag, för att fägna henne, sända henne någon föräring; och dermed sade han sig vilja fortfara. En dag lät han, som det förtäljes, bringa henne en liten ljungorm, som var särdeles vacker. Denna orm ansåg hon vara en god gåfva, och lade honom i en ask med guld å bottnen, att ligga på. Ormen vexte tillika med det underliggande guldet, så att det ej varade länge innan rummet blef honom för trångt i asken, och då lade han sig i ring utom densamma. Omsider kom det så vida, att det icke var rum för honom i salen, och allt eftersom han tilltog i storlek, så vexte äfven guldet. Nu låg han utanför borgen, så att hufvud och stjert nådde hvarandra; farlig var han att

komma i färd med, och af rädsla tordes ingen närma sig Thoras borg, utom den man allena, hvilken bringade ormen sin föda, som bestod af en oxe i målet. Jarlen ansåg slutligen det för en stor olycka, och gjorde det högtidliga löfte, att han ville gifva sin dotter till den man, hvem han än var, som dräpte ormen, och att guldet, som låg under honom, skulle följa henne såsom hemgift. Denna tidning spordes vida omkring, men dock fanns ingen, som trodde sig i stånd till att kunna besegra denna stora orm.

Konung Sigurd Ring hade en son, som hette Ragnar; han var storvext, af ett vackert utseende, och med förstånd väl begåfvad, högdragen mot sina män, men grym mot sina ovänner. Så snart hans ålder tillät det, skaffade han sig manskap och krigsskepp och blef den största krigare, så att hans like knappast fanns. Han fick höra hvad Herröd jarl hade utlofvat, men låtsade, som han ej aktade derpå, eller som han icke en gång kände det. Han lät göra sig en klädning af synnerlig beskaffenhet; och bestod den af ludna byxor och en luden kappa, och då de voro färdiga, lät han koka dem i beck.

Det hände sig en sommar, att han styrde med sina skepp till Götaland och lade dem in i en lönligt belägen vik, ej långt från Herröds bostad. Och då Ragnar hade varit der en natt, vaknade han tidigt om morgonen, reste sig upp, och påklädde sig den sällsamma klädningen, tog ett stort spjut i handen, och gick ensam bort från skeppen till ett sandigt ställe, der han vältrade sig i sanden. Innan han gick vidare, tog han spikarne ur spjutskaftet och gick sedan helt allena till porten framför jarlens borg, dit

han kom så tidigt på dagen, att alla ännu lågo i deras djupa sömn. Derpå begaf han sig till jungfruburen, och då han kom inom planket, hvarest ormen var liggande, stack han till honom med spjutet, och ryckte det sedan tillbaka. Åter stack han till honom, och detta styng träffade ormens rygg, hvarvid den krympte sig så hårdt tillsammans, att spjutet gick af skaftet, och ett så stort gny hördes vid dess dödskamp, att hela borgen skälfde.

Derpå vände Ragnar sig om och drog bort; då träffade honom en blod- och etterstråle emellan skuldrorna; men den klädning han bar, beskyddade honom så, att han ej fick någon skada deraf. De som voro i jungfruborgen vaknade vid gnyet och gingo ut. Thora såg då en stor man, och sporde honom efter namn, och hvilken han ville finna. Han stannade då och qvad:

Vågat hafver jag nu lifvet,
visa och fagra qvinna!
Fältets fisk (ormen) jag öfvervann,
femton vintrar gammal;
snart skulle till döds jag blifvit biten
om ej spjutet trängt sin udd
hårdt till den ringlade
ormens hjerta.

Derpå gick mannen bort, och talade ej mera med Thora; spjutet lät han blifva qvarstående i såret, men skaftet tog han med sig.

Då Thora hade hört detta qväde, förstod hon hvad han sagt om sitt ärende och huru gammal han var; och öfvervägde hon nu med sig sjelf, hvem han väl kunde vara; visste dock ej säkert om han var af

menniskoslägt, eller icke, ty hans vext förekom henne stor, i förhållande till den ålder han hade. Derefter gick hon tillbaka i sin sal.

Då nu folket om morgonen kom ut, blef det varse, att ormen var död, och att den var genomstungen med ett stort spjut, som ännu satt fast i såret. Jarlen lät taga det bort derifrån, och var det så stort att få kunde föra det; och han tänkte nu på, hvad han hade lofvat den man, som blef ormens bane; men det syntes honom ovisst, om en menniska eller ett annat väsende hade utfört denna bragd. Han rådslog nu med sina vänner och sin dotter, huruledes han skulle utforska detta. Emellertid höll han för sannolikt, att den, som hade utfört verket, också skulle söka att vinna belöningen.

Thora rådde då, att låta sammankalla ett ting, så folkrikt som möjligt, och påbjuda, att alla skulle komma dit, som ej ville blottställa sig för jarlens vrede, och på något sätt kunde efterkomma tingsstämningen; och i fall det var någon, som vidkändes ormens banesår, så skulle han hafva med sig det skaft, som hade tillhört spjutet.

Detta råd behagade jarlen, och på den bestämda dagen kommo jarlen och många andra höfdingar tillsammans, så att der blef en mycket talrik folksamling.

Nu inlopp till Ragnars skepp den underrättelse, att i granskapet var ting; och drog Ragnar med nästan hela sin här från skeppen till tinget. När de kommo dit, togo de plats något afsides från de öfrige, eftersom Ragnar såg, att dit var kommen en långt större folksamling än som sedvanligt var.

Då stod jarlen upp, påbjöd tystnad och talade: han tackade folket, att det så väl hade lydt hans kallelse, förkunnade derefter anledningen till tinget, och förtäljde det löfte, han hade gifvit den man, som blef ormens bane; hvarpå han omtalade att ormen nu var död, och att den, som utfört detta storverk, hade låtit spjutet blifva qvarsittande i såret; »och om det nu är någon kommen hit på tinget,» tillade han, »den der har skaftet, som passar till detta spjut, då bäre han det fram och styrke således sin utsago; skolande jag fullgöra allt hvad jag utfäst, antingen densamme är af högre eller lägre härkomst.»

Så slöt han sitt tal, hvarpå han lät bära spjutet fram för hvarje man, som var på tinget, och bjöd dem säga, om det var någon bland dem, som vidkändes denna bragd och egde det skaft, som passade till spjutet.

Så skedde nu, men der fanns ej någon, som hade skaftet. Omsider kom man dit, der Ragnar stod, och viste honom spjutet. Han sade att det var hans, och spjut och skaft passade för hvarandra, så att det var ögonskenligt, att det var han, som tillfogat ormen dess bane.

Han friade sedan till Thora, jarlen upptog hans begäran väl, och man gjorde tillredelser till ett stort gästabud med de bästa medel, som funnos att tillgå.

Ragnar höll således sitt bröllop, och drog efter högtidens slut hem till sitt rike, der han sedan uppehöll sig någon tid.

Han älskade Thora mycket, och hade de två söner, den äldre hette Erik, den yngre Agnar, och voro de storvexte och af ett vackert utseende. De lärde

alla slags idrotter, och bland forntidens hjeltar funnos få, som voro deras jemlikar i styrka.

Thora föll omsider i en sjukdom, hvaruti hon äfven dog. Detta gick Ragnar så nära till hjertat, att han icke ville förestå regeringen, utan antog andra män, att jemte hans söner styra riket. Sjelf återtagande sitt förra yrke, drog han ut i härnad, och hvar han for fram, hade han segren med sig.

En sommar styrde Ragnar med sina skepp till Norrige, ty han hade der många fränder och vänner, som han ville besöka. Han lade en qväll med sina skepp in i en liten hamn i grannskapet af en gård, som hette Spangarhed, och i den hamnen lågo de om natten. Då skeppskockarna morgonen derpå drogo i land, för att baka bröd, sågo de en gård i grannskapet, hvarvid det förekom dem mera tjenligt att bege sig dit, för att fullgöra arbetet. Så snart de kommo till den lilla gården, anträffade de en menniska, som malde på en handqvarn, och var det en käring, hvarpå de tillsporde henne, om hon var husmodren, och hvad hon hette.

Det första bejakade hon, men tillade: »Osedvanligt är mitt namn, ty jag heter Grima; men hvilka ären j?»

De svarade, att de voro Ragnar Lodbroks tjenare, och att de ville utföra deras sysslor der, och bådo henne vara dem behjelplig.

Käringen svarade, att hennes händer voro alltför stela till sådant; »men den tid har varit,» tillade hon, »då jag kunde skryta af både skönhet och konstfärdighet bland qvinnor, och väl utföra mina sysslor; men jag har en dotter, som skall få hjelpa er. Hon

kommer snart hem, och heter Kraka; men det är nu kommet så vida med henne, att hon knappt vill lyda mina befallningar.»

Kraka var om morgonen ute för att vakta får, och då hon såg, att många stora skepp voro komna till kusten, tog hon sig före att putsa sig, änskönt käringen hade förbudit henne det, ty hon ville icke att man skulle blifva varse hennes skönhet, helst hon var den däjeligaste bland alla qvinnor, och hennes hår så långt, att det nådde till marken, och så fagert, som det vackraste silke.

Då matsvennerne hade gjort upp eld, kom Kraka hem, och såg hon nu att dit voro komne män, som hon aldrig förr hade sett. Hon betraktade dem och de henne tillbaka, hvarpå de tillsporde Grima: »är denna fagra mö din dotter?»

»Icke är det falskt,» sade Grima, »att hon är min dotter.»

»Mycket olika ären j då,» sade de, »så ful som du är, men vi hafva ännu aldrig sett en så däjelig mö, och icke den ringaste likhet med dig finna vi hos henne; ty du är i sanning den mest fula varelse.»

Grima svarade: »Icke bör man nu se på mig; mina ansigtsdrag äro alldeles förändrade mot hvad de förut voro.»

De aftalade nu att Kraka skulle hjelpa dem med arbetet. Hon sporde, hvad hon skulle göra. De bådo henne knåda degen; sjelfva ville de baka brödet. Hon tog derefter sitt göromål före och utförde det väl; men deras ögon voro aldrig från henne, så att de ej passade på det hvarmed de sysslade, utan brände brödet.

Då de hade slutat, drogo de åter till skeppen; men då brödet blef framtaget, sade alla, att de aldrig tillförene hade uträttat sina göromål så illa, och att de derföre borde straffas.

Då frågade Ragnar dem, hvarför de bakat brödet på sådant sätt. De undskyllade sig med, att de hade sett en qvinna så däjelig, att de icke gifvit akt på hvad de hade att göra; tilläggande de, att det i hela verlden icke kunde finnas någon fagrare mö.

Då de nu så mycket talade om hennes skönhet, sade Ragnar sig dock vara viss på att hon ej var så skön, som Thora hade varit.

De svarade att hon gaf henne intet efter i fägring.

Då sade Ragnar: »Nu vill jag sända sådana män, som hafva öga för slikt, och om det är så, som j berätten, då skall denna brist på aktsamhet vara er tillgifven; men om qvinnan i något hänseende icke är så skön som ni omtalt, då skall stort straff och min hämd drabba er.»

Och nu sände han några män att uppsöka denna fagra mö, men en stark motvind hindrade dem att komma i land den dagen. Ragnar gaf sina sändebud följande befallning: »Om denna unga mö synes er däjelig, som det är oss berättadt, så bed henne då draga till mig, ty jag vill då träffa henne, och vill att hon skall blifva min. Hvarken vill jag, att hon skall vara klädd eller okl ädd; hvarken mätt eller fastande; ej heller skall hon fara ensam, och dock skall ingen menniska följa henne.»

De drogo nu af, och när de kommo fram till gården, betraktade de Kraka noga, och förekom hon dem så däjelig, att de ansågo henne utan like. Då

framförde de deras konungs helsning och huruledes hon skulle vara utrustad.

Kraka öfvertänkte hvad konungen hade talt, och huruledes hon skulle göra sig färdig; men Grima höll det för ogörligt, och trodde fullt och fast, att denna konung icke måtte vara klok. Kraka svarade: »Visst må han så hafva talt, att det låter sig utföras, så framt vi eljest förstå, hvad han syftat till; dock visst är det, att i dag vill jag icke följa med er, men i morgon bittida skall jag komma till edra skepp.»

Derpå drogo de bort och förtäljde Ragnar utgången af deras sändning, och att hon ville komma till dem.

Öfver natten stannade Kraka hemma, men om morgonen tidigt sade hon till gubben Åke, Grimas man, att hon nu ville draga till Ragnar; »men dock måste jag först,» sade hon, »göra någon förändring i min klädsel. Du har ett fisknät, det vill jag veckla om mig, och utanpå det låter jag mitt hår fritt falla, och är jag då ingenstädes bar; sedan vill jag smaka på en lök, och är väl en sådan litet födande, men man kan dock märka att jag då njutit något; och vill jag låta din hund följa mig, då färdas jag icke ensam, änskönt ingen menniska är mitt följe.» Då käringen hörde hennes beslut, fann hon, att hon hade öfvertänkt allt mycket noga.

Då nu Kraka var färdig, drog hon till skeppen; hon var däjelig att skåda, och hennes hår hängde vårdslöst ner, och var skinande som guld.

Ragnar kallade på henne, och frågade hvem hon var, och hvilken hon ville träffa.

Hon svarade med följande qväde:

Bryta ditt bud jag ej tordes,
när du böd mig komma:
ej en konungs vilja
vara ohörsam;
icke jag mat har njutit,
naken min hud ej synes,
fullgodt följe jag hafver,
fastän jag ensam färdas.

Han sände nu män till mötes för att ledsaga henne till sitt skepp; men hon sade sig icke vilja fara dit, så framt man ej gaf henne och hennes ressällskap löfte om fredlig behandling. Man förde henne nu till konungens skepp, och då hon kom i för'n deraf, räckte konungen handen mot henne, men hunden bet honom i den.

Ragnars män löpte då till och dräpte hunden sålmedelst, att de slogo en bågsträng om hans hals, och strypte honom; och bättre än så höll man ej den fred, som var utlofvad.

Ragnar förde henne derpå in i kajutan till sig. Hon anstod honom väl, hvarföre han tilltalade henne kärligt och behandlade henne med vänlighet. Han yttrade dervid:

När af mig den milda
mön blir vänligt helsad,
visst månde hon med öppna
armar emot mig komma.

Kraka svarade:

Fri från vanära, o konung!
om du vill freden hålla;
då jag dig så har besökt
må du äfven mig låta fara.

Han sade nu, att hon anstod honom väl, och att hon ändtligen måste draga bort med honom; men detta vägrade hon.

Då sade han sig vilja, att hon stannade qvar på skeppet öfver natten.

Hon sade, att sådant ej skulle ske förr, än han kom hem från den färd, som han hade beslutat. »Det torde kanske hända,» tillade hon, »att ditt sinnelag då är förändradt.»

Då kallade Ragnar på sin skattmästare, och befallte honom framtaga den öfverallt guldsömmade kjortel, som Thora hade egt. Den bjöd Ragnar Kraka med dessa ord:

Vill du taga denna
kjortel med silfver utsydd,
som Thora Hjort egde?
Densamma skall dig kläda.
Foro hennes hvita
händer om dessa sömmar.
Kär var Budlungars blida
drott henne intill döden.

Kraka qvad till svar:

Ej törs jag taga mot denna
kjortel med silfver utsydd,
som Thora Hjort har egt.
En slik mig icke anstår;
ty är jag Kraka kallad
i kolsvarta vadmal'n,
att jag har i gruset måst gånga
och getter vid sjön vallat.

»Jag vill visst icke emottaga kjorteln,» sade hon, »icke heller vill jag bära präktiga kläder, så länge

jag är hos gubben Åke; kan väl vara, att du tycker mera om mig, när jag kläder mig bättre; och vill jag nu fara hem; men om du vid din återkomst är af samma sinnelag, ooh önskar att jag skall följa med dig, då kan du sända män efter mig.»

Ragnar svarade, att hans sinnelag ej skulle förändras.

Hon drog derpå hem, men kämparna begåfvo sig på den bestämda resan, så snart de fingo gynnande vind, och Ragnar utförde det ärende, som han hade beslutat.

När han kom tillbaka, inlopp han i densamma hamn, hvarest Kraka förut besökt honom. Han sände straxt samma qväll män till henne, att i konungens namn förkunna, att hon nu skulle draga bort med honom för alltid; men Kraka sade, att hon ej kunde begifva sig derifrån förrän morgonen derpå.

Hon stod då bittida upp, gick till gubbens och käringens säng, och frågade om de voro vakna. De bejakade det, och sporde hvad hon ville. Hon sade, att hon var sinnad begifva sig bort derifrån, och ej vara der längre. »Jag vet,» tillade hon, »att j dräpten min fosterfader Heimer, och ingen menniska är jag skyldig värre lön än er: men emedan jag nu har varit här någon tid, vill jag likväl icke låta tillfoga er något ondt. Men det vill jag önska er, såsom något bestämdt, att den ena af edra framtidsdagar måtte blifva värre än den andra, och den sista den värsta; och nu månde vi skiljas.»

Derpå gick hon vägen ned till skeppen, der man tog väl emot henne; och de fingo god medvind.

Så snart Ragnar var kommen hem till sitt land, blef ett kosteligt gästabud anrättadt, och man drack både hans välkomst och hans bröllop.

Nu lider tiden fram, och de lefde med glädje och stor kärlek tillsammans. Omsider födde Kraka ett gossebarn, som blef vattenöst, och fick namnet Ivar. Denna pilt var benlös, och hade blott brusk, der ben eljest skulle vara. I ungdomen var hans vext så stor, att ej någon var hans jemlike. Hans utseende var det vackraste bland allas, och han var så förståndig, att man betviflar, om någon visare man än han någonsin varit till.

Konung Ragnar och Kraka fingo ännu flera barn: deras andra son hette Björn, den tredje Hvitserk, den fjerde Rögnvald. Så snart deras ålder det tillät, lärde de alla slags idrotter, och blefvo stora och djerfva män. Hvar de drogo fram, lät Ivar bära sig på en bår, ty han kunde icke gå; och var han alltid de andras rådgifvare i hvad de företogo sig.

Ragnars äldsta söner, Erik och Agnar, voro dråpliga män, så att deras jemlikar svårligen funnos; hvarje sommar lågo de ute med sina krigsskepp och vunno rykte och rikedom genom sin härnad.

En dag sporde Ivar sina bröder Björn och Hvitserk, huru länge det skulle så gå, att de sutto hemma, utan att inlägga någon ära. Konungasönerna svarade, att de ville följa hans råd i detta, som allt annat.

»Nu vill jag,» sade Ivar, »att vi af vår fader begära väl utrustade skepp och manskap; sedan vilja vi förvärfva oss gods och beröm, om det eljest vill lyckas.»

Då de nu inbördes hade derom öfverlagt, bådo de Ragnar gifva sig skepp och sådant manskap, som var pröfvadt på krigståg och väl utrustadt med allt, och uppfyllde han denna deras begäran. Och då nu hären var utrustad, drogo de af landet, men hvar som helst de höllo någon drabbning, fingo de alltid seger, och förökade både sin här och sina egodelar.

Då sade Ivar sig hålla för rättast, att de drogo sig dit, der en större öfvermakt var att kämpa emot, och på detta sätt försöka sin tapperhet. De sporde, hvarest han väntade, att detta kunde inträffa. Nu nämnde han för dem en stad, som hette Hvitaby. Der var ett stort offerställe, och många hade försökt att intaga denna stad, men en sådan seger var ännu icke fallen på någons lott. Också Ragnar var kommen dit, men han måste vika derifrån med oförrättadt ärende.

»Är der då en så stor och tapper besättning,» sporde de, »eller är der annan vansklighet att kämpa emot?»

Ivar svarade dem, att både folket var talrikt och offerstället stort, och detta hade vållat allas undergång, så att ingen hade kunnat hålla stånd.

Då sade de, att han skulle besluta, om de ville draga dit eller icke; men han yttrade att han ville göra ett försök, om antingen deras tapperhet eller landsfolkets anställda offer förmådde mest.

De styrde nu dit, och då de uppnådde kusten, beredde de sig till landstigning. Emellertid funno de rådligast, att något manskap höll vakt vid skeppen, och som deras broder Rögnvald var ung, så att de ansågo honom icke vuxen en så farlig pröfning, som

de nu väntade sig, läto de honom med en del af hären hålla vakt vid skeppen.

Innan do landstego omtalte Ivar, att borgfolket hade två qvigor, som injagade alla en sådan skräck, att ingen kunde hålla stånd för deras bölande och trolldom.

»Förhåller eder,» fortfor han, »som det egnar män, om än någon fruktan skulle komma öfver eder, ty annat är icke här att göra!»

De fördelade nu sin här, men då de närmade sig borgen, blefvo stadsboerne dem varse, och företogo sig att genast lössläppa nöten, som de trodde på. När nu qvigorna voro lössläppta, rusade de häftigt fram och bölade förfärligt. Detta såg Ivar från skölden, hvarpå han blef buren, och bad att man skulle lemna honom en båge. Så snart han fick den, sköt han begge dessa trollqvigor, så att de störtade döda ned, och således var nu den olycka afvärjd, som de mest befarade.

Nu tog Rögnvald till orda vid skeppen, och sade till sitt manskap, att de män voro lycklige, som kunde hafva en sådan lek för sig, som hans bröder hade, »och,» tillade han, »ej annat bevekte dem att önska, att jag skulle stadna här, än att de ensamt skulle få skörda heder deraf; ty skolom vi nu gånga upp alla som en man!»

Så gjorde de äfven, och när de upphunno den öfriga hären, gick Rögnvald djerft fram i striden, men föll, efter att hafva kämpat tappert en stund.

De andra bröderna trängde nu in i borgen; der började de en ny strid, hvars slut blef, att besättningen

tog flykten, förföljd af de segrande. Då de kommo till borgen, qvad Ivar:

Högt höjde vi stridsropet;
våra svärd i Gnipafjärden
beto mer än fiendernas,
så är sagans ord.
Hvem som ville kunde,
utanför Hvitaby,
der ingen svärdet sparde,
hjelte-ära vinna.

När de kommo in uti staden, afbrände de alla husen, och nedbröto hela borgmuren, men allt löst gods togo de med sig, och färdades sedan derifrån med sina skepp.

Öfver Sverige herrskade en konung, vid namn Eysten. Han var gift och hade en dotter, som hette Ingeborg, och var den skönaste och vänligaste bland alla qvinnor. Konung Eysten var mäktig, manstark och ondsint, men dock en vis man. Han hade sitt högsäte i Upsala, och var en stor afgudadyrkare. I den tiden var Upsala ett så stort offerställe, att det icke haft sin like här i norden.

Eysten och hans folk hyste mycken tro på en ko, och kallade henne Sebilja. Man offrade så mycket till henne, att ingen kunde hålla stånd mot hennes vrålande; derföre plägade konungen, när en fiendtlig här var i antåg, låta samma ko gå framför fylkingen. Så stor djefvulskraft besatt hon, att fienderna blefvo så förvirrade, när de hörde hennes vrålande, att de icke togo sig till vara, utan slogos inbördes; och för den orsakens skull var Sverige på den tiden

icke utsatt för fiendtliga infall; ty ingen dristade sig till att strida mot en sådan öfvermakt.

Konung Eysten plägade vänskap med många män och höfdingar, och förtäljer man, att i den tiden äfven rådde stor vänskap emellan honom och konung Ragnar. De hade det för sed, att de hvarje sommar skiftevis drogo till hvarandra på gästning.

Det hände nu, att Ragnar skulle gästa hos konung Eysten, och då han kom till Upsala, blefvo han och hans följe väl emottagna.

Då de första aftonen drucko om, lät konungen sin dotter skänka i för sig och Ragnar. Dervid yttrade Ragnars män sinsemellan, att det vore mest passande, att Ragnar friade till konung Eystens dotter, och ej längre behöll gubben Åkes som gemål. Nu företog en af dem sig att andraga detta för Ragnar, och det slutades med att Eystens dotter blef honom trolofvad; dock skulle hon en lång tid förblifva fästmö.

Då gillet var tilländalupet, begaf Ragnar sig på hemresan; den gick lyckligt för sig, och något är ej taladt derom, förr än hans väg i grannskapet af borgen gick igenom en skog.

När de kommo till en öppen plats deri, lät Ragnar sitt följe stanna och påbjöd tystnad; befallande derpå alla dem, som hade varit med på resan till Sverige, att ingen af dem skulle uppenbara det beslut han hade tagit att äkta konung Eystens dotter. Så strängt förbjöd han detta, att om det var någon, som uppenbarade det, så skulle han utan skonsmål mista lifvet.

Sedan han sålunda talat, drog han hem till borgen. Folket glädde sig att återse honom, och ölbä-

garen tömdes till hans välkomst. Ragnar satte sig i sitt högsäte, men hade icke suttit der länge, förrän Kraka kom in i salen, satte sig på hans knä, slog armen omkring hans hals, och sporde hvad tidningar han medförde, hvarpå han svarade, att han ej hade något särdeles att förtälja.

Inpå aftonen började man dricka och sedan gick en hvar till sängs. Som nu Kraka låg vid Ragnars sida, frågade hon honom ånyo efter tidningar.

Han svarade, att han visste af intet nytt.

Hon ville då samtala med honom om hvarjehanda; men han sade sig vara sömnig och trött af resan.

»Då vill jag berätta dig nyheter,» sade hon, »eftersom du ej vill säga mig någon.»

Han sporde då hvilka de nyheterna kunde vara.

»Det kallar jag en sådan,» sade hon, »om en konung har fästat sig en hustru, och folket likväl vill säga, att han hade en annan tillförene.»

»Hvem har berättat dig detta?» frågade Ragnar.

»Behålla skola dina män lif och lemmar,» fortfor hon, »ty ingen af dem har varit min sagesman; men ni måste hafva sett, att det sutto tre foglar i träden hos eder, och de berättade mig dessa tidningar. Men det ber jag dig, att du ej reser för att fullfölja det giftermål, som du har satt dig före; ty jag vill nu förtälja dig, att jag är en konungs och ej en ringa bondes dotter, och var min fader en så berömlig man, att hans jemnlike ej fanns, samt min moder den skönaste och mest visa af alla qvinnor; skolande hennes namn lefva i varaktigt minne, så länge verlden står.»

Han sporde nu, hvilken hennes fader då var, i fall hon ej var den fattige gubbens på Spangarheden dotter.

Hon svarade, att hon var en dotter af Sigurd Fafnisbane och Brynhild, Budles dotter.

»Det tyckes mig osannolikt,» sade han, »att deras dotter skulle heta Kraka och vara uppvuxen i sådan fattigdom, som det var på Spangarheden.»

Då svarade hon: »Saga är derom,» och nu förtäljde hon om Sigurd och Brynhild; »och då,» fortfor hon, »gafs det mig namn, och jag blef kallad Aslög.» Dernäst omtalte hon allt, som var händt, sedan hon kom till gubben Åke.

Då sade Ragnar: »denna underfulla berättelse om Aslög finner jag särdeles märkvärdig.»

»Du vet,» fortfor hon, »att jag snart skall föda ett barn. Det skall blifva en gosse, och på denna pilt skall finnas ett märke, som om en orm låge omkring hans ögonsten; så framt detta nu inträffar, ber jag dig att ej draga till Sverige, för att äkta konung Eystens dotter; men ifall det slår felt, så drag hvarthän du vill! Och önskar jag, att denna pilt blir uppkallad efter min fader, så vida, som jag hoppas, att detta hedersmärke finnes i hans öga.»

Någon tid derefter blef Kraka sjuk och nedkom med ett piltebarn.

Tjensteqvinnorna togo och viste henne det, hvarpå hon befallte dem att bära pilten till Ragnar och låta konungen se honom.

Han blef då inburen i salen och lagd i Ragnars kappa.

Då denne nu betraktade honom, blef han tillspord, hvad han skulle heta. Ragnar sade:

Sigurd skall svennen heta,
slag han vill hålla många,
mycket lik modren vara,
faders son likväl kallas;
han den förste af Skjölds
ättlingar ock nämd skall varda.
Orm i öga har den, som
andras bane blifver.

Nu drog han en guldring af sin hand och gaf pilten den till namnfäste; men då han räckte fram handen med ringen, kom den att röra vid piltens rygg, hvilket förekom Ragnar så, som ville han skatta guldet ringa; och qvad han derföre:

Tindrande bruna ögonpar,
trofast hjerta synes
den ädla Brynhilds dyrbara
dotterson hafva;
denne Budles ättling,
hvilken guldet föraktar,
skall i styrka öfvergå
alla andra som kämpa.

På ingen sven ser man,
utom på Sigurd allena,
omkring ögonstenen
ormen i bugter ligga;
af skogens skinnfisk (ormen)
honom en ring blef tilldelad,
ty må »Orm i öga»
till namn han bekomma.

Derpå befallte han, att pilten skulle bäras ut i sidobyggningen eller frustugan; och afstod han från resan till Sverige. Och kom nu omkring, af hvad ätt Aslög var, så att snart hvar menniska visste, att hon var dotter till Sigurd Fafnisbane och Brynhild Budles dotter.

Då nu den bestämda tiden, att Ragnar skulle draga till högtiden i Upsala, var förlupen, och han ej kom, tyckte konung Eysten, att det var skedd honom och hans dotter en vanära, och konungarnes vänskap var dermed bruten. Då Ragnars söner Erik och Agnar hörde detta, aftalade de sig emellan, att samla en så stor här, som möjligt, och sedan härja i Sverige. De drogo nu en stor här tillsamman, och utrustade skepp.

Man höll den tiden före, att det var ett godt förebud, om det lyckades väl med skeppens uthalande i sjön. Men då Agnars skepp blef skjutet af rullarne, hände det sig, att en man stod i vägen, som blef dödad; och kallades denna händelse rull-varning. Änskönt detta icke syntes vara någon god början, ville de likväl icke inställa deras resa, utan drogo, när hären var utrustad, till Sverige.

Så snart de kommo in i konung Eystens rike, foro de fiendtligt fram. När innevånarne blefvo sådant varse, ilade de till Upsala och underrättade konung Eysten om, att en fiendtlig här var inkommen i landet. Konungen lät budkafle utgå öfver hela sitt rike, och drog en fruktansvärd stor krigsmakt tillsammans. Med den ryckte han fram till en skog, hvari han uppslog sina tält. Också kon Sebilja hade han med

sig, men han måste offra mycket åt henne, innan hon ville följa med.

Som de nu lågo i skogen, talade konung Eysten sålunda: »Hört har jag, att Ragnars söner äro på slätterna framför skogen, och det är mig sagdt, att de icke hafva en tredjedel manskap emot oss. Nu skolom vi ordna skarorna till strid, och skall tredjedelen af vår här draga emot dem; ty så modiga äro de, att de då genast tro, att de hafva vårt öde i sina händer; men derpå skola vi plötsligen anfalla dem från alla sidor; kon skall gå framför hären, och jag hoppas, att de icke skola kunna hålla stånd för hennes vrålande.»

Så skedde nu. Så snart bröderne sågo konung Eystens här, syntes det dem, som de icke hade med öfvermakten att göra, utan förmodade de, att der icke var mera manskap. Men straxt derpå kom hela hären ut ur skogen och Sebilja blef lössläppt. Hon lopp framför hären och vrålade fasligt, och uppkom der ett så stort gny och sådan förvirring bland krigsfolket, som hörde det, att det började slåss inbördes. Endast begge bröderna bibehöllo sin fattning. Men det onda trolldjuret ihjälstångade mången man med sina horn, och änskönt Ragnars söner voro dråpeliga män, kunde de likväl ej hålla stånd både emot så stor öfvermakt och emot trolldomen. Detta oaktadt gjorde de dock ett hårdt motstånd, och värjde sig, till deras stora beröm, både väl och manligt.

Erik och Agnar voro alltid främst i hären, och ofta gingo de igenom konung Eystens skaror. Nu föll Agnar; då Erik såg det, kämpade han på det dråpligaste, och aktade ej på, om han slapp derifrån

med lifvet eller icke. Till slut blef han dock öfvermannad och tagen till fånga.

Då befallte konung Eysten att striden skulle upphöra, och tillbjöd Erik fred, »och det vill jag dessutom tillägga,» sade han, »att jag vill gifva dig min dotter till äkta.»

Erik svarade med följande visa:

Ej för min broders blod
köper jag en jungfrus famntag.
Ej vill jag höra Eysten
nämnas Agnars bane.
Mig moder ej sörjer,
män vilja grafföl dricka:
låten derföre spjutstången
tvärs genom mig stånda!

Nu gick han till Eysten och sade, att han önskade att de män, som hade följt honom, fingo fred och kunde få fara hvart de ville; »men jag vill,» sade han, »att man tager flere spjut, och sticker dem här ned i jorden; på dem vill jag låta mig kastas, och der ända mitt lif.»

Då svarade konung Eysten, att man skulle uppfylla hans begäran, oaktadt han valde det, som var värst för dem begge.

Spjuten blefvo nu nedsatte, hvarvid Erik qvad denna visa:

Ingen bland kunga-söner,
ämnad till korpars föda,
har, så vidt jag minnes,
dött på bädd mer dyrbar.
Snart nog öfver brodrens
blod skall ock den svarta

korpen skräna
och illa honom löna.

Han gick sedan dit, hvarest spjuten voro nedsatte, tog en ring af sin hand, kastade den till sina män, som hade fått fred, och bad dem bringa den till Aslög, hvarvid han qvad:

Bud skolen j henne bringa:
banesår fingo våra kämpar!
Af min ring skall smärta
Aslög härefter hafva;
djupt bedröfvad,
när jag död hörs vara,
min stjufmoder sina
söner det skall förkunna.

Derefter blef han kastad på spjuten; då såg han hvar en korp flög, och än qvad han:

Öfver mitt hufvud ropar
den glada korpen, och örnen
kräfver, glömmande hårda kampens
minnen, hjeltens ögon;
vet, att så snart de dessa
utur mitt hufvud hugga,
ganska illa de mig belöna
för dem gifna byten.

Derpå afled han med mycken frimodighet; men hans sändebud drogo hem och stannade ej förr, än de kommo till Ragnars hufvudsäte. Han var då dragen bort på kungsstämma. Ragnars öfrige söner voro icke heller hemkomne från deras krigståg. De uppehöllo sig der tre nätter innan de gingo till Aslög. Då de kommo fram för hennes högsäte, helsade de henne ödmjukt, och hon tog väl emot deras helsning.

Hon hade ett halskläde liggande öfver sina knän, håret utslaget, och skulle till att kamma sig.

Hon sporde hvilka de voro; ty hon hade aldrig sett dem förr.

Den som förde ordet ibland dem, sade, att de hade tjent i Ragnars söners, Erik och Agnars, här.

Då qvad hon:

Hvad hafven j från de mina
för nytt att mig förkunna:
äro Svear i landet,
eller äro de hädan dragne?
Hört har jag att de farit hädan,
dock vidare vet jag icke;
skepp, som höfdingar förde,
sunnan ifrån hafva farit.

Mannen svarade:

Dig säga vi dinas
död, som är smärtsam, drottning!
Åldern mångens lif slutar,
men striden Thoras söners;
tidningar vi veta
ej nyare än dessa.
Örn syntes öfver liken sväfva;
sagdt är nu, hvad sägas borde.

Hon sporde derpå, huru det hade tillgått, och då upprepade mannen den visa, som Erik hade qvädit, då han sände henne ringen. De sågo nu, att hon fällde tårar, men dessa voro som blod att skåda, och stora som hagel; det var både den första och sista gången, som någon menniska såg henne gråta.

Omsider sade hon sig icke kunna utföra hämden, förrän antingen Ragnar eller hans söner hemkomme;

»J skolen emellertid,» fortfor hon, »qvarstanna här, och ej skall jag underlåta att uppägga till mina stjufsöners hämnande, likasom hade de varit mina egna söner.»

Männen förblefvo nu der; men så inträffade det, att Ivar och Aslögs öfrige söner kommo hem före Ragnar. Ej förlöpte sedan lång tid, innan Aslög drog till dem. Sigurd var då tre år gammal, och följde med modren.

Då hon nu kom in i brödernas borg, emottogo de henne med glädje, hvarpå de frågade hvarandra efter tidningar. De omtalade hennes son Rögnvalds fall, och huru det hade tillgått. Detta tog hon sig icke mycket nära, utan qvad i stället:

Länge läto mig mina söner,
hafvets tappra herrskare,
deröfver sörja att de ej
sökte hemmet åter.
Rögnvald i Thignarblodet
sköljde sköldens yta;
orädd for han till Oden,
först af mina söner.

»Jag kan icke se,» tillade hon, »att han kunde hafva lefvat mera berömligt.»

Nu spordes, hvad tidningar hon hade att förtälja.

Hon svarade: »Edra bröders och mina stjufsöners, Eriks och Agnars, fall, deras, som jag ansåg för de dråpligaste män; och vore det omanligt, om j tålen slikt, och det vill jag bedja er, och dertill på allt sätt lemna er mitt bistånd, att deras dråp på det hårdaste varder hämnadt.»

Då sade Ivar: »Det är visst, att till Sverige kommer jag aldrig, för att kämpa emot konung Eysten och den offertrolldom som der finnes.»

Hon trängde nu hårdt in på dem; men Ivar förde ordet, och nekade beständigt till härtåget.

Då qvad Aslög:

Icke hade länge
j utan hämd blifvit,
ej ett halfår, om blott
före dem j fallit,
(det kan icke jag förneka),
så framt lif än hade
Erik jemte Agnar,
fast ej mina egna söner.

»Icke kommer det,» sade Ivar, »att hjelpa något, om du än qväder den ena visan efter den andra; och vet du väl, moder, hvad som sätter hinder derför?»

»Ej vet jag det,» sade hon, »men kan du förtälja mig hvad vanskligt ligger deri?»

Ivar svarade: »Der är så stor offertrolldom, att dess like ingenstädes finnes, och denne konung är både mäktig och ond.»

»Hvad tror han då mest på vid sina offringar?» sporde hon vidare.

»Det är,» svarade Ivar, »en stor ko, som kallas Sebilja; hon är så förtrollad, att så snart hon vrålar, har ingen af hans fiender kunnat hålla stånd, och knappt har man med menniskor allena att strida; men man måste först söka att bekämpa trolldomen, innan man möter konungen; för denna fara vill jag hvarken blottställa mig eller mitt folk.»

Hon sade då: »Det må du veta, att du då hvarken kan kallas en väldig kämpe eller utföra någon idrott.»

Men när hon nu hade uppgifvit allt hopp, och skulle till att draga dädan, eftersom de ej syntes mycket akta på hennes ord, sade Sigurd Orm i Öga: »Säga måste jag dig, moder! hvad jag nu har i sinnet; dock kan jag ej råda öfver deras svar.»

»Jag vill höra det,» sade hon.

Nu qvad han denna visa:

Skall om trenne nätter,
när du sörjer, moder,
(lång farväg vi hafva),
härfärden färdig vara;
ej skall i Upsala,
änskönt gods han bjuder,
så framt Disor hjelpa,
konung Eysten länge herrska.

Och när han hade qvädit den till slut, förändrades brödernas sinnelag något.

Då sade Aslög: »Klart visar du nu, min son! att du vill uppfylla min vilja; men likväl kan jag ej inse, att vi få detta uträttadt, så framt vi icke hafva dina bröders bistånd; men så måste vi bereda oss, att vi kunna få hämden på det bästa utförd; och jag måste säga, min son! att du uppför dig väl.»

Då qvad Björn:

Duga månde håg och hjerta
i bröstet på den tappre,
fast mannen om sin käckhet
mindre höres tala;
ej står oss orm i ögonen

ej glänsande huggorm;
bröderna dock mig glädde,
såsom stjufsöner dina.

Och sedan qvad Hvitserk:

Tänkom på hämden,
innan hem vi lemna;
låtom Agnars bane
blodig lön bekomma!
Skjutom skepp på böljan,
huggom is framför stammen;
snart vi måste våra
snäckor redo hålla!

Hvitserk rådde dem nemligen till att hugga sönder isen, emedan det var stark köld, och deras skepp voro infrusna.

Och nu tog Ivar ordet, sägande det nu vara kommet så vida, att han också måste hafva någon del deri; och derpå qvad han följande:

Hjeltemod vi visa skolom,
dristighet derjemte;
det månde dock tarfvas
oss ett talrikt följe;
bära skolen j sedan mig,
benlöse, högt för hären,
så att jag händer begge
kan i striden bruka.

»Och är det nu det bästa,» tillade Ivar, »att vi göra oss all möjlig flit att utrusta skepp och sammandraga manskap; ty vi skola nu komma att behöfva allt, och att icke spara något, om vi här skola segra.»

Aslög for derefter sina färde.

Sigurd hade en fosterfader, och denne påtog sig nu att, i stället för fostersonen, både utrusta skepp och samla manskap, så att de alla kunde blifva väl besatta; och gick det så hurtigt för dem, att den här, som Sigurd skulle hafva uppbådad, var färdig efter tre dagars förlopp; och hade han fem skepp, alla väl bemannade. Och då fem dagar voro förlupna, hade Hvitserk och Björn utrustat fjorton skepp; men Ivar tio och Aslög dessutom tio, när sju dagar voro förlupna från den tid, de talat derom, och bröderna ingått på härtåget.

Alla kommo nu tillsammans, och en hvar omtalade huru mycket manskap han hade samlat.

Då sade Ivar, att han hade afsändt en ryttaretrupp landvägen.

»Om jag vetat,» sade Aslög, »att den här kunde vara till nytta, som drager landvägen, så hade jag afsändt en manstark sådan.»

»Icke skall tiden dermed nu förhalas,» sade Ivar, »utan skola vi nu begifva oss på vägen med den här, som vi hafva samlad.»

Aslög yttrade då: »Jag vill draga med eder, på det jag må erfara, huru mycket j bemöden er att hämnas edra bröder.»

»Det är visst,» sade Ivar, »att du icke får komma på våra skepp; men om du ändtligen vill draga med, så skall du anföra den här, som drager landvägen.»

Dermed åtnöjdes hon, och förändrade man hennes namn, så att hon blef kallad Randalin eller den sköldbärande.

Begge härarne drogo derpå bort hvar sin väg, och Ivar bestämde förut, hvar de skulle förenas. Färden gick lyckligt för dem begge, och de sammanträffade på det utsatta stället. När de kommo in i Sverige eller konung Eystens rike, foro de fiendtligt fram, så att de brände upp allt, som låg i deras väg, och dräpte hvarenda menniska; gångande dervid så långt, att de dräpte allt, som lefvande var.

Nu är det så sagdt, att några män kommo undan till konung Eysten, och berättade honom, att det var kommen en stor här in i hans rike, som for så fruktansvärdt fram, att den ej skonade något, utan hade ödelagt allt, der den framdragit, så att icke ett enda hus var öfrigt. När nu konung Eysten hörde detta, trodde han sig kunna känna, hvilka vikingar det måste vara, och han lät budkafle utgå öfver hela sitt rike och stämde till sig alla landets män, hvilka kunde bära vapen och ville lemna honom bistånd. »Vi skola hafva kon Sebilja, vår gudinna, med oss,» sade han, »och låta henne löpa framför hären; då hoppas jag, att det skall gå liksom förut, att fienderne ej kunna hålla stånd för hennes vrålande; och vill jag uppmuntra mitt manskap till det tappraste motstånd, på det vi må kunna fördrifva denna stora och våldsamma härsmakt.»

Så skedde nu, att Sebilja blef lössläppt. Då Ivar såg henne komma, och hörde hennes förskräckliga vrålande, böd han, att hela hären skulle göra ett stort oljud, både medelst vapenbrak och stridsrop, på det folket, så litet som möjligt, skulle höra skränet från det leda trolldjur, som rusade emot dem. Ivar befallte ock sina bärare, att de skulle bära honom kon till

mötes, så långt fram som möjligt, »och när hon kommer till oss,» sade han, »så kasta mig på henne, och då skall endera hända, antingen skall jag omkomma, eller skall hon dö. Nu skolen j taga ett stort trädstycke, och tillskära det såsom en båge, och göra skjutredskap, som passar dertill.»

De gjorde honom då en stark båge, tillika med stora pilar, och dessa vapen syntes icke att kunna handteras af någon annan.

Nu eggade Ivar hvar och en att visa sig manhaftig, och hären framryckte derpå med stor häftighet och under stort gny, och Ivar blef buren framför densamma. Men då Sebilja begynte vråla, uppkom ett så stort buller, att hela hären tystnade och blef stillastående. Detta verkade så på manskapet, att det började slåss sinsemellan, bröderne allena undantagna.

Medan detta under tilldrog sig, sågo de, som buro Ivar, att han uppspände sin båge så lätt, som hade det blott varit en svag almqvist. Det förekom dem äfven, som om han drog pilspetsarne innanföre bågens krökning, hvarpå de hörde strängen hvina så starkt, att deras öron aldrig förut förnummit ett sådant ljud, och pilarne flögo så hårdt, som om de varit afskjutna från den mest hårdspända låsbåge, och så jemnt, att hvardera pilen träffade hvar sitt öga på Sebilja. Hon föll då, och störtade sedan hufvudstupa, och nu blef hennes vrålande mycket värre än förut.

När hon sålunda kommit dem närmare, befallte Ivar sina bärare, att de skulle kasta honom på henne; och han blef då så lätt för dem, som om de hade kastat ett litet barn, så att de nådde kon, fastän hon icke var serdeles nära.

Men då han kom på Sebiljas rygg, blef han så tung, som hade en klippa fallit på henne, så att hvart ben i henne krossades, och fick hon derigenom sin bane.

Han tillsade nu sina män att taga honom upp, så skyndsamt som möjligt, hvilket skedde; och derpå blef hans röst så genomträngande, att det förekom en hvar af manskapet, som var han nära honom, då han talade, oansedt det var ett långt afstånd. Den största lydnad blef visad hans påbud, så att han genom sitt tal stillade all den ofred, som hade uppstått manskapet sinsemellan. Emellertid hade den icke åstadkommit stor skada, eftersom striden blott räckt en kort stund.

Derpå eggade Ivar dem till att göra ett hårdt anfall på fienden, »och nu tror jag,» sade han, »att den förfärligaste motståndaren är ur vägen röjd, då kon är dräpt.»

På ömse sidor ordnade de nu hären, hvarpå striden begynte, och var den så hård, att alla Svearna sade, det de aldrig någonsin förut varit stadde i sådan fara. Bröderna Hvitserk och Björn gingo så djerft fram, att ingen fylking höll stånd emot dem, och föllo nu så många af Eystens folk, att den minsta delen deraf blef öfrig; dock kommo somliga på flykten. Striden slöts då dermed, att konung Eysten stupade, men bröderna fingo seger, och gåfvo dem fred, som voro öfverblefne.

Då sade Ivar, att han ej längre ville föra krig der i landet, eftersom det var utan höfding, »utan vill jag hellre,» sade han, »att vi styra vår färd dit

hvarest mera motstånd väntar oss.» Men drottning Randalin drog hem med en del af hären.

Nu öfverenskommo de sig emellan, att de skulle härja i södra länderna, och från den tiden var Sigurd Orm i Öga med sina bröder på hvarje härnadståg. På denna färd belade de alla stora borgar, och ingen kunde motstå dem.

De fingo underrättelse om en borg, som både var stor och starkt befästad, samt väl bemannad, och mot den beslutade Ivar att draga; det är också sagdt, hvad borgen hette, och hvem som beherrskade den; dess höfding hette Vifil, och efter honom kallades borgen Vifilsborg. Ragnars söner foro fiendtligt fram, och ödelade alla borgar, som lågo i deras väg, intill dess de kommo till Vifilsborg. Höfdingen var den gången icke hemma, utan var dragen bort, och hade myc- ket folk med sig. De uppslogo sina tält på slätterna omkring borgen, höllo sig stilla den första dagen, och underhandlade med borgmännen. De bjödo dem välja, om de antingen ville öfvergifva borgen, då alla skulle behandlas fredligt, eller försöka deras krafter och tapperhet, då ingen skulle varda skonad. Svaret blef i samma stund, att de aldrig skulle få borgen intagen, hvarföre man icke heller behöfde att öfverlemna den, »och måste ni först,» tillade de, »försöka er, och visa er tapperhet, styrka och mannamod.»

Natten förflöt, och nästa dag försökte bröderna att intaga borgen, men uträttade intet.

De belägrade den nu en half månad, och gjorde dagligen försök att intaga den medelst åtskilliga krigsputs, men det gick dem värre, ju flera försök de gjorde; ty aktade de nu att draga derifrån. När borg-

männen märkte det, gingo de ut på borgmuren, och utbredde öfver den de kostbaraste tapeter och kläder, som voro i borgen, och framviste guld och kosteliga klenoder för dem. Derefter tog en af dem till ordet, sägande: »Vi trodde, att desse män voro Ragnars söner, och deras manskap tappert; men det måste vi säga, att det icke har gått dem bättre än andra.» Derefter upphäfde de stridsrop, slogo på sköldarne, och eggade dem på det hetsigaste till strid emot sig.

Då nu Ivar hörde detta, gick det honom nära till hjertat, och han blef så sjuk deraf, att han knappt kunde röra sig; och de måste derföre dröja qvar till dess han antingen förbättrades eller dog. Han låg hela dagen allt intill aftonen, utan att tala ett ord.

Då befallte han omsider de män, som voro hos honom, att tillsäga Hvitserk, Björn och Sigurd, att de skulle infinna sig hos honom, jemte alla de visaste män i hären. Då nu alla de största höfdingarne voro samlade på ett ställe, tillsporde Ivar dem om de hade uttänkt något sätt, hvarigenom de med större sannolikhet kunde vänta sig seger, än genom det, som de tillförene hade försökt.

Men alla svarade, att de ej hade klokhet nog att uttänka en så god krigslist, att de derigenom kunde vinna seger; »men det är nu, som det oftast var,» tillade de, »att dina råd komma oss mest till nytta.»

Då svarade Ivar: »Mig har det fallit något in, som vi ännu icke försökt: här är en stor skog i grannskapet, och när nu natten inbryter, så skola vi lönligen draga till skogen, men låta våra tält stå utrymda qvar. När vi nu komma dit, så skall hvarje

man binda samman åt sig en knippe ved, och dermed skola vi draga mot borgen, lägga veden deromkring på alla sidor och antända densamma; derigenom skall en stor brand uppkomma, och borgmurarna skola för dess åverkan mista den kalk som hopfogar dem; derefter skola vi föra val-slungor emot borgen, och försöka huru länge den kan hålla sig.»

Detta blef nu utfördt; de gingo till skogen och förblefvo der, så länge Ivar fann det tjenligt. Derpå drogo de efter hans bestämmelse till borgen, och då de antändt den ditlagda veden, uppkom der en så stor brand, att murarna icke kunde motstå hettan, utan remnade.

Nu angrepo de borgen med sina val-slungor, och gjorde dermed flera öppningar på muren. Då började den egentliga striden, och som stridskrafterne nu voro lika, föllo de flesta af borgens invånare, undantagandes de som flydde; och ändades striden dermed, att de dräpte hvarenda menniska, som fanns i borgen. De borttogo allt gods af värde, och brände borgen innan de drogo bort.

De färdades nu dädan, intill dess de kommo till den borg, som hette Luna. Då hade de nästan ödelagt många borgar, och voro så namnkunniga öfver hela verlden, att det ej var något barn, som icke kände deras namn.

De beslöto nu, att icke stanna förr, än de uppnått Romaborg, eftersom de hade hört den berömmas för sin storlek och folkmängd, rikedom och namnkunnighet.

Emellertid visste de icke, huru lång väg de hade dit, och då de icke hade tillräcklig föda för sitt

myckna manskap, stannade de någon tid i Luna, och öfverlade om sin färd.

Då kom der en gammal och gråhårig man till dem; de sporde hvem han var; han svarade, att han var en tiggare, och hade hela sin lifstid gått landen omkring.

»Du måste kunna förtälja oss mycket,» sade de, »som vi önska veta.»

Den gamle mannen svarade: »Icke förmodar jag, att j skolen tillspörja mig om något land, hvarom jag ej vet att förtälja er.»

»Det önska vi,» sade de, »att du säger oss, huru lång väg det är härifrån till Romaborg!»

Han svarade: »Jag kan säga er något, som utmärker det: j kunnen här beskåda dessa jernskor, som jag har på fötterna; de äro nu gamla, och de andra, som jag bär på min rygg, äro nu förslitna; men när jag drog derifrån, band jag dessa förslitna, som jag nu bär på ryggen och som då voro nya, på mina fötter, och på vägen derifrån har jag alltsedan varit.»

Då den gamle mannen hade sagt detta, funno de, att de måste uppgifva den beslutade färden till Rom. Derpå drogo de bort med hären, och intogo många borgar, hvilka aldrig förut hade varit eröfrade, och minnesmärken derefter synas än i dag.

Nu är det att omtala, att Ragnar satt hemma i sitt rike och visste icke, hvar hans söner eller Aslög, hans hustru, voro; dock hörde han det tal bland sina män, att ingen kunde förliknas vid hans söner, så att han insåg, det ingen kunde mäta sig med dem i namn-

kunnighet. Nu eftertänkte han, hvilken bedrift han borde inlägga, som icke var att skämmas för. Det blef då hans beslut, att han skaffade sig smeder och timmermän, samt lät fälla stora träd och af dem bygga stora skepp. När de voro färdige, såg man dem vara två knorrar, så stort tilltagna, att derförinnan hade aldrig några sådana blifvit byggda här i Norden. Derjemte lät han göra en stor vapenrustning öfver hela riket.

I anseende till dessa förberedelser kunde folket förstå att han var sinnad begifva sig på någon härfärd ut af landet. Det spordes vida omkring i grannrikena; derföre fruktade alla konungar, som hade land, att blifva förjagade från sina länder och riken; och lät alltså en hvar bland dem hålla vakt, för att utspana hvartåt Ragnar skulle rikta sitt anfall.

Nu inträffade det, att Aslög hemkom och tillsporde Ragnar hvilken färd han hade beslutat.

Han svarade henne, att han ämnade begifva sig till England, och det allenast med två skepp och så mycket manskap, som de kunde inrymma.

Då sade Aslög: »denna färd, som du nu tillämnar, synes mig oöfverlagd; rådligare skulle det dock vara för dig, att hafva flera och mindre skepp.»

»Det är icke berömligt» sade han, »att man kan taga in ett land med många skepp; men hitills har man ingenstädes hört omtalas, att ett sådant land, som England är, blifvit med tvenne skepp eröfradt; men i fall jag icke skulle segra, så är det så mycket bättre, att jag haft få skepp med mig hemifrån.»

Då svarade Aslög: »Mig synes att det icke blir mindre kostnad, innan dessa skepp äro utrustade, än

om du hade många långskepp till denna färd. Du vet äfven hur vanskligt det är, att anlöpa England, och om så skulle hända, att dina skepp förlisa, så är manskapet, om än kommet i land, likväl icke i stånd att värja sig, när landets här möter dig; men bättre är det att anlöpa en hamn med långskepp, än med knorrar.»

Då qvad Ragnar:

Guldet ej någon spare,
om han vill hjeltar hafva;
Sämre en konung anstår
ringars mängd än kämpars.
Icke höfves det höfdingsman
att snål på guld sig visa:
Konungar vet jag många,
som från sina skatter dödde.

Och han lät nu rusta ut sina skepp, och samlade manskap, så att de blefvo väl bemannade.

Man hyste många meningar om hans beslut, hvadan han än vidare qvad:

Hvad är det för knorr, som höres
här bland eder? Med guld jag
er riktat, men icke
på hafvet ut j viljen;
dock skall, trots eder vägran,
jag, om gudar vilja,
utan fruktan, modigt
hafvets faror möta.

Skeppen voro nu utrustade, och manskapet, som skulle följa honom, färdigt, och då vädret blef gynnande, sade Ragnar, att han nu ville draga ombord.

Aslög beledsagade honom till skeppen; och innan de åtskiljdes, sade hon sig nu vilja vedergälla honom för den kjortel, som han hade gifvit henne.

Han sporde på hvad sätt sådant skulle ske.

Då räckte hon honom ett klädesplagg och sade:

Dig unnar jag skjortan sida:
sömmad är hon icke,
men af ljusgrå hår
hel är hon väfd.
Under den du ej blöder.
Ej bita dig svärdseggar
i heliga skjortan,
signad åt stora gudar.

Derpå sade Ragnar, att han nu ville fullborda sitt förehafvande: men när de åtskiljdes, var det ögonskenligt, att skiljsmessan gick Aslög nära till hjertat.

Ragnar styrde nu med sina skepp, som han hade ämnat, till England; men der uppkom en så stark storm, att de begge sönderslogos mot kusten; dock kom hela hären i land med kläder och vapen i behåll. Hvar som byar, borgar och kasteller anträffades, blefvo de intagna.

Den konung, som då herrskade öfver England, hette Ella. Han hade fått höra, att Ragnar var dragen bort från sitt rike; derföre hade han satt folk på vakt, på det han genast skulle få underrättelse, i fall hären kom dit till landet. Dessa män skyndade nu till Ella, och berättade honom fiendens ankomst; ty lät han bud utgå öfver hela sitt rike, och befallte hvarje man komma till sig, som kunde bära sköld och rida häst, och som icke fruktade att strida; och

drog han sålunda en stor och fruktansvärd här tillsammans. De beredde sig nu till kamp.

Konung Ella gaf sitt folk följande befallning: »Så framt vi segra i denna slagtning, och j blifven varse att Ragnar är kommen, så skolen j ej bära vapen på honom; ty han efterlemnar sådana söner, som aldrig skola underlåta att angripa oss, om han faller.»

Äfven Ragnar beredde sig till striden; i stället för brynja bar han den klädnad Aslög gaf honom vid skiljsmessan, och i sin hand förde han spjutet, hvarmed han dräpte ormen, som låg omkring Thoras borg, och hade han inga andra skyddsvapen, utom en hjelm.

Så snart härarne nu stötte tillsammans, begyntes drabbningen. Ragnars här var långt mindre, så att striden hade ej länge påstått, innan många af hans folk fallit. Men hvar han gick fram, veko fienderne för honom; gångandes han genom fylkingarne, och hvar hans hugg eller styng träffade sköldar, brynjor eller hjelmar, skedde det med sådan kraft, att icke något kunde stå deremot; men aldrig blef det hugget eller stunget åt honom, så att något vapen gjorde honom skada, och fick han icke något sår, men dräpte en mängd af konung Ellas folk.

Sådan blef dock stridens utgång, att hela Ragnars här föll, hvarpå han blef innesluten emellan sköldarne och tillfångatagen.

Man tillsporde honom nu, hvem han var, men han svarade alldeles intet.

Då sade Ella: »Denne man måste sättas på ett större prof, i fall han icke vill säga oss hvem han är. Nu skall man kasta honom i en ormagård, och låta

honom sitta der mycket länge; men om han yppar sitt namn, och vi kunna skönja att han är Ragnar, så skall han genast tagas derifrån.»

Man förde honom nu dit, och han satt der länge, men icke någon enda orm fästade sig vid honom.

Då yttrade någon: »Detta är en dråplig man: vapen beto icke på honom i dag; och nu kunna ormarna icke skada honom.»

När konung Ella hörde detta, befallte han, att man skulle draga öfverklädnaden af honom. Så skedde äfven, och då häftade ormarna sig vid honom på alla sidor.

Då sade Ragnar: »Grymta skulle nu grisarne, om de visste hvad den gamle lider.»

Och fastän han så talade, visste man dock ej säkert, om det var Ragnar eller någon annan konung. Då qvad han:

Slagtningar hafver jag hållit
en och femtio, hvilka
minnas de männer skola,
som jag i striden sårat.
Icke jag tänkt, att ormar
skulle min bane blifva;
dock mycket ofta slikt händer,
som man sjelf minst väntar.

Och ytterligare:

Grymta skulle visst grisarna,
om galten de nu hörde;
till men de ormars bett nu
mig varda, högt de hväsa;
snåle, de mig ock suga,
och med gaddarne stinga;

Blek jag nu bland dem ligger,
snart mitt lif skall slutas.

Han afled derpå, och blef liket sedan bortfördt derifrån.

Men konung Ella förekom det nu sannolikt, att det var Ragnar, som sålunda hade aflidit, och öfverlade han nu med sig sjelf, huruledes han bäst skulle förhålla sig eller tillställa, så att han kunde behålla sitt rike, samt få kunskap om, huru sönerna skulle förhålla sig, när de sporde sin faders död. Han tog då det beslut, att han lät utrusta och väl bemanna ett skepp, och satte deröfver en man, som var både vis och tapper. Derpå sade han, att han ville sända bud till Ivar och hans bröder, för att förkunna dem deras faders fall. Konungen befallte sändebuden, att de skulle noga anmärka, hvad intryck denna tidning gjorde på en hvar bland bröderna. »Faren,» tillade han, »så snart vinden blir gynnande.»

Emellertid hade Ragnars söner härjat vida omkring, och vände nu tillbaka till Norden, sinnade att besöka det rike, hvaröfver fadren herrskade. De visste likväl ej något om hans härfärd, minst huru den hade aflupit. De drogo nu sunnan ifrån landvägen, men allestädes, der man hörde, att de voro i antågande, ödelade invånarne sjelfva sina borgar, bortförde sina egodelar, och undanflyktade, så att bröderna knappast fingo någon föda åt sitt manskap.

En morgon hände det, att Björn Jernsida vaknade, och qvad sålunda:

Djerft flyger hvarje morgon
öfver de fasta borgar
korpen med hesa skrän,

som han af hunger doge.
Sunnan öfver heden han sträcker
dit, der vi kämpar fällde,
och daggen af deras sår
vill han i sig suga.

Det inträffade emellertid så, att kungasönerna kommo till Danmark före konung Ellas utskickade, och höllo sig en tid stilla med sin här.

Sändebuden kommo då med sitt följe till deras borg en dag, just som de hade gille. Männen gingo in i dryckessalen, och framför högsätet, der Ivar var liggande. Sigurd Orm i Öga och Hvitserk sutto vid ett brädspel, men Björn Jernsida skrapade ett spjutskaft, der han stod på salsgolfvet.

När männen kommo framför Ivar, helsade de honom vördsamligt. Han upptog helsningen väl, och sporde hvilka de voro, samt hvilka tidningar de hade att förkunna. Deras förman svarade då, att de voro Engelske män, och att konung Ella hade sändt dem i det ärende, att förkunna dem deras fader Ragnars död.

Sigurd och Hvitserk slutade straxt spelet, och gåfvo mycket noga akt på berättelsen. Björn stod på salsgolfvet, och stödde sig mot spjutskaftet.

Nu sporde Ivar noga efter omständigheterna vid Ragnars död; och de berättade allt, som hade tilldragit sig från den stund han kommit till England, och tills han aflidit. Och då nu berättelsen kom derhän, att han hade yttrat: »Grymta skulle grisarna,» fattade Björn med handen så hårdt om spjutskaftet, att märke syntes deruti efter handen; och när sändemännen slutat sin berättelse, skakade Björn spjutet så

starkt, att det sprang i två stycken. Hvitserk höll i handen en spelbricka, som han hade slagit, och kramade den så hårdt, att blodet sprang ut af hvarenda nagel på handen; och Sigurd, som höll i en knif, hvarmed han skrapade sin nagel, hörde när dessa tidningar blefvo berättade så noga derpå, att han ej tog sig i akt, förrän knifven skar in i hans finger allt in till benet, och likväl kunde det ej märkas på honom.

Men Ivar sporde på det nogaste om allt, och hans ansigtsfärg var stundom röd, stundom blå; men ibland var han blek och så upprörd, att hans yttre hud var uppblåst af den harm, som kokade i hans bröst.

Nu tog Hvitserk till orda och sade, att hämden kunde snarast begynna, genom det att de dräpte konung Ellas utskickade.

Ivar svarade: »Det skall icke ske; de skola få fara i fred, hvart de vilja, och om det fattas dem någonting, så skola de säga det till mig, och jag skall då skaffa dem det.»

När männen så hade uträttat sitt ärende, gingo de ut ur salen, och till skeppet. Så snart vinden blef god, begåfvo de sig på hemvägen, och resan gick lyckligt, så att de snart inträffade hos konung Ella, och omtalade för honom, hvad intryck tidningen hade gjort på en hvar af bröderna.

Då konung Ella hörde detta, sade han: »Det kan man vänta, att antingen behöfva vi frukta för Ivar, eller för ingen. De andra lära icke blifva så farliga, och för dem behålla vi nog riket.»

Derpå lät han utsätta vakter öfver hela riket, så att ej en fiendtlig här måtte oförvarandes komma öfver honom.

Men då konung Ellas utskickade voro bortfarna, höllo bröderna råd tillsammans, huruledes de skulle hämnas sin fader Ragnar.

Då sade Ivar: »Ingen del vill jag hafva deruti, och icke heller lemna manskap dertill; ty det gick med Ragnar, som jag kunde hafva förutsett; han beredde illa sin sak i början, ty han hade ingen orsak till att angripa konung Ella, och har det ofta händt, att, om någon orättvist utöfvat våld, det då har tagit ett mindre hederligt slut; derföre vill jag taga penningeböter af konung Ella, i fall han vill bjuda mig sådana.»

Men när hans bröder hörde detta, blefvo de mycket förbittrade, och sade, att aldrig skulle de begå en sådan nedrighet, änskönt han ville så. »Många skola yttra,» tillade de, »att vi icke likna oss sjelfva, om vi ej hämnas vår fader, vi, som hafva farit fiendtligt fram vida omkring, och dräpt mången saklös man. Och skall detta aldrig ske, utan skall hvarje skepp på det skyndsammaste utrustas, som är tjenligt till sjöfärd, och så ifrigt manskap tillika samlas, att en hvar, som kan bära vapen, skall draga till kamp mot konung Ella.»

Ivar sade, att de skepp, som han hade befäl öfver, skulle blifva hemma, undantagandes det, som han sjelf förde. Men då det blef kunnigt, att Ivar icke tog sig mycket af saken, fingo de mycket litet manskap.

De färdades icke desto mindre af, och så snart de kommo till England, fick konung Ella underrättelse derom, hvarpå han lät blåsa i stridslurarne, och kalla till sig alla män, som honom följa ville.

Han fick nu en så stor här samlad, att ingen menniska visste huru manstark den var, och med den ryckte han mot bröderna.

Då de nu stötte på hvarandra, deltog Ivar ej i drabbningen, hvadan Ragnars söner måste taga flykten. Konung Ella fick seger, och som han nu höll på att förfölja de flyktande, sade Ivar, att han ej brydde sig om att återvända till hären. »Jag vill försöka,» sade han, »om konungen vill tillstädja mig någon eller ingen heder, och tyckes det mig bättre, att emottaga böter af honom, än att verkställa flera sådana olyckliga härnadståg, som det vi nu göra.»

Hvitserk sade, att han ej ville deltaga i detta hans beslut; han kunde fullfölja sin sak, som han ville; »men aldrig skola vi,» tillade han, »taga böter efter vår fader.»

Ivar svarade, att de då måste skiljas, och bad dem styra det rike, som de alla gemensamt egde, men tillade att de borde sända honom de lösören han åstundade.

Sedan Ivar yttrat detta, bjöd han dem farväl, och tog vägen tillbaka till konung Ella.

Då han kom fram för honom, helsade han vördsamligt och talade sålunda: »Jag är kommen till dig, konung, för att med dig underhandla om förlikning; ty då jag ser, att jag icke är dig vuxen, synes det mig fast bättre, att emottaga den heder, som du vill tillstädja mig, än att låta mina män och mig sjelf gå under.»

Då svarade konung Ella: »Folk säger, att det icke är rådligt att tro dig, och att du ofta talar väl,

när du tänker svekfullt, och torde det blifva vanskligt för oss att förlita på dig eller dina bröder.»

Ivar sade: »Mina fordringar hos dig äro icke stora, och om du vill uppfylla dem, skall jag svära, att aldrig strida emot dig.»

Nu sporde konungen, hvad han åstundade i böter.

»Jag fordrar,» svarade Ivar, »att du gifver mig så mycket af ditt land, som en oxhud kan omfatta, och derutomkring skall det tillåtas mig att uppföra en grundmur; något mera vill jag ej begära, men det inser jag, att du ej vill förlikas, om du vägrar detta.»

»Icke inser jag,» sade konungen, »att det kan blifva skadligt, att du får så mycket af mitt land. Jag vill visst afstå det, om du svär, att du ej vill strida emot mig; ty icke fruktar jag för dina bröder, om du är mig trogen.»

De fattade nu inbördes sitt beslut, och Ivar svor att aldrig strida mot honom, hvaremot han skulle hafva en så stor del af England, som den största oxhud man öfverkom kunde omfatta.

Ivar skaffade sig nu en hud af en gammal oxe, och lät den väl blötas och tre gånger utspännas. Derpå lät han skära den i så smala remmar, som var möjligt, samt skilja hårsidan från köttsidan, och när detta var gjordt, blef deraf en så utomordentligt lång rem, att ingen hade tänkt en sådan kunnat åstadkommas. Sedan lät han utlägga den omkring en slätt; och inneslöt den en så vid landsträcka, att en stor borg kunde få rum derinne. Derutomkring lät han utstaka en grundvall, liksom till en stor borgmur. Han skaffade sig nu en mängd arbetsfolk, lät uppföra

hus på slätten och der anlägga en stor borg, som fick namn af Lundunaborg, hvilken är den största och berömdaste af alla borgar i hela Norden.

Då borgen nu var färdig, hade han utgifvit all sin lösa egendom; ty han var så gifmild att han skänkte med bägge händer. Förståndig var han tillika, och man uppskattade så mycket hans visdom, att folk sökte i vanskliga saker hans råd, och således afgjorde han alla saker, som syntes en hvar tjenligast. Han förvärfvade sig derigenom hvar mans vänskap. Äfven konung Ella hade stort bistånd af honom förmedelst hans sinnrika råd; ty konungen lät honom förstå och utföra många saker och beslut; och han behöfde då icke att sjelf vara närvarande.

Då Ivar nu hade drifvit sin sak så långt att han trodde det inga vanskligheter vidare skulle möta, sände han män till bröderne i det ärende, att de skulle skicka honom så mycket guld och silfver, som han åstundade. Då männen nu kommo till bröderne, omtalte de deras ärende, och likaledes huru långt det var kommet med honom; men då ingen kunde inse hvilka listiga anslag han umgicks med, trodde bröderne förty, att han ej längre hyste det sinnelag, som han plägade hafva. De sände honom emellertid så mycket guld och silfver, som han önskade, och då Ivar bekommit det, bortskänkte han alltsammans till de mest uppsatte män i landet, och drog derigenom folket från konung Ella, så att alla lofvade att de skulle sitta stilla, om han äfven gjorde ett krigståg emot konungen.

Då Ivar således hade skaffat sig en här, sände han bud till sina bröder, att de skulle påbjuda en

härfärd öfver alla de länder, som under dem lydde, och uppbåda hvar man, som de kunde få.

När denna uppmaning kom till bröderna, insågo de genast, att han nu hade godt hopp om, att segren skulle falla på deras lott; ty samlade de manskap öfver hela Danmark och Götaland, och ur alla de riken som de beherrskade, och sammandrogo en oöfvervinnerlig här till ett allmänt krigståg. Derpå styrde de med skeppen till England, och färdades både dag och natt, för att förekomma att icke någon tidning derom skulle gå före dem.

Underrättelse derom kom då till konung Ella, och han samlade sig manskap, men det blef fåtaligt, eftersom Ivar hade dragit mängden från honom.

Ivar drog nu till konung Ella, och sade att han ville fullkomna det, som han hade svurit, »men icke kan jag svara för,» tillade han, »hvad mina bröder företaga sig; dock vill jag draga till dem och försöka om jag kan förmå dem att stanna med hären, och icke göra mera ondt, än de redan hafva gjort.»

Ivar drog derefter till bröderna, men äggade dem att rycka fram så hastigt som de kunde, och att på det snaraste låta det komma till drabbning, eftersom konungen hade mycket mindre manskap.

De svarade att han icke behöfde upphetsa dem, ty de hade samma hämdlust, som tillförene.

Ivar vände åter till konung Ella, och sade honom, att de voro alltför hetsiga och rasande för att lyda hans råd. »Då jag ville mäkla fred emellan er,» fortfor han, »ropade de deremot; ty vill jag nu uppfylla min ed, så att jag icke skall strida mot dig,

utan jemte min här vara en stilla åskådare, och slute då striden emellan er, som den kan!»

Konung Ella och hans folk fingo nu i sigte brödernas här, som for fram med förfärlig häftighet.

Då sade Ivar: »Det är nu bäst, konung Ella! att du ordnar din här, ty jag anar, att de skola göra ett hårdt anfall på dig.»

När nu härarna stötte tillsammans, uppstod der en skarp strid, och Ragnars söner gingo hårdt fram genom konung Ellas skaror, och så hetsiga voro de, att de tänkte endast på, att göra honom så mycket afbräck som möjligt. Detta slag, snm både var häftigt och långvarigt, slöts dermed, att konung Ella och hans öfverblefna manskap tog flykten, och att han på den blef tagen till fånga.

Då var Ivar i grannskapet, och sade, att man nu skulle besluta om hans död, »och i det hänseende måste vi,» tillade han, »påminna oss det dödssätt, som han bestämde för vår fader. Nu skall den man, som är skickligast att rista med spjutsudd, märka en örn, så djupt, som möjligt, på hans rygg, och denna örn skall färgas med hans blod.»

Den man, som valdes till denna förrättning, gjorde nu, som Ivar befallt honom. Konung Ella, som var svårt sårad, innan detta skedde, afled derefter, och då syntes det bröderna, som hade de hämnat deras fader Ragnar. Ivar sade, att han ville gifva dem det rike, som de alla gemensamt egde, men sjelf ville han herrska öfver Enland.

Derefter foro Hvitserk och Björn hem till deras riken, jemte Sigurd, men Ivar blef qvar och regerade öfver England.

Sedermera drogo de hvar för sig i härnad och härjade i åtskilliga länder.

Deras moder Aslög var då gammal blefven. Men då Hvitserk en gång härjade i Austrveg, kom en så stor öfvermakt mot honom, att han icke kunde göra motstånd, utan blef tagen till fånga. Då valde han sig det dödssätt, att det skulle uppresas ett bål af mansskallar, hvarpå han skulle brännas. På det sättet dog han. När Aslög sporde detta, så qvad hon:

En af söner, som jag födde,
i Österlanden omkom:
Hvitserk var han kallad.
flygt ej honom anstod;
bränd han blef på de slagna
kämpars hufvudskallar:
Sådan bane den djerfve
drott åt sig valde.

Och ytterligare qvad hon:

Under sin dödsbädd lät han
många hufvuden lägga;
lågan från de fallne
högt mot himlen uppsteg;
herrligare dödssäng
icke åt hjeltar bäddas!
Tung blir en höfdings död, när
ej med heder han faller

Ivar regerade öfver England, så länge han lefde, och afled af sjukdom. Då han låg på sin sotsäng, befallte han, att man skulle jorda honom der, hvarest riket mest var blottstäldt för fiendtligt infall, ty han hoppades, att de, som landstego der, då icke skulle vinna seger. När han nu var död, blef så

gjordt, som han påbudit, och blef han lagd i hög på samma ställe. Och det förtälja många, att då konung Harald Sigurdsson kom till England, landsteg han der, hvarest Ivar låg jordad, och han föll på detta tåg.

Men då Wilhelm Eröfraren kom till landet, drog han dit, bröt upp Ivars hög, och såg honom ligga der oförändrad. Han lät då uppresa ett stort bål och uppbränna Ivars lik derå, hvarpå han gick i land och vann seger. Men då alla Ragnars söner voro döda, skingrade sig den här, som hade följt dem, åt serskilda håll, och alla de, som hade varit hos dem, skötte icke om att vistas hos andra höfdingar.

XVI.

HAGBARDS OCH SIGNES SAGA.

Hagbards och Signes Saga.

Så berättar den gamle häfdatecknaren Saxo Grammaticus. Siger blef konung efter sin fader Sigvald. Han egde trenne söner, Sigvald, Alf och Alger, och en enda dotter Signe. Alf var den förnämste af sönerna, och öfverträffade sina bröder både i skönhet och mandom. Han var isynnerhet utmärkt för sitt sköna hår, som var långt och glänste som silfver. På många härfärder hade han vunnit rykte och ära.

I Götaland lefde en konung, som hette Sigvord. Han egde tvenne söner, Vemund och Östen, samt en dotter, som hette Alvilda. Hon var alltifrån barnaåren så blyg, att hon aldrig gick utan en slöja, på det att ingen skulle blifva betagen af hennes obegripliga fägring. Hennes fader lät sätta henne i en fast jungfrubur, och utanför porten sattes en drake och en huggorm att vakta henne. Konung Sigvord gjorde en lag, att den som ville begära konungadottren, men icke lyckades vinna henne, skulle halshuggas, och hans hufvud uppsättas på en stång.

Alf, Sigers son, hörde omtalas detta, och begaf sig till konung Sigvord, för att fria till Alvilda. Konungen svarade, att han om den saken kunde tala med väktarne vid porten af hennes jungfrubur.

Alf lofvade att besöka dem och framföra sitt ärende.

Han förskaffade sig ett blodigt skinn, som han hängde öfver sina axlar, och tog i handen en smedstång. Han lät uppglödga ett stycke jern, som han fattade med tången, under det han bar spjutet i den andra handen.

Så utrustad begaf han sig till jungfruburen. Draken rusade först emot honom, men Alf kastade det glödande jernet i drakens gap, så att det for ned i halsen och dräpte honom. Då huggormen kilade fram, högg Alf spjutet igenom honom, så att han vardt fastspikad vid marken.

Sedan gick Alf in i jungfruburen, och talade höfviskt vid konungadottren.

Men konung Sigvord och hans drottning fattade misshag till Alf. Då han begärde dottren af dem, fick han till svar, att den, som Alvilda sjelf gaf sitt ja, skulle anses god nog att blifva konungens måg. När då Alf ville tala med konungadottren, gick drottningen förut in till henne.

Drottningen begynte banna och skämma ut sin dotter, emedan hon var så litet blygsam, att hon ville taga den första, som friade till henne.

Då blef Alvilda förtörnad, och hennes stolthet uppväcktes så, att hon hånfullt affärdade Alf.

Medan Alf öfverlade hvad han skulle göra, förskaffade sig Alvilda manskläder och vapen. En mängd andra tärnor samlade sig till den sköna konungadottren, och klädde sig likaledes i härkläder. Med dessa sköldmöar begaf sig Alvilda ut på äfventyr, och visade sig samteliga skaran både stridslysten och tapper. Sedan de farit vida omkring, träffade de en flock vikingar, hvilka hade förlorat sin höfding. Alvilda er-

bjöd sig nu att anföra den, och de togo henne för hennes skönhets skull till höfding, i stället för den fallne.

Alf for emellertid vida omkring, och sökte efter sköldmön.

Slutligen träffade han i Finska skären en flotta, hvilken han genast angrep. Alf och hans män kunde icke nog förundra sig öfver de små och vackra, men hurtiga och viga kämparna, som stridde emot dem. Men Alf störtade sig ombord på det förnämsta skeppet, och röjde sig väg fram till bakstammen, der anföraren stod. En af Alfs följeslagare, som hette Borkard, slog till anförarens hjelm, så att den flög af honom, och då upptäcktes det hvem han var. Alf sade då, att man ej borde klappa fruntimmer med jernhandskar, ty han igenkände Alvilda. Han grep henne derefter om lifvet, och tog henne till fånga.

Alvilda måste derefter påtaga fruntimmerskläder, och Alf tog henne till sin gemål. Hans kämpar gifte sig likaledes med de öfriga sköldmöarna, och Borkard tog till hustru en som hette Gro.

Följande morgonen begåfvo sig Alf och hans bröder ut på vikingatåg och träffade dervid en flotta, hvars höfdingar voro trenne konungasöner Helvin, Hagbard och Harmund. De började genast en strid med hvarandra, hvilken räckte hela dagen, utan att någondera af de stridande kunde tillskrifva sig segern. De gjorde derföre följande dagen förlikning och fred. Alf inbjöd sedermera den unge Hagbard att följa med till konung Siger. Hagbard blef der en vinter och fann sig mycket väl vid hofvet, emedan han isynnerhet kom sig i kärligt samtal med konungadottren Signe.

Och blefvo de på sistone så förtroliga, att Signe lofvade Hagbard sin ära och tro.

Till konung Sigers hof ankom en tysk konungason vid namn Hildegisel. Denne konungason hade stora rikedomar, lysande vapen och ett vekligt utseende, samt hade icke heller någonsin pröfvat sig i en skarpare strid.

På samma tid var der en sjökonung Hake, som hade rykte för att vara en väldig och hårdhändt viking. Man talte vida omkring märkeliga saker om hans härtåg och segervinningar.

Det hände sig en afton, att Signe och hennes tärnor sutto i jungfruburen och talade om de män som voro den tiden de utmärktaste. Många af tärnorna prisade förnämligast Hildegisel för hans vackra utseende och ståtliga drägt. Men Signe prisade i stället den djerfve Hake för hans manliga bedrifter, och gjorde en sång öfver honom:

Ej har den tappre
hjeltarnes höfding
tid att vårda
sin hy och drägt.
Men hjeltens ära,
på stridsfältet vunnen
eller på skummande böljor,
är hans skönaste prydnad.

Ehuru det förebars att Signe hade diktat sången om Hake, så tycktes det dock många att sången hade afseende på Hagbard. Deraf uppkom mycken afundsjuka, och var isynnerhet Hildegisel den som blef förbittrad.

Vid Sigers hof fanns en gammal gråhårig kämpe som hette Bolvise; med honom talade Hildegisel och förmådde honom att tillställa oenighet och split emellan konung Sigers söner och Hagbard. Bolvises stämplingar hade sådan framgång att Hagbard öfvergaf konung Sigers hof och sin älskade Signe, utan att hennes fader och bröder fingo veta det löfte som hon gifvit Hagbard.

Alf och hans bröder träffade Helvin och Hamund i en fjord om sommaren och angrepo dem med stor öfvermakt, så att de blefvo slagne och båda stupado i slaget.

Hagbard hade under tiden träffat sjökonungen Hake och med honom ingått fosterbrödralag. Det förspordes snart, att Hagbards bröder blifvit slagna af Sigers söner, och Hagbard skyndade att hämnas deras död. Hake följde honom. I ett skarpt slag föllo Sigers söner. Hildegisel hade följt dem i slaget, men han undkom med lifvet, ehuru han blef sårad med ett spjut i bakdelen. Deröfver måste han lida mycket spe och åtlöje.

Men då Hagbard hade slagit Sigers söner, var det honom icke så lätt att få komma till tals med Sigers dotter, den väna Signe. Han beslöt emellertid att våga allt för att få träffa den älskade.

Han gjorde innerlig vänskap med Hake, och fosterbröderne färdades vida omkring. Men Hagbard kunde icke öfvergifva att längta till Signe.

En gång kommo de tappra vikingarna i grannskapet af Sigers rike. Då kunde Hagbard icke längre styra sin längtan att träffa sin hjertans kär. Han

gick derföre i land och klädde sig i qvinnokläder samt vågade sig fram till Sigers kungsgård. Han föregaf att han var en af Hakes sköldmöar, som hade ett budskap från Hake att framföra. Som det var om aftonen, skulle budskapet först följande morgon framföras, och sköldmön hänvisades till jungfruburen, att hos Signe och hennes tärnor erhålla nattherberge.

Om aftonen, då tärnorna skulle tvätta sig, yttrade de sin förundran att den fremmande sköldmön hade så hårda händer. Då svarade hon:

Menen j, unga tärnor,
Att dessa leder,
Som tryckas af hårda brynjan,
I stället för mjuka silket,
Kunna så fina kännas,
Som fagerhyade jungfrurs,
Hvilka sömma med nålar
Blomster på silkesduken?
Annorlunda blifva händren
Som sköta det skarpa svärdet
Och väfva med hvassa spjuten
Stridernas blodiga väfnad.

Signe svarade på denna sång med en annan, ty hon förstod nog hvem den förklädda sköldmön var:

Ej är att undra
Om händer, som spela
Med döden på fältet,
Kraftiga kännas.
Herrligt är sköldmöns
Lysande yrke.
Ära och seger
Hon vinner för kärlek.

Signe hade mycket att tala med den fremmande sköldmön, och satte de sig tillsammans, så att tärnorna icke skulle höra hvad de hviskade. Så säges det att Hagbard yttrade:

Spörjer din fader,
Du fagraste bland qvinnor,
Hvem du har hyst
I ditt praktfulla loft,
Ej skall han glädja sig,
Det vet jag förvisso;
Han skulle ej lifvet
Mig länge unna.
Men säg mig, du enda,
Du älskade mö,
Hvad ville du göra,
Hvad ville du tänka,
Om här på din strand
Din fader mig sloge?
Hvad ville du göra,
Om jag vore död?

Dertill svarade Signe:

Hvi skulle jag lefva
Om du icke lefde!
Din dödsdag, o, yngling!
Skall ock blifva min!
Hvarhelst du må sluta ditt öga:
Under blinkande svärd,
På skummande bölja,
Jag lifvet ej längre vill ega.
Jag ger dig det löfte,
Att aldrig i lifvet
Den älskling besvika,

Som jag gifvit min kärlek.
Det löftet är heligt,
Så sannt, som en qvinna
Kan svära en ed,
Och hålla den troget.

Men en af Signes tärnor hörde de älskandes ord, och smög ut till kungssalen. Hon berättade ifrigt att sköldmön var en förklädd kämpe.

Så snart konung Siger fick veta detta, kallade han sina kämpar till vapen och omgaf sin dotters jungfrubur med vakt på alla sidor. Derefter bultade han på dörren.

Då slagen af kämpanäfvar hördes på dörren, sprang Hagbard upp och anade försåt. Han fattade hastigt sina vapen och gjorde sig stridsfärdig.

Den falska tärnan öppnade dörren och kung Sigers kämpar rusade in. De främsta föllo för Hagbards svärd och jungfruburen bestänktes med kämpablod. Men Hagbard var ensam, så att han slutligen vardt öfvermannad och bunden. Signe gret, men han blef bortförd.

Om morgonen höll konung Siger ting. Bolvise satte split bland tingsmenigheten, så att somliga ville att Hagbard skulle genast hängas, men andra tyckte, att skön Signe icke kunde vänta en bättre brudgum, än en sådan frejdad hjelte och kungason. Gubben Bilvip, en som alltid rådde till frid, var i synnerhet den, som tillstyrkte att göra frid med Hagbard.

Men Bolvises råd segrade. Han påminte, huru Hagbard nedlagt tvenne af Sigers söner, och föreställde, att det skulle vara skamligt att icke hämnas deras död. Då blef Hagbard dömd att hängas.

Då han fördes ut till en backe, der afrättningen skulle försiggå, räckte honom Sigers drottning en dryck och böd honom dricka den till färddryck till Hels boningar. Men Hagbard smakade drycken och kastade derefter hornet ifrån sig, sägande:

Glad går jag till Gladhem,
Till det lysande Walhall,
Dit många kämpar
Jag före mig skickat!

Emellertid satt Signe hos de gråtande tärnorna. Hon tog ordet och sade: »Hafven j nu, mina tärnor, hjerta att göra såsom jag vill göra?»

De försäkrade att de gerna skulle göra allt hvad hon önskade.

Då sade hon: »Så vill jag följa min älskling i döden, efter jag har älskat honom i lifvet. Om j viljen som jag, så sätta vi bloss under buren, så snart vi se tecknet af vakten der borta på backen.»

Alla biföllo dertill och derefter drucko de med Signe sin sista dryck af kostligt vin.

Hagbard leddes upp på högen, som bar hans namn, och han såg ganska frimodig och glad ut, då han skulle se sin sista stund. När han kom fram till galgen, sade han till kämparna: »Ett har jag att önska, förrän jag dör, och det är att jag vill se min purpurkappa fladdra deruppe, innan jag sjelf hänger der.»

Den förnöjelsen ville de unna honom, och Sigers kämpar hissade först kappan upp i trädet, så att den fladdrade bland grenarna. De stodo och betraktade huru det skulle se ut, då Hagbard sjelf kom upp i

trädet. Men Hagbard vände sig om och betraktade kungsgården.

Så snart Signe och hennes tärnor sågo purpurkappan, kastade de eld i sängar och loft, så att helt hastigt hela jungfruburen stod i ljusan låga. Sjelfva hängde sig både konungadottren och hennes trogna tärnor i sina slöjor.

Då Hagbard såg elden flamma upp, blef han ganska glad och sjöng:

Nu skynden, j svenner,
Och lyften mig högt:
Med korta tömmar
Jag luftens häst vill rida!
En sådan trofast kärlek,
Som den unga kungadotterns,
Den är herrlig att vinna,
Den är ljuflig i döden.
Skynden, svenner! Jag längtar
Att min älskade möta
I det andra ljuset,
Bortom den stormiga tiden.

Han hade knappt sjungit ut, förrän han hängde högt uppe bland löfven.

Men länge fick konung Siger icke fröjda sig öfver segren, ty han hade förlorat både söner och dotter och botat ondt med hälften värre.

Värst af allt var likväl, att Hake icke länge väntade på sin fosterbroder, innan han gick i land att söka honom. Han kom fram till kungsgården, och der blef en strid, som slutades med konung Sigers fall. Så hämnades Hake sin vän och hans unga brud.

INNEHÅLL.

STOCKHOLM. THIMGREN OCH HULTMAN, 1850.

